REGIMEN SA=
nitatis cũ expositione magistri Arnal=
di de Villa noua Cathellano
Nouiter Impressus.

¶ Incipit Regimē sanitatis Salernitanū excellētissimū pro cōseruatione sanitatis totius humani generis putilissimū: necnō a magistro Arnaldo de Villa noua Cathellano omniū medicoꝝ uiuentiū gēma utiliter: ac ꝓm omniū antiquoꝝ medicoꝝ doctrinā ueraciter expositū: nouiter correctū ac emendatū p egregissimos ac medicinę artis peritissimos doctores Montispessulani regentes. Anno. M. cccc. lxxx. ꝓdicto loco actu morā trahentes.

ANglo ꝝ regi scripsit schola tota salerni
Si uis icolumē: si uis te reddere sanū
Curas tolle graues irasci crede ꝓphanū
Parce mero cenato parū: nō sit tibi uanū
Surgere post epulas: somnū fuge meridianū
Nō mictū retine: nec comprime fortiter anū.
Hæc bene si serues: tu longo tēpore uiues.

¶ Iste libellus est editus a doctoribus Salernicensibus in quo inscribunt᷑ multa & diuersa ꝓ cōseruatiōe sanitatis humanę. Et editus ē iste liber ad usuȝ Regis Anglię. Et in textu lecto auctor ponit octo documēta gnālia pro cōseruatiōe sanitatis: de qbus postea spāliter p ordinē determinabit᷑. Primū ergo documētū est ꝙ hō: sanus uolēs uiuere: debet ab eo remouere graues curas. Nā curę exsiccāt corpa: ex quo tristificāt spūs uitales: mō spūs tristes exsiccāt ossa. Et sub isto documēto etiā cōprehēdi debēt tristicię q̄ silr̄ corpora exsiccāt & infrigidant maciē & extenuationē inducūt: cor stringūt: & spūm obtenebrāt: ingeniū ebetāt: & rōnē īpediūt: iudiciū obscurāt: & memoriā obtūdūt. Verūtamē aliqui pingues & carnosi sunt spūs adeo nobiles & callidos hn̄tes ꝙ eis interdū bonū est tristari: ut spiritus calor ebetetur: & corpus aliqualiter maceret᷑. Secundū documentū est non irasci. Primo qa ira silr̄ corpora exsiccant: cū ipsa summę singula mēbra supcalefaciat. Nimia autē calefactio siccitatē inducit: teste Auic. i.

doc.iii.c.i.Secūdo qa ira pp feruorē cordis oēs actus rōnis cōfūdit. Aduertēdū tñ est q̄ qdā frigidi sunt & maleficiati:qbus īterdū irasci ꝓdest ī regimine sanitatis:ut ī eis calor exciteť. Tertiū est parce uti potu uini:nimia.n.repletio uini somnolentiā pigriciā debilitatē mēbroꝝ:debilitatē stomachi:& multa alia his sīľia inducit:de qbus posterius magis patebit. Quartū est paꝝ cenare:qa nimia nocturna repletio dolorē in uentre inducit:ac inquietudinē insomneitatē & angustiā ꝓut manifesta pꝫ expiētia:& īferius magis declarabiť. Quintū est surgere post cibū sumptū:qđ facit ad digestionē:propterea q̄ cibū sumptū facit descēdere ad fundū stomachi in quo uiget uirtus digestiua. Sextū est nō dormire post prādiū:cuius documēta postea tāgunť ī textu ibi. Febris pigricies. Septimū ē nō diu retinere urinā. Ex nimia.n.urinę retentione aliqñ sequiť difficultas mingēdi:aut oīno ꝓhibitio a mictu:ut testať Auic.xix.in trac.ii.c. de difficultate urine. Sīľr ex nimia retentione fecali plura ꝓueniūt nocumēta. Induranť.n.feces in intestinis ꝓp cōtinuā suctionē uenaꝝ miseraicaꝝ cū intestinis cōtinuataꝝ oēm humiditatē a fecibꝫ sugentiū:& sic remanēt sicce. Difficilis exitus intestina oppilans:ad quā oppilationē pp uentositatē:eductionis ꝓhibitionē & aliaꝝ fecum aceruationē sequunť nocumenta in textu posterius posita:ibi Spasmus &c. Octauū est non fortiter cōprimere anū:ex hoc enim sequitur tenasmon siue exitus longaonis. Vlterius subdit autor q̄ oīa ista debite cōseruans longo tempore sanus uiuere poterit.

¶Autor ī hoc passu tangit tria remedia generalia pro cōseruatione sanitatis

Si tibi deficiant medici:medici tibi fiant.
Hęc tria.mens leta.reqes.moderata dieta.

naturę humanę:& p̄cipue ipsoꝝ nobiliū. Primū est q̄ animus hoīs debet esse letus & gaudens:cū leticia siue gaudiū ętatē floridā facit

hoiem in iuuẽtute cõseruat:uirtutẽ cõfortat:uitã ꝓlongat:ingeniũ acuit.& ad singulos actus hoiem abiliorẽ reddit.Et debet istud gau diũ in regimine sanitatis cõueniẽs eẽ tẽpatũ & nõ excessiuũ:qa ex/ cessiuũ sincopim & mortẽ inducit:& maxime gaudiũ cõpetit his q̃ multũ curant & sollicitudinibus destruunt᷑.Et põt in ipsis de nouo acqri p usum cibi & uini delectabiliũ & dimissione eoꝝ q̃ tristiciã inducũt:& inhabitare cũ sibi dilectis & siĺibus qbus uirtus cõfor/ tatur.teste Auic.xi.in.c.de casu uirtutis subito sic dicẽte.Et scias ꝙ uirtus augmẽtat᷑ cibo & uino subtili cõueniẽtibus & odoribus bo/ nis:ex trãquillitate & gaudio & dimissione eoꝝ q̃ cõtristãt & rixari faciũt:& renouatione reꝝ amabiliũ:& habitatiõe cũ dilectis.Secũ dũ est trãqllitas animi. Nobiles.n.pp nimis magnas & diuersas cu ras quas habent plus ledunt᷑ ceteris paribus q̃ qui mediocres sunt. Inquietatio ṽo mẽtis somnũ maxime impedit q nobilibus summe utilis est:qui cõiter naturę siccę sunt:atq; colericę:quibus pmaxime somnus est utilis.Tertiũ est moderata dieta.i.moderata sũptio cibi & potus.Nocumẽta ṽo supflui cibi & potus postea dicemus.

I[llegible]mĩa mane manus surgẽs gelida lauet aq̃.
Hac illac modicũ pgat/modicũq; sua mẽbra
Extendat:crines pectat:dentes fricet:ista:
Cõfortant cerebrũ:cõfortãt cetera mẽbra
Lote:cale:sta:pranse:uel frigesce minute.

¶In hoc textu au/ tor ponit .vi. docu/ mẽta qbus cerebrũ cõfortat᷑:& siĺr sin/ gula corpis mẽbra: Primũ est:postq̃ hõ de mane surrexerit debet lauare oculos in aq̃ frigida: mũdari.n.debẽt ut ab eis remo/ ueant᷑ ĩmũdicie palpebris adherẽtes:& circa oculos existẽtes:ne ab ipsis oculi corrodant᷑. Et istud satis ĩnuit Auic.in trac.ca.de reme/ moratione cõseruationis sanitatis oculi:& rememoratione eoꝝ quę nocẽt ipsi:ut dicit.Ex eis aũt quę abstergũt oculũ & acuũt ipm est

submergi in aq̄ clara & apire oculū in ea. Et idem uult trac. iiii. c. de cura debilitatis uisus dicēs. Et ingredi aquā clarā uiridē & submergi in ea & apire ambos oculos in ea ꝑm quātitatē qua possibile est. Est ex eis q̄ seruāt sanitatē oculi & ꝯfortāt ipm & ꝓprie ī iuuētute: Causa aūt q̄re oculi magis debēt lauari in aq̄ frigida q̄ calida est: qa unūquodq; cōseruatur suo simili: ut dicit Auic. in. i. c. i. Et ideo uult Gal. in ter. canone illo. Calidiora calidioribus indigēt adiutoriis. frigidiora frigidioribus: sed sic est. si oculi sunt frigidę naturę: ergo potius debēt lauari aq̄ frigida q̄ calida. Secūdū est ꝙ hō debet lauare manus: qa sunt instrumēta q̄bus mūdant organa p q̄ exeūt supflui tates cerebri: ut sūt aures: oculi: nares. Et ergo ob hoc manus debēt esse mūde. Plus tñ debēt lauari in aq̄ frigida q̄ in calida: qa lotio manuū in aq̄ calida generat uermes in uentre: & hoc spālr dūmō manus in aq̄ calida lauant post sumptionē cibi: ut innuit Auic. xvi. in trac. v. c. i. ubi agit de uermibus in uētre genitis. Et rō est: qa p lotionem manuū in aqua calida post sumptionē cibi trahit calor nālis quo cōplet digestio in stomacho ad extra: quare impfecta fit digestio: quæ potissima cā est uermiū. Tertiū est ꝙ postq̄ hō surrexerit a somno dꝫ paulatim incedere siue se mouere. Cuius cā est ut supflui tates primę & secūdę digestionū quæ sunt feces & urina descēdāt & ꝑparent faciliori euacuationi. Quartū est ꝙ postq̄ hō surrexerit a somno dꝫ extēdere manus & pedes & alia mēbra. Cuius cā est: ut trahant uitales spūs ad mēbra exteriora: & p hoc subtiliantur spūs cerebri. Quintū est ꝙ debet crines pectere. Cuius cā est: ut aperiantur pori p hoc capitis & exeant uapores cerebri derelicti post somnum & subtilient eius spūs. Vnde usus pectinis multū cōfert uisui & maxime sensibus ꝓdest. Vnde dicit Auic. iii. in trac. iiii. c. de cura debilitatis uisus. Administratio pectinis sup caput iuuatiua est & confert ꝓprie sensibus. q̄re oportet ꝙ ministret omni die multotiēs:

qm̃ attrahit uapores ad supiora & mouet eos a parte oculi. Sextũ ẽ ꝙ hõ dꝫ mũdare & fricare dẽtes. Cuius cã est: qa ĩmũdicies dẽtiũ ẽ cã fetoris anhelitus: silr a dẽtibus ĩmũdis spũs ĩmũdi eleuant̃ ad cerebrũ ipm pturbãtes. Præterea cõmixtio limosicatis dentiũ cũ ipso cibo ad stomachũ missa est cã corruptiõis cibi in stomacho. Modũ aũt cõseruãdi sanitatẽ dẽtiũ & bonitatẽ odoris coꝝ tãgit. Auic. vii. i. c. de cõseruatiõe dẽtiũ sub his ṽbis. Et ex eo q̃ cõseruãt sanitatẽ dẽtiũ est ut colluat̃ os in mẽse bis cũ uino in quo decocta est radix titimalli. Est. n. pueniẽs ad ultimũ ĩ faciẽdo bonũ odorẽ: & nõ aduenit faciẽti illud dolor dẽtiũ. Vlteri⁹ autor ĩ ultimo uersu subdit aliq̃ pcepta gnãlia. Primũ est ꝙ hõ lotus stupha uel balneo dꝫ se tenere calidũ: qa tũc pori sũt apti: & sic de facili frigus posset subĩtrare: & magna nocumẽta corpi inferre. Aliud est ꝙ postq̃ hõ sũpserit cibũ dꝫ modicũ stare: ut cib⁹ pfecte descẽdat ad fundũ stomachi in quo cõplet̃ digestio: deinde lente ãbulet & nõ fortiter: ne pp motũ fortẽ calor trahat̃ ad ptes exteriores: & p hoc ĩpediat̃ cibi digestio. Aliud est ꝙ hõ frigidus debet cauere ne subito se calefaciat: sed paulatim. Mutatiões. n. subite naturã ledũt. Oĩa. n. extra naturã molesta sunt: ut dicit Gal̃. in cõmẽto illius canonis ꝑm multũ & repẽte.

Sit breuis aut nullus tibi sõnus meridianus
Febris: pigricies: capitis: dolor atqꝫ catarrus
Hæc tibi proueniunt ex somno meridiano.

¶ In hoc textu tãgit autor quattuor nocumẽta quæ proueniunt ex somno facto post prandiũ.

Quoꝝ primũ est ꝙ ex somno meridiano solet sequi febris quod aliqui putant uerificari de febre pueniente ex oppilatione causam istius febris reddentes: qa tpe diei calor & spũs mouentur ad exteriora: & sic uirtus digestiua in die est debilis. Digestio enim perfecta est quãdo calor & spũs ad interiora mouẽtur: ppter quoꝝ mo/

tũ calor nālis incēdit. Et sic tp̄s noctis est tp̄s pfectiōis digestionis. Indigestio.n.& cruditas humoꝝ est cā oppilatiōis: q̄ oppilatio ē cā febris: ꝓm Aui.in.iiii.in pluribus passibus. Secūdū nocumētū ē pigricies: q̄ ex eadē cā uidet oriri. Ex mā.n.indigesta & grossa: grossi eleuant spūs: qui moti ad mēbra corpis grauedinē corpi: inducūt: quēadmodū spūs subtiles & leues leuitatē animi & corpis idücūt. Tertiū est dolor capitis: qui ēt ex eadē cā ꝓuenire uī. Ex cibo.n.idigesto i stomacho eleuant grossi spūs cerebrū pturbātes: q spūs sunt cā discoloratiōis ēt faciei qn̄ ad cutē mouent: qa ubi est mā grossa: necesse est qcqd ex tali mā dissoluit eē grossū: ut inuit Gal.i cōmēto illius amphorismi. Et q̄ crescūt sic inquiēs. Quicqd.n.de q̄libet re dissoluit: ei un̄ dissoluit necesse ē ut assimilet. Quartū nocumētū ē catarrus: qui silr ex eadē cā uī oriri.s.ex reumate. Reuma.n.dī ois fluxus materię de mēbro ad mēbrū in q̄cunq; pte corpis fuerit. sed ꝓm ꝙ ad diuersas ptes corporis fluit: diuersa sortit noīa. Qn̄.n.mouetur ad pectus. siue ad mēbra spūalia uidelʒ ad pulmonē: dī catarrus. Sed qn̄ fluit ad fauces siue ad colatoriū palati. dī brācus. Et qn̄ fluit ad nares dī coriza: ut habet in istis uersibus.

Si fluat ad pectus dicatur reuma catarrus.
Ad fauces brancus: ad nares dico corizam.

¶ Præter tn̄ p̄dictoꝝ nocumētoꝝ cās narratas alię pn̄t assignari magis efficaces. Cā nāq; primi nocumēti.s.febris q̄ aliqn̄ est effimera: aliqn̄ putrida. est febris qdē effimere retētio fuliginū i somno diurno: quaꝝ resolutionē uigilia facere cōsueuerat. quibus aceruatis & spiritibus admixtis i eis accēdit calor extraneus causans febrē effimerā. Febris ũo putride putrefactio humiditatū multiplicataꝝ ex somno diurno ad cor effumantiū. Secūdū ũo nocumentū.s.pigricia cōtingit pp humiditates p somnū diurnū retentas circa muscu

los cordas & iuncturas:qbus torpescunt & tarde redunt ad solitos motus. Tertiũ vo nocumentũ ex simili cã orit .s.ex humiditatibus & uaporibus p somnũ meridianũ retẽtis:q moti uersus caput & cerebrũ doloré ingerũt. Quartũ vo nocumentũ uidelz catarrus:quo ulr omne reuma significat cõtingit ppterea qa uapores & fumi qui undiqz p cutẽ hora uigiliaꝝ resolui solẽt in somno diurno ad caput tendũt:ubi inspissati recidũt iterius reumatizãtes. Auic.aũt in.i.c.fen.iii.do.ii.ca.ix.alia supaddit nocumẽta somni diurni.quoꝝ primũ est gnãre ęgritudines humidas.ut guttas & paralises ex retentionibus humiditatũ q̃ de die magis resolui solẽt. Secundũ est corruptio coloris faciei pp humiditates aquosas urinę siles ĩ sanguine multiplicatas ex somno diurno:resolui solitas tpe uigiliaꝝ:q̃ ad faciei cutẽ cũ sanguine expulse reddũt eã tumidã & declinantẽ ad citrinitatẽ. Tertiũ est gnãtio splenis.i.splenetice passiõis ĩ dispositis ad eã. Cuius cã est retentio humoris grossi melancolici in splene ex somno diurno.sicut.n.iuuant uigilię motũ & libeꝝ trãsitum huius grossi humoris p cãnales strictos cũ calore diei uias apiẽte.sic somnus ĩpedit maxime diurnus.cũ tũc instet hora ꝑm plurimũ trãsitus melãcolię p cãnales suos.& maxime p illũ cãnalẽ:qa splẽ transit ad orificiũ stomachi gra ꝓuocatiõis appetitus p quẽ splenis supfluitas emũdari solet. Non.n.cõuenit ut de nocte ꝓuocet sed de die potius appetitũ cibi. Quartũ ẽ relaxatio neruoꝝ seu remolitio eoꝝ.Cuius cã est ꝓhibitio resolutiõis humiditatũ quã facere solẽt uigilię diurnę q̃ interius retente neruos imbibũt. Quintũ est debilitatio appetitus.Cuius cã est ꝓhibitio resolutiõis q̃ est prima cã famis:alia cã ẽ repletio stomachi ex fumis uaporib⁹ & humiditatibus remollientibus & saturãtibus orificiũ stomachi. Sextũ est generatio apostematum. Cuius cã est:quia supfluitates per somnũ diurnũ multiplicate colliguntur sępe in aliquo membroꝝ:& ipsum intumescete faciũt.

Et ulterius di. Aui. q̄ duę de potioribus causis pp q̄s nocet somnus diurnus sūt. prima qdē: qa cito interrūpit᷑ ppterea q̄ calor diei trahit uersus exteriora calorē corpis. & eῼ somnus ad iteriora. Vñ motus puenit agitatiuus. & iō cōsulit᷑ tūc dormire uolētibus q̄ in umbra dormiāt: & ī tenebroso loco. secūda vō ppterea q̄ reddit naturā stupidā & q̄si pterritā retrahentē se ab eo in quo erat. s. a digestione cibi. Aduertēdū tñ est q̄ lȝ somnus diurnus gnāliter uitupet᷑ & nocturnus cōmēdet᷑. ex diurno tñ ille minus uitupat᷑: qa mane est usqȝ ad tertiā. s. ab ortu solis usqȝ ad tertiā post ip̄m. Iuxta illud hypocratis pnosticoꝝ secūda dicētis. Sōnus ut moris est cōueniens & nālis ut noctē nō effugiat & diē nō ipediat est laudabilis. cōtrarius vō est improbandus: minus tñ si a mane usqȝ ad tertiā tenuerit. Q uāq̄ tñ somnus diurnus & meridianus intantū a primis medicinę inuentoribus detestet᷑. moderno tpe nō oīs somnus diurnus est uitupandus: & pprie si in eo qnqȝ cōditiones obseruant᷑. ut uult Bartrucius. Prima est ut sit cōsuetus: secūda ut nō sit illico supra cibū: tertia ut nō sit capite depresso: quarta ut nō sit longus: quinta ut nō fiat ab eo subito stupida & repētina expergefactio: sed morosa.

¶ In hoc textu autor ponit q̄ttuor nocumēta puenientia ex retentiōe uentositatis ī corpe nr̄o quoꝝ primū est spasmus cuius cā est: qa uētositas retenta sępe capit raptū ad iūcturas: & neruos ipsos replēs ex quoꝝ repletiōe sequit᷑ ipsoꝝ ῼctio q̄ uocat᷑ spasmus. Et ab Aui. ii. in ca. de spasmo: spasmus sic diffinitur. Spasmus est ęgritudo neruosa: qua mouent᷑ lacerti ad principia sua & inobediētes sunt in dilatiōe coꝝ: Et iste spasmus ē duplex. Nā qdā est ex repletiōe ī quo mēbrū abbreuiat᷑ & īgrossat᷑ pp rē implentē: sicut coriū aut corrigia cū est res

Q uattuor ex uento ueniūt in uētre retēto:
Spasmus: idrops: colica: uertigo q̄ttuor ista.

implens abbreuiat̃ & ingrossat̃.& iste spasmus fit subito: Alius est ex inanitiõe in quo ꝯhit̃ lõgitudo & latitudo & minorat̃ mẽbrũ ꝑm lõgũ & latũ: sicut in pgameno: cũ apponit̃ igni fit ꝯctio ꝑm longũ & latũ: & iste spasmus fit paulatim. Secũdũ nocumentũ est ydropisis: quæ est morbus mãlis causatus ex re frigida plurima ingrediẽte & inflante mẽbra aut loca partiũ: in qbus regimẽ.i.digestio ciboꝝ fit & humoꝝ: ut dicit Bartrucius. Ydropisis.n.nõ generatur nisi cũ sanguis nõ generat̃: ut dicit Gal̃.vi.particula amphorismoꝝ in cõmẽto illius. Emorroides sanãti antiqs. Et est triplex ydropisis.s.ypozacha: asclites: & timpanites: & de timpanite intelligit̃ istud secũdũ nocumentũ. Timpanite.n.ut dicit Bartrucius fit a mala cõplexione frigida stomachi & epatis ꝓhibẽte cibũ trãsmutare in chilũ & humorẽ benignũ aut sanguineũ: q̃re cõuertit̃ in rẽ uentosam quæ dũ nõ expellit̃ p eructuationẽ aut aliũde oppilatiõe uiaꝝ ꝓhibente uel uirtute expulsiua: uel sequestratiua: seu supfluitatũ debili existente colligit̃ iter ciphac & mirach uẽtris & causat ydropisim. Tertiũ nocumentũ est colica q̃ est ęgritudo multũ dolorosa: facta in intestino dicto colon: q d᷑ est unũ de intestinis grossis: quẽadmodũ yliaca est ęgritudo dolorosa facta i ĩtestino gracili dicto ylion: & fiũt iste ęgritudines sępe ex uẽtositate ĩclusa i dictis intestinis. Quartũ nocumẽtũ est uertigo & est ęgritudo cũ qua ur̃ hoĩ ꝙ oĩa uoluant̃ in girũ. Cuius ęgritudinis cã est uẽtositas ad cerebrũ mota q̃ pp eius ĩ cerebro motionẽ uertiginẽ facit. Et ista quattuor nocumẽta cũ qbusdã aliis pulchre cõmemorat. Aui.xviii.i.c.de reb⁹ q̃ nocẽt colicis dicẽs. Et scias ꝙ retẽtio uẽtositatis multotiẽs facit accidere colicã: ꝓpterea ꝙ subleuat eã & reprimit ipsam: ita ut aggreget̃ res una & ꝙ facit accidere debilitatẽ in intestinis. Et qñqꝫ pducit illud ad ydropisim. Et quãdoqꝫ generat tenebrositatẽ & uisus uertiginẽ & epilensiam. Et quãdoqꝫ retinetur in iunctura: & facit accidere spasmum.

¶ In hoc textu autor ponit unũ documẽtũ pro cõseruatione sanitatis dicẽs: ꝙ hõ ĩ cena dꝫ esse sobrius & se nõ multũ cibo replere: qa nimia repletio nocturna inducit ĩpedimẽtũ somni: tortionẽ uentris: inqetudinẽ corpis pustulas in facie: grauitatẽ capitis in mane. & maliciã oris. Dubiũ iã incidit utrũ maior q̃titas cibi sit sumẽda ĩ prãdio q̃ ĩ cena. Pro cuius decisione aduertẽdũ est ꝙ ſm diuersitatẽ corpoꝝ: maior aut minor q̃titas cibi sumẽda est in prãdio q̃ in cena: qa corpa aut sunt in morbũ decidẽtia: aut sub latitudine sanitatis. Si in morbũ deciderint: aut cũ humoris uicio aut sine humoris uicio. Si sine humoris uicio: sic est magis cenãdũ. Cuiꝰ rõ est: qa nã in talibus solũ est ciboꝝ digestioni intẽta: nõ aũt supfluitatũ maturationi: carẽt. n. eis ꝙ si cũ humoris uicio patiant̃ cõueniẽtiꝰ ẽ prãdio maiore. uñ Aui. in. iii. in trac. v. c. de cura epilẽsie. Ille cuius cõsuetudo nõ tolerat ut semel reficiat̃: diuidat cibũ suũ q̇ est minor refectiõe sua in tribus ptibus: & sumat duas tertias in prãdio & tertiã in cena post exercitium subtile rõne sic psuadet̃: qm̃ illo tpe pro quo nã debilis iuuat̃ in digestiõe calore solari uiuifico: & resoluũt̃ amplius supfluitates amplior sumẽdus est: hoc aũt magis fit in prãdio q̃ in cena: ergo &c. Preterea in die calor uitalis adest solaris & locis digestiuus cũ sit uitę principiũ: q̃re ad digestionẽ diurnalẽ: tunc duplex opabit̃ calidũ: nocte ṽo nõ. Et etiã nocte nã magis est circa supfluoꝝ digestionẽ in talibꝰ intẽta: nõ est ergo ĩpediẽda multa ciboꝝ exhibitiõe: q̃uis. n. calor in plerisq; fortificet̃ in nocte spirituũ retractione & somni reductione nõ tñ põt huiusmodi calor duo: ut alimẽtũ & supfluitates digerere. Cõuenit itaq; in his cenã breuiare. Si ṽo huiusmodi corpora sub latitudine fuerint sanitatis: aut sunt sufficiẽter sana robusta supfluitatibus sensibilibus carentia: cũ oẽs

Ex magna cena. stomacho fit maxima pena
Vt sis nocte leuis. sit tibi cena breuis.

expellāt sua uia:ut athlete:& hos expedit cena maiorare. Tū qa nā eoꝝ nocte solū est digestioni ciboꝝ intenta:& nō supfluoꝝ maturationi:cū illis fere careant. Tum qa solū robur corpis intendunt:qđ & nocte acquirit͛ magis cum amplior fiat sanguificatio distributio & spirituū in his generatio. Si aūt corpa fuerint a dicto tēpamēto & robore distātia:sicut sunt plurima usqꝫ ī ęgritudinē nūc deuenientia:talia aut exercitant͛ exercitatio forti continuo & uehementi:aut nō:si sic:ut sunt uictū manibus q̄rentes:melius est eis prādiū͛ sup cenā maiorare. Cuius cā est:qa alimētū nō solū expetitur pp nutrire: sed pp humectare mēbra ac irrorare ne arefiāt ex forti motu: & resistatur resolutioni caloris:pp qđ opꝫ plus cibi exhiberi in prādio: neqꝫ pp exercitiū talia corpora cessant ab eoꝝ digestiōe:cū ita sint cōsueti. Vsus.n.est res p̄ter naturā. Est & calor uehemēs pp exercitiū potens sup digestionē in eis:pp quod uidemus eos ter in die cū appetitu comedere & benedigerere. Si aūt nō utant͛ forti & laborioso exercitio cōtinue sicut p̄dicti:dupliciter illud euenit:qa aut solū qn̄qꝫ utunt͛ exercitio forti & laborioso & nō cōtinue:aut solū utuntur exercitio debili.cū quo stat multiplicatio supfluitatū.si utant͛ exercitio plurimo forti & laborioso ꝓpter occupatiōes necessarias in uita & ad salutem:sicut ciuiles uiri q̄ plures circa bona fortunæ negociātes ad salutē interdum exercitio forti & laborioso mouent͛: & diu equitātes uel itinerantes:aut aliud quoddā fortius a consueto agentes exercitio:& his utilius est cenā sup prādiū amplius augere. Cuius rō est:qa si tales prādiū augerēt cū nō sint cōsueti a deo forti & laborioso exercitio agitari ut priores ipsoꝝ:iā corrūperet͛ digestio:maloꝝ humoꝝ generatiua. Itē ꝓpter motū supfluū calor hoꝝ disseminatione est debilitatus:cuius quidē unitio quæ magis nocte fit q̄ die potissima est fortitudinis & digestiōis causa:quare in cena instantę nocte alimentū amplius potest administrari. Itē isti prius

nō laborioſo utebant᷑ exercitio:& ſic corpus eoꝝ humiditatibus ple nū eſt:q̄bus & paruo cibo ſufficiēter pōt reſiſti reſolutiōi & exſicca tioni factis p motū ī die occurrentē. Si ṽo paucis debilibus exerci/ tiis & paruis occupationib⁹ in uita utant᷑:p̄cipiēdū eſt ipſis melius prādere q̄ cenare. Et declarat᷑ ſicut iſtud ni corpibus nūc ęgrotātib⁹ apparuit. Cū.n.hi ſunt debilis digeſtiōis:ut plurimū iuuant᷑ p calo rē ſolis & lucē:ualde uiuificos:confortant᷑.n.inde ſpūs pp ſuū ſilē. Ipſe.n.eſt lux:aut effigiē h₃ lucis ꝺm Aui. Iuuat᷑ etiā q̄a ſupfluita/ tes:tūc melius expellunt᷑ poris aptis de die q̄ de nocte. Pręterea no/ cte non op₃ eos multo cibo ſed pauco repleri:cū nā̄ tūc intenta eſt: magis circa digeſtionē humoꝝ crudoꝝ:quos ſomnus h₃ maxīe di/ gerere ac ad benignū reducere. Licet.n.nocte digeſtiua fortificetur uirtus:nō tn̄ adeo ꝙ ualeat cibū & ſupfluitates digerere. Aduerten dū eſt inſup ꝙ in exhibitiōe cibi maioris aut minoris ī prādio q̄ in cena maxime ſeruādus eſt uſus:q̄a cōſuetudo eſt res maxima in cō ſeruatiōe ſanitatis & ęgritudine curāda. Secūdo regiminis acutoꝝ q̄d' oñdit᷑ ex eo ꝙ eius mutatio & maxime ſubita uehemēter eſt le/ ſiua. Vn̄ Dama. Mutare cōſuetudinē nociuū eſt & moleſtū:& p̄ci/ pue ſenibus. Et iō praue cōſuetudines abolēde ſunt:ſed nō mox:eo ꝙ nā̄ nō ſuſtinet repentinas mutationes. Et ſicut patet ꝙ uniuerſa/ lius maiorādū eſt prādiū ſup cenā.cū plurime ęgritudines ſunt ma teriales & plurima corpora lapſa. Si tn̄ ſolū ſemel in die comedat᷑ melius eſt cibū in cena exhibere niſi oculi aut cerebrū patiant᷑.tūc enī melius eſt in prādio exhibere cū nō parū ęgrotātis nocet oculis & cerebro. Vlterius circa textū eſt notādū ꝙ nō ſolum repletio no/ cturna:ſiue ī cena nocet ſtomacho.imo oīs repletio cibi generat.n. oppilatiōes febres:putredines:apoſtemata:& leprā:q̄a eſt cā in dige ſtionis:ꝙ autē oīs repletio nocitiua eſt ſtomacho declarat Aui.xiii. in trac.i.c.de rebus:quaꝝ uſu ledunt᷑ ſtomachus & inteſtina dicēs.

Ex reb⁹ magis inimicis stomacho est repletio:& pp illud nō augetᷣ corpus gulosi:qm̄ cibus eius nō digeritᷣ:q̄re nō crescit ex eo corpus. Ille autē q cibo abstinet dū tn̄ remanet aliqd appetitus eius augetᷣ: qm̄ stomachus eius bn̄ digerit cibū. Et sic ualde cauēdū est ne sto/machus torqueatᷣ & multū grauetᷣ ex cibo:ita ut anhelitus angustie tur:& pulsus uelociteᷣ:& silr̄ repletio nauseatiua & fastidiū indu/cens:multū est euitāda:& spālr̄ ex malis nutriētibus. Nā si fastidiū sit ex grossis nutriētibus:ꝑueniūt iūcturaꝝ dolores & renū:& po/dagra & grossicies splenis & epatis & regulariter ęgritudines fleg/matice & melācolice. Et si fastidiū sit ex nutriētibus subtilibus ꝑue niūt febres acute & maligne:& apostemata multū acuta:igitᷣ euitā da est repletio nauseatiua:nō igitᷣ tm̄ est comedendū:qn stomacho maneat aliqs locus uacuus:nec ex toto dꝫ desideriū sopiri:sed reti/neri debēt aliq̄ reliquię appetitus:& hoc spālr̄ obseruādū est in hn̄ti bus appetitū fortē. Sunt.n.aliqui quoꝝ appetitus nāliter multū so pitus est:& isti forte debēt plus comedere q̄ appetūt.

¶ In hoc textu po/nuntur aliqua præ/cepta quæ homo sa ne cupiēs uiuere ne cessario debet obser uare ante sumptio/nem cibi.

Tu nūq̄ comedas stomachū nisi noueris an̄.
Purgatū uacuūq; cibo quē sumpseris ante
Ex desiderio poteris cognoscere certo
Hęc tua sunt signa subtilis in ore dieta

Quoꝝ primum est ꝙ homo nō debet sumere cibum nisi nouerit stomachū suū esse purgatū a malis humorib⁹ quod fit per uomitū expellendo humores putridos & malos in eo existentes:qa si sumeretur cibus prædictis malis humoribus in stomacho rema/nentibus ex cōmixtione taliū humoꝝ cū cibo:cibus sumptus cor/rumperetur. Secundū præceptū est:ꝙ homo nō debet sumere cibū de nouo nisi pręsenserit cibum sumptū in stomacho suo fore dige/

ſtũ & ab eo euacuatũ:qa nihil eſt deterius in humano corpore q̄ in/
tromittere cibũ ſup aliũ qui non eſt digeſtus:ſed digeri incipit. Nã
ſupaſſumptus cibus prioris digeſtionẽ incohatã ĩpedit. Et digeſtio
prioris añ cõplebit̃ q trãſiens ad epar p uenas miſeraicas ducet ſecũ
cibũ ſupaſſumptũ indigeſtũ:uñ crudi humores ĩ corpe multiplica
bunt̃. Vlterius ĩ textu ponunt̃ duo ſigna euacuatiõis ſtomachi a ci
bo p̃aſſumpto. Primũ eſt deſideriũ certũ.i.uera fames. Et pro intel/
lectu iſtius ſciẽdũ ẽ ꝙ duplex ẽ fames.ſ.uera & mẽdoſa. Verã Gal̃.
deſcribit.ii. Amphoriſmoꝝ ĩ cõmẽto illius canonis ubi dicit. Indi/
gentia nõ opꝫ laborare.dicẽs. Certa fames eſt cũ hõ cibo indiget:uñ
ĩmenſus ſequat̃ appetitus. Sed mẽdoſa fames eſt cibi appetitus cor
pore nõ indigẽte. Et ſic ut uera fames fit ex cõſtrictione & corruga
tione uenaꝝ officij ſtomachi ꝓcedentibus a ſuccione mẽbroꝝ inani
toꝝ cibo indigentiũ.ſic mendoſa fames ſolet ab his fieri q̄ ſtringũt
& rugãt orificiũ ſtomachi mẽbris cibo nõ egentibus:ut ab actu fri
gidis ſtipicis aut acetoſis. Et iſtius ſigni & ſecũdi p̃cepti p̃cedẽtis cõ
memorat Auic.in.i.doctri.ii.ca.de eo qđ comedit̃ ſic inquiẽs. Opor
tet p̃terea ne aliqs comedat niſi poſt deſideriũ:neq; in hoc tardet̃ cũ
deſideriũ ebulierit.i.forte fuerit niſi mẽdoſũ fuerit.ut ebrioꝝ deſi/
deriũ:& hñtiũ faſtidiũ:qm̃ tollerare famẽ ſtomachum putridis re/
plet humoribꝰ:Et poſtea eodẽ capl̃o dicit:Et neq; ipſe neq; oẽs q ſa
nitatẽ hr̃e uolũt aliqd comedãt niſi deſideriũ fuerit certũ & ſtoma/
chus & ſupiora ĩteſtina a prĩo nutriente euacuata fuerint. Q đ.n.in
corpe exiſtit deterius ẽ ſi nutriẽs ſupnutriẽs qđ nõ ẽ digeſtũ mittet̃.
Secũdũ ſignũ qđ ſignificat ſup certo deſiderio ſiue certa fame ẽ ſub
tilis dieta p̃cedẽs.i.parua admĩſtratio cibi:qñ.n.illã ſequit̃ fames ſi
gnificat̃ eſſe certa & ṽa. Sciẽdũ eſt inſup ꝙ in una & eadẽ refectiõe
peſſimũ ẽ ſil̃ multos & diuerſos cõiũgere cibos:ut carnes & piſces
uel pullos & porcũ:& poſtea ꝓlõgare tẽpus in comedendo:qa pri/

mus cibus iã digeri incipit cũ aduenit ultimus:& sic ꝑtes cibi dissi-
miles fiũt in digerẽdo:sic ꝙ ꝓassumpte prius digeste sunt q̃ postre-
mo sumpte sue digestionis mediũ attigerint:uñ fit ꝙ q̃dã corrũpũt
alias. Et istud inuit Aui.in.i.doc.ii.c.de eo qđ comedit dicẽs. Et ni-
hil qdẽ deterius est q̃ diuersa nutrimẽta simul adiũgere:& post hoc
in comedẽdo tp̃s ꝓlõgare:cũ.n.postremũ nutriẽs aduenit primũ iã
incepit digeri:nutriẽtes ergo ꝑtes ĩ digerẽdo nõ similant᷑. Sciẽdũ ẽ
tñ ꝙ ꝓlõgatio in comedẽdo moderate facta fere una hora:gr̃a bonę
mastigatiõis & trãsglutitionis est laudabilis & plurimũ cõferẽs ad
cõseruationẽ sanitatis:qa ꝑfecta cibi mastigatio cũ morosa trãgluti
tione siue ingluuie est ueluti media digestio:ʃ3 mala mastigatio uel
digestionẽ cibi impedit uel uehemẽter retardat:sed ꝓlõgatio in co-
medẽdo cũ interlocutionibus & pausis duabus uel tribus horis est
plurimũ nociua:& sequunt᷑ ex ea nocumenta prænarrata.

Persica:poma:pira:lac:caseus:& caro salsa.
Et caro ceruina:leporina:caprina:bouina.
Hæc melancolica sunt infirmis inimica.

¶ In hoc textu tan-
gunt᷑ decẽ cibi siue
alimẽta melancoliã
generatiua aut infir
mis inimica. Q uo-
rũ primũ est comestio ꝑsicoꝝ:de qb⁹ Gal.ii.ali.c.xix.dicit ꝙ & hoꝝ
succus & qđ uelut caro facile corruptibilis est:& oĩno qdẽ prauus:
q̃re non op3:sicut qdẽ est post aliud alimentũ offerre:corrũpunt᷑.n.
supnatãtia. Meminisse aũt op3 huius qđ cõe in oĩbus:q̃cũq; caco-
chima humida lubrica & facile subire potẽtia:ꝑꝑ hoc op3 ipsa co-
medere priora alijs:sic.n.ipsa celeriter subeũt:& illis uiã faciũt:ulti-
mo aũt sumpta simul corrũpũt & alia. Et ita p3 ꝙ istud dictũ d3 in
telligi de ꝑsicis comestis post cibũ aliũ:qa ipsa sumpta ante cibum
bona sunt stomacho uentrẽ lenientia atq; appetitũ ꝓuocãtia. Iuxta
illud Auic.ii.cano.c.de ꝑsicis:dicẽtis. Matura sunt bona stomacho:

& in eis est uirtus faciendi appetitũ cibi. Et subdit Auic. Et oportet qdē ut nō comedant̄ post aliũ cibũ: qm̄ corrũpunt̄ post eũ: sed p̄ce/dāt añ cibũ. Siir Serapion ī aggre. c. de eis: auctoritate Diascoridis ait: matura ex psicis sunt bona stomacho & molliũt uētrē. Immatura v̈o stringũt: & qñ desiccantur stringũt fortius: & decoctio siccoꝶ qñ. s. bibit̄ ꝑhibet fluxũ humiditatũ ad stomachũ & uentrem: & qñ trita sup locũ puluerizant̄ uñ fluit sanguis abscindēt eũ. Et lꝫ præ/narrata habeāt iuuamēta: qa tñ humorē generāt putrefactibilē: no/citiua sunt infirmis: & maxime qñ indebite sumunt̄. Et sunt psica frigida in primo gradu & humida in secũdo. Secundũ est pira siue comestio piroꝶ. Et cā eius est: qa pira & general̄r oīs fructus recens nō coctus replet sanguinē aquositate buliēte in corpe: & sic p̄parāt sanguinē ad putrefactionē: & p cōsequēs nocēt ęgris. Pira sil̄r ut di cit Auic. ii. cano. c. de eis: a ꝓprietate inducũt colicam: Ipsa tñ inter cęteros fructus multos impinguāt: ꝓpterea porci ex ipsis piris im/pinguant̄ plusq̄ ab aliqb⁹ aliis fructibus. Et qa pira uētositatē gene/rant: & sic inducũt colicā. Vsus hꝫ ꝙ pira & alii fructus uentositatē faciētia cũ carnatiuis. i. uentositatē expellētibus comedũt: uel possu mus obuiare nocumēto ipsoꝶ supbibēdo uinũ uetus odoriferũ: & meliora pira sunt q̄ magis odorifera sunt: & magis dulcedinē par/ticipātia: & ēt meliora sunt decocta q̄ cruda: & pñt decoq cũ aniso feniculo & zuccaro. Tertiũ est comestio pomoꝶ: de qbus dicit Aui. . ii. cano. c. i. ꝙ assiduatio comestionis eoꝶ facit euenire dolorē ner/uoꝶ. Et poma ēt malā hñt ꝓprietatē in generādo uētositatē in secũ da digestiōe: q̄re nocēt ęgris: & ēt pp similem cām illi q̄ dicta est de piris. Et ista dicta de piris & pomis maxime intelligēda sũt de ipsis crudis & nō de ipsis coctis. Et nedũ isti fructus ab infirmis sunt ui tādi: imo oēs fructus iplētes sāguinē aquositate ebuliēte: ut fructus recētes: quoꝶ succus in humano corpe ebulit sicut mustũ: & succus

fructuũ ebuliũt exterius in uase:& hoc pp calorẽ solis derelictũ in eis cũ maturabant. Isti.n.fructus pp ebulitionẽ succi eorum p̃parant sanguinẽ ad putrefactionẽ:licet pro hora q̃ sumunt iuuamẽtũ prę/stent humectationis. Et de hac cã Auic. febricitãtibus ꝓhibuit fru/ctus maxime recẽtes in.iiii.trac.ii.c.vii.dicẽs. Et oẽs fructus nocent febricitãti cũ ebulitiõe sua & corruptiõe in stomacho. Quartũ est comestio lactis. Cuius cã est:qa lac de leui corrũpit:& in fumũ aut acetositatẽ cõuertit ĩ stomacho ĩmũdo:sicut ut plurimũ est stoma/chus febricitãtis febre putrida:& ergo febricitãtibus febre putrida nõ cõcedit. Et silr est malũ hñtib⁹ dolorẽ capitis & siticulosis & pluribus aliis:de qbus loqt Ipocras.v.pticula amphorismorum:ampho/rismo illo. Lac dare caput dolẽtibus malũ &c. Verum est tñ q, in aliq bus passionibus cõuenit sicut ĩ ptisi & ethica & aliqbus aliis ꝓut ẽt dicit Ipocras amphorismo iã allegato:& ẽt inferius aliqd dicet ibi. Lac ethicis sanũ &c. Et lꝫ lac in p̃dictis passionibus uitupet:In sa/nis tñ laudabile est:& hoc si in stomacho & epate bñ digerat:tũc.n. intestina lauat sua aquositate:& mũdificat butirositate sua:humo/ribus uenenosis repugnat:mẽbra humectat:caseitate sua uulnera pe ctoribus iuuat & pulmonis gutturis renũ quoqꝫ ĩtestinorum & uesice morsurã acutorum humorum in intestinis mitigat:quia uisceribus inui scatur:& humorum ꝓhibet morsum. Præterea cõuenit lac corporibus tẽpatis:quorum stomachus mũdus est a colericis & fleumaticis humo ribus. In his.n.lac bñ digestũ multũ dat nutrimẽtũ:laudabilẽ san/guinẽ generat carnẽ augmẽtat:totũ corpus laudabiliter humectat: exteriora pulchra facit.ut refert ysaac in dietis ulibus. Et ibi ẽt au/ctoritate Ruffi dicit q, lac bibẽtes ieiunos esse oportet & bibat cali dum cũ exeat ubera:neqꝫ aliqd comedat quousqꝫ digerat:& labor & nimius motus caueat. Non est tñ quiescendũ oĩno a deambula/tione sed deambulandũ est suauiter quousqꝫ in stomachi fundum

descédisse sentiať.In distépatis ꝟo corpibus lac nõ cõuenit.In cali/dis.n.corpibus cito mutať in fumositaté & colerã.In frigidis ꝟo in acetositaté & putrediné.In stomacho etiã ĩmũdo lac nõ cõuenit:qa in eo corrũpiť. Circa electioné aũt lactis sciédũ est ꝙ magis eligendũ est lac mediocre in uia nutriméti & nõ subtilissimũ sicut lac cameli aut ẽt asininũ neqꝫ pinguissimũ & grossissimũ:sicut lac uaccarũ & pecudũ.Eligédũ est igĩ lac capre:nõ.n.hꝫ tm̃ aquositatis sicut lac cameli qđ nõ est aptũ ad nutriendũ rõne nimie humiditatis:sed uẽtris subductiuũ:nec hꝫ tm̃ pinguedinis & grossiciei seu caseitatis & unctuositatis sicut uaccaꝝ & pecudũ qđ ꝑꝑ grossiciem & unctuositaté est uenaꝝ oppilatiuũ:uentositatũ generatiuũ: & difficilioris digestiõis quã sit necessariũ in regimine sanitatis.Eligať igiť lac capre nõ nimis ꝓpinꝗ partui:nec nimis distãtis a partu nõ pinguãtis:nutrite ĩ bonis pascuis & ĩ tꝑe quo repiunť meliora pascua. Q uintũ est comestio casei & põt ĩtelligi de oĩ caseo maxime tñ de ueteri.Cuius rõ est:qa caseus recés est frigidus & humidus & grossę substãtiæ & difficilis digestionis & oppilatiuus & lapidis gnãtiuus & nõ multũ cõpetit uia cibi ĩ regimine sanitatis:Et caseus uetus ẽ calidus & siccus ꝑꝑ sal.facit cibũ digeri & difficulter digeriť parũ nutrit & male: ĩ stomacho nocet:& nimis desiccat:& minus cõpetit ꝗ recens.Et si aliqs caseus est medius inter nouũ ueteré & uiscosum & frãgibilé duꝝ & mollé:& paꝝ declinãs ad aliqualé dulcediné:nõ nimis salsus:nõ lachrymosus:cũ ĩcidiť saporis delectabilis & boni odoris:cuius ĩ stomacho mora nõ diuturna ex bono lacte cõuenienter factus sufficiéter unctuosus:talis utiqꝫ caseus bonus est:& inter alios magis est diligẽdus:& post cibũ sumptus nõ multa quãtitate: multa ꝟo quãtitate stipatus in uia cibi uniuersaliter est malus:stomachũ grauãs & inobediens digestioni:& oppilatiuus:& lapidis in renibus:& humoꝝ grossoꝝ in corpore & uentositatũ generatiuus.

Solũ igiť ille caſeus eſt bonus quẽ dat auara manus. Sextũ eſt caro ſalſa. Caro.n.ſalſa ſiue ſole ſiue fumo exſiccata cuiuſcunqꝫ generis aut aīalis fuerint generat ſanguinẽ groſſum & melãcolicũ:& p cõ/ſeqũẽs nocet infirmis:nec eſt cõueniẽs ſanis. Et iſtud īnuit Aui.ii.in doc.ii.c.xv.in fine dicẽs. Et exẽplũ ſpiſſi pauci nutrimẽti mali chi mi.i.mali humoris eſt caro ſolita. Septimũ eſt caro ceruina;ꝗ ſilr ẽ ſanguinẽ melãcolicũ generãs.teſte Raſi. in Almãſore.c.de aīalibus ſilueſtribus & domeſticis. Octauũ eſt caro leporina ꝗ ſilr ſanguinis melãcolici eſt generatiua. Dicit.n.Raſis de ea loco ꝑalľ. Ipſa.n.plus aliis melãcolię gnãtiua eſt. Et de iſta ẽt dicit Iſaac in dietis uniuer/ſalibus ꝙ nõ cõuenit ī uia cibi:ſed ſolũ ī uia medicinę. Et eſt ſciẽdũ ꝙ iſta caro leporina & ſilr ceruina cũ ꝑuenerit ad antiqtatẽ ſimplr ſunt euitãde.ſi tñ aliquo mõ cõueniant meliores ſunt iſte carnes cũ partui ſunt ꝓpinq̃:ut ſiccitas eoꝝ obtẽpeť ab ętate:& ẽt ſunt euitan de:niſi ſint pingues:nã ex ea pinguedine obtẽpať ſiccitas. Nonũ eſt caro caprina. Decimũ eſt caro bouina:qa iſte carnes ẽt ſunt carnes melãcolicę. Nã Iſaac in dietis uniuerſalibus de eis dicit. Caro capri na & bouina ſunt peſſima dura in digeſtiõe tarda:& digeſta groſſũ generãt ſanguinẽ & melãcolicũ. Et Aui.ii.cano.de carne caprina di cit. Caprina ṽo nõ eſt bona multũ:& eius humor fortaſſe eſt malus ualde. Et ſub iſtis ẽt intellige carnẽ hircinã & uaccinã quæ peiores ſunt ꝑdictis carnibus.ſ.caprinis:& bouinis. Nã de eis dicit Aui.ii. can.c.de carne. Et caro uaccina & ceruoꝝ hircoꝝ ſilueſtriũ & ma/gnaꝝ auiũ facit euenire febres q̃rtanas. Et de carne uaccina adhuc dicit ꝙ caro uaccina plurimi nutrimẽti eſt groſſa melãcolica gene/rãs ęgritudines melãcolicas. Et ulterius dicit ꝙ caro uaccina gene/rat leprã. Et de carne hircina dicit ꝙ eſt mala abſolute. Quia iã tex tus locutus eſt de carnibus uitãdis:& maxīe aīaliũ q̃drupedũ. Vidẽ dum eſt ulterius de carnibus aīaliũ q̃drupedũ. Et qa circa electionẽ

carniũ aĩaliũ q̃drupedũ ꝯtrouersia uꝛ ĩter auctores medicinę.Q uidã.n.dicũt carnes porcinas eẽ meliores sicut Gal. & qdã alii.Alii ṽo dicunt ꝙ carnes edinas esse meliores:sicut Rasis Auic.& Auer.licet Auer.v.colliget ĩponat Aui.ꝙ dixerit carnes porcinas eẽ meliores: qđ tñ nõ dicit auctoritate ꝓpria:sed auctoritate christianoꝝ.alii ṽo laudãt uitulinas prę aliis.Secũdũ est ꝙ electio & melioritas carniũ aĩaliũ q̃drupedũ põt multipliciter attẽdi.Primo mõ ex pte maioris nutrimẽti & irresolubilioris & carnib⁹ humanis sĩlioris.Et isto mõ caro porcina cæteris est melior. Primo pp maximã sĩlitudinẽ quã hꝫ cũ carnib⁹ humanis:teste Gal.iii.alimẽtoꝝ ubi dicit:porcinę ãt carnis similitudinẽ ad hoĩes addiscere:est ex eo ꝙ qdã comederunt humanas carnes ut porcinas nullã suspitionẽ hñtes ꝯm gustũ ipsarũ & odorẽ.Et Auic.ii.cano.c.de sanguine ait.Sanguis hoĩs & sanguis porci sunt similes in omni re:ita ut qdã fuerũt q uẽdebãt carnẽ hoĩs ac si esset caro porci: & occultatũ fuerat illud usq̧quo inuẽti fuerũt in ea digiti hoĩs. Et istud idẽ sentit satis Auerro.v.colliget c.de carne.Secũdo qa caro porcina ualde nutritiua est.Nam dicit Gal.iii.alimẽtoꝝ.Omniũ edibilioꝝ caro porcoꝝ ẽ maxime nutritiua:& huius expiẽtiã euidẽtissimã hñt athlete.Et postea eodẽ libro ait:porcoꝝ carne nullum aliud amplioris nutrimẽti hẽbis sumere. Tertio qa generat alimẽtũ stabile fortiter resistẽs resolutioni.Et ista fuit mens Galieni multis passibus ubi nõ parũ p̃fert porcinas carnes cęteris carnibus.s.in octauo de ingenio:ubi dicit. Cęteris carnibus porcina laudabilior est si porcus mõtana incoluerit:post porcũ edus.Et sĩlr ĩ qnto teraputice ubi dicit.Q uadrupedũ caro laudabilior est porcina ĩ calore & humiditate tẽpata.eiusq; cibus plurimus & sanguis ab ea generatus oĩ melior est sanguine. Et istud ueritatẽ hꝫ de carne porcoꝝ nõ antiquoꝝ:qa eoꝝ caro indigestibilis est:nec iuuenũ:siue lactentiũ:qa caro eoꝝ humidissima est:sed ętate medio

criũ:puta unius anni uel duoꝝ tã domesticoꝝ quã siluestriũ. Veri/
siĺr tñ estimandũ est ꝙ porci siluestres sunt domesticis meliores:qa
carnes porcoꝝ domesticoꝝ sunt plus debito uiscosiores. Et de car/
nib⁹ porci siluestris siue apri di.Aui.ii.can.c.de carne.Christiani v̂o
dixerũt:& q eos imitant' ꝙ melior caro siluestris est caro porci silue
stris.nã cũ hoc est leuior carnib⁹ domestici porci: est fortis nutrimẽ
ti & plurimi:& est uelocis digestionis:& est melior q̃ esse pôt in hye
me.Et ex isto ulterius sequit' ꝙ p̄dicte carnes porcinę multũ lauda/
biles sunt corpibus iuuenibus sanis & fortibus.laborãtibus nõ di/
spositis ad oppilatiões:& his qui impinguari q̃rũt:qa talia corpora
indigent plurimo nutrimento & difficulter resolubili.Et ergo dicit
Ra.in Almã.c.de uirtute carniũ.Caro v̂o grossa multũ laborãtibus
cõueniẽs est:subtilis v̂o his qui prædictis sunt ɔ̃rii conuenit.Et idẽ
uult Aui.in.i.c.de regimine eius qđ comedit' dicẽs.Exercitati præ/
terea & multi laboris magis sunt tollerãtes nutriẽtia grossa:alio mõ
pôt attẽdi melioritas & electio carniũ ex pte tẽpate cõplexiõis eaꝝ:
facilis digestiõis & sanguinis ex ipsis generati tẽpantiã.ut.s.illa ca
ro dicat' melior q̃ tẽpate est cõplexionis.facilis digestionis sanguinẽ
generans tẽpatũ in caliditate & frigiditate subtilitate:& grossitate.
Et isto mõ caro edina est melior & laudabilior cęteris.ut uult Ra/
sis Auic.& Auer.Nã dicit Rasis in Almã.c.de aĩalibus siluestribus
& domesticis.Edina caro est tẽpata nullã in se hñs malicię admix/
tionem q̃ lʒ tẽpatũ generet sanguinẽ:laborãtibus tñ nõ cõgruit.cui
nulla alia caro p̄ferẽda est. Nõ est.n.adeo debilis ut ex ea uirtus mi
nuat' :neq; eius nutrimẽtũ adeo multũ est & grossum ut ex eo p̄ue/
niat repletio.& grossus generet' sanguis.Sãguis quoq; q ex ea gene
ratur ĩter subtilẽ & grossum:ac ĩter calidũ & frigidũ existit.Et ista
caro nõ cõuenit multũ laborãtibus.sed iuuenibus tẽpatis exercitio
mediocri utẽtibus:qa ista caro generat sanguinẽ forti exercitio uel

labore faciliter resolubilem:licet nō exercitio mediocri.Et sicut quo ad istā intētionē caro edina īter carnes domesticas.Ita caro capreoli inter carnes siluestres ē melior. Et post istā carnē edinā plurimi me dicoꝝ sicut Ra.& Auer.ponūt carnē arietinā.Et dicit Auer.v.colli get.c.de carne:ꝙ est hęc opinio maioris ꝑtis medicoꝝ ꝓter gali qui abominatᷣ carnes arietū. Et uī sibi:qa caro uituloꝝ est melioris nu/ trimēti quā arietina.Et forsan gali.hic attēdit melioritatē nutrimēti ex eo qđ est plurimū nutrire:& nutrimētū dare magis irresolubile: qđ magis uī cōuenire carnib⁹ uitulinis quā arietinis:cū arietine ma gis humide sint; Tertio mō pōt attendi melioritas & electio carniū ex ꝑte minoris uiscositatis & melioris odoris eaꝝ.Et sic carnes uitu line sūt meliores alijs carnibus.Et istud īnuit Auer.v.collet.c.de car ne dicēs.Et carnes uituloꝝ sunt bonę carnes:ideo qa nō hn̄t illā ui/ scositatē frigiditatē & siccitatē quā hn̄t carnes bouinę ueteres:& car nes eoꝝ sunt magis odorifere aliis carnibus:& q̄tū est in hoc melio res sunt carnibus edinis:qa in carnibus edinis manifestatᷣ q̄dā mu/ scillago.i.uiscositas an̄q̄ coquantᷣ:sed carnes edinę sunt meliores ui tulinis:qa meliores generāt humores. Et ex isto pȝ qūo nō est tanta cōtrouersia inter auctores medicinę sup electione carniū q̄ta prima facie apparet. Notandū est insup ꝙ carnes aīaliū siccę cōplexionis meliores sunt circa partū q̄ distātes multū a partu:ergo edi & lactē tes uituli meliores sunt hircis & bobus:qa siccitas primæ ætatis hu miditate corrigitᷣ.Sed carnes aīaliū cōplexiōis humidę sunt melio res distātes a partu.& circa partū deteriores:qa sua nimia humidi/ tas ꝓcessu ætatis exsiccātis.s.iuuētutis corrigitᷣ aut tollitᷣ:& ab hu/ miditate primæ ætatis crescit.Et iō iuuenes castrati arietes.s.unius anni sunt meliores & minus uiscosi lactētibus agnis:& porci unius ān̄i uel duoꝝ meliores lactētib⁹ porcellis.Et ergo bn̄ dicit Aui.iii.c. de regimine eius qđ comeditᷣ.Oportet aūt ut cibus supple sanitatis

cōseruatiuus sit tales quales sunt carnes:& ꝓprie carnes edoꝝ & ui/tuloꝝ lactentiū paruoꝝ & agnoꝝ aīaliū. Et ex istis oībus ꝯcludit' ꝙ carnes hircoꝝ capraꝝ & arietū & boū & porcoꝝ ātiquoꝝ:& spālr nō castratoꝝ & porcelloꝝ lactētiū & agnoꝝ lactētiū nō sunt multū cōueniētes in regimine sanitatis:sed carnes uituloꝝ iuuenū & arie/tū aīaliū & porcoꝝ duoꝝ annoꝝ uel unius ēt castroꝝ sufficiēter cō ueniētes sunt esui ī regimine sanitatis. Et est diligēter notādū ꝙ car nes declinātes ad siccitatē debēt elixari: & declinātes ad humiditatē debēt assari:ut eaꝝ humiditas tēpet':& iō carnes cuniculoꝝ & lepo rū ceruoꝝ uituloꝝ & caprioloꝝ debent elixari:& carnes porcelloꝝ & castratoꝝ arietū assari:elixatio.n.obtēpat siccitatē. Et ex hoc pa/tet ꝙ in tpibus & cōplexionibus humidis magis cōpetūt carnes de clinātes ad siccitatē ut assent'. In tpibus siccis & cōplexione & ętate siccis magis cōpetunt carnes declinantes ad humiditatem.

Oua recentia:uina rubentia:pinguia iura.
Cum simila pura naturę sunt ualitura.

¶ In hoc textu po/nunt' tria alimēta q̄ in modica quātitate multum nutriunt'.

Q uoꝝ primū ē oua recētia:qa sūt de his q̄ in modica q̄titate mul tū nutriūt:ut īuit Auic.ii.can.c.de ouis. Et idē uult.iiii.in.c.i.ubi dicit:nutriēs v̂o paruę q̄titatis:& multi nutrimēti sunt oua & gal/loꝝ testiculi. Et illud idē in multis aliis locis repetit. Circa electionē ouoꝝ sciēdū ē oua ꝙ gallinaꝝ & ꝑdicū & faseanoꝝ iuuenū & pin guiū sūt bona in sanitatis regimine:& aliis ouis simpl'r meliora:uñ oua paruula lōga sūt bona.uñ filia ꝑs brī iubet pro lege teneri. Q đ bona sint oua cādida lōga noua.amplius oua tremula.i.ꝑ decoctio/nē aliq̄liter inspissata:ut in manu tenētis in cortice suo uideant' tre/mere:sunt meliora duris & sorbilibus:& sunt multi nutrimēti:& fa cilis & bonę digestiōis:& generāt sanguinē maxime cordi ꝓportio/

nabilē.uñ cōualescētibus senibus & debilibus maxime cōueniūt:& maxime uitella.uñ Auic.in trac.de uirib⁹ cordis uult ꝙ uitella ouoꝝ aīaliū bonę carnis sicut gallinaꝝ pdicū & faseanoꝝ:licet nō sint me dicinæ cordi:multū tñ cor cōfortāt.Et postea subdit ꝙ cito in san/ guinē cōuertunt̄:& post cōuersionē paucā hñt supfluitatē:& gene/ rāt sanguinē subtilē & claꝝ:& ergo maxime cōfortāt cor generādo sanguinē ei ꝓportionabilē.Et ulterius dicit ꝙ multū ualēt in disso/ lutione substātiæ spūs & diminutiōe sanguinis cordis. Sorbilia vͦ oua facilis sunt digestiōis:& leniūt pulmonē:& pectus:uentrē lubri cant:& minus nutriūt quā tremula. Dura vͦ oua p decoctionē fa/ cta ad digerēdū sūt difficilia:& nutrimētū exhibēt grossum:& tar dę a stomacho descēdēs:& tarde penetratiuū.Notādū ē insup ꝙ ex diuersitate p̄parationis:ouoꝝ esse acqrit̄ in eis bonitas uel malicia: aut.n.sunt assata:aut elixa:aut frixa:aut in iure sunt cocta. Assata elixis grossiora sūt:& ad digerēdū duriora:qa focus substātialē eoꝝ humiditatē desiccat:Et fiūt duob⁹ modis:aut.n.cū corticib⁹ īter ca lidos cineres ponunt̄:aut in testis frāgunt̄.In testis fracta peiora sūt aliis.Illa aūt q̄ cū corticib⁹ īter calidos cineres ponunt̄ duobus fiūt modis:aut īter cineres ponūt̄ tota:aut sup carbōes ptim discoopta: quæ ī cinerib⁹ ponunt̄ tota sūt peiora:qa cū calor foci circūeat:fu/ mositates retinet:discoopta sup carbones posita fumositatē emittūt: & mūda fiūt.Elixa ī aq̄ meliora sūt q̄ assata:qa aq̄ humiditas calori foci ī humiditate desiccāda repugnat.Et fiūt duob⁹ modis:aut.n.cū corticib⁹ elixant̄:aut infra aquā frāgunt̄. Cū corticibus peiora sūt alijs:qa cortices ꝓhibēt dissolutionē fumositatū & grossiciei.In aq̄ fracta calor aq̄ tēpate penetrat:& grossiciē suā subtiliat:& aufert si bi grauitatē sui odoris.uñ hmōi laudabiliora sūt cęteris oib⁹.frixa cęteris peiora sūt:qa pessimos generāt humores:& sūt in stomacho morātia fumositatē & corruptionē inducētia:& fastidiū faciētia.In

iure cocta iter assata:& in aq̄ fracta sūt mediocria. Et ista colligunt̃ ex Isaac in dictis ul̃ibus. Sciendū est ēt ꝙ ouū diuersificat̃ ꝑm eius partes cōponētes. Nā uitellū in caliditate tēpatū existit: albumē ṽo frigidū est & uiscosū dure digerit̃: & sanguis ēt ex eo generatus nō est bonus. ut hr̃ ex Rasi. iii. Almā. c. de uirtutibus ouoꝝ. Et sicut oua ꝑdicta. s. gallinaꝝ pdicū & faseanoꝝ sūt cōuenientia i regimine sanitatis: ita oua anatū: anserū: structionū: & similiū uolatiliū minus cōuenientia sūt i regimine sanitatis: uel simpl̃r euitāda. Secūdū est uinū rubeū. Pro quo sciēdū est ꝙ uina diuersificant̃ i colore. Nā q̄dā sunt alba: q̄dā rubea clara: q̄dā citrina: & q̄dā nigra. Vina. n. alba debiliora sunt cęteris: minus calida & minus nutritiua. ueꝝ sūt minus ledētia caput & magis urinæ ꝓuocatiua & apitiua. Quod sūt debiliora cęteris. p3: qa ꝑm Gal̃. sup. i. can. iii. parte regiminis acutoꝝ. Debile uinū est qđ minus calefacit & minus replet caput: cum ergo uina alba minus calefaciunt & minus replent caput cęteris: ut patebit debiliora erūt cęteris. Quod āt uina alba sūt cęteris minus calida: p3 p Gal̃. in cō. illius can. iii. parti. regiminis acutoꝝ: de uino eteni albo dicentē. Nō est possibile alicui ex uinis albis ut calefaciat calefactiōe uehementi. Et postea subdit. Vinū aūt albū est minoris calefactiōis oibus uinis. Et istud est ueꝝ cōparādo uina eiusdē territorii adinuicē: & nō aliter: qm̄ uina rubea & ruffa gallicana nō sunt ita fortia: nec ita calida: sicut sunt multa uina alba quæ repiunt̃ in alijs territoriis. Debet igit̃ fieri cōparatio inter uina eiusdē manerici & territorii. Quod aūt sint cęteris minus nutritiua p3 p Gal̃. in cō. illius amphorismi secūde particule amphorismoꝝ: facile est repleri potu q̄ cibo dicentē. Vinū. n. aquosum subtile atq3 albū usualiter aq̄ est uicinū & illius uirtuti uicinat̃ adnutriendū: uñ urina ꝓuocat̃: nec corpus inde nutrit̃. Et sil̃r i cō. illius amphorismi eiusdē particule. Eoꝝ q nutriunt̃ dicit Gal̃. uinū aquosum nimis dat cor/

pori nutrimētū:cuius liquor est sicut aq̄ subtilissima & color albus. q̄d aūt nimis ledūt caput p Auic.in.i.doc.ii.c.de regimine aq̄ & ui ni dicētis. Vinū v̄o albū & subtile calefactis est melius:nō.n.capitis efficit dolorē:sed fortasse humectabit:& capitis dolorē alleuiabit. Et idē etiā uult Gal.in cō.illius cano.iii.pticule regiminis acutoꝝ. Potus aūt dulcis:rō aūt q̄re minus ledūt caput ē:qa minus fumosa & uaporosa sunt cęteris:q̄d aūt magis sunt urinę puocatiua & ap/ tiua:pꝫ p Ipo.in cano.illo.iii.parti.regiminis acutoꝝ de uino eteni albo dicētē. Sed trāsitus eius.s.uini albi ī uesicā ē facilior q̄ cuiusli/ bet alterius potus:cū quo ēt uim apitiuā hr̄e dinoscit̄. Et ex hoc tex tu sequit̄ ꝙ ista uina alba subtilia plus cōueniūt q̄ alia uina calefa/ ctis:siue a nā sicut colericis & sanguineis nālibus siue ab accidēte: sicut calefactis ex ira uel mora in sole. Et silr̄ magis cōueniūt studē tibus:qui debēt uti uino nō turbāte cerebrū:& silr̄ cōueniūt hn̄tib9 cerebrū debile:siue nālr̄ siue accidētalr̄: qa hn̄tes cerebrū debile ex forti uino facilr̄ inebriant̄.ut habet Auic.in.i.loco p̄alle. Et ergo si uti uelint uinis fortibus necesse est ea fortiter limphare. Et silr̄ cōue niūt hn̄tibus epar calidū & stomachū calidū & habitātibus in re/ gione calida:qa calida uina in istis facerēt estuationē. Vina v̄o ru/ bea clara sicut beluacēsia calidiora sūt cęteris.ut uult Gal.cō. illius cano.sup Alman.De uino etiā albo.ubi dicit. Verūtn̄ cuius calefa/ ctio ex uinis ē uehemēs:eius color est rubeus clarus. Et ista uina ēt nutribiliora sunt cęteris:ut habet Gal.in cō.illius amphorismi p̄all': Facile est repleri.ubi dicit.grossum v̄o & rubeū uinū nutribilius ē cęteris:implens corpora cito obnoxia inanitioni. Et circa istud est intelligendū ꝙ uina rubea dicunt̄ nutribiliora eo ꝙ plus coꝝ ī sub/ stātia mēbroꝝ cōuertit̄. Vina tn̄ nigra pn̄t dici nutribiliora cęteris q̄a cōstantius dāt nutrimētū:& tardius a mēbris resolubile. Et isto mō dicit Gal.in cō.illius amphorismi p̄alle.Eoꝝ qui nutriunt̄ ꝙ ui

na grossa & rubea nutribiliora sunt quã aquosa minus tñ quã ni-
gra. Et isto mõ ẽt intelligit̃ dictũ Isaac in dietis particularibus ubi
uult ꝙ uinũ nigrũ plus nutrit q̃ rubeũ. Et ista uina rubea magis le-
dũt caput quã alba & minus urinę sunt ꝓuocatiua. & hinc est ꝙ ista
uina qa fortia sunt hñtibus debile cerebrũ nõ cõueniũt: ut dictũ ẽ:
sed bñ cõueniũt hñtibus forte cerebrũ: cũ forte cerebrũ uapores ele
uatos ad ipm nõ suscipit. ut dicit Auic. in. i. cap. ꝑalle. & circa istud
est sciendũ ꝙ ingeniũ hoĩs fortis cerebri magis clarificat̃ & acuit̃ si
bibat uinũ bonũ quã si nõ biberet. ut uul Aui. in. c. i. ꝑalle. & rõ est:
qa ex bono uino plusq̃ ex quocũq3 alio potu generant̃ & multipli-
cant̃ spũs subtiles clari & puri. & inde est qđ theologi cõtẽplari so-
liti circa altissima bona uina diligũt: & ꝑm Aui. ibi. Ista uina ualẽt
hoĩbus frigide cõplexiõis & fleugmaticis. Talia nãq3 uina corrigũt
lapsũ frigiditatis cõplexiõis & apiũt oppilatiões euenire solitas fri
gidis fleugmaticis: & digerunt fleugmata cooꝑantia ad cõuersionẽ
eoꝶ in sanguinẽ: & digerunt̃ facilr̃: & cito penetrãt & ꝓbẽt alimen
tũ mũdũ & spũs plurimos. Vina ṽo citrina minoris calefactionis
sunt q̃ rubea clara. ut uult Gal. i. cõ. illius cano. ꝑal. de uino eteni al-
bo. maioris tñ calefactiõis sunt q̃ alba. & ergo magis sunt caput le-
dentia q̃ alba. ut uult Gal. in cõ. illius cano. ꝑalle. Potus aũt dulcis.
Et ista uina etiã minus nutritiua sunt q̃ rubea. magis tñ q̃ alba. Et
apud quosdã ista uina etiã uocant̃ alba. Et hinc est ꝙ aliq dicunt ꝙ
uina alba cito calefaciũt multũ. Vina ṽo nigra sunt minoris calefa
ctionis q̃ citrina. & ergo ẽt minus ledũt caput q̃ citrina. Sed qa tar
dioris descẽsus sunt in uentrẽ: & minus urinę ꝓuocatiua q̃ alba. ma
gis ledũt caput q̃ alba. ut h3 Gal. in cõ. illius ca. ꝑall. Potus ãt dulcis.
Et sunt ista uina etiã plus nutritiua q̃ alba. & citrina minus tñ q̃ ru
bea. ut ꝑdictũ est. Tertiũ est sorbilia facta ex iuribus carniũ. & ma
xime ex brodio pulloꝶ. Talia. n. brodia naturę humanę sunt amica

ex quo facillime in sanguinē sunt mutabilia:& bonū sanguinē ge/
nerāt.& maxime dū fiūt ex simila.i.ex subtilissima parte farinę:qa
simila & maxime tritici multū nutritiua est:& bonum nutrimentū
affert.ut hri pōt ex Ra.in Almā.Et ista tria ponit Auic.ii.in doc.ii.
sum.in.c.xv.in fine.ubi dicit. Exēplū subtilis multi nutrimēti boni
chimi.i.humoris est ouorꝫ uitelli & uinū & aq̄ carnis. Et ex isto cō/
cludit꜡ q̄ ista tria sunt de genere naturā humanā maxie cōfortātiū.

¶ In hoc textu tā/
gunt꜡ duodecim res
corpus humanū nu
triētes ac impinguā
tes: quarꝫ prima est
triticū.i.panis ex tri

Nutrit & īpinguat triticū:lac.caseus infans
Testiculi:porcina caro cerebella:medulle
Dulcia uina:cibus gustus iocūdior:oua
Sorbilia:maturę ficus:uuęq; recentes.

tico.de quo dicit Aui.ii.can.c.de pane.q̄ īpinguat uelociter & ma
xime de frumēto nouo.Ra.v̄o in Almā.de tritico dicit. Triticū tē/
peramēto uicinū est:lꝫ caliditati parꝫ attineat.Quod autē pōdero/
sius & solidius inuenit꜡ maioris est nutrimenti.Oībus quoq; hoibus
aliis granis ꝑficiēs magis ꝓpriū inuenit꜡.Sāguis ēt ex eo generatus
omni sanguine q ex aliis generat꜡ granis tēꝑatior est.Et sequenti.c.
dicit.Panis q ex tritico fit pluribus hominū cōuenientior est. Circa
electionē āt tritici sciēdū est.q̄ electio eius pōt sumi uno mō ex p̄te
substātię ipsius.alio mō ex p̄te ꝑparationis eius.Electionē āt eius ex
p̄te substātię ipsius ponit Aui.ii.cano.c.de frumēto dicēs.Melius ē
istud qđ est mediū inter duriciē & raritatē.magnū.pingue.recēs.i.
nō nimis antiquū.planū.qđ est inter rubedinē & albedinē.frumē/
tū v̄o nigrū mali est nutrimēti.Rasis v̄o suꝑaddit pōderositatē eius
suꝑ electiōe eius. Circa electionē v̄o eius ex parte ꝑparationis eius:
sciendū est q̄ oīa q̄ sunt ex farina tritici frixa tarde a stomacho de/
scēdūt.generāt grossos humores.opilāt uias epatis:augmētāt sple/

nē:& generāt calculū multū nutriūt si digerant᷑. Triticū vo elixū ē cibus grauis & indigestibilis. sed si digerat᷑: fortiter nutrit & robo/rat uirtutē. Sed triticū sub forma panis bñ fermētati & assati in cli bano moderato igne est electus cibus. Et oīa ista colligunt᷑ ex Gal̃. i. ali. Secūda res est lac: Et pōt illud intelligi de lacte ebutirato quod apud medicos adohohe dr̃: & apud cōes balbuca: balbuca. n. recēs si comedat᷑ cū pane recenti: siue calido & īposito maxime impinguat: pōt ēt intelligi de lacte caprino qđ ēt multū nutrit de quo prius la/tius dictū est ibi: p̄sica poma pira: tertia res est caseus infans: siue re cens: de quo dicit Aui. ii. can. c. de caseo: ꝙ est nutritiuus & impin/guatiuus. Et lʒ caseus recēs nutriat & impinguet. in regimine tñ sa nitatis nō cōuenit: qa sequunt᷑ ex eo nocumēta prius dicta ibi: p̄sica poma pira. Quarta res testiculi: & illud maxime intelligēdū est de testiculis galloꝝ impinguatoꝝ: de qbus Auic. ii. cano. c. de testiculo dicit: ꝙ sunt ualde boni nutrimēti & pulchri: & . iiii. in. c. i. c. i. de eis dicit ꝙ in modica q̃titate multū nutriūt. Et pōt istud ēt intelligi de testiculis porcoꝝ multū pinguiū nōdū coeūtiū: sicut porcoꝝ caro: quæ alioꝝ aīaliū q̃drupedū melior existit: & hoc quo ad hoc ꝙ est nutrimētū p̄bere maius irresolubilius corpori humano filĩus: sic ēt & porcoꝝ testiculi respectu testiculoꝝ alioꝝ aīaliū q̃drupedū: & est hoc diligēter notādū ꝙ testiculi aīaliū puectoꝝ ī qbus est iā fermē tatū semē & generatū nō sunt boni nutrimēti: sed testiculi aīaliū iu uenū adhuc nō coire potētiū qbus adhuc nō est sperma fermētatū: sunt satis laudabilis nutrimēti si bñ digerant᷑: & de istis ēt intelligit᷑ dictū prius. Quinta est caro porcina: de cuius electione & effectu satis ample dictū est prius. ibi p̄sica: poma: pira. Sexta est comestio cerebroꝝ: pro quo sciēdū est ꝙ cerebrū est stomacho malū nausea/tiuū deiectiuū appetitus: & grossi humoris gn̄atiuū: ueꝝ est tñ ꝙ si bñ digerat᷑ alimētū dat corpori notabile: sed nullo mō comedi de/

bet post alios cibos:bonū aūt est ꝙ cū origano uel calamēto uel cū aliqbus obtēpantibus eius uiscositatē & frigiditatē ī q̄bus sit uirtus incisiua & calefactiua paret᷑:Et cauēdū est qđ si comedat᷑ qđ primitus asset᷑ sup carbones:& est aduertēdū qđ nō cōfert illis qbus frigide solēt aduenire ęgritudines:sed bñ hñtibus cōplexionē calidā:ut uult Rasis in Almā.& de uirtutib⁹ mēbroꝝ aīaliū.Et breuiter paꝝ cōuenit ī regimine sanitatis:sed aliqñ bñ cōuenit uia medicinę.sicut cerebrū capreoloꝝ cōueniēs est cōtra uenena:& cōtra morsum uenenosoꝝ:& cerebrū leporis cōtra tremorē:& ꝭm quosdā.cerebrum pulloꝝ & caponū ad memoriā & subtiliationē ingenii cōferūt. Circa electionē tñ cerebroꝝ sciēdū est ꝙ meliora eoꝝ sunt cerebra uolatiliū.& ꝓprie montanoꝝ:& ex cerebris q̄drupedū cerebrū arietis deinde uituli.ut uult Aui.ii.cano.c.de cerebro.Septima est medullę quæ multi sunt nutrimenti si bñ digerant᷑.ꝓut dicit Aui.ii.cano.c. de medulla.& ēt facile in sanguinē cōuertit᷑.hoc tñ malū faciūt ꝙ deiiciūt appetitū atq̃ nauseā inducūt.Et ergo Aui.docet eas comedere cū pipib⁹.Et ēt aliq eas p̄parāt cū citoniis & pastillis:ut faciūt lecardi.Et pro electiōe eaꝝ dicit Aui. ꝙ cōueniētior est medulla uitulorꝝ & cerui.deinde thauri:& postea capraꝝ.deinde ouiū. Et ꝭm aliquos medullę thauroꝝ iuuenū & pinguiū multū cōueniētes sūt. Octaua est dulcia uina de qbus posterius dicet᷑ ibi:sunt nutritiua: Nona est cibus gustu iocūdior:qa talis maxime nutrit:Iuxta illud Ipoc.ii.p̄te amphorismoꝝ dicētis.Parū deterior cibus & potus delectabilior qdē meliorib⁹ magis delectabilis est appetēdus.Et Gal. in cō.illius ait.Omnis.n.cibus sapidus in quo qs̄q̄ delectat᷑ cū accipit᷑ a stomacho cōplexus retinet᷑:& cū magna delectatione digerit᷑ plus q̄ qlibet alius q fit abominabilis:fugit uñ uomitus fastidiū inflatio rugitus generās. Et hinc est ꝙ aliq melius ualēt cū malo cibo q̄ cū bono:qa maiorē delectationē hñt in malo.Decima est oua sor/

bilia q̃ in modica q̃titate ẽt multũ nutriunt.de qbus ẽt dictũ est su/
pra ibi.Oua recẽtia.Vndecima est ficus maturę q̃ pp suã dulcedinẽ
multũ nutriũt & ĩpinguãt. Circa istud sciendũ est ꝙ lꝫ nutrimẽtũ
sic nõ existat ĩ robore nutrimẽti carnis:& granoꝝ.est tñ uehemẽtio
ris roboris q̃ nutrimẽtũ omniũ fructuũ:ut uult Aui.ii.ca.c.de ficu
bus.Et ibidẽ ẽt dicit ꝙ ficus est nutribilior cęteris fructibus.Et idẽ
uult Aui.in.i.c.de regimine eius qd comedit dicens ꝙ inter fructus
fructus magis nutritiui & siliores & ꝓpinqores carnib⁹ in nutriẽdo
sunt ficus & uuę ualde maturę & dactili. Circa electionẽ ṽo earum
sciẽdũ est ꝙ ſm Aui.ii.can.c.i.de ficub⁹.Melior est alba qa lenior.
deinde rubea siue citrina.& deinde nigra.Et q̃ uehemẽter matura ẽ
melior ẽ & ꝓxima ad hoc ut noceat.Itẽ humide & recẽtes ficus ma
gis & uelocius nutritiue sunt q̃ sicce & citius trãseunt de stomacho
ad epar:& magis humectant epar & magis lenificãt q̃ sicce:sicce ṽo
sunt minus inflatiue & magis stomacho cõuenientes q̃ humide de
siccis dicit Aui.loco pall.Sicca qdẽ in suis opationibus est laudabi
lis.ueꝝ sanguis ex ea generatus nõ est bonus:& pp hoc facit pedicu
los:ueꝝ si sit cũ nuce tũc eius chimus.i.humor fit bonus:& post nu
cem cũ amigdala.Et postea dicit ꝙ administratio sicce cũ ieiunium
adest.est mirabilis iuuamẽti in apiendo uias cibi.& ꝓprie cũ nuce
& amigdala.cũ tñ ei⁹ nutrimẽtũ cũ nuce sit plus quã cũ amigdala.
Et cõueniunt utreqꝫ ficus in hoc ꝙ in ipsis est inflatio & lenificatio
& expulsio supfluitatũ ad cutẽ & ꝓuocatio sudoris & remotio aspi
tatis gutturis:& mũdificatio & lenitio pectoris pulmonis & canne
eius aptio oppilationũ epatis renũ & splenis. Duodecima res ẽ uua
recẽs.i.uua dulcis & bñ matura.Pro quo sciẽdum est ꝙ uua est tri/
plex.Nã q̃dã est ĩmatura & acerba:& fit ex ea agresta.& ista strin/
git uentrẽ & colerã rubeã repremit atqꝫ sanguinẽ.& multũ ualet in
fluxu uentris colerico:alia est matura uiridis & recens:ex q̃ fit uinũ.

Et ista spāl'r qñ est alba:& sine nucleis & cortice uentrē laxat:& cę-teris fructib⁹ plurimi & melioris nutrimēti existit sicut & ficus:minoris tñ nutrimēti ē q̄ ficus.ut h3 Auic.ii.can.c.de uua. Veꝝ ē tñ ꝗ uentositatē generat & inflatiōes uentris dolorē.Et si remanserit per duos dies uel tres post collectionē suspensa donec cortex detumescat melius nutrit & minus laxat:nec tm̄ inflat.Et hn̄tes stōachū plenū cibo & imūdū malis humoribus nullo mō comedāt uuas & specialiter recētes:& sine arillis:uelociter.n.in stomacho imūdo corrūpunt':& in stomacho pleno cibis:qa nimis cito digerunt':& nō poterunt exire de stomacho post eaꝝ digestionē pp cibū nōdū digestū: q̄re tunc in stomacho corrumpunt':& aliū cibū corrūpūt. Et similiter ēt intelligendū est de aliis fructibus laxatiuis:& si aliquis uelit sumere uuā uiridē & recentē bonū est ꝗ primitus infundat' in aqua feruenti p horā.& deinde ponat' in aquā frigidā: & post sumatur. Ra.v̄o in Almā.de uua recenti:& spāliter dulci.dicit ꝗ cito corpus impinguat:& augmētat erectionē uirgę.& ulterius dicit ꝗ illa uua quæ est subtilioris corij.i.corticis citius descēdit a stomacho:illa v̄o quæ grossioris tardius. Alia est uua sicca:quæ passula uocat':& ista licet ponat' & numerat' īter ęqualia:parū tñ calliditati attinet:& bñ nutrit ꝑm Ra.lo.pall'.& confortat stomachū & epar ꝑm Auic.loco pall'.& opilationes remouet.Et dr ꝗ epar impinguat' ex eis:& maxime si mundent' ab arillis.Et sic tex.prędictus pōt intelligi de uua matura recenti:& de uua sicca quæ passula dicitur.

¶ In hoc textu ponunt' q̄ttuor generalia qbus uina ꝓbāt'. Primū est odor:uinum.n.boni odoris

Vina probant' odore: sapore:nitore:colore:
Si bona uina cupis:hæc qnq3 ꝓbant' in illis
Fortia:formosa:fragrantia:frigida:frisca.

siue redolens multiplicatiuū est spirituū subtilium. Et ꝑm Cōstā.y.

theoricę bñ nutrit:& bonũ sanguinẽ generat:uinũ ṽo fetidũ abominabile est naturę humanę spũs grossos melancolicos generãs:& ꝑm Cóstã.v.theoricę malũ sanguinẽ & capitis dolorẽ ex malo fumo caput ascendere generat.Gal.ṽo.iii.regiminis acutoꝝ cõ i.loquens de diuersitate uinoꝝ ex odore dicit ꝙ ex uino boni odoris est melioris chimi.i.humoris.& ꝑm illud est multitudo quę implet ex eo caput: ꝙ est:quia est subtilius & calidius Quod aũt ex eis est mali odoris ꝑm maliciã chimi generati ab eo erit paucitas lesionis eius ĩ capite: qđ est:qa est frigidius & grossius:Illud aũt cui penitus nõ est odor nõ facit oĩno aliq̃d accidere in capite:quia est uehemẽter grossum. Secundũ est sapor.sicut.n.cibus sapidior melius nutrit:& melius a stomacho amplectit̃.ut dictũ est in snĩa ꝓcedenti:ita & uinũ.Circa istud tñ sciẽdũ est ꝙ uina in sapore diuersificant̃:q̃dã.n.sũt dulcia: aliis nutribiliora grossum sanguinẽ faciẽtia:& uentrẽ humectantia ad digerẽdũ dura & sitim gnãtiua.Alia sunt põtica siue stiptica stomachũ cõfortantia:uentrẽ cõstipãtia:pectori & suę ꝑtinentię.s.pulmoni & cãne eius nociua:intestinis cógrua:ad digerendũ dura:alia sunt acerba q̃ sũt diuterica.i.urinę ꝓuocatiua:grossos humores nõ generãtia:sed dissoluentia:alia amara minus calida.ut hꝫ Cóstã.v. theoricę.Tertiũ est nitor siue resplendẽtia q̃ indicat sup subtilitate uini:& sic ex cõsequenti sup subtilitate spirituũ ex ipso generatoꝝ. Quartũ est color.Ex pte.n.coloris uina diuersificant̃ in nutritiõe: Vina.n.rubicũdiora cęteris paribus magis nutribilia sunt albis:& ideo plus cõueniũt macris quã alba.alba tñ plus cõueniũt pinguibus.Et de ista diuersitate uini:ex colore dictũ est prius ibi.Oua recentia.Deinde ĩ textu ponunt̃ qnq; spãlia qbus ꝓbat̃ bonitas uini. Primũ tangit̃ cũ dr̃.Fortia.Fortitudo.n.uini cognoscit̃ ex effectu. Vinũ.n.forte est qđ calefacit corpus uehementer replens caput ꝑm Gal̃.cõ.i.iii.pti.regiminis acutoꝝ.Istud.n.uinũ maxime spirituũ ẽ

multiplicatiuũ & multũ nutritiuũ. Caueãt tñ ab illo nisi sit limpha-
tũ q sũt debilis cerebri: qa magna effumatio ab ipso ad cerebrũ ip-
sum pueniret: & ipm lederet. Secũdũ tãgit᷑ cũ dr̃ formosa. Vinũ.n.
formosũ: siue pulchrũ: qa cũ maiori appetitu sumit᷑ melius digerit᷑
& melius nutrit. Tertiũ tãgit᷑ cũ dr̃ fragrãtia. Vinũ.n.fragrans siue
bñ redolẽs maxie cõfortatiuũ est: & spirituũ subtiliũ generatiuũ.
ut dictũ ẽ. Quartũ tãgit᷑ cũ dr̃ frigida. Nã uinũ d3 eẽ frigidũ quo
ad tactũ. nõ ãt quo ad effectũ. Vinũ.n.calefactũ cũ sit rarius & sub
tilius citius inebriat: neruos debilitat. & caput ledit nisi in modica
q̃titate sũptũ fuerit. Quintũ tãgit᷑ cũ dr̃ frisca. Vinũ.n.bonũ d3 eẽ
friscũ: siue leue. qđ spumãdo sonũ facit & h3 spumã tenuẽ de facili
labilẽ: & in medio existẽte: siue qñ i eo mouent᷑ athomi. Vinũ.n.nõ
istius dispõnis pẽdulum dici d3: & maxime si nõ sonat uel corpora
athomalia nõ hẽat: uel d3 dici debile uel limphatũ si spumã hẽat cũ
magnis ampullis: uel ad latus ciphi spuma diu maneat.

Sunt nutritiua plus dulcia candida uina.

¶ In hoc textu po-
nit᷑ unũ documẽtũ
de uinis. Et est ꝙ ui
na cãdida & dulcia cęteris paribus uel nutriũt reliqs uinis. Et istud
uoluit Cõstã. loco pall᷑. & idẽ uult Aui. in .i.c. de regimine aq̃ & uini
ubi dicit. Vinũ quoqꝫ grossum qđ est dulce. est melius illi q uult esse
pinguis. Et rõ est qa uina dulcia uehemẽter a mẽbris attrahunt᷑ pp
eoꝝ dulcedinẽ: cui nã cõgaudet. nã dicit Aui. ii. can. trac. i. c. iii. opa
tiones aũt dulcis sunt digestio & lenificatio & multiplicatio nutri-
mẽti: & nã diligit ipm. & uirtus attractiua attrahit ipm. Et licet iste
textus uerificet᷑ de omni uino dulci: eligibile est tñ uinum moderate
dulcedinis. & nõ dulce in summo: sicut uinũ qđ uulgo muscadellũ
siue muscadetũ dr̃: qa tale corrũpit sanguinẽ. Cuius rõ est: qa natura
rapit auide tale uinũ a stomacho ad epar prius q̃ digerat᷑ qđ i eo est

utile chilificationi & añq̃ maturet' eius supfluitas:pp delectationem eius:maximã in cõnaturalitate dulciũ:& sic replet sanguinẽ aquosi tate indigesta:ex q̃ redd:t' aptus ebulitioni & putrefactioni. Et istud etiã intelligendum est de aliis cibis dulcibus in summo: Pro maiori noticia sciẽdum est ꝙ ex usu uini dulcis alioꝝ nutrientiũ dulcium tria timent' nocumenta:& maxime his q ad ea ꝓni sunt. Primũ est fastidiũ ꝓpterea ꝙ dulcia suis caliditate. & humiditate leniũt & ap/ planãt orificiũ stomachi inducẽtia illic dispositionẽ ꝯriã inanitioni & corrugationi q̃ sunt cã famis. Secundũ est uelocitas inflãmatio/ nis eoꝝ:& cõuersionis in colerã. nã res dulces cõuenientissime sunt in gñãtione colere. Et pp hoc mel plus oĩbus rebus generat colerã: qm̃ ipm est dulcius oĩbus rebus:& post ipm uinũ dulce:ut h3 Gal'. in cõ. illius can. iii. parti. regiminis acutoꝝ. Mentẽ leuius ꝑcutit. Et hinc est ꝙ inducit sitim:nec cõuenit febricitãtibus:nec ẽt colericis. ut ibidẽ dicit Gal'. Tertiũ est opilatio epatis & splenis:qa dulcia tra hunt' ab eis cum fece pp magnã delectationẽ quã h3 eis:& maxime epar añq̃ digerat':q̃re illic leuiter inducunt opilatiões:coopante ad hoc substantia grossa:in qua fundat' sapor dulcis ꝭm Aui. ii. cano. trac. i. c. iii. Et hinc est ꝙ uinum dulce minus est urinę ꝓuocatiuũ q̃ alia uina. Et ꝯ ista tria nocumenta summe ualent acetosa:qa appeti tum sua acetositate ꝓuocãt:& sua frigiditate inflãmationẽ ꝓhibẽt: & subtilitate suę substãtię opilatiões apiunt. Notãdũ insup ꝙ licet uina dulcia & alia nutriẽtia dulcia opilent epar & splenẽ:deopilãt tñ ipm pulmonẽ. Et ratio q̃re nõ opilãt pulmonẽ sicut epar & sple/ nẽ est:qa a dulcibus in trãsitu suo ꝑ meri nil nisi subtile ad ipm re/ sudat:& sanguis genitus ex rebus dulcib⁹ ad pulmonẽ uenit iã pu rificatus i epate prius:& corde subtiliatus. Et istud uult Gal'. in cõ. illius can. iii. parti. regiminis acutoꝝ:dulcis potus. Item uina dulcia minus inebriãt ꝭm Ipo. iii. pti. regiminis acutoꝝ:canone illo mentẽ

leuius pcutit q̃ reliqua fortiora uina:ex p̃dictis cõcludi põt q, si bibatur uinũ rõne nutritionis corporis restaurationis & impinguationis.sicut contigit in his q macri sunt:siue nãliter:siue accidẽtaliter: tũc uina dulcia & grossa sufficiẽter colorata. Talia.n.uina sũt sufficienter nutritiua:& depditi restauratiua:& corpoꝝ impinguatiua: unñ cõueniẽtiora sunt ad impinguãdũ corpora macra. Et ꝑ oppositũ si intẽdamus nõ nutritionẽ:nec depditoꝝ restaurationẽ:nec impinguationẽ.ut cõtingit in his q̃ sunt multũ carnosi & pingues:tũc cõpetunt uina subtilia nõ dulcia:sed sapore amicabili:odorifera:ad albedinẽ declinãtia sufficienter fortia eligenda snnt. Si ṽo det̃ uinũ ad sitis extinctionẽ:tũc uinũ albũ subtile debile est eligibilius. tale enim uinũ magis humectat:& infrigidat:& ꝑ ꝯñs melius extinguit sitim:& q̃to sitis est maior:tanto tale uinũ est cõuenientius. Si ṽo uinũ det̃ ad spirituũ cõfortationẽ:& reparationẽ:& uirtutis cõfortationẽ:tunc debet dari uinũ subtile:odoriferũ:saporis delectabilis: mediocris coloris:sufficientis fortitudinis:& tale uinũ debet sumi cũ pauco cibo:& debet esse depuratũ ab utraq; supfluitate:& debet sumi pauca q̃titate. Si ṽo intẽdamus pectoris & pulmonis mũdificationem & uentris laxationem:tũc uina mediocris substantiæ sapore dulcia sunt magis eligibilia.

Si uinum rubeum nimium qñq; bibatur.
Venter stipatur:uox limpida turbificatur.

¶ In hoc passu ponunt̃ duo nocumẽta nimię potationis uini rubei. Primũ ẽ q, nimia bibitio uini rubei cõstipat uẽtrẽ.i.duros facit recessus seu difficulter hr̃e egestionẽ. Cuius cã ꝑm aliquos est:quia tale uinũ rubeũ plus cęteris paribus est calefactiuũ:& magis nutritiuũ. Inquãtũ.n.eius plus est calidũ magis exsiccat:& inquãtũ magis nutritiuũ auidius a nã retinet̃. Põt tñ textus intelligi de nimia potatione uini

rubei stiptici:aut pontici:ex q̃ stipticat̃ & cõstipat̃ uẽter pp stiptici tatẽ & põticitatẽ uini. Circa istud tñ sciendũ est ꝙ si exhibeat̃ uinũ ad stomachi:& uisceꝝ ꝯtentiue fortificationẽ eligemus uina grossa põtica uel stiptica rubea uel nigra:sicut cõtingit in hñtibus fluxum uentris pp debilitatẽ cõtentiue stomachi:& istud uult Ipo.iii.parti. regiminis acutoꝝ.can. illo palmeus qdẽ & niger:& silr Gal. in cõ. illius. Sed si intẽdamus cõfortationẽ digestioni cõpetũt uina subti lia uel mediocria in substãtia & colore boni odoris:& cõueniẽtis sa poris:& sufficiẽtis uigoris aliq̃lis stipticitatis. Secũdũ est exaspatio gutturis:siue raucedo quã inducũt aliq̃ uina intẽse rubedinis pp eo rũ siccitatẽ & terrestreitatẽ. Et istud nocumẽtũ ẽt cõtingit ex uinis rubeis patrię brabãtię pp eoꝝ stipticitatẽ & terrestreitatẽ:& maxĩe qñ multa sunt uina ꝑdicta istud nocumẽtũ ꝯm cõtingit:nõ tñ pri/ mũ:qa mustũ magnę rubedinis solet inducere uẽtris fluxũ pp feces suas terrestres cũ eo mixtas q̃ sui mordicatione mordicãt intestina: ex q̃ mordicatiõe fluxus uẽtris causat̃:& tale uinũ nõ dꝫ bibi mu/ stũ.i.q̃diu fuerit turbidũ:& bulliẽs.qa ex quo ip̃m est mordicãs pp suas feces terrestres:ab eo ẽt eleuat̃ fumus mordicans:q ad cerebrũ ueniẽs sui mordicitate mordicat oculos:atq; rubificat. Et istud ẽt in telligẽdũ est de istis mustis patrię brabãtię siue rubeis:siue albis pp eoꝝ terrestreitatẽ. Cã ãt q̃re iste fumus est mordificatiuus est:qa ui nũ a quo dissoluit̃ est mordificatiuũ. Iam ut dicit Gal̃.i.pti.ampho rismo.in cõ.illius ampho.& qui crescũt:qcq̃d a q̃libet re dissoluit̃ ei: unde dissoluit̃ necesse est ut assimiletur.

Allea:nux:ruta:pira:raphanus:& tiriaca.
Hæc sunt antidotũ cõtra mortale uenenũ

¶ In hoc textu po nunt̃ sex medicinę ualẽtes cõtra uene/ nũ. Prima est alleũ qđ maxime ualet cõtra nocumẽta ꝓuenire solentia ex mala aqua:&

maxime ualet cõtra potũ male aq̃:de quo dicit Serap. in Aggre.c. de eo ꝙ qñ sumit̃ alleũ:& post bibit̃ aq̃ corrupta nõ nocet aq̃ illa po tanti:& idẽ innuit Auic.ii.can.c.de eo:& in.i.c.de cõseruatione iter agentis a nocumẽto diuersaꝝ aq̃ꝝ.Et istud idẽ ẽt opat̃ cepe:ut uult Aui.ii.can.c.de eo:& sic põt cõprehẽdi sub alleo:de eo ẽt dicit Aui. in.i.loco p̃all'. ꝙ cepe ẽ ut tiriaca malaꝝ aquaꝝ:& maxie cũ aceto: qa cepe est subtiliatiuũ incisiuũ abstersiuũ cũ stipticitate & apit for titer.ut uult Aui.ii.ca.c.de eo. Et est calidũ ĩ tertio:q̃re calefacit ma las aq̃s ꝓhibẽs ne sua frigiditate stomacho noceãt:& subtiliat gros sas faciens eas cito penetrare. Et acetũ huic pmixtũ uigorat uirtutẽ eius in subtiliatiõe & penetratiõe aquaꝝ & ꝓhibet a siti quã indu cere solet cepe comestũ.Et eadẽ rõne uerificat̃ de alleo.Et ergo ẽt di cit Aui.in.i.primo loco p̃all'.ꝙ allea comedenda sunt aquas grossas & turbidas:qa subtiliãt eas cito descendere faciũt & ꝓhibent ne sto macho noceãt & intestinis:& ne uenas opilẽt.alleũ p̃terea comestũ añ iter & post hoc:ex melioribus rebus est:& cõueniẽtioribus illis q ueniũt ab aere frigido uel q̃ uadũt ad eũ:ut inuit Aui. ĩ.i.c.de regẽ do iter agentẽ ĩ frigore & cõgelatũ. Et ex isto sequit̃ ꝙ alleũ multũ ualet iter agẽtibus:& p diuersas terras euntibus potibus utentibus: iuxta illud metricũ:allea q mane ieiuno sumpserit ore:Hunc igno taꝝ nõ ledit potus aquaꝝ:Nec diuersoꝝ mutatio facta locoꝝ. Valet p̃terea alleũ ad pũcturã uermiũ uenenosoꝝ & morsum serpẽtũ qñ bibit̃ cũ uino:q̃d Aui.ii.can.c.de eo se dicit fuisse exptũ:& cõfert ẽt morsui canis rabiosi:& qñ fit emplastrũ ex alleo & foliis ficus & ci mino sup morsum migalis confert.ut ibidẽ dicit Aui. Cepe v̓o ŝm Auic.ii.can.c.de eo:cõfert etiã morsui canis rabiosi cũ linitur super ip̃m aqua eius:aut emplastrat̃ ex eo cum sale & ruta:& cepe q̃d co medit̃ expellit nocumẽtũ uentositatis uenenosoꝝ:Et dixerunt qdã ꝙ ip̃m generat in stomacho humorẽ humidũ plurimũ frãgentẽ no

cumẽtũ uenenoſoꝶ:notandũ eſt circa iſtud ꝙ alleũ & cepe:& ſilr ẽt porrũ uia cibi nõ cõpetũt tẽpatis corpibus:nec calidis:& ſpãlr cru/ da:paꝶ.n.nutriũt:& male nutriũt:generãt ſanguinẽ acutũ & pũgi tiuũ:groſſos humores tñ ſubtiliãt:& uiſcoſos incidũt:& poſtq̃ de/ cocta ſunt:pdũt pungitiuitatẽ:& adhuc remanet uirtus inciſiua & ſubtiliatiua:uñ magis cocta cõpetũt q̃ cruda.Porri.n.ſunt calidi & ſicci:& dãt corpi alimẽtũ illaudabile & oculis nocẽt:& generãt ſan/ guinẽ nigrũ melancolicũ:& ſomnia terribilia:& neruos ledũt rõne pũgitiuitatis eoꝶ:nocẽt dẽtibus & gingiuis:& nullus colericus:nec melancolicus eis utat̃:& ſpãlr crudis.Cepe calide ſunt:& hñt humi ditatẽ ſupfluã terreſtrẽ cũ humiditate aquoſa ſubtili indigeſta:Si comedant̃ cruda generãt in ſtomacho malos humores & putrefacti biles & corruptibiles:& inducũt ſomnia mala & terribilia & dolo/ rẽ capitis:& nimius uſus eaꝶ diſponit hoĩem ad memoriã depden dã:& pturbat intellectũ:& pducit ad dementiã.ſed ſi comedant̃ co cte cũ aq̃ laudabiliũ carniũ laudabilr iuuãt digeſtionẽ:& minuunt̃ eaꝶ nocumẽta:& tẽpant cibaria frigida cũ qbus decoquũt̃:ſed me lius eſt eis nõ uti.Allea calida ſunt & declinãt ad aliq̃lẽ humiditatẽ: ſed minus q̃ cepe:ualent ꝯ uentoſitatẽ:& ualẽt in tuſſi:& bñ ſcreare faciũt:ſed nocẽt uiſui & dolorẽ capitis inducũt:& ſunt tiriaca ruſti coꝶ:Et ſic p̃dicta ſolũ cõueniunt his q fleumaticũ aut groſſum ui/ ſcoſum humorẽ habuerit.Colerici v̂o a p̃dictis abſtineãt.Secũda ẽ nux de qua dicit Aui.ii.can.c.de ea ꝙ ipſa cũ ficubus & ruta ẽ me dicina oĩbus uenenis:& ex ea cũ cepe & ſale fit emplaſtrũ ſup mor ſum canis rabioſi.Et iſtud maxime ĩtelligit̃ de nuce ſicca ante cibũ ſumpta mõ p̃dicto. Et circa iſtud ulterius ſciendũ eſt ꝙ nuces ſiccę peiores ſunt recẽtibus & humidis:quia ſiccę magis unctuoſę ſunt: rõne cuius in colerã cõuertunt̃:& inducũt capitis dolorẽ:& oculos turbãt:& uertiginẽ generãt:& ſpecialr ſumpte poſt cibũ & linguæ

paralisim inducũt:uomitũ ꝓuocãt:& uesicas in ore faciũt. Et hñtes stomachũ colericũ maxime debẽt euitare nuces siccas: & q̃to antiquiores tãto peiores sunt. Recẽtes aũt minus male sunt:qa nõ sunt tãte unctuositatis:& ideo nõ generãt dolorẽ capitis:aut uertiginẽ:& siĺia sicut siccę:& rõne humiditatis lubrificãtis laxãt uẽtrẽ:& si aliquãtulũ torreant̃:& comedant̃ post cibũ:cõprimunt cibũ sumptũ. Et sic p3 ꝙ nuces recẽtes sũt magis cõueniẽtes corpib⁹ sanis q̃ siccę. Tertia est ruta de qua dicit Auic.ii.can.c.de ea qua resistit uenenis: & postea subiũgit. Et q̃ sibi timet ne in potu sumat uenenũ & pũgi a uenenosis bibat de semine eius põdus dragme unius cũ foliis suis cũ uino:& ꝓprie si bibit̃ cũ nuce & bolo oĩbus cõtritis & cõmixtis. Et dicit Arist. in lib. de aĩalibus ꝙ cũ mustela uult pugnare cũ serpẽte:siue cũ bufone:ipsa comedit rutã:ut iterficiat eũ:qa odor rute est inimicus ueneno:uñ comestio rute cũ ficubus & amigdalis dulcibus in mane p̃seruat a ueneno. Notandũ circa istud ꝙ duplex est ruta q̃dã domestica & alia siluestris. Domestica melior siluestri est: qa siluestris & maxime sicca.calida & sicca est in quarto gradu.q̃re plurimũ sumere de ea est ꝑniciosum. Domestica ṽo humida:calida & sicca est in secũdo gradu. Sicca ṽo in tertio:& est incisiua:resolutiua:carminatiua uentositũ:& istud maxime cõuenit siccę: Nã dicit Scrap.c.de ea.ꝙ est de rebus magis cõferẽtibus inflationibus.i.uẽtositatibus:sed in humida est inflatio. Itẽ ruta uehemẽter acuit uisum:& ꝓprie succus eius cum succo feniculi:& melle collirio facto ex ea aut comesta.ut dicit Aui.ii.can.c.de ea. Quia tñ in succo rute q̃dã est bauracitas nocẽs oculo:iõ ruta põt applicari oculo uẽtilando:ita ꝙ solũ uapor siue fumalis euaporatio eius:& nõ substãtia ruta ad substãtię oculi ptingat. Quarta est pira de qbus di. Aui.ii: can.c.de eis.ꝙ sunt cura fungoꝝ mortificãtiũ. Et qñ quoquunt̃ isti fũgi cũ piris minorat̃ nocumẽtũ ipsoꝝ. Vel põt iste tex.ṽificari d:

piris aromaticis q̃ sui aromaticitate spũs cõfortarẽt:& sic nocumẽ/
tũ ueneni repellerẽt. Quinta ẽ raphanus de quo dicit Aui.ii.can.c.
de eo. ꝙ cõfert morsui uipe:& cũ uino morsui cornute ẽt: Et semen
eius cõfert uenenis & uermibus uenenosis. Et si ponat̃ fructus eius
sup scorpionẽ moritur:& aq̃ eius est expta in hoc:& est fortior. Et si
momorderit aliquẽ scorpio q raphanũ comederit nõ nocebit ei. Et si
cõfert ẽt ꝓuocationi q̃ fit a fungis mortiferis. Vel põt dici ꝙ rapha
nus ualet ꝯ uenenũ:qa ꝓuocatiuus est uomitus:& sic p uomitũ sto/
machus purgat̃ a malis humoribus si q in eo sint. Et circa istud sciẽ
dũ ẽ de raphano & radice q̃ sũt ꝓpinq̃ i cõplexiõe ꝙ nocẽt corpib⁹
colericis:generãt.n.sanguinẽ acutũ & pũgitiuũ. Et raphanus ẽ ma
lus stomacho faciẽs eructuare:& generat homorẽ grossum:& si di/
gestiua sit debilia generat humorẽ crudũ:hꝫ tñ uirtutẽ subtiliatiuã:
& incisiuã:qdã aũt comedunt radicẽ & raphanũ post alios cibos ad
cõfortãdũ digestionẽ.de quo admirat̃ Gal̃. Vñ ueꝝ est qđ expiẽtia
docet. Et dicũt sapiẽtes medici q, si comedant̃ post aliũ cibũ iuuant
ad digestionẽ:& descẽsum eius:& uẽtrẽ laxãt. Sed si comedant̃ añ
aliũ cibũ impellunt̃ ad supiora:& uomitũ inducũt. Bonũ est aũt ꝙ
comedant̃ cũ aceto & sale post alios cibos:& in modica quantitate.
Veꝝ est tñ ꝙ oculis nocẽt & capiti. Ra. ṽo in Almã.di.ꝙ raphanus
lõgã faciẽdo morã i stomacho incidit fleuma. Cuius folia cibũ dige
rũt:& appetitiuã adiuuãt qñ paꝝ sumit̃ de eis. Sexta est tiriaca q̃ a
toto gñe ualet ꝯ uenenũ.& ideo ualet tã rõnabilibus q̃ brutis ꝯ uene
nũ tã frigidũ q̃ calidũ. Et sub tiriaca põt cõphẽdi metridatũ qđ sil̃e
opat̃. De tiriaca.n.di. Aui.vi.in tra.iii.c.i. Scias qđ canõ maximus
in curatiõe ueneni est cõfortatio caloris inati:& exercitatio ipm ex/
pellẽdũ sicut facit tiriaca. De tiriaca ṽo & metridato sil̃r di. Aui.vi.i
tra.i.c.de medicinis cõib⁹ ad uenena sũt mediciæ q̃ ꝯrię sũt ueneno:
q̃re nõ pmittũt ipm ꝑuenire ad cor:& sũt sicut tiriaca & metridatũ.

¶ In hoc textu no/tantur q̃ttuor docu mẽta circa electio/ nẽ aeris habitabilis:

Aer sit mundus habitabilis ac luminosus
Nec sit infectus nec olens fetore cloace.

Q uoꝶ primũ est ꝙ hõ d3 eligere aerẽ mũdũ.i. nõ infectũ uaporib⁹ qa aer imũdus alterat cor ꝑm cõplexionẽ illius qđ sibi cõmiscet̃:inuit Haly.in tegni i cõ.illius can. Oĩa hoc.n.&c. Secundũ est ꝙ hõ d3 eligere aerẽ luminosũ:aer.n.turbidus inducit in corpore tristiciã & pigriciẽ:qa aer turbatus cõmiscet humores: & turbidus ad cor ꝑuenit:q̃re ex ipso & humorib⁹ grossi & turbidi generant̃ spũs animã tristificãtes & pigriciẽ inducẽtes. Nihil est ergo quod magis iocũdũ facit hominẽ atq3 minus grauẽ quã in claro aere ambulare uel mane surgere. Tertiũ est ꝙ hõ d3 uitare aerẽ infectũ:cuiusmodi est aer in quo fiũt strages.cõiter.n.in locis in qbus ꝓcessit maxima hominũ interfectio sequit̃ pestis:& in locis uicinis aer.n.infectus qñ inspirat inficit spũs in nr̃o corꝑe. Q uartũ est ꝙ hõ d3 uitare fetorẽ cloace.Et ꝑ hoc inuunt̃ infectiones particulares aeris. Cuiusmodi est infectio aeris latrinaꝶ uel foueaꝶ coqne uel locoꝶ in qbus proiiciunt̃ cadauera mortua & ossa mortuoꝶ:& aeris uicini aq̃ in qua putrescit linũ uel canapus:aer.n.taliter infectus inficit spũs nr̃i corꝑis & maxĩe cerebro nocet. Et hinc ẽ qđ dicit Aui. .ii.in doc.ii.c.ii.Et aer qdẽ dum est tẽpatus & clarus:neq3 substãtia extranea cõplexioni spũs ꝯria ei admiscet̃ est sanitatẽ efficiẽs:& ipsam cõseruans:& cũ mutat̃ ꝯriũ sue opationis opat̃.Et pro maiori declaratiõe ꝑdictoꝶ sciẽdũ est ꝙ aer necessarius est in regimine sanitatis dupl̃r.Primo qdẽ ꝑꝑ refrigerationẽ cordis.Secundo ꝑꝑ expulsionẽ fumosaꝶ supfluitatũ tribulantiũ spiritũ & calorẽ innatũ: sicut.n.in exterioribus nos uidemus qđ ignis sine euentatione aeris suffocat̃ & extinguit̃:sic ẽt imaginari debemus qđ spũs & calor innatus indigẽt aere ipm̃ nutriente cõseruãte & obtẽpante. Obtẽpa/

tio igit caloris inati fit p aeris attractioné:& eius deputatio fit per aeris expulsioné:primũ qdé fit p motũ attractionis:& secundũ per motũ expulsionis:si igit aer attractus sit fetidus & impurus corrũ/pit calor & spũs inatus:aer igit dꝫ esse bonę substãtię cui nó admi/scetur aliqd ex uaporibus:nec fumositate extranea:nó.n.dꝫ esse aer turbidus:nec nebulosus:nec malis uaporibus admixtus:hic.n.aer humoris cõturbat:& animũ cõtristat ut dictũ est.Et dꝫ esse discoop tus cęlo:& nó inter parietes & tecta constrictus:& ut sit ad unũ di/cere:maxime euitãdus est aer inclusus & nó euẽtatus. Verꝫ est tñ ꝙ tpe epidimie in quo accidit aeris putrefactio cõis:eligendus est aer inclusus. Vñ tpibus illis bonũ est manere in domibus:& tenere fe/nestras clausas ne aer putrefactus ingrediat:sed alius aer discoop/tus melior existit. Euitãdus est pterea in regimine sanitatis:aer cui miscentur uapores lacuũ & ꝓfunditatũ aquã putridã continentiũ: & olerꝫ taliũ q̃lia sunt caules & eruca & silia:& arborꝫ uiscositatum malarꝫ:q̃les sunt ficus & nuces. Amplius eligẽdus est aer i quo suf/flãt uẽti ex terra alta uel eq̃li.Et multũ ẽt sollicitare debemus ꝙ aer nó excedat in aliq̃ q̃litatũ primarꝫ.s.caliditate:frigiditate:humidi/tate:& siccitate.Quod si forsan cõtigerit.obtẽpet per arté.quantũ possibile est.Et ista colligunt ab Aui.ii.i.doc.ii.c.diuersis.

Si tibi serotina:noceat potatio uini
Hora matutina rebibas:& erit medicina:

¶ In hoc textu po/nit unũ documẽtũ & est ꝙ si qs male ualuerit ex sũptióe uini de nocte:siue tpe serotino:talis i crastino debet iterato sumere uinũ. Vñ potatio uini nocturna pót iducere ebrietaté:siue sitim ma tutinã:uel pót inducere sup calefactioné corporis:si ṽo inducat sup calefactioné corpis:tũc maximus error est de mane iterꝫ sumere ui nũ:qa est addere igné igni:si ṽo hó incurrat ebrietaté cũ aliq̃li nau/

sea:tūc de mane bonū est sumere uinū:qa ex sumptione uini de facili tūc ꝑuocatᷣ uomitus:ex quo sequitᷣ mundificatio stomachi:qua mūdificatione facta:de facili cessat nocumētū ebrietatis & nausea. Et ꝑꝑ hoc cōsulit Ipo.semel ī mēse inebriari.ut ex ebrietate ꝑuocetᷣ uomitus:q est maxīe ꝑseruatiuus ab ęgritudinibus cronicis.i.lōgis & malis:si ēt ex potatiōe uini nocturna ledatᷣ aliqs:& hoc ꝑꝑ incōsuetudinē potādi uinū:tūc de mane pōt cōcedi uinū ut assuescat:& sic min⁹ leditᷣ a sūptiōe uini.A ꝯsueto.n.mior fit lesio.ut uult Ipo.ii. Amphorismoꝝ:ibi.Ex multo tꝑe cōsueta &c. Si vͦo ex potatiōe uini nocturna sequatᷣ sitis matutina illa est mendosa q̄ curatᷣ potione uini:magis tn̄ sedatᷣ potatiōe aq̄.Et qa iā dictū est de lesione & sumptione uini. Sciēdū est q̄ hō debilis cerebri & ēt cuiuscūq; alterius cōditionis sūmopꝭ cauere dꝫ a frequenti ebrietate.Frequēs ebrietas ꝑm Aui.in.i.c.de regimine aq̄:& uini inducit sex incōmoda in corpore humano:quoꝝ. Primū est corruptio cōplexionis epatis:qa uinū suꝑflue bibitū ad epar ueniēs:uel suꝑflue resoluit calorē ipsius:uñ amittit uirtutē sanguificā:& loco sanguinis generat aquositates efficiētes ydropisim uel incēdit epar & humores eius:uñ generatᷣ lepra uel mania. Secundū est corruptio cōplexionis cerebri ꝑꝑ assiduā eleuationē fumoꝝ uini ad ip̄m disponētiū calidū cerebrū manię & frenesi:& frigidum epilensiæ litargiæ appoplexiæ & subeth. Tertiū est debilitas neruoꝝ:uidemus.n.bibulos inebriari solitos tremere caput & mēbra:nō solū ī senio:sed ēt in senecture & iuuētute qn̄q;. Quartū est ęgritudines neruoꝝ:sicut spasmus & paralisis:qa uinū suꝑflue acceptū sępe in stomacho acetū efficitᷣ:q̄d ualde nocet neruis.Sępe quoq; cōuertitᷣ ex defectu digestionis in aquositates indigestas quæ neruos remolliūt.Et sępe ducit humores grossos ad neruos:qbus distenduntᷣ uel ꝯhuntᷣ.Quintū est appoplexia ꝑꝑ humiditates cerebri multiplicatas a uino:ita ut totalr̄ opilent uias spi

rituũ animaliũ a cerebro in mẽbra. Sextũ eſt mors ſubitanea dũ.ſ. ſtertẽdo & dormiẽdo uiæ anhelitus multitudine uini uel humiditatũ ex eo generatarum̃ clauduntᷣ: & ebrius ſuffocatᷣ. Et licet uinũ imo/derate ſumptũ pdicta inducat nocumẽta: moderate tñ ſũptũ multa ĩducit iuuamẽta. Tãgit.n. Aui.c. pall. qnq; eius iuuamẽta. Primũ eſt ꝙ eſt bonus cibi penetrator in toto corpore.i. facilẽ efficit penetra/tionẽ cibi: cui ĩmiſcetᷣ ad oĩa mẽbra ſui caloris ſubtilitate & conue/nientia in ꝓprietate occulta. Secundũ eſt ꝙ incidit ĩ fleuma. & hoc ſuis calore & ſubtilitate ſubſtãtiæ: reſoluit ipm̃ coaptãdo expulſioni uias apiẽdo: & naturã cõfortãdo ad expulſionẽ. Tertiũ eſt ꝙ incidit colerã rubeã ĩ urina & alijs euacuationibus: ut ſudore egeſtiõe: & reſolutiõe inſenſibili. Et iſtud intelligẽdũ eſt de uino ſubtili ſubrubeo uel albo: qđ uel debile ſit ex nã ſui uel fortiter limphatũ. Alioqn multiplicaret colerã ꝑ cõuerſionẽ ipſius in eã: & ſupcalefactionẽ epatis ab eo. Quartũ eſt ꝙ facit melancoliã: quę groſſa eſt: & tardi motus faciliter labi ꝑ cãnales ꝓprios ab epate ad ſplenẽ: & a ſplene ad os ſtomachi: & tandẽ a corpore cũ fecibus exire: & flectit ſeu reprimit nocumẽtũ melãcolię ꝑꝑ ꝯrietatẽ in cõplexiõe & mõ ſubſtãtię & in effectibus. Nã melãcolia triſticiã puſillanimitatẽ & auariciã parit. Vinũ vͦo gaudiũ: audaciã: magnanimitatẽ: & liberalitatẽ. Quintũ eſt ꝙ reſoluit oẽs modos ſeu ſpẽs latitudinis: niſi multa q̃litas extranea fuerit eis ſociata: qa uinũ reſolutos ſpũs abunde reparat: uirtutẽ cõfortat: humiditates relictas ĩ muſculis: neruis: cordis: & iuncturis tollit: aut minuit. Et ſi fuerit opus humectatione ut in laſſitudine arefactiua uinũ uelociter humectat dũmõ limphetᷣ. Pręter hęc aũt iuuamenta plurima alia inducit. Omniũ.n. uelociter & ſubito nu/trientiũ eſt uinũ calorẽ & ſpiritũ naturalẽ cõfortat: & totũ corpus calefacit: ingeniũ clarificat: irã cõpeſcit: triſticiã remouet: libidinem incitat: & ſuper oẽs potus. ſemicrudos humores digerit. Et ut ſit ad

unũ dicere. Vinũ reddit hoiem uirilẽ & ſm aiam & ſm corpus:uñ cęteris parib⁹ nõ bibẽtes uinũ ſũt effeminati reſpectu bibẽtiũ uinũ.

¶ Hic primo po/nit̃ unũ documẽtũ de uino:& eſt ꝙ ui/nũ melius meliores generat humores & cã eſt: qa q̃to maſſa

Gignit & humores:melius uinũ meliores.
Si fuerit nigrũ:corpus reddet tibi pigrum
Vinũ ſit clarũq; uetus ſubtile maturũ
Ac bene limphatũ ſaliẽs moderamine ſũptũ

humoꝝ eſt melior:tanto humores ex ea geniti meliores eſſe debent. Deinde ſubdit̃ ꝙ uinũ nigrũ inducit pigriciã in corpe. Et cã eſt:qa uinũ nigrum groſſius & terreſtrius eſt.reliqs ergo ſpũs ab eo geniti groſſi ſunt.Iuxta aliã auctoritatẽ Gaľ. prius al. Quicqd de aliq̃ re diſſoluit̃ ei:unde diſſoluit̃ neceſſe eſt.ut aſſimilet̃ :ſpũs aũt groſſi faciũt corpus graue ſiue pigrũ.Deinde ponunt̃ .vij.documenta circa electionẽ uini. Primũ eſt ꝙ dʒ eligi uinũ clarũ:tale.n.qa ſubtile eſt ſpũs ſubtiles & claros generat.Secundũ eſt ꝙ dʒ eſſe uetus id eſt nõ nouũ:nouũ.n.uinũ ſiue muſtũ cęteris parib⁹ facili⁹ inebriat:fluxũ uẽtris ꝓuocat:atq; colicã ĩducit & cetera accidẽtia:poſterius dicẽda ibi.Impedit urinã:nec eſt intelligendũ ꝙ uinũ oĩno dʒ eſſe uetus:tale.n. ſm Aui.in.i.c.de regimine aquę & uini:eſt q̃ſi medicina:& nõ ſicut potus.i.magis ineſt ei uirtus alternatiua corporis ad caliditatẽ & ſiccitatẽ q̃ uirtus alterabilitatis a corpore ꝑ opus nutritiõis & eſt pauci nutrimenti: qa eſt ſpoliatũ a fece:& a uiriditate quã ꝓhabuit & pene ignem factũ:ꝑꝑ qđ in Aggre.ſcribit̃ .c.de uitæ:auctoritate Gaľ.ꝙ eſt calidũ & ſiccũ in tertio gradu. Tertiũ eſt ꝙ uinũ dʒ eſſe ſubtile. Subtile.n.uinũ multos ſpũs ꝓcreat:atq; ſubtiles:groſſum autẽ groſſos.Quartũ eſt ꝙ uinũ debet eſſe maturũ & nõ ſtipticũ. Vinũ.n.ſtipticum abſcindit oẽs ſpecies euacuationis:ut uult Gaľ. in cõ.illius cano.iii.particu.regiminis acutoꝝ. Sciendum etiã &c.

Et ergo nocet corpibus ĩdigẽtibus euacuatiõe p urinã:& oĩbus mẽ
bris supioribus:ut ibidẽ ẽt dicit Gal. Verũ est tñ q uinũ stipticũ cõ
ueniẽs est infirmitatib⁹accidẽtib⁹ in intestinis:ut ibidẽ di.Gal.& ẽt
supius dictũ est:remouet tñ stipticitas a uino p multã cõmixtionẽ
aq̃:ut ibidẽ ẽt uult Gal. Quintũ est q uinũ dꝫ esse limphatũ:qa p
hoc remittit uinũ a sua fumositate:& sic minus inebriat.Et istud est
uerũ de uino subtili. Vinũ tñ grossum si limphet citius inebriat:qa p
hoc subtiliat:& magis fumosũ efficit.Et de isto uino ĩtellexit Aui.
qñ di.i.c.de regimine aq̃ & uini q uinũ limphatũ citius inebriat q̃
uinũ purũ.Sextũ est q uinũ dꝫ esse saliẽs cũ ppinat:& est de cõdi-
tionibus boni uini prius dictis.Septimũ est sũptũ ex cõditiõe bibẽ
tis & nõ uini:& est q uinũ dꝫ tẽpate sumi:qa tẽpate sumptũ acuit
ingeniũ:& inducit iuuamẽta prius narrata. Ex p̃dictis oĩbus cõclu
di põt q uinũ eligibilius & melius ĩ sanitatis regimine est uinũ me
diũ seu eq̃le inter uetustatẽ & nouitatẽ:& est clarũ ad rubedinẽ tra-
hẽs bonũ hñs odorẽ:& eq̃lis saporis qđ nec acre:nec acutũ:nec dul
ce fit:qđ nõ fumosũ nec grossũ nec ualde subtile:sed ad subtilitatẽ
declinãs:qđ ẽt ĩter fortitudinẽ & debilitatẽ obtinet mediocritatẽ:qđ
ẽt nõ creuit in saxosis & lapidosis mõtibus:nec ĩ terra simpl'r plana
& arabili:sed in terra mõtuosa v̂sus meridiẽ discoopta:& in regiõe
nõ nimis calida:nec nimis frigida.Et ista partim colligunt ex Aui.
in primo loco p̃all. Circa regimẽ uini quo ad ętates notãdę sũt tres
regulę:q̃s ponit Auic.in.i.loco p̃all. Prima est qđ dare uinũ pueris
in potu est sicut ignẽ addere igni in lignis debilibus:eo q pueri ue
hemẽter rari sunt:& de facili inflãmabiles pp abundãtiã sui caloris
ĩnati:& sunt debiliũ neruorũ:& debilis cerebri:q̃re ledit eos multi-
pliciter uinũ:& inflãmatiõe facili:& pcussiõe cerebri & neruorũ sua
penetratiõe facillima:& fumatiõe copiosa.Cũ igr pueris uinũ in po
tu dat calor eius inflãmabilis calori pueri inflãmabili addit in cor-

pore pueri:qđ est paucę resistentię:sicut debile lignũ uel arũdo sicca uel stipula arida añ faciẽ ignis. Secũda regula est ꝙ seni semp põt dari uinũ in potu q̃tũ tollerare põt sine nocumẽto.s.q̃tũ appetit ap petitu nãli & regulato. Sicut.n.ueteres ocreę aridę & rugatę reno/uant̃ oleo:leniunt̃ & applanant̃:sic corda senũ potu uini electi:sicut uini beluacẽsis. Senes.n.frigidi sunt & a uino caleſiũt:& hñt spũm tristẽ:& abũdãt in melãcolijs:sed uinũ exhilarat eos & melancolias reprimit:cõiter male dormiũt.uinũ ꝟo ꝓuocat in eis somnũ. Ad opi latiões ꝓni sunt:q̃s uinũ apit:eas ꝓhibet. Et sic sicut uinũ est pueris ꝯrariſſimũ:ita senibus utiliſſimũ. Tertiũ est uinũ tẽpatę dãdũ est iu uenibus.tẽpate qdẽ ſm mensurã q̃titatiuã & decentẽ limphationẽ. Licet eni iuuenes sint calidi sicut pueri.tñ hñt mẽbra solidiora.ner/uos & cerebrũ fortes:quibus potẽter resistũt nocumẽtis potus uini. Cõsequenter etiã dicit ex potu uini sobriæ sumpti iuuamenta plu/rima:uidelicet eductionẽ colerę.corporale robur.& ingenii acumẽ. abundantiã spirituũ subtiliũ & paruoꝝ.

¶In isto tex.ponũ tur quinqꝫ circa ele ctionem ceruisiæ. Quoꝝ primũ est

Non sit acetosa ceruisia sed bene clara.
De ualidis cocta granis satis ac ueterata

ꝙ dꝫ eligi ceruisia nõ acetosa:qa acetosa nocet stomacho. Acetũ.n. nocet neruis ſm Aui.in pluribꝰ paſſibꝰ. Iã stomachus est mẽbrũ ual de neruosũ.& hoc quo ad eius orificiũ. Secũdũ est ꝙ ceruisia dꝫ esse clara:qa turbida opilat:atqꝫ calculosis nocet nimiũ.ĩpinguat ac in/flationẽ inducit:atqꝫ breuitatẽ anhelitus:& est multoꝝ fleumatũ ge neratiua. Tertiũ ẽ ꝙ dꝫ eligi ceruisia de bonis granis nõ corruptis.s. de optimo ordeo:tritico:siue auena:qa q̃to grana sunt meliora:me lior ex eis generat̃ humor. Quartũ ẽ ꝙ ceruisia dꝫ esse bene cocta: qa melius digerit̃ & amicabilius a natura recipit̃:& nocumẽta quę

ꝓueniunt ex bibitione eius melius tolerant̃. Ceruisia.n.nõ bñ cocta uẽtositates ĩ uẽtre inducit tortionẽ inflationẽ atq; colicã. Quintũ ẽ ꝙ ceruisia debet esse antiqua: & a fecibus mũdata nõ nimiũ recẽs. Recens.n.ceruisia inducit eadẽ nocumenta q̃ ceruisia nõ bñ cocta: & cũ hoc de se facillime inducit strãguiriã.

De qua potet̃ stomachus nõ inde grauetur.

¶ Hic ponit̃ unum documẽtũ circa usũ ceruisię. & ẽ ꝙ utẽs ceruisia d; ea uti tẽpate sic ꝙ nõ grauet̃ stomachus uel ĩducat̃ ebrietas. Ebrietas.n.q̃ ex ceruisia ꝓuenit deterior est ea q̃ ex uino ẽ & magis durãs cũ de ceruisia fumi & uapores eleuati ad caput sũt grossi: q̃re minus resolubiles sunt: quã q ex uino eleuant̃. Et est hoc sciẽdũ ꝙ in principio prãdii uel cene cęteris paribus utilius est incipe suũ potũ a ceruisia quã a uino. Cuius cã est: qa in principio mense corpus est famelicũ: & sic stomachus añ principiũ sumptionis cibi famelicus erat: & sic traxit supfluitates a mẽbris. Si ergo uinũ ĩ principio mẽse daret̃: ex quo nã maxime trahit uinũ: qa de se maxime nutritiuũ ille supfluitates.s.a stomacho tracte simul cũ uino ad partes corporis traherent̃: sed nã nõ ita auide trahit ceruisiã. Silr ceruisia lauat humores adherẽtes orificio stomachi. Et pp illã cãm medici cõsulunt ꝙ in maxima famę debeat prius ꝓuocari uomitus q̃ cibus sumat̃: ut ille supfluitates a stomacho famelico tracte euacuẽtur ne cõmisceant̃ cũ chilo. Silr timẽs sitim ex nimia potatiõe uini d; bibere ceruisiã. Ipsa.n.sitim mẽdosam reprimit.

Tẽporibus ueris: modicũ prãdere iuberis.
Sed calor ęstatis dapibus nocet ĩmoderatis
Autũni fructus: caueas ne sint tibi luctus
De mensa sume: quantũ uis tẽpore brume

¶ In hoc passu determinat̃ de q̃titate cibi sumendi ſm diuersitatẽ tempoꝝ quattuor anni: quæ sunt.

Ver:ęstas:autũnus:& hyems:& dicit tex. Prío ꝙ tpe ueris debemus modicũ prãdere.i.paucũ sumere cibũ. Et idẽ uult Auic ij.c.doc.ii.c.vi.de regimine tẽpoꝝ cũ rectificatiõe aeris. Et rõ huius est:ut ibi dẽ ẽt uult Auic. qa tpe hyemis pp gelositatẽ exercitii prauitatẽ:& resolutiõis ꝓhibitionẽ multiplicant̃ humores crudi:& maxime fleumatici:q pp ꝓportionabilitatẽ tpis:tũc maxie generant̃:& isti in interioribus corpis coadunãt̃:pp frigus circũstãs. Ver aũt supueniẽs istos humores crudos ĩ interioribus coadunatos eliquat:& facit eos currere per totũ corpus:q̃re nã tũc multũ occupat̃ circa digestionẽ eoꝝ. Si ergo tpe ueris daret̃ magna q̃titas cibi nã a digestione taliũ humoꝝ fleumaticoꝝ impediret̃ & diuerteret̃:qa per istos humores & magnã q̃titatẽ ciboꝝ nimiũ grauaret̃:& sic tales humores in corpore manerẽt indigesti:& currẽtes ad aliqđ mẽbrũ illic ęgritudinẽ inducerẽt. Et ergo sũmope cauere debemus a magna q̃titate ciboꝝ in uere:qa diminutio ciboꝝ tali tpe est unũ de maxime ꝓseruãtibus ab ęgritudinibus ueris.ut uult Auic. in.i.loco ꝑall'. Et istud qđ dictũ est maxie ueritatẽ hꝫ de medio & fine ueris:& nõ de initio eius: qa initiũ eius hyemi assimilat̃:q̃re tũc hõ põt nutriri sicut ĩ hyeme. Et istud ẽt intelligẽdũ est qñ uer inuenit corpus repletũ humoribꝰ fleumaticis crudis. Si.n.uer inueniat corpus tẽpatũ in humoribus: cibus in eo dãdus est ꝫm mẽsurã caloris ĩnati & resolutionẽ q̃ fit a corpore:qa tunc ablata est cã:q̃re diminueret̃ cibus. Et istud uoluit Ipo.i.ampho.dũ dixit: Vẽtres hyeme & uere calidissimi sunt nã & somni lõgissimi. In his igr̃ tpibus oblatiões plures dãde sunt:etenim ĩnatus calor est multus:nutrimẽto igr̃ indiget ampliori. Secũdo dicit ꝙ nimia sumptio cibi nocet in ęstate. Cuius cã est:qa tũc tpis digestiua uirtus est debilis cũ spũs & calor ĩnatus q sunt instrumẽtũ uirtutũ multũ sunt debiles:& paꝝ resoluti pp calorẽ extrinsecũ uehementẽ trahẽtẽ eos ad exteriora:& ergo multus cibus nõ posset di

geri.Et circa istud sciēdū ē ꝙ pp uehemētiā resolutiōis humiditatū tā substātialiū q̄ nutrimētaliū corporis in ęstiuo tpe grossior & maior cibus exhibēdus esset si uirtus sufficeret ad digerēdū talē & tm̄ sed qa nō sufficit una uice multū digerere cibū parꝝ sępe & sępe de eo dādū est:iuxta illud Gal.1.ampho.cō.illius can.Et quibus semel aut bis dicentis.In ęstate cibus multotiēs erit dādus:& parꝝ multotiēs:qa indiget pp sępissimā dissolutionē:parꝝ pp uirtutis defectionē.Et lꝫ in ęstate parꝝ de cibo sit dādū.multū tn̄ de potu pōt dari cū tūc resolutio maxima fiat:& desiccatio corporis:& eleuatio caloris sup humidū:& plus sitiat hō q̄ alio tpe.Verū est tm̄ ꝙ potus uini & p̄cipue uinosi puri minuēdus est:qa tale uinū est facilr inflāmabile & calorē tā acutū ęstu uiolēto excādescere facit:& ergo si bibat᷑ uinū miscēda est multa aq̄:& dimittat᷑ uinū uetus & forte.Tertio dicit ꝙ in autūno debemus cauere a fructibus saltē illius tpis ut uuis: psicis:ficubus:& sicibus:uel saltē nō multū de eis comedere:qa tales fructus generāt sanguinē dispositū ad putrefactionē pp ebullitionē quā in corpore & humoribus faciūt:& maxie si fuerint in stomacho imūdo uel i cacochimico corpore recepti:q̄le corpus i autūno sępius occurrit.Et sic male tūc accidūt ęgritudies.s.uariole morbili & pestilentes.Pro maiori tm̄ noticia regiminis cibi & potus tpe autūni:sciēdū est ꝙ tpe autūni dꝫ euitari fames sitis & repletio multi cibi in una hora:ut uult Ra. in Almā.c.de regimine corporis ꝑm tēpora.Vinū p̄terea qđ bibit᷑ tpe autūni uehemēter est limphādum ut corpus humectet:& calorē reprimat:sed nō supflue dꝫ limphari in tantū q̄tū in ęstate:neqꝫ supflue dꝫ tūc bibi:qa tūc nā debilitata nō sufficeret ipm regere:& digerere:& nimis limphatū calorē obtūderet:& multiplicaret uētositates:qbus colica gnāri posset.Quarto dicit ꝙ tpe hyemali debemus sumere cibū tm̄ q̄tū uolumus.i.plus quā cęteris tpibus.Et idē uult Aui.in.1.loco pall.& Gal.in cō.illius

amphoris.i.parti.ampho.Et qbus semel aut bis.ubi dicit.In hyeme multus cibus & paulatim est dādus.Et rō huius est:qa calor nr̄i corporis ī hyeme est fortissimus.tū qa unitus:tū qa fortificatus p̄ antipharistesim.i.iuxta positionē sui ꝯrii:uidelȝ frigiditatis aeris nostra corpora circūdātis.Et istud ue℞ est ī corpibus robustis & carnosis: & non in raris & debilibus:qa in talibus corpibus frigus intensum hyemis nō cōfortat calorē:sed magis debilitat.Et istud īnuit Ipo.i. ampho.dicens.Ventres hyeme & uere calidissimi sunt nā:& somni lōgissimi.In his ergo tp̄ibus oblatiōes plures dāde sunt:qa calor est multus:nutrimēto igit᷑ ampliori indiget.Ex isto ēt sequit᷑ ꝙ nutrimēta grossiora & durioris digestiōis cōueniūt hyeme q̄ aliis tp̄ibus: qa calor est fortior. Vinū aūt quo utēdū est hoc tp̄e dȝ esse roseum nō albū cū aqua pauca. Notādū hic ꝙ licet cōsideratiōe habita ad fortitudinē caloris & digestiue uirtutis in hyeme grossiores & densiores cibi cōueniāt:qa tn̄ corpora tūc disposita sunt ad opilationes & repletiōes ex fleumate plurimo:nec ab eis resolutio multa fit a cōtinente:tutius est uti:tunc mediocribus cibis inter solidū & rarum: grossum:& subtile:sicut carnibus edi:uituli:& mutonis:luciis:parciis:& cancris:& utētibus grossioribus cibis:ut boue:porco:ceruo: cōchis:ostreis:carpis:& sĩlibus:expedit unica comestione in die cōtinentur uel utant᷑ sepe rebus diureticis & apitiuis:ut petrosilino:nasturcio:apio:& sĩlibus:& forti utant᷑ exercitio.

¶ In hoc passu ponūtur duo remedia corrigētia potū malū.Q uo℞ primū ē

Saluia cum ruta faciunt tibi pocula tuta
Adde rosę florem minuit potenter amorem

saluia:cui⁹ folia īposita potui corrigūt maliciā potus sua ꝓprietate: & ēt in se hn̄t uirtutē ꝯfortādi neruos & cerebrū:qbus ꝯfortatis melius resistūt malis fumis recipiēdis qui ꝓueniūt ex malo potu.Secū

dũ eſt ruta:cuius ẽt folia ĩtegra abſqꜫ eoꝝ alia cõtritiõe debẽt potui imponi:qa ſua caliditate & ꝓprietate corrigũt maliciã potus.Et de ruta qũo ualet ꝯ uenenũ prius dictũ eſt ibi. Allea nux ruta. Poſtea ſubdit textus qđ iſtis duobus p̄dictis põt addi flos roſę.Et hoc maxime dꝫ intelligi de roſa rubea q̃ ſua aromaticitate exiſtẽte in eius ſupficie:& ſiľr ſua ſtipticitate corrigit maliciã potus.

Nauſea non poterit:queq̃ uexare marina
Antea cũ uino mixtã ſi ſumpſerit illam

¶ In hoc tex. ponit᷑ unũ remediũ ꝯ nauſeã ſiue uomitũ ꝓueniẽs ex trãſfretantibus nõ cõſuetis dicẽs:ꝙ ille q dꝫ tranſfretari añq̃ nauẽ intret debet aliqbus diebus miſcere aquã marinã ſuo uino.Et iſtud eſt remediũ pro diuitibus ꝙ ſi paup fuerit debet potare aquã marinã:ut facilius nauſeã euitet.Et cã huius:qa aqua maris ſalſedinẽ hꝫ & ſic ſua ſalſedine & ſtipticitate q̃ conſequit᷑ ſalſedinẽ orificiũ claudit:& p hoc uomitus impedit᷑.Et circa iſtud eſt notãdũ ꝙ ſicut uult Aui.iii.i.c. de regimine iter agẽtis in mari:uiator in mari nõ dꝫ multũ conari: retinere:uel cõpeſcere a principio nauſeã:uel uomitũ:ſed dimittat᷑ uomitus ipſius cõtinuari:donec p ip̄m fuerit bene purgatus:hoc.n. p̄ſeruat a multis ęgritudinibus:& nedũ p̄ſeruat:imo etiã curat:uel alleuiat graues:& magnas ęgritudines: ut leprã:ydropiſim:appoplexiã:& frigiditaté ſtomachi:& eius inflationẽ.ꝑut uult Auic.i.i. in doc.ii.c.ii.ſi tñ uomitus uiatoris in mari ſupfluxerit ſic ꝙ uehementer debilitet ipſum reſtringẽdus eſt comeſtione fructuũ ſtipticoꝝ & acetoſoꝝ:ſicut ſunt citonia maciana acetoſa. Vel poma de capenduto & mala granata acetoſa:quibus orificiũ ſtomachi confortatum depellit humores inferius. Et ſtomachus etiã confortatus ab his humores repellit effluentes ad eum exagitatione ab undis. Vel poteſt ſemen apii torrefactũ bibi cũ uino uel abſinthiũ poteſt

comedi aut bibi. Et silr panis assatus & infusus in uino bñ redolēte comestus ualet ad idē. Et ulr ualet nutritio uiatoris in mari ex cibis acetosis ꝯfortātib⁹ os stomachi: & ꝓhibētib⁹ uapores & fumos ascē dere ad caput: sicut sūt lentes cocte in aceto uel i succo uuę acerbę.

¶ In hoc tex. ponit̄ modus faciēdi salsamētū cōe si in mēsa deficiāt salsamēta spālia.

Saluia sal uinū: piper allea petrosilinum.
Ex his fit salsa nisi sit cōmixtio salsę

Et pro illo ponunt̄ qnqȝ ex qbus pōt fieri salsamentū. Primū est saluia: q̄ fit cōdimētū in assatiōe auce siue decoctione: ulr. n. auce assate siue porcelli saluia implent̄: ut humiditates supflue: siue uiscositates extrahantur: & odor saluię aucis uel porcellis īmaneat. Post assationē tñ saluia eiici dȝ & nō comedi. Silr ex saluia fit cōdimētū comestibile a rusticis uel cōibus in comestione auce: terūt. n. alleū cū uino & saluia ad auferēdū aliquid saporis allii. Secūdū est sulcū & est salsamentū diuitū siue nobiliū. Ipsi. n. deficiente sinapio uel ueriuto ponūt in salserio uinū cui modicū salis admiscēt. Tertiū est piper: & est salsamētū rusticoꝶ: cōmiscēt. n. piper cū fabis & pisis. Silr ēt ex pane asso ceruisia uel uino: & cū pipere fit salsamētū nigrū ad modū pultis quod piper dr̄: & hoc supeffundūt carnibus: aut piscibus. Quartū ē alleum: ex quo ēt fit salsamētū rusticoꝶ: miscēt. n. cū molli caseo & lacte terēdo alleum: & sic comedūt cū cibo: siue asso: siue elixo: siue salso: siue dulci: & cū ouis duris. Quintū ē petrosilinū: ex cuius foliis cōtusis est ueriuto uel albo uino fit uiridis salsa cū assis comestis. Et circa istud est notādum ꝙ salsamēta siue salsę diuersificant̄ primo ꝯm tēpora. Tēporibus. n. calidis declinant salsę ad frigus uel paucā caliditatē. Temporibus ṽo frigidis e cōuerso. Materia igit̄ salsaꝶ in ęstate sit ueriutum uel agresta de sumitatibus uitis uel acetū: sucus limonū uel citrāguloꝶ grana/

toꝝ cũ zuccara & aq̃ rosaꝝ. Et interdũ in salsis q̃ fiunt in ęstate pót addi aliquãtulũ serpilli & petrosilini ad obtẽpandũ frigiditatẽ ꝑdi ctoꝝ. Nã ṽo salsaꝝ cõpetẽtiũ tꝑibus frigidis sũt sinapiũ:eruca:zin ziber:pip:cinamomũ:garcofili:allea:saluia:mẽta:serpillũ:& petro/ silinũ:uinũ:aq̃:carniũ:acetũ nõ forte:sed ꝓpinquũ naturę uini:& in tpib⁹ mediocribus sunt mediocris caliditatis & frigiditatis. Secũdo diuersificant̃ rõne cibarioꝝ pro q̇bus fiũt:nã alia & alia cibaria indi gẽt aliis:& aliis salsis sicut sciunt dñoꝝ coci:mutonũ.n. & sil̄r uitu/ loꝝ: capriolorꝝ salsa cõueniẽs est salsa uiridis. In ęstate qdẽ ex aceto & agresta cũ paucis specieb⁹:& sine alleis cũ petrosilino:zinzibere albo:& agresta:& pane asso infuso in aceto uel agresta:in hyeme fit eadẽ salsa cũ pluribus spẽb⁹:& pauco alleo:& optimo uino:& pau/ ca agresta:uel pót sufficere sinapiũ:& eruca. salsa ãt pro carnib⁹ bo uinis elixis est pip bullitũ:qd̄ fit ex pipe:& pane asso:& aq̃ carniũ: & pauca agresta:& ista eadẽ salsa est satis cõueniẽs carnibus porci nis in hyeme. Possunt ẽt carnes porcinę comedi in ęstate cũ aceto & petrosilino in principio refectionis. Si aũt ꝑdicte carnes pastillant̃: & spãl̄r bouinę & porcinę:in hyeme qdẽ apponat̃ cepe albũ cũ pul uere spẽꝝ dulci in parua q̃titate:in ęstate ṽo sine cepis:& cũ ueriu/ to:uel pñt apponi cepe paruę:& ĩ pauca q̃titate. Si aũt pastillatura sit ex carnibus subtilioribus nõ apponat̃ cepe:sed ĩ ęstate lac amig/ dalaꝝ cũ ueriuto & pauco puluere spẽꝝ dulciũ:& in fine pót appo/ ni ouũ cõquassatũ cũ agresta:sed in hyeme loco agreste ponit̃ uinũ & plus de spẽbus. Assature aũt cuniculoꝝ & pulloꝝ iuuenũ cõue/ niens est salsa in qua est cinamomũ & mica panis cũ agresta qdẽ in ęstate:& cũ uino in hyeme. Assature aũt porci salsa cõueniẽs est li/ quor descẽdẽs cõquassatus cũ optimo uino:& cepis in hyeme:& in ęstate uiridis salsa sup̄ius noĩata. Assature aũt fasianoꝝ & colũbaꝝ & turturũ nulla alia salsa indigẽt nisi sale. Caponũ aũt & gallinaꝝ

elixatoriũ cõueniẽs salsa est aq̃ decoctiõis eoꝝ cũ aliquãtulo pulue/ris specieꝝ dulciũ:& ꝑcipue si in ꝑdicta decoctione addat̃ saluia: ysopus:petrosilinũ:& hoc ĩ hyeme:& in ęstate sufficit sola aqua cũ aliquãtulo sicci summitatũ uitis. Sed pro salsa caponũ & gallinaꝝ pinguiũ pastillãdoꝝ nihil penitus est apponẽdũ nisi aliquantulum pulueris specieꝝ & in fine agresta supradicta in ęstate optimũ uinũ in hyeme. Pisces ṽo quãto sunt grossioris carnis & difficilioris di/gestionis & maioris supfluitatis & humidioris naturę:tãto indigẽt salsis calidioribus & acutioribus:& hoc etiã ueꝝ est in carnibus.

¶In hoc textu po nunt̃ duę cõmodi/tates ꝓueniẽtes ex lotiõe manuũ post cibũ sũptũ.Prima

Si fore uis sanus ablue sępe manus.
Lotio post mensam tibi cõfert munera bina
Mundificat palmas & lumina reddit acuta

est:qa ꝑ hoc palmę manus mundant̃.Secũda est:qa reddit lumina acuta.i.ꝓdest oculis & hoc maxime ꝑ accidẽs:qa manus sũt instru mẽta mũdãdi oculos:quare multũ cõfert eas esse mũdas.Et de istis cõmoditatibus dictum est etiã prius ibi.Lumina mane manus.

¶In hoc textu po/nuntur duo uitanda circa lectioné panis. Primũ est caliditas. Non.n.debet panis comedi calidus.Pa/nis.n.calidus est hu manę naturę noci/

Panis nõ calidus nec sit nimis inueteratus
Sed fermentatus oculatus sit bene coctus
Modice salitus frugibus ualidis sit electus
Nõ cõedas crustã colerã:qa gignit adustã
Panis salsatus fermentatus bene coctus
Purus sit sanus:quæ nõ ita sit tibi uanus

uus.Iuxta illud Aui.ii.can.c.de pane:dicẽtis.Nõ comedat̃ calidus sicut ẽ.Panis.n.calidus nõ est apud nãm receptabilis & acceptio ei⁹ q est de furno & reliquoꝝ sibi similiũ est mala.Et rõ est:qa talis pa/

nis multū opilat.Et poſtea iterꝫ dicit Auic.Panis calidus ſitim facit ſua caliditate & natat pp ſuā humiditatē uaporoſam:& eſt uelocis: digeſtionis & tarde deſcenſionis.Et q̄uis iſte panis calidus nō cōue niat in regimine ſanitatis quo ad eſum:odor tn̄ panis calidi multū cōfert:reſuſcitat.n.ſincopizātē:& poſſibile eſt aliquos hoīes uiuere ex odore panis calidi.Secūdū ē ꝙ nō debemus comedere panē diu piſtū ſiue muſcidū:qa talis panis nō eſt cōueniēs pro nutrimēto na turę humanę:exſiccat.n.corpus ac humores melācolicos ĝenerat:& ex iſto relinquit̄ ꝙ panis nō debet eſſe calidus:nec uetuſtate indura tus:ſed priori die coctus:poſtea in textu ponunt̄ qnqꝫ cōditiōes pa nis electi. Quarꝫ prima eſt ꝙ panis debet eſſe fermētatus bene.Et iſtud uult Gal̄.i.alimē.c.ii.dicēs. Optimi autē panū pro digeſtiōe ſunt q maxīe fermētati & q aſſationē habuerūt a cōmenſurato igne in clibano.Et iterꝫ eo.c.dicit:qui v̄o penitus infermentatus eſt:nulli utilis eſt.Et ꝑm Aui.ii.can.c.de pane.Panis habēs parū fermēti plu rimi eſt nutrimēti:ſed eius nutrimētū opilat niſi illos qui ſunt plu/ rimi exercitii.Secūda ē ꝙ panis debet eē oculatus.i.poroſus:& per hoc denotat̄ ꝙ uiſcoſitas eius eſt ablata.Verꝫ eſt tn̄ ꝙ iſte panis ꝑm Aui.loco p̄all̄.uelocis eſt penetrationis & minoris nutrimēti & de/ terioris:ſicut eſt panis opirus q eſt plurimi furfuris.Tertia eſt ꝙ pa nis debet eſſe bene coctus:qa panis male coctus male digeſtiōis eſt: & ſtomacho grauedinē affert. Et Auic.ii.can.loco p̄all̄.dicit.Et ille qui nō bene decoquit̄ eſt plurimi nutrimēti.ſed ēt nutrimentū opi/ lat niſi illos q ſunt plurimi exercitii.Et panis de patella eſt huius ge neris:eius nāqꝫ pars interior raro decoquit̄ bn̄.Quarta eſt ꝙ panis debet eſſe tēpate ſalitus.Nimiū.n.dulcis opilat & nimiū ſalſus ex/ ſiccat:moderate tn̄ ſalſus optimū nutrimentū p̄bet:dū tn̄ cetere cō/ ditiones aſſint.Quinta eſt:ꝙ ſit factus ex optimis granis:uidelicet ex optimo tritico & ſana meſſe collecto. Deinde ſubdit tex. ꝙ nos

debemus cauere ab esu cruste panis:qa illa generat colerã adustã si/ue humorẽ melancolicũ:ex quo.n.ipsa adusta & sicca & humor ab ea genitus adustus erit & siccus:& ꝓpterea nobiles q nã colerici sũt deponere faciũt supiorẽ crustã panis:ac inferiorẽ:quos imitant̃ prę lati & deliciosi.Eligat̃ igit̃ mica panis q̃ est melioris maioris & uelo cioris nutrimenti q̃ crusta.Verꝫ est tñ ꝙ aliqñ cõuenit sanis hñtibus stomachũ humidũ & uolentibus demacerari:& in fine comestionis plus cõpetit.Iuuat.n.cibi descensum:& cõfortat orificiũ stomachi. Postea in duobus ultimis uersibus ĩuit̃:qd panis bonus debet ha/bere istas qnqꝫ cõditiones.s.ꝙ sit salitus:fermẽtatus:bñ coctus:pu/rus.i.de mundis granis & sanus.i.de granis sana messe collectis.Et istas cõditiones partim ĩnuit Aui.loco ꝑall'.dicẽs.Oportet ut sit pa/nis mũdus salitus massam hñs confectam fermẽtatus coctus bene: & una nocte ꝑmanens.Et circa istud est sciendũ ꝙ si quęratur nu/tritio maior & prior mũdificet̃ panis a furfure:& si uelimus uentris subductionẽ aliqualẽ dimittamus aliquã partẽ furfuris:furfur eniꝫ parum nutrit:& uentrem subducit & farina econuerso.

¶In hoc textu cõ/parat autor carnem porcinã carni ouinę dicens ꝙ caro porcina sine uino minus sana est ouina:tñ si caro porcina sumat̃ cũ uino ipsa est optimũ nutrimẽtũ & medicinã ꝓbens:qa multũ humectat: & hoc intelligendũ est maxime de porcellis assis siue de apris opti/me ꝓparatis.Et circa istud est sciẽdũ ꝙ carnes porcinę:q̃bus rustici & cões utunt̃ qñ uidelꝫ sunt salsę:uel sole:uel fumo exsiccate:nullo modo saniores sunt carnibus ouinis:cęteris paribus:siue cũ uino:siue sine uino sumant̃. Sed istud dictum ueritatẽ habet de carnibus porcelloꝝ assatoꝝ:uel de carnibus aprinis modo prædicto.

Est caro porcina:sine uino peior ouina.
Si tribuis uina:tunc est cibus medicina.

Ilia porcoꝝ bona sũt:mala sũt reliquoꝝ.

¶In hoc tex.cõparãt̃ omasa porcoꝝ omasis reliquoꝝ brutoꝝ:& dicit tex.ꝙ omasa porcoꝝ.i.ĩtestina ꝑualẽt quo ad esũ ĩtestinis alioꝝ brutoꝝ.Cuius rõ põt eẽ ista:qa pauca ĩtestina comedimus:nisi illa q̃ replent̃ sanguine uel q̃ aĩaliũ multũ sunt pinguiũ cuiusmodi sũt porci. Nã solus sanguis porci ꝑꝑ suã cõplexionem & siĩitudinẽ cõplexiõis cũ nã humana est sanguis quo omasa siue intestina implent̃.Et siĩr porci facilius ĩpinguant̃ q̃ aliq̃d alioꝝ brutoꝝ:ideo magis sumimus intestina porci q̃ alioꝝ brutoꝝ.

Impedit urinã mustũ soluit cito uentrẽ
Epatis emfraxim:splenis generat lapidẽq̧

¶Hic ponunt̃.v.nocumẽta ꝑueniẽtia ex potatione noui uini uel musti.Primũ ẽ ꝙ mustũ impedit urinã:& hoc põt intelligi dupĺr.Primo quia mustũ grossum ꝑꝑ suã grossitudinẽ ex fece admixta opilat ip̃m epar siue ipsos renes sic ꝙ urina de facili nõ põt hr̃e suũ cursũ.Secũdo impedit urinã quo ad debitũ mõ sicut facit mustũ renense aliq̃d:& q̃dã alia uina subtilia:siĩr est qa aliq̃d mustũ renẽse cuius feces sunt mordicãtes:& dũ ip̃m uenit in uesicã ille partes terrestres nitrose mordicãt uesicã & cogũt urinare sine ordine debito & mõ cõsueto.Secũdũ est ꝙ soluit uentrẽ. Et rõ est:qa abstergit uiscera nitrositate siue salsedine suę fecis:& stimulat ea ad expulsionẽ.Primo ꝑꝑ mordicationẽ fecis.Secũdo ꝑꝑ multitudinẽ uẽtositatis quã ĩducit tale uinũ siue mustũ.Tertio lubricãdo cito inferius ꝑ uiã indigestibilitatis & grauaminis stomachi:q̃re stomachus se relaxat.& portas nariũ cõpressas aꝑit.Tertiũ est ꝙ mustũ nocet bonę cõplexiõi epatis:qa opilat ip̃m ꝑꝑ ĩmixtionẽ plurimã suę fecis:& ꝑducit ad dissenteriã epaticã ꝑꝑ inflationẽ eius qua debilitat epar.Et istud uult Aui.iii.in.c. de regimine aquę & uini.Et sic ẽt inducit catheciã:siue malã dispo/

sitionē coloris & malas inducit ęgritudines epatis.s.diuersas & species ydropisis. Quartū est ꝙ mustū nocet spleni & dispositiōi eius: pp eādē cām q̄ dicta est de epate:qa opilat splenē:& sic inducit duriciē eius. Quintū est ꝙ mustū generat lapidē & maxime illū qui in renibus est:qui rubeus est:de facili frāgibilis cā opilatiōis quā facit & grossitudine suæ substantiæ. Et istud ueꝝ est de musto uinoꝝ multū dulciū nó hn̄tes feces nitrosas & mordicantes. Mustū.n.hn̄s feces nitrosas & mordicātes magis impedit lapidē:qa multū facit urinare sicut mustū aliqđ renense facit apparere arenulas in urina siue grauelā:qa facit multū urinare. Multa.n.urina sua lotione abstergit arenulas adhęrentes quæ cū ea expelluntur.

¶ Hic ponunt̄ duo nocumēta ꝓueniētia ex potu aquæ:& hoc quo ad edentē.

Potus aquę sumptus fit edēti ualde nociuus
Infrigidat:stōachūq; cibū nitit̄ fore crudū.

Primū ē ꝙ potus aq̄ nocet stomacho edētis. Cuius rō est:qa ip̄m infrigidat & relaxat & maxime deiicit appetitū cibi. Secūdū ē ꝙ potus aq̄ cū sumit̄ cib⁹ impedit digestionē cū cibū sumptū incrudet. Et istud uult Aui.in.i.c.de regimine eius qđ comedit̄:dicens. Neq; post ip̄m.s.cibū multa bibēda est aq̄ q̄ inter ip̄m.s.cibum & corpus stomachi sepationē faciat:& ip̄m natare faciat. Et.c.de regimine aq̄ & uini dicit. Et cū nā indigerēdo nutriēs studeat sacietate aq̄ iā p̄cedēte sufficiēter.i.si p̄cesserit sacietas aq̄ sufficiēs ad bonā cibi permixtionē:aq̄ uehemēter est impediens supple digestionē inchoatā. Et idē uult Aui.ii.can.tra.i.c.iiii.dicēs. Est ēt uitādus potus aq̄ i mēsa nisi rōne adherētię & tarditatis descēsus bucelle. Nó est.n.sumēda aq̄ cū cibo. Et Auer.in cō.ait. Cā qdē huius est qm̄ cū sumit̄ aq̄ sup cibū priusq̄ stomachus calefacerit ip̄m infrigidat & incrudat. Est ēt cā q̄re supnatet cibus sumptus in stomacho:q̄re ēt nó adhę-

reat:& uniat̃ eidem ꝙ conterat ip̃m ſicut exigit̃. Actio nāq; ſtoma/
chi ſup ſumptū cibū fit cōterēdo & coquēdo ſimul. Vñ ſicut cū in/
fundit̃ ſimul & ī magna q̃titate aq̃ ī olla pp qđ tardat̃ cibi decoctio
in eadē: ſic ēt cōtingit idē ipſi ſtomacho. Et iſtud maxime uerificat̃
de potu multę aq̃. Modica.n.q̃titas aq̃ frigidę ſugēdo ſumpta pōt
cōcedi añ deſcēſum cibi: ut p eā cōpleat̃ cibi deſcēſus ad inferiora:
& hoc ſi ſitis infeſtauerit: & bibere coegerit. Nā modica q̃titas aquę
frigidę prædicto mō ſumpta ſtomachū alleuiat & colligit. alleuiat
quidē a ſiti. alleuiat ēt coopando ad deſcēſum cibi. Colligit aūt ſua
frigiditate coadunās partes ſtomachi. Et iſtud colligit̃ ab Aui. locis
p̃ali. Nōtādū ꝙ q̃uis in ſitis extinctione aqua ſit cōueniētior potus
quā uinū tñ oībus cōſideratis uinū eſt potus cōueniētior in regimi
ne ſanitatis quā aqua. nā dato ꝙ in ſitis repreſſione quæ eſt appeti/
tus frigidi & humidi: aqua uniuerſal̃r melior ſit: qa frigida & humi
da: nāliter tñ in cibi pmixtione & eiuſdē delatione ſiue miſſione ad
ptes corpis extremas uinū p̃ualet aq̃. nā uinū rōne ſuę ſubtilitatis
in ſubſtātia & actione ſubtilius pmiſcet̃: & ſpāl̃r: qa nā magis in eo
delectat̃: ideo citius attrahit ip̃m: & aliis cibis pmiſcet: & ſpāl̃r: qa
hęc mixtio fit p uiā cuiuſdā ebulitionis: quā uinū magis iuuat rōne
uirtualis caliditatis: & aq̃ impedit rōne frigiditatis. Et ſic pȝ ꝙ uinū
p̃ualet aquæ in ciboꝝ pmixtiōe. Et ſil̃r p̃ualet in eorūdē delatione.
nā uinū eſt optimus penetrator: quod ei debet̃ rōne ſubtilitatis ſuæ
ſubſtātiæ: & rōne caliditatis uirtualis: ſubtilia.n.& calida multū ſūt
penetratiua: & p cōſequēs uinū eſt magis delatiuū quā aq̃: in aq̃ ni
hil eſt uirtualiter calidū: nec ſubſtantiæ aereitatis: nec igneitatis. uñ
aq̃ mora trāſeundo impedit oēm curſum. amplius aq̃ ex alio nō eſt
potus: ita cōueniēs ſicut uinū: qa aq̃ impedit alimentū nutrire eo ꝙ
non nutrit: q̃re illud utiq; minus nutrit. unde quāto cibus eſt magis
aquaticus tāto eſt minus nutritiuus. bonū eſt igit̃ ꝙ uinū pmiſceat̃

cũ cibo qđ solũ nõ ĩpedit nutritionẽ:imo multũ iuuat:qa uinũ est maxime nutritiuũ:& maxime restauratiuũ & uelocissime nutrit:ut prius dictũ est. Notãdũ insup ꝙ nõ solũ nociuus est potus aq̃ edẽti siue sumẽti cibũ:imo ĩ pluribus alijs casibus nociuus est.quos nar/rat Aui.in.i.c.de regimine aq̃ & uini. Primo.n.incõueniẽs est ĩ hoĩe ieiuno.tũc.n.bibere penetrat aqua bibita nullo retinaculo impedita usq3 ad intima mẽbroꝝ principaliũ mortificans suũ calorẽ innatũ. Et istud est uerũ de hoĩe uere ieiuno. Ebrio.n.qñq3 ꝓficit neq3 ledit ipse si ieiunus bibat aquã:q̃a ieiunus ebrius nõ est oĩno ieiunus nec est in stomacho uacuus:sed adhuc h3 reliq̃as aliq̃s hesternę crapulę: quaꝝ nitrositas aq̃ mitigat & stomachus ab his p aquã abluit :& re pressis uaporibus & fumis p̃paratur stomachus ad receptionẽ noui nutriẽtis. Secũdo incõueniens est in hoĩe exercitato forti exercitio: & silr statim post coitũ.nã tũc pori corpis sunt multũ apti:quare penetrat aqua in ꝓfunda mẽbroꝝ mordificãs calorẽ ĩnatũ:qui post coitũ ẽt debilitatus est. Tertio incõueniẽs est post balneationẽ maxi me cũ fit hęc balneatio uẽtre uacuo.tũc.n.uię sunt ueheměter apte: q̃re ledens penetrat aq̃ ut dictũ est. De isto potu aq̃ dicit Aui.in.iiii. sum.ii.c.ulti. Ex potu illius in ieiunio:& post balneũ:& post coitũ timet corruptio cõplexionis & ydropisis. Quarto incõueniẽs est bi bere aquã frigidã cã obediẽdi siti nocturnę mẽdosę:q̃ accidit incra pulatis & ebriis.nã p potũ aq̃ frigidę ꝓhibent resolutio & digestio humoris salsi uel fortis uini:uel alteri⁹ acuti faciẽtis sitim:& sic cito post potũ reuertit sitis:ita fortis ut añ. Sed si uehemẽs affuerit sitis nimiũ uexãs & ĩq̃etãs:nec sufficiat aeris ĩspirati frigiditas:nec ablu tio oris cũ aqua frigida:bibat sitibũdus aquã frigidã cũ uasę stri/cti orificii:siue gracilis rostri:quatenus aqua ꝓlixius det sup orifi/ciũ stomachi ut fortius sitim mitiget:& de ea minus sumat ne di/gerẽdoꝝ digestionẽ penitus impediat. Quinto generaliter malũ est

sanis bibere multã aquã frigidã:qa extinguit calorẽ ĩnatũ:& pectus offendit & stõachi appetitũ deijcit:& mẽbris oibus neruosis obest. Ver est tñ q aqua tẽpate frigida aliqñ p accidens appetitũ excitat: & stomachũ fortẽ efficit coadunãdo ipm & stringendo uillos eius.

Sunt nutritiue multũ:carnes uituline.

¶ In hoc passu autor laudat carnes uitulinas dicẽs q carnes uituline multũ sunt nutritiue. Et istud ĩnuit Aui.in.i.c.de regimine eius qd comedit'.ubi uult q cibus sanitatis cõseruatiuus debet esse tales q̃les sunt carnes:qa sunt similis nature prius apte fieri sanguis:& maxime carnes edor & uitulor paruor lactantium & agnor annaliũ. Et istas carnes uitulinas sũme laudat Gal' iii.alim. ubi uult qd carnes uituli lactantis sex ebdomadar uel octo assate saniores sunt multo nimis:facilis.n.digestionis & multũ nutritiue sunt. Et de istis carnibus uitulinis etiã prius dictũ est.

Sũt bõa gallina:& capo turtur sturna colũba
Quistula uel merula phasianus ethigoneta.
Perdix frigellus orix tremulus amarellus

¶ In hoc passu ponunt' carnes eligibiliores pro nutrimẽto nãç humane aĩaliũ uolatiliũ:& enumerantur.xiiii. Aues quar carnes bone sunt pro nutrimento hoĩs. Prima auis est gallina:cuius esus siue comestio nature humane cõueniẽs est. Haly.n. Auẽzoar:Auer.& Me.ut dicit Cõsi. p̃ceteris laudãt pullor carnes & maxĩe q̃ nõdũ pepit & galli q nõdũ calcauit. Sũt.n.facilis cõuersiõis in sanguinẽ:& supfluitatũ paucar:pprietatẽ mirabilẽ hñtes in tẽpãdo cõplexionẽ & humores:cuius brodiũ optĩa leprosis est medicina. Et de carne gallinar dicit Aui.ii.can.c. de gallinis & gallo:q caro gallinar q̃ sũt pulle intellectu augmẽtũ efficit:clarificat uocẽ & augmẽtat sperma. Et melior gallina ßm eũ

ibi est:q̃ nōdū parit oua. Secūda auis est capo siue gallus castratus:
cuius carnes ponit Cōsi.drña.lxviij.īter laudabiliores carnes.Et car
nes istas & silr priores digerit stōachus ꝓprietate.Tertia auis ē tur
tur q̃ ēt est boni nutrimēti:& bonū generās hūorē:cui⁹ carnē Aui.
.ii.can.c.de carne:sūmе laudat dicēs. Volucris qdē caro melior nō ē
quā alduragi.i.turturus & gallinaꝶ & subtilior eaꝶ & nō sūt cū nu
trimēto carniū alcubegi.i.perdicū &c.Quarta auis ꝫm aliquos est
sturnus:& ista auis dꝫ comedi in iuuētute:& est auis nota teutonice
eynspree.ꝫm alios est starna:quā Ra.iii.Almā. ꝓceteris uolatilibus
laudat dicēs:starne caro oī carne auiū leuior inuenit̃ atqꝫ his q sub/
tili uolūt custodiri regimine cōuenientior. Et pōt p starnā intelligi
auis magna uelut anser grisea cinerea:cuius caro laudabilis est ma/
xime cū iuuenis fuerit:& isto mō ītelligit Ali.ꝓferēs istā carnē alijs.
Vel pōt p starnā ītelligi maneries pdicis paruę quā Moyses uī ītelli
gere iudeis inquiēs:silr starne nō uident̃ pro dño nño:qa uentrē cō/
stringūt.Et istā ꝓprietatē alij attribuūt pdicib⁹:carnes.n.ipsaꝶ uen
trē cōstringūt teste.Ra.iii.Almā.Quinta auis est colūba:q̃ est auis
nota:cuius caro est colerica.Et de colūbis dicit Ra.loco ꝓall.Colū
be uehemētis sunt caliditatis q̃ sāguinē inflāmatū generāt:& cito fe
bricitare faciūt.Et ergo aptius colūbe comedi debēt in pastillis cū
uuis acerbis q̃ assari. Per uuas.n.acerbas aufert̃ caliditas q̃ sangui/
ni inducūt. Et electiores colūbe pro esu sunt colūbe iuuenes uolare
potētes:qa tales sūt leuioris digestiōis & melioris humoris. Pulli.n.
nō uolare potētes caliditatē & humiditatē hñt supfluas:q̄re grossos
generāt humores.ut uult Aui.ii.can.c.de colūbis. Antique vo colū
be & eaꝶ caro pp calíditatē nimiā & siccitatē & digestiōis difficul/
tatē sunt cuitāde.Et silr ēt turtures antique. Sexta auis est q̄stula q̃
ab aliqb⁹ noīat̃ coturnix:qa q̄stula est nomē onomatopeion.s.fictū
a suo sono.Et caro ista ꝫm aliquos est subtilis substātię:bonū gene/

rans humorē & multū cōpetit sanis cōualescētibus. Secūdū ysaac tñ coturnices cęteris uolatilibus sunt peiores nec nutrimēto:nec di/gestioni laudabiles:qa ex comestione carnis eaꝝ timet̄ spasmus & tethanus:ꝑut ēt uult Aui.ii.can.c.de eis.subiūgēs rōnē.s.qa i sub/stātia carniū eaꝝ est uirtus faciēdi huiusmodi accidēt a narrata & sic nō ꝑueniūt illa accidētia ex eo solo:qa coturnices comedūt elle/boꝝ. Et hinc ē ꝙ gallici comedūt coturnices cū molli & pingui ca seo:& ide faciūt pastilla. Pōt tñ p coturnicē itelligi alia auis a ꝑdicta ꝑdice maior.eiusdē fere coloris cū rubeis pedibus & rostro saporis delectabilis.dicta coturnis ytalica lingua. Et isto mō Ra.iii.Almā. accipit coturnicē qñ ꝑfert carnes eius post carnes starne alioꝝ uola tiliū carnib⁹. Septima auis ē merula:q̄ est eiusdē q̄titatis cū sturno: sed ē ad nigredinē tendēs:& hñs rostrū subrubeū.& silr dꝫ comedi iuuenis. Octaua auis est phasianus.i.gallus siluestris:q̄ ab oibus me dicis enumerat̄ inter aues laudabilis carnis. Caro.n.talis auis natu rę humanę est cōueniētissima.& est cibus principum & magnatū. Cōsiliator.n.loco ꝑall.dicit.siluestriū ꝟo laudabiliores sunt phasiani ad sanitatē & ad robur. Et fortassis etiā uniuersaliter domestici cū gallinis ꝓpinquissimi & eiusdē fere speciei:sintq; illis siccioris aeris & alimēti ac exercitii amplioris. Nona auis est ethigoneta:quæ est auis parua ad modū ꝑdicis:sed longū rostrū habēs:cuius caro est optima. Decima est ꝑdix cuius caro ꝟm Aui.ii.can.c.de cubegi est de subtilioribus carnib⁹ impinguās:qa multū nutrit:cor abstergēs ydropisi & stomacho cōferēs:& augmētū in coitu faciēs:ueꝝ est tñ ꝙ stringit uentrē. Et istā carnē Gal.iii.ali.c.x. Et octauo de ingenio .c.ii.ꝑfert oibus aliis uolatiliū carnibus. Et dr̄ de ista carne ꝙ si assi due comedat̄ maxime ꝯfert memorię. Vndecima est frigellus:& est auis comedens racemos:ueločiter uolans:silis sturno:sed melioris nutrimenti quā sturnus:& multe tales inueniuntur ubi sunt uinee:

& inebriantᷣ ex esu racemoꝝ:& melior est caro eaꝝ circa festū oium sctōꝝ. Duodecima est orix. Et est ꝑm aliquos gallina siluestris siue gallina phasiani. Vel ꝑm alios est gallina aq̄tica.i.natās in aq̄:& siue sit fęmina phasiani siue gallina aq̄tica:eius caro est boni nutrimēti. Decimatertia est tremulus & est auis cōiter stans ꝓpe mare minor quā gallina:sed est auis fusca alte clamās:& uelocissime uolat:& qn̄ ambulat sup terrā cauda eius semp tremit:& iō dr̄ tremulus:& hēt sup caput eius lōgas plumas. Et nō est parua auis:lōgā hn̄s caudā: quæ a medicis uocatᷣ cauda tremula. Vltima auis est amarellus:& ēt est auis silr̄ existēs in aqs:silis anete:sed ea minor. Et generalr̄ lo quēdo inter aues comestibiles plus laudantᷣ ille quæ uolatu uelocio res sunt. Et sicut carnes p̄dictaꝝ auiū sunt laudabilis nutrimenti: & facilis digestionis:ita ēt repiuntᷣ carnes aliquaꝝ auiū illaudabilis nutrimēti:difficilis digestiōis:& inequalis cōplexiōis. sicut sunt car nes anseꝝ & pauonū & malardoꝝ:& uniuersalr̄ auiū habētiū col/ lum lōgū & rostrū lōgū degētiū in aqs:& carnes passeꝝ q̄ sunt ca/ lidissime:& a tempamento longissime:& multū excitantes coitum. Circa electionē v̄o carnis uolatiliū sciēdū est:ꝙ ꝑm diuersas lauda bilioris nutrimēti ꝓprietates ac eius qd̄ nutritᷣ sanitatis uel roboris intentionē:carnes laudantᷣ uarię. Vn̄ Gal. respiciens facilē alteratio nē & subtilitatē in carnibus pdicū p̄fert easdē. Ra. v̄o cū ysaac re/ spiciēs subtilitatē starne ac leuitatē ipsā ceteris p̄tulit. Isaac etiā ꝑm diuersas intentiōes carnes uolatiliū laudauit diuersas. Aui. v̄o lau/ dauit carnes turturū p̄ceteris:uel qa respexit ad ꝓprietatē qua ro/ borāt & cōfortāt intellectū:uel qa in terris eius est ipsaꝝ tanta boni tas q̄ nō est i aliis terris:sciēdū est insup ꝙ carnes uolatiliū plus cō/ ueniūt quā carnes quadrupedū his q relicto exercitio corporali uo cāt cōsiliis studiis & cōtēplationibꝰ:qa digeruntᷣ facilius aliis:iuxtā illud Gal. iii. alimē. Digestibilior est tamen hęc caro uolatiliū aīaliū

& maxime pdiciũ:& generant sanguinẽ clarũ:mũdũ:spumosum: mentis exercitiis & eleuationi intellectis aptum.

Si pisces molles sunt:magno corpore tolle
Si pisces duri:parui sunt plus ualituri

¶ Hic ponunť.ii. accidẽtia ex quoꝝ noticia attẽdiť electio pisciũ. Vñ pisces aut sunt duri aut molles.si molles sunt tũc seniores sunt eligibiliores.Cuius cã est ista:quia mollicies puenit ex humiditate quæ in iuuene pisces indigesta est & in sene plus digesta: & sic in iuuẽtute tales pisces sunt generatiui fleumatũ:sed senes minus:& sic patet ꝙ anguilla senior sanior est iuuene:ꝑm quosdã.Si ṽo tales pisces sunt duri tũc iuuenes sunt saniores.i.digestibiliores:cuiusmodi sunt lucii & parce:duricies.n.inquantũ huius resistit digestioni:& istã sententiã ponit Aui.ii.can.c.de piscibus dicens.Et eligiť quidẽ ex piscibus durã carnem habentibus ille qui est minor:& ex habẽtibus mollem carnem ille qui est maior ad terminum aliquem.

Lucius & parca saxaulis & albica tenca.
Sornus plagicia cũ carpagalbio truca.

¶ Hic tanguntť .x. pisces eligibiles pro nutrimento naturæ humanæ:quoꝝ.Primus est lucius:qui est piscis notus:& dr̃ eẽ tyrãnus pisciũ:qa nõ solũ deuorat pisces alterius speciei:sed ẽt eiusdẽ speciei cũ eo:uñ uersus. Lucius ẽ piscis rex & tyrãnus aq̃ꝝ. A quo nõ differt lucius iste parũ. Est ẽt piscis dure carnis & natatu uelox. Secũdu est parca:a parco parcis:erc:dicta p ꝯriũ:qa nulli pisci parcit:imo irata uulnerat alios pisces suis squamis quas hẽt supra dorsum:nec eam audet euadere lucius:imo ut narrat Albertus de naturis aíaliũ.est naturalis amicitia parce & lucii.Lucius.n.lesus ab alio difficulter sanatur: sed lesus q̃rit parcã q̃ uidens eũ lesum tãgit & lenit uulnus lucii:sic

lucius sanatᷣ:& ē parca sil̄r piscis dure carnis notus:teutonice eyn/baers. Tertius piscis est saxaulis uel saxaulus piscis marinus:apud gallicos dictus sola. Alii dicūt qđ est piscis teutonice eyntūghe:& ē piscis multū sanus inter pisces marinos. Quartus est albica:teuto/nice & uitine:& est piscis marinus. Quintus est tenca q̃ ē dulcis pi/scis aq̄ notus:pellē hn̄s lubricā atq; uiscosam ad nigredinē tendēs: sed eius caro est dura.uñ ab istis tribus piscibus q sunt lucius:par/ca & tenca:post eoꝝ coctionē auferᷣ pellis. Et dr̄ iste piscis:teutoni/ce eyntinche. Sextus est sornus:& est piscis minimus marinus al/bus ad q̃titatē medię partis medii digiti quo ad lōgitudinē:qui co/meditᷣ cū capite & spinis:& dr̄ teutonice eyngaernaert. Septimus ē plagicia:& est piscis marinus notus.latus hn̄s in una pte suę pellis maculas rubeas:& pellis est tota alba curuū os hn̄s.teutonice eyn blatyscol. Octauus est carpa q̃ est piscis dulcis aq̄ notus.multū tñ de se est uiscosus.sed a magnatib⁹ decoquitᷣ in uino:& sic ab eo tol litur eius uiscositas. Nonus galbio:& est piscis marinus notus a qui busdā dictus rogetus:teutonice eynrotbarth:& est piscis dure car/nis & sanus. Alii textus hn̄t gouio:& est piscis paruus dulcis aq̄ ad lōgitudinē unius digiti longi:& est rotūdus & suauissimus:gallice gouion. Vltimus est truta q̃ est in carne sil̄is salmoni:nec tñ est sal/mo & est lōgus & nō grossus. Et capitᷣ in magnis fluuiis:& pmittit se fricare in aq̄:& sic capitᷣ:& ex eo fiūt pastilla cū spēbus:& est pi/scis ualde pciosus:gallice trutes. Circa electionē v̄o pisciū sciēdū est primo ꝗ pisces respectu carniū:cęteris paribus minoris sunt nutri menti:& facilis digestiōis:& nutrimētū eoꝝ est pluriū supfluitatū: & fleumaticū & frigidū & humidū:& minus māsiuū:& sunt ad di gerendū duri:& lōgā faciūt morā in stomacho. Et qa in eoꝝ dige/stione laborat stomachus:& interdū corrūpuntᷣ in stomacho:& q̃li tatē q̃ndā suscipiūt putredinalē:sitim generant. Et ut sit ad unū di

cere:carniũ laudabiliũ nutrimẽtũ melius eſt nutrimẽto piſciũ. Se/cũdo ſciẽdũ eſt ꝙ piſces marini ſunt meliores in regimine ſanitatis cęteris paribus:piſcibus aq̃ dulcis:eoꝶ.n.nutrimẽtũ eſt minus ſup fluũ & naturę carniũ magis ꝓpinquũ. Sed qa cęteris parib⁹:piſces marini ſunt durioris carnis piſcib⁹ aq̃ dulcis:ideo ſunt difficilioris digeſtiõis & reſolutiõis:& pluris nutrimenti & purioris. Veꝶ eſt tñ ꝙ in ęgris magis cõferũt piſces aq̃ dulcis:pp debilitatem digeſtiue eoꝶ. Tertio ſciẽdũ ẽ ꝙ ĩ piſcib⁹ tã marinis quã aquę dulcis eligẽdi ſunt:quoꝶ caro eſt alba nõ uiſcoſa:ſed fragilis:nõ multũ groſſa:ſed ſubtilis:nõ grauis odoris:ſed ſuauis:nec cito putrefactiõis:ſed ſuffi cientis duratiõis:nõ mali coloris ſed boni:& quoꝶ habitatio nõ eſt in lacubus ſtagnis:nec in locis ſordidis:nec in aqs hñtib⁹ malas her bas. Et eligẽdi ſunt nõ ualde iuuenes:nec ualde magni:& q ſunt ue locis motus & pauce uiſcoſitatis. Et ſi ſint piſces marini eligẽdi ſũt qui capti fuerũt ĩ fluminib⁹ multũ diſtãtib⁹ a mari:& hoc cęteris cõ ditionib⁹ bonis ſuppoſitis. Itẽ ſuppoſitis p̄dictis ꝯditionib⁹ q̃to pi/ſces ſunt ſquamoſiores:tanto ſunt meliores. Et ſilr intelligit̃ de ſpi/nis:qa ſpinę multę & ſquame ſeruãt puritatẽ ſubſtãtię piſcis. Item inter piſces marinos meliores & puriores ſunt q capti & nutriti ſũt in mari ꝓfũdiori:& magis agitato:ad qđ eſt curſus pluriũ fluuioꝶ: Et ergo capti ĩ mari ſeptẽtrionali qđ magis eſt agitatũ:& magis tẽ peſtuoſum & uelocioris fluxus & influxus meliores ſunt captis in mari mortuo uel meridionali. Et ſilr intelligẽdũ eſt de piſcibus dul cis aq̃.nã cęteris paribus q̃to aq̃ eſt ꝓfundior & mobilior tãto piſcis in ea nutritus eſt melior. Et de his ſufficienter eligi põt q piſces ſunt uitupabiles:& q laudabiles ſunt. piſces.n.beſtiales ſicut porcus ca/nis marinus:delphin:morona nõ multũ cõpetunt in ſanitatis regi/mine. Sũt.n.difficilis digeſtionis:& groſſi humoris:& multę ſup/fluitatis:nec in carnibus p̄dictoꝶ piſciũ apparẽt cõditiones ſupius

numerate:puta:albedo subtilitas &c. Et si hos pisces & cōsi"es co/
medi cōtingat nō statim sūt coquēdi & comedēdi postq̄ capti sunt:
sed obseruandi sunt p aliquos dies quousq; eoꝝ carnes mollescāt &
tremiscāt sine substātię corruptiōe. Et ēt p̄dicti pisces meliores sūt
semisalsi quā recētes aut pfectę salsi. Inter alios aūt pisees marinos
cōsideratis conditionibus supradictis laudabiliores uident rogetus
& gornatus siue gornus. Nā eoꝝ caro & sub'tātia est purissima. Et
post hoc plagicia & sola. sed hoꝝ caro est magis uiscosa & nimis
frāgibilis & minus alba & magis grossa & minus subtilis: nec hoꝝ
sapor aut odor est ita delectabilis: & forte piscis merlēgēdus ē lau/
dabilior post rogetū. Nō ē.n. tāte grossiciei & uiscositatis sicut pla/
gicia & sola: & eius substātia est satis frāgibilis: sed ꝯsideratis sapo
re & odore cū colore & substātię puritate & mollitate deficit i boni
tate a rogeto & gornato: & siłr ītelligat de allece. Et morua iuuenis
satis appropinquat p̄dictis i bonitate cōsideratis p̄dictis cōditioni
bus: est tñ grossior & uiscosior p̄dictis piscibus. salmones aūt & tur
boti & maquerelli multū deficiūt i bonitate. sunt.n. multū grossio/
res & uiscosiores & ad digerendū difficiliores & magis supfluitate
pleni. uñ cōpetūt nisi exercitātibus fortib⁹ iuuenib⁹ cū qbusdā salsis
coꝝ uiscositati grossiciei & frigiditati repugnātibus. Inter pisces āt
dulcis aq̄ ꝯsideratis p̄dictis cōditionib⁹: parca & lucius mediocris:
primū gradū bonitatis obtinēt supposito q̄ sint pingues: deinde uē
dosia: & deinde lopia: & q̄uis carpa sit squamosior p̄dictis tñ nō hēt
carnē adeo albā & frangibilē & subtilē sicut lucius & parca: & sę/
pius repit in stagnis: & uniuersałr ceteris paribus meliores sunt pi
sces dulcis aq̄ q capiunt i aq̄ petrosa currēte v̄sus septētrionē pfun
da: multe agitationis: ad quā nō cōfluūt sordicies ciuitatū: in qua ēt
nō sunt herbe male. Cancri aūt fluuiales & marini multi sunt nutri
mēti: & nō facile in stomacho corrūpunt: uerū sunt difficilis dige/

stionis. Sciēdū est insup q pisces recētes corpus humectāt:& lac & sperma multiplicāt & multū cōpetūt colericis:& nō sūt comedēdi pisces post forte exercitiū uel fortē laborē:qa tūc de facili in stoma cho corrūpunt:& caueant ab usu pisciū hñtes stomachū debilē uel malis humoribus plenū. Amplius sciendū q pisces grossi semisalsi meliores sunt q̄ recentes pisces:& saliti multi tēporis nō sunt boni. Item nō sunt comedendi pisces & carnes simul:nec pisces & lactici nia:nec sunt comedendi pisces post alios cibos. Item pisces lauda/ biles parū saliti:& in pauca quantitate sumpti reuocant appetitū: & ipm corroborant si quis habuerit appetitū ad eos.

Vocibus anguillę prauę sunt si comedant.
Qui physicā non ignorant hęc testificant.
Caseus anguilla nimis obsunt si comedant
Ni tu sępe bibas & rebibendo bibas

¶Hic autor subdit qđ anguilla ē piscis insanus maxime no cens uocib⁹: & hoc pbat sermone medi coꝝ & nālē phiam studentiū:& rō est:qa anguilla est piscis limosus:uiscosus:& maxīe oppilatiuus:& multū deficit a cōditionib⁹ boni piscis prius narra/ tis in parte pcedēti.& qđ dictū est de anguilla ēt intelligendū est de lāpreda:licet lāprede parue laudabiliores sūt anguillis: & minus pe riculose cū nō sint tante uiscositatis & grossiciei sicut anguillę:ut pa tet ad sensum. Vñ salua reuerētia utentiū isti pisces sunt ualde peri culosi q̄uis ori sunt saporosi. Hoꝝ.n.pisciū in aq̄ siľis est generatio gnātioni serpentū in terra:uñ multū dubitādū est:qđ nō sint uene nosi:uñ eoꝝ capita & cauda in qbus uenenū cōsueuit esse:& siľr in/ terior spina:nullo mō sunt edēda.bonū est ēt pp eaꝝ uiscositatē qđ submergant in uino optimo uiue & dimittant ibi quousq mortue sint:& deind pparent cū galentina optimaꝝ spēꝝ fm qđ coci ma/ gnoꝝ dñoꝝ facere cōsueuerūt.bonū est tñ qđ ebuliant primo dua/

bus ebulitióib⁹ ī uino & aq̃:& illa abiecta decoquant̃ ad pfectionē: & fiat galētina uel pastillatura:uel assatura cū salsamēto appropria to:uidelꝫ cū salsa uiridi cū fortibus spēbus:& uino in hyeme:& cū debilibus spēbus:& agresta:& aceto ī ęstate.Cómodosius tñ est ma neriē huiusmodi pisciū dimittere. Deinde subdit tex. qđ caseus & anguilla multū nocēt si comedant̃:& istud ītelligēdū est:si ī magna q̃titate sumant̃:quoꝝ causę dictę sūt de caseo ibi.Persica poma:& de anguilla nūc dicta ē cā.postea dicit tex.qđ si ista sum unt̃ cū fre/ quēti potatiōe uini malicia coꝝ corrigit̃.Et istud nō dꝫ intelligi de uino subtili & penetratiuo:nec de uino qđ dat̃ uia potus cōduct:ui q̄a tale nó dꝫ dari sup cibū gnātiuū mali humoris qñ comedit̃:nec añ ip̄m:nec postq̄ fuerit digestus:ut uult Aui.in,i.c.de regimine aq̃ & uini:qa tale uinū magnū nocumētū induceret.penetrare.n.face ret humorē malū:ex hoc cibo genitū usqꝫ ad extrema corporis qui forte nō sufficeret penetrare sine uini auxilio & cóductu:sed intelli gendū est istud de uino forti nō multū penetratiuo:sępe & ī parua q̃titate dato gr̃a pmixtiōis ciboꝝ.Tale.n.corrigit maliciā ciboꝝ:cō fortat digestionē:& digerit fleumaticos humores & frigidos:q̃re iu uat ad digestionem casei & anguillę:quæ male digestionis sunt.

Inter prandendū sit sępe parūqꝫ bibendum
Si sumas ouum:molle sit atqꝫ nouum.

¶ Hic autor tangit duo ducumēta:quo rū primū est :qđ co medens in prandio uel cena dꝫ uicissim comedere & bibere multiplicādo uices bibitio nis:sed pro q̄libet uice parū potus sumere:& facere non dꝫ quēad/ modū bruta:q̄ totū cibū capiūt:& postea bibūt:qa si potus melius cibo pmiscet̃:& cibus exinde reddit̃ remollitus:& digestionis ca/ pacior. Et circa istud est sciendū qđ triplex est potus.s.pmixtiuus: delatiuus:& sitis sedatiuus.Istud aūt qđ dictū est:intelligēdū est de

potu pmixtióe ciboꝝ:iste .i.potus debet uicissim recipi cũ cibo:& saluo meliori iudicio nõ debet iste potus differri usq; ad finẽ comestionis:nec debet expectari sitis.Et iste potus maxime cõpetit:qñ sumunť cibaria actualr̃ sicca uel uirtualr̃:sicut p; in laborãtibus comedẽtibus panem siccũ. Sed potus sitis sedatiuus regulariter & in hoĩbus bñ dispositis debet differri usq; ad finẽ comestióis:tũc.n.est uera sitis pp estuationẽ cibi calidi & sicci.Nõ.n.multũ rõnabile est ꝙ simul urgeat sitis & fames:qa sunt appetitus ꝯrioꝝ.Et debet iste potus dari ẜm plus & minus ẜm ꝙ maior uel minor est sitis. Potus ꝟo delatiuus maxime cõpetit cõpleta prima digestióe regulariter: & parũ añ horã suscipiendi aliũ cibũ sequentẽ.Et talis potus spãlr̃ cõpetit qñ cibaria primitus sumpta fuerint grossa in substãtia:nec debet expectari sitis ad talẽ potũ suscipiendũ.nã talis potus pparat stomachũ ad suscipiendũ cibũ sequẽtẽ:& iuuat trãsitũ cibi ad epar a stomacho:nec debet talis potus esse magnę q̃titatis:ut cito possit digeri.Ante.n.eius digestionẽ nõ trãsit ad epar. Et istud ueꝝ est nisi talis potus delatiuus fuerit aqua:in qua nõ oportet expectare digestionẽ añ penetrationẽ eius ad epar.Regulariter aũt potus ꝯueniẽs delatiuus:aut ẽt pmixtiuus nõ debet esse aq̃:sed uinũ uel aliqd proporrionabile uino.puta ceruisia uel cerasiaꝝ uel pomeriũ uel mellicratũ uel aliqđ silr̃ qbus oĩbus uinũ ẽ melius.Sciẽdũ secũdo ꝙ q̃to cibus est grossior & siccior & frigidior:tãto potus pmixtus & delatiuus debet esse maior:& ecõuerso quãto cibus est calidior subtilior & humidior:tanto potus delatiuus & pmixtiuus debet esse minor: Et quãto cibus est grossior & frigidior & digestioni inobedientior: tanto uinũ permixtiuũ uel delatiuũ debet esse subtilius & fortius: Et q̃to cibus est subtilior calidior & digestibilior:potus debet esse debilior:uel uinum debilius. Vnde fortius uinũ bibẽdũ est tam cũ carnibus bouinis q̃ pullinis:& fortius bibendum est cum piscibus

q̃ carnibus regulariter. Secundũ documẽtũ est ꝙ sumẽs ouũ debet ipsum sumere qñ est molle & nouũ:cuius cã dicta est supra.

¶ Hic ponitͬ unũ notabile documẽtũ de piscis:& ē ꝙ pisa aliquo modo laudantͬ: & aliquo mõ uituperantͬ.

Pisam laudare decreuimus ac reprobare
Pellibus ablatis est bona pisa satis
Est inflatiua cum pellibus atq; nociua.

Laudantͬ.n.qñ comeduntͬ ablatis corticibus. Vitupantͬ vͦo qñ comeduntͬ cũ corticibus & pellibus:qa tunc sunt inflatiua. Et ergo nõ est artificiale ea comedere simul cũ cortice:qa medullaꝝ & corticũ naturę discordãt. Alteꝝ.n.laborat ut soluat & exat:alteꝝ obuiat ut cõstringat:ut dicit Isaac in dietis uľibus:q̃re ĩ corpore fit motus agitatiuus inducẽs torturã & inflationẽ. Et istud nedũ ueritatẽ hẽt de piscis:uerũ ẽt de oĩbus leguminibus:sicut fabis:faceolis:lentulis & siľibus. Et spãľr de hñtibus multũ corticẽ sicut fabe & cicera nigra. Cortex ẽt in oĩbus est peioris nutrimenti quã medulla. Et circa istud est sciẽdũ ꝙ est una maneries pisoꝝ alboꝝ rotũdoꝝ hñtiũ corticẽ exteriorẽ ualde paucũ & subtilẽ:& ista pisa securius pñt comedi cũ cortice q̃ alia:q̃uis melius sit ꝙ depurentͬ a cortice. Et qa dictũ p̃cedẽs ueritatẽ hꝫ de oĩbus leguminibus. Sciendũ est ꝙ legumina recentia minus hñt de cortice:& in eis minor diuersitas est inter corticẽ & medullã:& facilius digeruntͬ. Et ideo dicũt aliq ꝙ magis cõpetũt corporibus sanis:sed nõ est ita qa legumina recentia sunt plurimaꝝ supfluitatũ & corruptibilioris substãtię:q̃re minus ꝯueniũt corporibus sanis. Et ideo pro ueritate tenendũ est ꝙ legumina sicca depilata a cortice exteriori sunt saniora quã recẽtia nõ depilata:sed uiridia sunt saniora siccis nõ depilatis. Sciẽdũ ulterius ꝙ qa omniũ leguminũ substãtia est inflatiua & difficilis digestionis:& eoꝝ nutrimẽtũ malũ nõ cõpetit ĩ regimine sanitatis:sed brodiũ siue deco/

ctio ipsoꝝ couenies est:qa eoꝝ decoctio uentris est subductiua.i.laxatiua:urinę ꝓuocatiua:& uenaꝝ deopilatiua:uñ satis couenit tpibus in qbus hoies utunt̄ cibis grossis & opilatiuis:puta tpe ieiunioꝝ. In isto.n.brodio siue in ista decoctione couenieter facta no sunt nocumenta q̄ sunt in substãtia:uñ in ea no est inflatio:nec difficultas nutritiois & digestiois:nec malicia nutrimeti. Fit aũt ista decoctio per istũ modũ.In sero.n.ponunt̄ cicera uel pisa in aq̄ feruenti:& in eadē lógo tpe manibus cofricant̄.Deinde ꝑdicta aq̄ tota nocte temperet̄:& in eadē sequenti nocte buliãt duabus uel tribus bulitionibus:& postea colet̄ & colat̄a reseruet̄:& appropinquãte hora refectionis ꝑparet̄ cũ cynnamomo & croco:& aliquãtulũ uinũ addat̄: & deinde unico feruore bulliat & spumet̄ in principio refectionis: Et brodium seu purenta cicerũ & pisoꝝ rotũdoꝝ alboꝝ est melius & couenientius:& naturę amicabilius:& silr̄ eoꝝ substãtia.

Lac ethicis sanũ caprinũ post camelinum.
Ac nutritiuum plus omnibus est asininum.
Plus nutritiuum uaccinum sic & ouinum
Si febriat caput & doleat no est bene sanũ

¶Hic ponunt̄ q̄dã documẽta circa electionē lactis.Primũ est q̄ lac caprinũ est sanũ ethicis.i. cosũptis & maceratis uel hñtibus febrē ethicã.Et istud uult Aui.ii.can.c.de lacte dicens.Lac caprinũ & lac asininũ sunt bona ethice.Et idē uult.iiij.trac.in.c.de rememoratioe medicinaꝝ humectãtiũ ethicos.Et ro ēt est:qa lac caprinũ est tēpatũ ꝑm Auic.ii.can.c.de lacte.& etiã multi nutrimēti: ut uult hic tex.Et post istud lac ualet camelinũ. Istud.n.subtilem ē multę aquositatis & humiditatis:q̄re pot humectare eos:uerũ est tñ q̄ istud lac pp suã nimiã humiditatē parũ nutrit:q̄re minus eis couenit quã caprinum:istud tñ lac camelaꝝ & maxime nouiter fetaꝝ cofert ydropisi ualde & patiētibus dolorē in epate:& renouat epar

ꝭm Aui.ii.can.c.de lacte. Secũdũ documẽtũ est ꝙ lac asininũ plus cęteris lactibus ethicis cõuenit. Et istud uerꝫ est cõparãdo lac asininũ ad lac alioꝝ brutoꝝ: qa lac asine declinat ad frigiditatẽ & humiditatẽ: & est subtilius: & citius penetrãs: & tardius coagulabile q̃ lac alioꝝ brutoꝝ ꝭm Gal'.vii.de ingenio.c.vii. & istud idẽ uult Aui.in q̃rto loco pall'.dicẽs. Et nõ est lac post lac mulieris: sicut lac asine. Et prius dicit. Et ꝓprie lac asine eradicat ethicã si fuerit ei eradicatio. Cõparãdo tñ lac asine ad lac mulieris minus cõuenit. Lac.n.mulieris sugẽdo sũptũ cõueniẽtius est oibus: ut uult Aui.in.iiii.loco pal. Et rõ est: qa lac humanũ siue muliebre subtilius est frigidius & humidius: & naturę humanę magis sil'e: uelocius penetrãs: citius digestũ & magis nutriẽs. Et dꝫ istud lac dari ethicis q̃tũ possibile ẽ mulieri magis ꝓpe lectũ infirmi: & ei ꝓtinus sine mora administrari ne ab aere corrũpat'. Et circa istud sciẽdũ ẽ ꝙ nõ semꝑ cõueuit ethicis lac mulieris aut asine: imo ĩ aliqb⁹ casib⁹ lac acetosũ siue ebutiratũ ẽ utilius ethicis quã lac mulieris aut asine. Quoꝝ primus est qñ cũ ethica ẽ solutio uẽtris. Secũdus ẽ qñ ẽ suspitio de coagulatiõe lactis in stõacho uel de ardore uehemẽtis febris: uel qa stomachus de se ẽ colericus: ut lac in colerã cõuertat. Tertius est qñ cũ ethica cõpilat' putrida: ꝑcipue qñ ĩ interioribus nõ fuerit multe opilatiões. Nã lac acetosũ restringit uentrẽ: & nõ facil'r colerizat': qa priuatũ ẽ butirositate: ꝑ quã facil'r lac inflãmat': nec in putrida febre: qa cito putrescit ꝓꝑ eãdẽ cãm. Quartus ẽ si stomachus fuerit sordidus: tũc.n.lac in eo facile corrũpit'. Quintus si ethicus abominet' lac dulce & integrũ: & nõ acetosũ siue ebutiratũ. Tertiũ documẽtũ ẽ ꝙ lac uaccinum & ouinũ sunt magis nutritiua: qa pinguiora & grossiora sunt aliis: ut dicit Aui.ii.can.c.de lacte. Et ibidem de lacte uaccino dicit lac oĩs aĩalis: cui⁹ ꝑgnatio ꝓlixior est ꝑgnatiõe mulieris ẽ malũ: q̃ꝑꝑ ꝓportionabile est illud qͩ ꝓximũ est sicut uaccinũ. Ra.vo ĩ Almã.

sc.dè lacte dicit. Vaccinũ.n.lac oĩ lacte cuiuſq; aĩalis alteri⁹ groſſius iudicat̃:q̃d ẽt oĩbus ſui corporibus pinguedinẽ adipiſci uolẽtibus cõuenientius exiſtit. Quartũ documẽtũ eſt ꝙ lac nocet hñti febrẽ & dolorẽ capitis. Cuius cã dicta eſt ſupra ibi. Perſica poma pira.

Lenit & humectat ſoluit ſine febre butirum

¶ Hic autor ponit ꝓprietates butiri:q̃s ipm ĩducit ĩ corpore hũano. Prima ẽ ꝙ butirũ lenit uẽtrẽ ſiue mollificat atq; lubrificat: hã ꝓprietatẽ facit ſua unctuoſitate. Secũda ꝓprietas ẽ ꝙ butirũ ẽ humectatiuũ:qa ex meliorib⁹ ꝑtib⁹ lactis cõpoſitũ ẽ:& ita ſibi cõuenit humectare ſicut & ipſi lacti a quo extrahit̃. Tertia eſt ꝙ ſoluit uẽtrẽ.i.eſt ꝓuocatiuũ ſeceſſus:& hoc lac facit:qa lubricitatẽ ĩducit in teſtinis. Et iſtas ꝓprietates eius ẽt ponit Auic.ii.can.c.de butiro. Et ĩducit butirũ iſtas tres ꝓprietates ĩ corpe nõ febricitãte. Nociuũ tñ ẽ corpi febricitãti:qa butirũ ſola unctuoſitate de facili inflãmat̃: & in febricitãte calorẽ augmẽtat. Circa iſtud ſciẽdũ ẽ ꝙ lʒ butiꝝ inducat ꝑdictas ꝓprietates rõne tñ ſuę nimię humiditatis & unctuoſitatis nõ cõpetit uia cibi ſpãlr ĩ q̃titate notabili. Prĩo.n.ſi qs eo utat̃ in q̃titate notabili abominationẽ inducit & facit cibũ ſupnatare in orificio ſtõachi:& uentrẽ plus debito laxat:& uomitũ ĩducit. Nullo ergo mõ butirũ ẽ comedendũ uia cibi ĩ q̃titate notabili:& ſpãlr nõ comedat̃ poſt alios cibos:ſed ad cõdimẽtũ cibarioꝝ ſatis cõuenit.

Incidit atq; lauat penetrat mũdat quoq; ſerũ

¶ Hic ponunt̃ q̃tuor ꝓprietates ſeri .i.aq̃ lactis. Quaꝝ prima eſt ꝙ ſerũ eſt inciſiuũ ſiue ſubtiliatiuũ. Secũda ẽ ꝙ eſt lauatiuũ.i.abſterſiuũ. Tertia eſt ꝙ eſt penetratiuũ:& iſta ſequit̃ ex prima. Quarta eſt ꝙ ſerũ eſt mũdificatiuũ.i.ſolutiuũ ſiue purgatiuũ. Et tres iſtaꝝ ꝓprietatũ narrat Aui.ii.can.c.de lacte dicens:ꝙ aqua

eius.s.lactis est subtiliatiua lauatiua & solutiua:& i ipsa nō est mordicatio.Ra.vo in Almā.dicit ꝙ serum colerā rubeā expellit:scabiei quoqꝫ atqꝫ pustulis:nec nō eis pustulis quæ in facie nascunt̄.hyctericie etiā:atqꝫ ei cui fortis uini potus nocuit:auxiliū prębet.

Caseus ē frigidus stipās grossus quoqꝫ dur⁹
Caseus & panis bonus est cib⁹ hic bn̄ sanis
Si nō sunt sani:tūc hunc nō iungito pani.

¶ In hoc tex. autor duo facit. Primo ponit.iiii.ꝓprietates casei.Quaꝝ prima est ꝙ caseus est frigidus .i.frigidę naturę:& istud itelligēdū est de caseo recēti:q ē frigidus: & humidus:& nō de ueteri q ē calidus & siccus.ut uult Aui.ii.can.c.de caseo.uel pōt intelligi de caseo q fit ex sola coagulatiōe lactis absqꝫ alicuius alterius rei cōmixtiōe.Repit̄.n.caseus calidę naturæ calefaciēs stomachū ac linguā mordicās ex cōmixtione reꝝ sibi admixtaꝝ:sicut ē aliqs caseus uiridis q si in magna q̄titate sumat̄ multū calefacit corpus.Secūda ꝓprietas ē ꝙ caseus est stipās.i.cōstipatiuus siue durū uētrē efficiēs. Et istud maxie hēt ueritatē de ueteri & multū coagulum hn̄te.Tertia est ꝙ caseus est grossus.i.grossi humoris gn̄atiuus:qđ ueritatē hēt de oi caseo:qa ois caseus ex grossiori & terrestriori pte lactis fit. Quarta ē ꝙ caseus ē durus.i.duriciē uētris efficiēs.Et ista pōt esse eadē cū secūda.Deinde dicit tex.ꝙ caseus quāuis solus sumptus sit insanus:ex quo male digestionis ē:ut p̄dictū ē:tn̄ si in modica q̄titate misceat̄ pani:cū ipso pane digestibilis fit.alias nō:& istud ueritatē hēt in corpore sano. in ęgro autē nō.Et de caseo prius dictum ē ibi.Nutrit & impinguat.

Ignari medici me dicunt esse nociuum
Sed tamen ignorant:cur nocumenta feram
Languenti stomacho caseus addit opem.

¶ In hoc passu autor fingit p̄sonā loquētē i spē casei cōtradicētes usū casei

Si post sumatur terminat ille dapes
Qui physicā nō ignorāt hęc testificāt̕

esse insanū. Et dicit loquēs in psonā casei. Ignari medici .i. medicinā ignorātes dicūt me caseū esse nociuū: supple uīr ignorāt cām: cur naturę humanę nocere dicor. Et post hoc tāgit autor duas utilitates sumptionis casei. Prima utilitas ē q caseus cōfert ęgrotāti stomacho. Et circa istud est notādū q oīs caseus cōfert opē oī stomacho lāguētium: sed in certis casib⁹ oīs caseus nocet. s. stomacho rare texture: & omni stomacho debilitato ex lōga ęgritudine: sed caseus recēs & nocuus nō multę uiscositatis opē cōfert stomacho calido: qa teste Ra. in Almā. adustionē & caliditatē eius reprimit: & stomacho ēt sicco ꝯfert pp eius humiditatē. Et talibus stomachis multū nocet caseus antiquus siue multū acutus uel multū coagulū hn̄s. Sed stomacho hn̄ti multa fleumata eius pelliculis adherētiā multū cōfert caseus antiquus uel multū coaguli hn̄s: qa talis sui acuitate fleuma incidit & abstergit. Sed tali stomacho maxime nocet caseus recens & mollis. Et sic p3 q in aliquo casu caseus semp nocet: & in aliquo non: & q aliqn̄ caseus recēs pdest & aliqn̄ uetus. Secūda utilitas est q caseus sumptus post cibū terminat ipm: qa facit cibū descēdere ad illū locum in quo uiget digestio. s. ad fundū stomachi. Et istud totū sciūt: qui uerā sniam medicinę hn̄t. Et de caseo acuto dicit Ra. in Almā. Verūtn̄ cū post comestionē parua ex eo gustat̕ q̄titas os stomachi corroborat: facietatē quoq; nimiā atq; fastidiū quæ ex dulcibus & unctuosis nutrientibus in ore stomachi pueniunt aufert.

Inter prādendū sit sępe parūq; bibēdū
Vt minus ęgrotes nō īter fercula potes

¶ Hic pōit. ii. documēta Quoꝝ primū est q prādendo .i. comedēdo aliqs d3 uicissim post sumptū parū & sępe bibere: ita q nō d3 primo totū cibū sumere: & postea

potũ. Et istũ uersum primũ aliqui nõ habent:qa reuera idẽ uersus in forma prius expositis est. Secundũ documẽtũ est qđ inter duas comestionis sicut inter prandiũ & cenã debemus pro posse potum euitare:& hoc si cibus sumptus in stomacho nondũ fuerit digestus: nisi magna necessitas assit:qa talis potus sumptus impedit & interrũpit digestionẽ cibi primo sumpti:cibũ facit indigestũ de stomacho descendere:atq; appetitũ deijcit circa cibũ in cena sumendum & corpus grauat:& ad dispõnẽ in qua homo neq; sanus neq; eger ẽ inclinat:siue ad dispõnẽ pręuenientẽ febrẽ.

¶Hic autor inuit qđ cena dз incipi a potu.Et aliq exponũt metrũ istud.

Vt uites penam de potibus incipe cenam

Si tu uis uitare penã.i.infirmitatẽ:prius potes in prĩcipio cene añq̃ comedas:sed ista expositio nõ ualet:qa ꝑm medicos regularius est a cibo cenã incipe quã a potu.Et q̃uis iste liber directus sit anglicis:ipsi tñ hãc sniam nõ obseruãt:qa regulariter quacũq; hora diei potũ sumũt ꝑponũt morsũ panis:iõ aliter põt exponi uersus iste accipiẽdo potũ ꝑ cibo liqdo & facile digestibili:sicut accepit Ipoc.potũ.ii.pti.ãpho.ibi:facile ẽ repleri potu quã cibo:ita qđ sensus istius ṽsus sit ꝙ melius ẽ cenã incipe a potu.i.cibo liqdo: & facile digestibili.Cuius rõ ẽ:qa si cib⁹ liqdus & facile digestibilis post sumat̃ cũ ĩ nocte supueniẽte fortificet̃ calor digestiuus cib⁹ liqdus & facile digestibilis lõgo tpe erit digestus añ grossum & difficulter digestibilẽ:& cũ nõ poterit hre exitũ pp cibũ grossum nõdũ digestũ nimis aduret̃:uel si exeat grossum secũ rapiet cibũ nõdũ digestũ plene. Melius est ergo ut iste cib⁹ liqdus & facile digestibilis prius sumat̃:ut tpe quo digestus sit exitũ hẽat nullo repugnãte.

¶Hic autor ponit aliqua documenta.

Singula post oua:pocula sume noua

Post pisces nux sit:post carnes caseus assit
Vnica nux ꝓdest:nocet altera:tertia mors ē

Primũ est post sumptionē cuiuslibet oui recētis suppe & mollis debemus sumere potũ:maxime haustũ uini:cuius cã põt esse:qa ouũ recēs & molle est optimi nutrimēti & facilis digestionis:& est de his q̃ in modica q̃titate multũ nutriũt:& ṗcipue eius uitellus:ut dictũ prius ibi.oua recētia:sic ergo uinũ qđ est amicũ naturę facit ꝙ ouũ auidius ad mēbra trahit̃ & ad eius penetrationē iuuat:& cã alia ēt põt esse:qa ouũ tarde p mery descendit:potus ergo uel uinũ iuuat eius descēsum. Secũdũ documētũ est post comestionē pisciũ debemus sumere nuces loco casei:q̃a nux sua siccitate impedit generationē fleumatis qđ gnãri solet ex piscibus:& hinc est ꝙ in q̃dragesima ultimo dant̃ nuces. Tertiũ documētũ ē qđ post comestionē carniũ debemus sumere caseũ & nõ nuces:q̃a nuces nimiũ exsiccarent & caseus nõ:sed facit cibũ descendere ad fundũ stomachi quo uiget digestio:& istud ē ueꝝ de caseo mediocri īter ueterē & nouũ. Deinde subdit tex.in ultimo uersu qđ unica nux.s.nux muscata ꝓdest naturę humanę & ꝓficua est:qa bonũ odorē oris efficit:uisum cõfortat:& simil'r epar:splenē & stomachũ:& maxime os eius:ſm Auic.ii.cano.c.de nuce muscata:sed altera.s.nux auellana uel cõis nocet.Auellana qdē qm̃ instatiua est & gnãtiua uentositatũ in uentre inferiori:& facit zoda:& tarde est digestiõis:& excitat uomitũ: ut h₃ Aui.ii.can.c.de ea.nux ṽo cõis:qa ēt facit zoda & difficilis est digestionis & mala stomacho:& hoc calido pp eius caliditatem.sed tertia nux.s.nux baliste est mors.i.mortē inferens:qa p balistã hoĩes interficiunt̃. Vel põt istud intelligi de nuce mechel q̃ ſm Aui.ii.cano.est uenenũ stupefactiuũ:quare mortifera est.

Adde potũ piro:nux est medicina ueneno

¶ In hoc primo uersu autor dat unũ do

cumētū dicēs ꝙ nos debe/mus post esū piroꝝ sumere potū.s.uinū: cuius cā suffi

Fert pira nostra pirus:sine uino sunt pira uirus
Si pira sunt uirus:sit maledicta pirus.
Si coquas antidotū pira sunt:sed cruda uenenum
Cruda grauāt stōachū releuāt pira cocta grauatū.
Post pira da potum:post pomū uade fecatum.

ciēter dicta est prius:qa pira sunt gnātiua uentositatis & de ꝓprie/tate colicā inducētia & sanguinē aquositatę replētia:& ergo cū eis debet potari uinū:& maxime forte & calidū qđ est uentositatū car/minatiuū & aquositatū cōsumptiuū:q̄s inducūt pira.Secūdo dicit tex.ꝙ nux est medicina ueneno.i.remediū ꝯ uenenum:ut prius di/ctū est ibi.Allea nux ruta.Deinde in secundo & tertio v̄sibus inuit ꝙ pira sumpta sine uino sunt uenena.i.naturę recētia ꝑꝑ cām dictā in primo uersu. Verū est tñ ꝙ pira nō sunt uirus.i.uenenū simpl'r: qa si sic comestio eoꝝ mortē induceret:& pirus ea portās esset ma/ledicta.Deinde in q̄rto uersu autor inuit ꝙ pira cruda sunt uenenū .i.nocumētū inferentia:qa faciūt ebulitionē humoꝝ:colicā fleuma ta & scabiē:si tñ ipsa coquant' sunt antidotū.i.medicina modo quo dictum est supra cū uino:& maxime ēt post alios cibos sumpta:qa sic iuuāt ad expulsionē fecū. Deinde in qnto uersu dicit ꝙ pira cru da grauāt stomachū:qa ip̄m impediūt a digestione & inflatiua sūt: sed pira cocta releuāt stomachū grauatum:& disponunt ipsum ad suā naturalitatē.Et in ultimo uersu subdit duo.Primū est ꝙ nos de bemus post pirū sumere potum ꝑꝑ cām prius dictam.Secundū est ꝙ post esum pomi debemus ire fecatum: idest ad secessum:& ꝑm Auic.ii.can.c.de pomis:poma dulcia & acetosa quando in stoma/cho inueniunt humorē grossum:quādoq; deponunt ipsum in ege/stione.Ratio tamē textus pōt esse:quia poma multū inflatiua sunt uentositatem generantia:quæ in secessu emittetur.

Cerasa si comedas tibi cōfert grādia dona
Expurgant stomachū: nucleus tibi tollit
Et de carne sua sanguis eritq; bonus

¶Hic ponunt᷑ tria cōmoda ex esu cerasoꝝ ꝓueniētia. Primū est ꝙ cerasa expurgāt stomachū: & istud ꝑm quosdā ueꝝ est qñ simul cū eis nuclei terūt᷑: qa simul hñt q̄ndā uim abstersiuā ac mūdificatiuā. Secūdū ē ꝙ nucleus cerasoꝝ. i. arillus h3 uirtutē frāgēdi lapidē renū uel uesice si succus sumat᷑ uel ex eo fiat lac. Tertiū est ꝙ caro cerasoꝝ est gnātiua optimi sanguinis & cōfortās ac impinguās: & istud expimētū cōprobant᷑: qa uidemus passeres q̄ sunt aues multū comedētes cerasa ꝙ tp̄e cerasoꝝ hñt epata multū maiora quā alio tp̄e: signū igit᷑ ē: ꝙ magnificāt epar & ꝯfortāt circa illud est notādū qđ duplicia sūt cerasa. s. grossa & parua. Grossa aūt adhuc duplicia. s. dulcia & pōtica. Omnia dulcia & parua sunt insana de facili corruptibilia ac in corpibus faciētia uermes: grossa pōtica dicunt᷑ cina: & illa sunt adhuc duplicia: q̄dā sunt rubea & mollis carnis: & talia debēt recentia comedi & in prīcipio mēse: & hñt uim abstersiuā stomachi atq; appetitū incitādi: alia sunt cina nigra & grossa satis durę carnis: & inter cętera maxīe pōtica: & ista debēt comedi ī fine prādij siue cene: cuius cā est: qa ista sua pōticitate qñ in fine mense sumunt᷑ claudunt orificiū stomachi: quo clauso digestio melior ac uelocior fit.

Infrigidant laxant multū ꝓsunt tibi pruna.

¶Hic ponunt᷑ duę utilitates ꝓueniētes ex esu prunoꝝ. Prima est ꝙ pruna infrigidāt corpus: & iō portegalēses ī calida regiōe existētes in decoctione suaꝝ carniū semp cōmiscēt pruna: & maxīe damascena. Secūda est ꝙ pruna laxant uentrē: & hoc est pp̄ eoꝝ humiditatē & uiscositatē ꝑm Gal. ij. alimē. Et istud est ueꝝ de prunis maturis. In crudis. n. q̄ nō sunt matura est stipticitas: & eoꝝ nutri-

mentũ est paucũ.ut dicit Aui.ii.can.c.de eis.Et ista secũda utilitas lʒ ẽt multũ cõueniat prunis damascenis sicut est prima:maxima tñ cõuenit prunis armenis.i.deportatis ex terra armenia:quia meliora sunt oibus:& uehemẽtius soluẽtia ꝑm Aui.loco pall'.Et pro maiori declaratiõe istarũ utilitatũ:sciendũ est qđ pruna matura sunt usu & nõ imatura:pruna autẽ magis naturę cõueniẽtia sunt illa q̃ sunt figurę ob lõge hñtia carnẽ paucã & durã aliq̃lem siccitatẽ declinãtia & corticẽ exteriorẽ tenuẽ:& debẽt esse i sapore nõ uere dulcedinis: sed dʒ esse eorũ dulcedo attinens alicui acredini:& huiusmodi sunt pruna damascena:talia.n.pruna infrigidãt ut dictũ est:sunt ãt multę alię maneries prunorũ quorũ usus nõ est approbãdus:sunt ẽt q̃dã prunella siluestria parua q̃ crescunt in siluis:& nõ sunt laxatiua:sed uẽtris restrictiua:& ex is aq̃ quæ uentris restrictionẽ facit:debẽt ãt pruna q̃ sumunt' pp uẽtris laxationẽ primo poni i aq̃ frigida:tũc.n. pfectius ifrigidãt & humectãt:& colerã quã inueniũt lubricãdo soluũt:& sic stomachus melius disponit' ad cibũ recipiẽdũ:& est diligẽter notãdũ qđ pruna humida recentia sunt magis alteratiua q̃uis sint peioris nutrimenti & pluriũ supfluitatũ:sed pruna sicca magis cõfortãt:& melius nutrimẽtũ dãt corpori:& sicut dictũ est de prunis:sic suo mõ itelligat' de cerasis:uerũ tñ est qđ cerasorũ humiditas ẽ subtilior:& minus uiscosa:uñ minus nutriunt quã pruna.

¶In hoc passu tria ponunt' documẽta. Primũ est ꝙ mustũ est bibẽdũ cũ psicis: uel psica comedẽda sunt cũ musto.

Persica:cum musto uobis dat' ordine iusto
Sumere sic est mos nucib⁹ sociãdo racemos
Passula non spleni:tussi ualet est bona reni

Cã primę partis est:qa mustũ ẽ calefactiuũ & ebulitionẽ faciẽs in corpore nr̃o:hãc aũt ebulitionẽ & calefactionẽ ꝓhibẽt psica sua frigiditate.Cã secũdę ptis ẽ:qa psica sunt multũ frigi-

da & corpus multū infrigidātia:ergo sup oīa d3 bibi illud uinū q̄d plus calefacit. Illud aūt est mustū q̄d scit̃ expientia:& de ordine co/medendi psica multis & aliis dictū est prius ibi. Persica poma pira. Secundū documētū est q̄d racemi debēt comedi qñ comedunt̃ nuces & maxie antiq̄ & sicce:recentes.n.nuces sane sunt p se sed antiq̄ sicce nimiū exsiccant:& pp eo⁊ unctuositatē de facili inflāmationē in corpe inducūt;q̄re cū eis comedi debēt racemi q resistūt inflāmationi & exsiccationi cū humectēt:& de nucib⁹ ample dictū est ibi: Allea nux ruta. Tertiū documētū ē q̄ passula.i.uua passa nocet spleni:qa inducit opilationē eius:sed uua passa utilis est renibus:qa ex quo ipsa est urinę puocatiua:ipsa est lauatiua renum:ex multa eni aquositate ad renes ducta ipsi renes mundificant̃: & de uuis passis siue passulis etiā dictum est supra ibi. Nutrit & impinguat.

Scrofa tumor glādēs fic⁹ cataplasmate cedit
Iunge papauer ei confracta foris tenet ossa.

¶ Hic ponunt̃ duæ utilitates pueniētes ex emplastratione ficuū. Prima est q̄ ficus decocte ī aliquo liquore:uidel3 ī aq̄:& tūc supposite cū humiditate curāt istas tres ęgritudines.s.scrofulas glādes & tumores:p scrofulas ītelligunt̃ inflatiōes sub mēto circa collū:& dr̄ scrofula a scrofa:q̄d idem est q̄d sus siue porca:uel qa ista ęgritudo multū accidit porcis pp gulositatē eo⁊:uel qa eius figura s̄m plurimū assimilat̃ porcis.ut uult Aui.in.iiij.trac.ii.c.de scrofulis:p glādē v̄o ītelligūt̃ apostemata quæ cōiter solēt accidere sub ascellis:& in inguinibus. & p tumorē pn̄t intelligi inflatiōes ī q̄libet pte corporis. Vñ pro istis apostematibus curādis:& maxime maturādis d3 decoq ficus in aq̄: & ipsi aquæ debet cōmisceri modicū aceti:ut acetū iuuet penetrationē uirtutis ficus:& decoctiōe facta debēt teri in mortario:& deinde misceri cū modica aqua cū qua bulite sunt. Vnde cataplasma

ꝓpric eſt medicina facta ex aliq̄ re & ſucco eius:iuxta illud metrū tūc cathaplaſma facis cū ſuccū pomis & herbā. Secūda utilitas eſt ꝙ ficus cū papauere cathaplaſmate retinēt oſſa fracta:& debēt decoq inſimul cū aq̄ abſq; appoſitiōe aceti:& debēt ſimul teri:& addi eis aq̄ decoctiōis eaꝝ:& tūc ſupponi:& cā iſti⁹ pōt eē:qa papauer ē ſtupefactiuū:& p illud tollit̄ dolor q accidere ſolet in fractiōe oſſiū: & ꝓuocat ſomnū:ficus ſil'r facit moueri humiditate ad exteriora:q bus humiditatibus ad oſſa motis:oſſa pn̄t retinere ad naſcētiā:nūq̄ tn̄ uere cōtinuari. Aliqui tn̄ textus habēt loco tenet trahit:& tūc ſenſus eſt melior. Vn̄ papauer eſt triplex.ſ.albū nigrū & rubeū:rubeū autē eſt ſilueſtre & uenenoſum & creſcit in bladis & iuuenes ſolent terere flores & facere incauſtum ex ipſis floribus.

¶ Hic ponunt̄ duę opationes ficuū. Prima eſt ꝙ ex comeſtione ficuū ſequit̄ multitudo pediculoꝝ in corpib⁹ hūanis:& iſtud maxime ueritatē hēt de ficubus ſiccis:ut dicit Aui.ii.can.c.de ficubus. Et cā ſꝫm eū ibi eſt:pp maliciā & corruptionē humoris generati ex eis:& alia cā ēt pōt eſſe:quia ficus ꝓuocant multū ſudorē:ex quo ſequit̄ generatio pediculoꝝ. Secūda opatio eſt ꝙ ficus incitant appetitū coeūdi:qa generāt uentoſitatē q̄ iuuat ad erectionē uirgę: & ſil'r ſunt multaꝝ ſupfluitatū & ſperma augmentantes.

Pediculos uenerēq; facit ſed cuilibet obſtat.

¶ Hic ponunt̄ duæ utilitates eſculorum. Primū eſt ꝙ multiplicāt mictū ſiue urinā:cuius cā pōt eſſe:qa indurāt feces:& ſic aquoſitas fecū eſt cā multitudinis urinę. Vel pōt ſumi cā ſilis illi q̄ ſumit̄ ex illo āphoriſmo. Vrina nocturna multū facta:modicū ſeceſſum ſercat in die:& ecō/

Multiplicāt mictū uētrē dāt eſcula ſtrictū
Eſcula dura bona ſed mollia ſunt meliora

uerso:qui multas habuit cameras nocturnas de mane hēt paucā urinā:cuius cā est:qa si multa fiat digestio multū de humiditate q̄ trāsire deberet ad uesicā simul cū ea exit:& si urina fiat multa:multū de humiditatib⁹ q̄ trāsire deberēt cū egestione:& eā magnificare cū urina euacuāt᷑.Secūda utilitas est ꝙ escula cōstipant᷑ uētrē:& istud accidit pp eoꝝ pōticitatē & stipticitatē:ex quo infert textus ꝙ escula dura sunt bona:& hoc qa cōstringūt uentrē:& ergo pro sūt uētri nimiū laxato:sed mollia escula sunt meliora duris:qa nutriūt & minus uentrē cōstipāt.Et circa istud est sciendū ꝙ escula minus cōpetunt nutrimēto:quā poma:pira:pſica:ficus:& sis̄a:qđ satis ostendit austeritas saporis eoꝝ & duricies substātię eoꝝ postq̄ in arbore maturata sunt:& ergo ex his parū debet comedi:& magis recipi debēt uia medicinę quā cibi:& quia uirtus eoꝝ est stiptica ualde satis cōpetunt in fluxu uentris:& quia escula in arbore nō mollescunt mollicię sufficientē ad esum:ideo antequā comedant᷑ remolliant᷑:& tūc sunt magis delectabilia gustui & minus stiptica.

Prouocat urinā mustū cito soluit & inflat.

¶Hic ponunt᷑ tres proprietates musti: quarū. Prima est ꝙ mustū ꝓuocat urinā cuius causa est:qa in musto sunt partes terrestres nitrose mordicātes uesicā cū ad eā ueniūt:& ꝓpter eaꝝ mordicationē uesica:citius nititur eas expellere:& ipsum mustū:& ista ꝓprietas intelligēda de mustis hn̄tib⁹ feces mordicātes sicut musta plurima renēsia:qa musta hn̄tia feces grossas nō mordicātes sed magis opilātes impediūt urinā sicut prius dictū est ibi impedit urinā. Secūda est ꝙ mustū cito soluit uel laxat uentrem ꝓpter eandē cām dictā in prima ꝓprietate.Tertia est ꝙ est inflatiuū pp ebulitionem quā facit in corpore ex qua proueniunt uentositates.Et causę istaꝝ duaꝝ proprietatū dictę sunt prius ibi:impedit urinam.

Grossos humores nutrit ceruisia:uires:
Prestat:& augmētat carnē:generatq; cruorē
Prouocat urinā:uētrē quoq; mollit & inflat
Infrigidat modicū:sed plus desiccat acetum
Infrigidat:macerat:melā.dat spma minorat
Siccos infestat neruos & impinguia siccat

¶ In hoc textu autor duo facit. Primo pōit octo pprietates ceruisię q̄ꝝ. Prima ē q̄ ceruisia facit i corpore nr̄o grossos humores:& istud maxime habet ueritatē respectu uini:& diuersificat ceruisia in generādo grossos hūores ex pte suoꝝ cōponētiū:nā ceruisia ex grossiori substātia grossiores humores generat:& ex minus grossa minus grossos. Secūda est q̄ ceruisia augmētat uires:& istud est itelligēdū de ceruisia ex optimis granis cōposita:q̄ plurime decoctiōis est:cuiusmodi ē ceruisia ostiēsis:ista.n.multū uutritiua est: & ergo uires augmentat. Tertia est q̄ augmētat carnē:& istud puenit pp multā eius nutritionē. Quarta est q̄ multiplicat sanguinē eadem de cā:& iste tres ultime pprietates hn̄t ueritatē de ceruisia antiq̄ multū decocta: & de optimis granis cōposita. Quinta est q̄ puocat urinā. Sexta ē q̄ laxat uētrē:& iste duę pprietates maxime hn̄t ueritatē de ceruisia clara multū luculēta.i.in q̄ plurimū lupuli iponit:cuiusmodi ē ceruisia hāburgēsis q̄ puocat urinā & laxat pp lupulum:ipsa tn̄ nō ualet debilia cerebra hn̄tib⁹:qa tales de facili inebriant pp multitudinē lupuli. Septiā ē q̄ iflat uētrē:& istud h₃ ṽitatē de ceruisia modica decoctiōe cocta:cuiusmodi ē coyta holādię q̄ maxime inflat & opilat:& ppterea plurimū ipinguat. Octaua est q̄ ceruisia modicū infrigidat:cuiusmodi est ceruisia holādię brabācię hānonię & flandrię:& illa q̄ cōis hō utit:& ista pprietas maxie ueritatē h₃ respectu uini. Et circa istud ē sciēdum q̄ ceruisia pōt fieri ex auena & ordeo & ex frumēto.& fm q̄ fit ex alio & alio grano ē alterius & alterius cōplexionis:quæ.n.fit ex ordeo plus attinet frigiditati:qa ordeū est

frigidū. Quę aūt fit ex ordeo & auena minus opilat & minus generat uētositates & minus nutrit: & q̄ fit ex frumēto plus attinet caliditati & magis nutrit: & magis opilat: & q̄to ceruisia est grossior: tāto est deterior: & q̄to subtilior: tanto melior. Et ulterius est sciēdū ꝙ pessima ceruisia est q̄ fit ex reb⁹ inebriātib⁹: puta ex grano qđ noīatur loliū: & qa ista maxime dolorē capitis generat & neruos ledit: deinde ponit textus qnq; ꝓprietates aceti. Quaꝝ prima est ꝙ acetū exsiccat: dicit.n. Auic. de eo. ii. can. ꝙ est fortis exsiccatiōis: & propterea medici p̄cipiūt tp̄e pestis uti aceto cū cibo & silr cū potu: dicit.n. Aui. in. i. in. c. viij. doc. v. aceto p̄terea in cibo & potu uti in pestilentia est nocumēti ipsius securatio. Secūda est ꝙ acetū infrigidat ꝓprietate q̄ in eo est. Tertia est ꝙ macerat. i. facit hoiem macrū: & rō est: qa exsiccat. Et istud maxime ueꝝ est de aceto in ieiuno stomacho sumpto. ut uult Auic. in. i. doc. iiij. c. v. de extenuatiōe crassi. Veꝝ ē tn̄ ꝙ assiduus usus aceti: maxime in ieiuno multa inducit incōmoda: uisum debilitat: pectus offendit: tussim cōmouet: stomachū & epar ledit: neruos & iūcturas uehemēter opprimit: has arteticis doloribus: tremoribus: & paralixibus uexās. Quarta ē ꝙ acetū generat melācoliā eo qđ humores infrigidat & exsiccat. Quinta ē ꝙ acetū minorat sperma: ꝓpterea qa exsiccat: infrigidat: & macerat: & istas ꝓprietates aceti ponit Rasis in Almā. dicēs. acetū frigidum est & siccū: & qđ maciē efficit: & uires destruit: sperma quoq; minuit: & colerā corroborat nigrā: rubeā v̄o colerā & sanguinē debilitat: ciboſq; qbus admiscet᷑ subtiliat. Deinde in ultio uersu autor subdit tria. Primū ē ꝙ acetū nocet macris: & rō est: qa acetū exsiccat: & sic addit in macredine. Simile.n. additū suo simili facit ip̄m furere: & etiā ois cōplexio lapsa per ꝯriū medicat᷑: & p simile deterioratur. Secundū est ꝙ acetū nocet neruis. ut dicit Aui. ii. cano. c. de eo. Tertiū est ꝙ acetum macerat: ut dictum est.

¶In hoc passu ponunt primo tres utilitates rape tpate cocte: & unū ei⁹ nocumētū.

Rapa iuuat stomachū: nouit pducere uentū
Prouocat urinam: faciet quoq; dente ruinā
Si male cocta dat hinc torso tūc generatur

Prima utilitas ē q rapa iuuat stomachū: qa bñ digerit a stomacho: nec ipse ea grauat. Secūda ē q rapa ē puocatiua uēti: qd p3 expimēto. Tertia ē q rapa ē puocatiua urinę: pter tñ istas pprietates uult Auer. qd magnā h3 pprietatē i ɔfortādo uisū: nocumētū vo rapaꝝ est q assiduatio rapaꝝ nocet dentib⁹. In ultio āt vsu subdit qd rapa male cocta tortiones facit in corpe: qa multiplicat uentositates: Iuxta illud uentū sępe rapis si tu uis uiuere rapis. & est sciēdū qd caudę rapaꝝ fortiter uentrē laxāt: pro maiori noticia sciēdū est qd rape iter radices magis cōueniunt ad corpis nutritionē: qd satis oñdit ex amicabilitate sui saporis: hęc. n. cōplexio est oīb⁹ edulis qd amara & pūgitiua minus alimētū dāt corpi & dulcia magis: qa ergo rape radicib⁹ aliis sunt dulciores & minus pūgitiue: magis cōpetunt uia cibi: sed generāt sanguinē grossum & melācolicū si digestiua sit debilis: & bonū ē qd depurent a prima aq̄: & nullo mō debēt comedi crude & incitāt ad coitū: & uias mūdificāt urinales.

¶In isto passu notant qnq;. Primū est qd cor aīaliū comestū tarde digerit & tarde ēt egerit: & rō est: qa caro cordis ē caro melancolica q̄

Egeritur tarde cor: digeritur quoq; durę
Silr stomachus melior sit in extremitates
Reddit lingua bonū nutrimētū medicinę
Digeritur facile pulmo cito labitur ipse
Est melius cerebrum gallinaꝝ reliquoꝝ

difficulter digerit: & tarde descēdit: & nō est caro bona ṡm Aui. ii. can. c. de carne: & nō multū nutrit. ut dicit Ra. in Almā. Secūdū est q stomachus silr ē male digestiōis & tarde descēsionis cuius rō est:

qa stomachus est mēbrū neruosum cartilaginosum:q̄re difficile di gerit᷑:& ergo ēt nō generat bonū sanguinē:deinde subdit tex.ꝙ sto machus ī eius extremitatib⁹.s.quo ad eius fundū & orificiū melius digerit᷑:cuius rō est:qa in illis partib⁹ magis carnosus est & magis pinguis. Tertiū est ꝙ lingua est boni nutrimēti:& hoc quo ad eius radicē.ut uult Aui.ii.can.c.de carne:& rō est:qa est facilis digestio/nis & carnosa:& īter reliq̄s linguas porcelli:q̄ ablata eius pelle eqpa rat᷑ carni apri:ut sciūt scindētes añ pricipes.Lingua tñ bouis nō est multū sana ꝑꝑ eius nimiā humiditatē: leccatores tñ linguis uti uo lentes añ eaꝝ assatiōnē imponūt gariofilos:qbus humiditas līguaꝝ minuit᷑:& sic aptiores sunt esui. Quartū ē ꝙ pulmo facile digerit᷑ & facile egerit᷑:& istud ē ꝑꝑ eius raritatē & mollicīē.Veꝝ est tñ qđ eius nutrimētū nō ē cōueniēs naturę humanę:qa paruū est:& fleu/maticū.ut dicit Aui.ii.can.c.de eo.Et circa istud ē sciēdū ꝙ pulmo arietis quāuis nō sit bonus cibus:est tñ bona medicina:qa sanat ex/coriationē calcanei ex calciamēto:si ponat᷑ suꝑ ipsam calidus.ut di cit Aui.loco ꝑall'. Quintū ē ꝙ cerebrū gallinę inter oīa cerebra est melius:de quo dicit Aui.ii.can.qđ ꝓhibet fluxū sanguinis narium: debet tñ cū sale aut cū spēbus comedi:quia de se uomitū ꝓuocat. Et circa istud sciēdū ē ꝙ de cerebro pulloꝝ dicūt medici ꝙ augmē tat memoriā:cerebra v̓o porcoꝝ naturę nō sunt cōuenientia:sed ce rebrū ouis leporis uel cuniculi cū sale uel spēbus comedi pōt:& de cerebro amplius dictū est ibi.Nutrit & impinguat.

Semen feniculi fugat & spiracula culi

¶Hic ponitur unū documētū: & est qđ semē feniculi:qđ dr̄ maratrū:expellit uētositates aut eas dissoluit.Et rō est:qa est calidū & siccū & carminatiuū. Et circa istud ē sciendū ꝙ a cōibus q̄ttuor tangūtur utilitates ꝓuenientes ex esu maratri siue seminis feniculi.

Prima est q̄ cōfert febribus. Secūda est q̄ pellit uenenū. Tertia est q̄ mūdificat stomachū. Quarta est q̄ acuit uisum. Et de isto solent dari isti uersus cōes. Bis duo dāt maratrū febres fugat atq̄ uenenū. Et purgāt stomachi lumē quoq̄ reddit acutū. Et istas q̄ttuor utilitates tāgit ēt Aui.ii.can.loquēs de feniculo. Et circa q̄rtā utilitatē nota q̄ Auic.loco pall.de semine feniculi dicit. Democritus existimauit q̄d uenenosi uermes pascūt feniculi recentis semē ut eorū uisus confortet: ut uipe & serpētes fricāt oculos suos cū egrediunt de cauernis suis post hyemē sup ip̄m ut illuminent oculi eorū. Sciendū ulterius q̄ feniculus tarde digerit: male nutrit: & parū: & ergo nō cōpetit uia sibi: sed magis uia medicinę: nō igit utendū est eo in regimine sanitatis: nisi ad correctionē malicię quorūdā aliorū ciborū: sicut interdū cū lactuca comedimus petrosilinū ad resistendū frigiditati & humiditati lactucę: sic etiā cū cucurbitis pōt decoqui feniculus: & similiter cum rapis ad corrigendum maliciā earum.

¶ Hic pununt duę utilitates anisi: quarū Prima est q̄ anisum cōfortat uisum. Secunda est q̄ anisum cōfortat stomachū: cuius cā est: q̄a anisum mūdat stomachū a fleumatibus: & ip̄m calefacit: & p̄pterea ēt confert uisui: q̄a nihil est q̄ uisui magis noceat quā imūdicia stomachi: q̄a a stomacho imūdo eleuant fumi imūdi qui oculis nocēt p̄turbādo spūs uisiuos: & ista duo iuuamenta facit anisiū dulce. Et pręter istas utilitates Auic.ii.cano.c.de aniso plures alias utilitates anisi ponit. Vult.n.ibi q̄ anisum est aperitiuū: dolorū sedatiuū: est uentositatū resolutiuū: sedatiuū sitis: cāne ex humiditatib⁹ salsis apitiuū: & opilationū epatis & splenis generatarū ex humiditatibus: & silr renum uesice: & matricis: p̄uocatiuū urinæ & menstruorū: & mundat ma-

Emendat uisum stomachū cōfortat anisum
Copia dulcoris anisi sit melioris.

tricē a fluxu humiditatum albarum & est motiuum coitus.

Si cruor emanat spodiū sumptū cito sanat

¶ Hic ponitur unū iuuamētū spodii: & est ꝙ spodiū sūptū sanat fluxū sanguis:cui⁹ cā pót eē:qa spodiū h3 uirtutē ꝓpriā ꝯfortādi epar:& sic fortificato epate qđ ē fons & origo sanguinis:sāguis ab eo melius retinetᷓ:& dicit Aui.ii.can.c.de spodio:ꝙ spodiū ē radices cānaꝝ aduste.Dr.n.quo ipse aduruntᷓ pp fricationē suaꝝ extremitatū cū uētus eas pflat.Simon tñ ianuēsis dicit ꝙ spodiū ē res cuius origo nos latet:res tñ adusta uř & diuisiones cānaꝝ adustaꝝ:& nedū spodiū cófert i nimio flnxu sanguinis:imo ēt in nimio fluxu uētris & uomitu.ut dicit Ra.in Almā.& ꝯfert ēt in febrib⁹ acutis:ꝯfortat cor & tremori eius:& sincopi facte ex effusione colere ad stomachū auxiliatᷓ.ut uult Aui.loco pall.Et est sciēdū circa p̄dicta ꝙ sicut spodiū h3 respectum ad epar & ꝓprietatē ꝯfortādi ip̄m:ita sunt aliq̄ medicinę q̄ hñt similē aspectū & similē ꝓprietatē ꝯfortādi aliq̄ alia mēbra spālia:sicut macis cor:muscus cerebrū liqritia pulmoné:cappes splené:& galāga stomachū:ut p3 in his uersibus.

Gaudet epar spodio:mace cor cerebrū quoq3 musco.
Pulmo liquiricia:splé.cap.stomachusq3 galanga.

Vas condimenti pręponi debet edenti
Sal uirus refugat:& nó sapidūq3 saporat.
Nam sapit esca male quæ datur absq3 sale
Vrunt per salsa uisum:spermaq3 minorant
Et generāt scabiem pruritum siue uigorem

¶ In hoc textu tria fiunt. Primo ponitᷓ unū documētū generale quod obserua apud oēs: & est qđ uas cōdimēti.s.salis qđ cōi noīe salinum dř d3 p̄poni i mēsa ipsi edēti iuxta illud cōe metrū.Sal primo poni debet primoq3 reponi.Oīs mēsa male ponitᷓ absq3 sale.Secūdo tā-

gunt̃ duo iuuamẽta salis. Primũ est ꝙ sal resistit ueneno: cuius duplex põt esse cã. Vna est: qa sal exsiccatiuũ ẽ: & sic sua siccitate exsiccat humiditates ex qbus põt seq corruptio. Alia cã ẽ: qa sal exsiccat & cõprimit humiditates a corpore extrahẽdo. Et sic claudit poros: & ꝑ ꝯñs ꝓhibet penetrationẽ ueneni q̃ fieri deberet ꝑ poros. Secundũ iuuamẽtũ salis est qđ sal inducit saporẽ in cibariis: nã cõiter uidemus ad sensũ qđ nulla cibaria sapiũt sine cõmixtiõe salis: ut dicit tertius ṽsus. Tertio ponunt̃. iiii. nocumẽta salis siue cibarioꝝ ualde salsoꝝ. Primũ est ꝙ cibaria ualde salsa urũt uisum. i. deꝑdũt uisum uel nocẽt uisui: cuius cã põt esse duplex. Primus est: quia res nimiũ salsę inducũt nimiã siccitatẽ: quæ est ꝯ̃ria oculis: qui sunt instrumẽta uisus: cũ oculi sint de natura aqua: ut dr̃ in de sensum & sensato. Secũda cã est: qa cibaria multũ salsa sunt pruritiua & mordicatiua modo ut suꝑius dictũ est a cibariis mordicatiuis in stomacho existẽtibus eleuant̃ fumi mordicatiui: qui sui mordicatiõe oculis nocent: ac ipsos multũ rubificãt. Et ergo uidemus qđ bulientes sal rubeos cõiter hñt oculos. Secundũ nocumẽtũ ẽ ꝙ cibaria multũ salsa minorãt sperma: & rõ est: qa cibaria multũ salsa multũ exsiccãt oẽs humiditates corporis q̃re ẽt sperma exsiccat̃ & sic minorat̃. Tertiũ nocumentũ ẽ ꝙ generãt scabiẽ. Cuius rõ est: qa sal generat humorẽ acutũ mordicatiuũ adustũ qui ẽt est causa scabiei. Quartũ nocumentũ ꝙ augent pruritũ. Et ratio est: quia generant humorẽ mordicatiuũ & pruritiuũ: & ista quattuor nocumẽta cõmemorat Rasis in Almã. de sale dicẽs: eoꝝ p̃terea sanguinẽ qui multã ex eo sumpserint quantitatem adurit: uisum quoq; debilitat atq; minuit sperma & generat pruritũ & scabiẽ: & p̃ter ista nocumenta ꝑ salsa. i. multũ salsa inducũt serpigines: & impetigines: morpheã: leprã: indispositis: & uias urinę excoriant cum diu continuant̃. Moderate tamẽ salsa fastidium auferunt appetitum excitant atq; acuunt.

Hic feruore uigẽt tres:salsus:amarus:acutus
Alget acetosus sic stipans ponticus atqȝ:
Vnctus & insipidus dulcis dát tẽpamentũ.

¶In hoc tex.ponũtur q̃litates cuiuslibet saporis.Et prio dr̃ ꝙ isti tres sapores.s.salsus:amarus:& acut⁹ calefaciũt corpus sumẽtis ipsos.Secũdo dr̃ ꝙ isti tres sapores.s.acetosus:stipticus:& póticus infrigidát. Tertio dr̃ ꝙ isti tres sapores.s.unctuosus:insipidus:& dulcis sũt tẽpati:nec inducũt ĩ corpe caliditatẽ aut frigiditatẽ:& pro intellectu ãpliori:sciẽdũ ẽ ꝙ ꝑm Aui.ii.can.tra.i.c.iii.octo sũt ueri sapores q sequũť insipidũ:& sũt dulcedo:amaritudo:acuitas:salsedo:acetositas:ponticitas:stipticitas:& unctuositas: enumerãdo tñ insipiditatẽ pro sapore sicut textus facit hoc:tũc sunt nouẽ sapores:& cap:ťhic sapor pro oi eo ꝙ gustu iudicať:& ĩter istos sapores tres sũt calidi: ut dicit hic tex.s.salsus:amarus:& acutus:& ꝑm Aui.lo.ꝑall̃. Acutũ ẽ calidus:deinde amaꝝ:& deinde salsũ:qm̃ acutũ ẽ fortius ad resoluẽdũ:ĩcidẽdũ:& abstergẽdũ quã amaꝝ:& inde salsũ ẽ sicut amarũ:cõfractũ cũ humiditate frigida.Et tres de istis saporib⁹ sũt frigidi.s.acetosus stipans.i.stipticus & põticus.Põticus tñ cęteris frigidior:deinde stipticus:& postea acetosus:& ꝑꝑ istud ĩ oib⁹fructib⁹q dulcescũt:prius ẽ pótiticas uehemẽtis infrigidatiõis:deinde postq̃ ꝑ calorẽ solis digestiuũ aliquo mõ digesti sũt fructus apparet ĩ eis stipticitas:& deinde declinãt ad acetositatẽ sicut agresta:& postea dulcescũt:& lȝ acetosũ sit minus frigidũ q̃ stipticũ:tñ ꝑꝑ sui subtilitatẽ & penetrationẽ ĩ plurib⁹ est maioris infrigidatiõis.Et ꝑm Aui.loco ꝑall̃.Põticũ & stipticũ sunt ĩ sapore ꝓpinq̃:sed stipticũ nõ ꝯhit linguã nisi quo ad supficiẽ apparẽtẽ:sed póticũ ꝯhit & exaspat qđ apparet ĩ lingua.s.supficiẽ:& occultũ.s.interiora ei⁹:& tres de istis saporib⁹ sũt tẽpati.i.nõ excedẽtis caliditatis uel frigiditatis:sicut dulcis:unctuosus:& insipidus.Licet.n.dulce sit calidũ:tñ ĩ eo nõ appa/

N

ret fortitudo caliditatis:sicut dicit Ra.in Almã.Et ẽ sciẽdũ ulterius ꝙ unicuiq; sapore ꝓprie debent̉ opatiões:ut uolũt Aui.& Ra.locis ꝑall̉.Opatiões.n.dulcis ꝓm Aui.sũt digestio & lenificatio & multi/plicatio nutrimẽti:& nã diligit ipm:& uirtus attractiua attrahit̉ ipsum.Et ꝓ3 Ra. dulce ẽ gnãtiuũ multe colere rubeę & opilationũ in epate & splene & flegmõis ꝑcipue si ꝑdicta mẽbra ad hoc fuerint apparata:& uẽtris fluxus ex ipso sequit̉ & mollificat stomachũ:& cõfert pectori & pulmoni:corpus impinguat & augmẽtũ spmatis tribuit.Opationes ṽo amari ꝓm Auic.sunt abstersio & exasperatio. Et ꝓm Ra.amarũ calefacit & desiccat fortiter:cito sanguinẽ ad adustionẽ & maliciã ꝑducit:colerã quoq; rubeã & sanguinẽ augmẽtat Opatio ṽo pontici ꝓm Aui.est ꝯctio si ponticitas sit debilis:aut ex/pressio si sit fortis:& ꝓm Rasis põticũ corpus infrigidat & desiccat carnis & sanguinis minorationẽ facit:si multotiẽs aliqs eo utat̉:stomachũ quoq; cõfortat & frequẽter uentrẽ cõstringit:& sanguinem generat melancolicũ.Opationes ṽo stiptici ꝓm Aui. sunt ꝯctio:in/spissatio:induratio:& retentio. Et ꝓm Ra.opationes eius sunt sicut pontici:licet debiliores:qa ipse vr̃ cõprehẽdere stipticũ sub põtico: qa de stiptico nihil dicit expresse.Operationes ṽo unctuositatis ꝓm Auic.sunt lenificacio lubrificatio & coctio.i.digestio parua.Et ꝓm Ra.unctuosum stomachũ mollificat:& uentris facit fluxũ:& sacietatẽ añq̃ homo sibi q̃titatẽ sibi necessariã assumat adducit:& cale/facit:maxime tñ febricitãtes & hñtes epar & stomachũ calidũ. Corpus ẽt humectat & lenit:fleuma ṽo auget:& cognitionẽ ebetẽ red/dit:& auget somnũ.Opationes ṽo acuti sunt resolutio incisio & putrefactio ꝓm Aui.& ꝓm ablutio Rasis.Acutũ calorẽ auget:& cor/pus cito inflãmat & sanguinẽ adurit: & ipm prius in colerã rubeã mutat:& postea in nigrã.Opationes salsi ꝓm Aui.sunt abstersio ex/siccatio & ꝓhibitio putrefactionis:& ꝓm Rasis dicte sunt in tex.

imediate p̄cedenti. Opationes v̄o acetose sunt ꝑm Aui. infrigidatio & incisio: Et ꝑm Ra. acetosum colerā rubeam & sanguinē reprimit & uentrē stringit: si stomachus & intestina mūda fuerint. Si āt fleumatis i eis fuerit multitudo uētris facit fluxū & corpus infrigidat: uirtutē quoq; digestiuā debilitat & ꝓprie i epate. Neruis v̄o & neruosis mēbris nocumētū affert & corpus desiccat: uirtutē āt appetitiuā excitat. De opationib⁹ v̄o insipidi dicit Ra. ꝙ aliqđ est insipidū qđ magis nutrit. s. qđ eq̄litati magis uicinū est: aliud est ꝙ tēperate calefacit: & aliud qđ tēpate infrigidat: & si cū ipso fuerit multa humiditas humectabit: si v̄o siccū fuerit desiccabit.

Bis duo uipa facit: mūdat dētes: dat acutū
Visum: ꝙ minus est īplet: minuit ꝙ abūdat

¶ Hic ponunt̄. iiij. iuuamēta uipe. Primū est ꝙ uipa mūdat dētes. Cui⁹ cā ē: qa pp panē diutius inhęrentē dētibus q̄ uinū solū sine pane: limositas illa dētib⁹ adhęrēs a qua dētes luridi dicunt̄: a uino melius cōsumit̄ & abstergit̄. Secūdū ē ꝙ acuit uisū: qa ꝓhibet malos fumos ad cerebrū ascēdere q offuscarēt: spūs uisiuos p eoꝝ īmixtionē: & istud facit ex eo: qa digerit materias malas ī stomacho existētes. Tertiū ē ꝙ minus digestum facit digeri: qa facit clausionē orificij stomachi: & cōfortat digestionē. Quartū ē ꝙ supflue digestū ad mediū reducitur: & totū istud maxīe ueritatē hēt de uipa panis cū uino: dūmō panis primo assatus sit: aut supra prunas exsiccatus.

Omnibus assuetam iubeo seruare dietam.
Approbo sic esse: nisi sit mutare necesse.
Est Ipocras testis: qm̄ sequit̄ mala pestis
Fortior est metha medicinę certa dieta.
Quā si nō curas: fatue regis & male curas

¶ Hic ponuntur aliqua documēta: quorū. Primū est ꝙ oīb⁹ bonū est ꝟuare dietā cōsuetā: & p dietā intelligit̄ administratio

cibi & potus:& rō huius documēti est:qa trāsgressio a cōsuetudine nocet nocumēto magno:cōsuetudo.n.est altera nā:sicut igit̄ naturā custodire op3:sic & cōsuetudinē:& spāl'r si cōsuetudo fuerit laudabilis.Et sicut op3 ꝑuare cōsuetā administrationē cibi & potus:ita ēt op3 ꝑuare cōsuetudinē in aliis rebus nō nālibus pp eādē rōnē. Vñ si aliqs fuerit cōsuetus multū laborare:& uelit hāc ꝯsuetudinē omittere:& in ocio uiuere:uel multo minus laborare:uel aliā spēm laboris assumere:& aliud tps uel alium modū,pculdubio multū ex hoc debilitat̄.Et sil'r intelligit̄ in cibis & potib⁹ somno & uigiliis & euacuationib⁹ & animę accidētibus.In oībus.n.multū obseruanda est cōsuetudo si sit laudabilis uel parū laudabilis uel indifferēs in bonitate & malicia respectu huius ad qđ debet fieri pmutatio. Et circa istud sciēdū est ꝙ assueti exercitare uel labore qbusdā laboribus cōsuetis:dato ꝙ tales sint debiles uel senes minus ledunt̄:& fortius laborāt quā si essent iuuenes incōsueti.Et istud uult Ipo.ii.ampho.dicens. Assueti assuetos ferre labores:& si fuerint imbecilles aut senes incōsuetis fortibus & iuuenibus facilius ferūt. Et rō est:qa isti hñt maiorē inclinationē & cōsuetudinē ad istos labores:nā consuetudo prius habita leuior est:ut dr̄ in cōmēto p̄dicti ampho.Et ista est cā q̄re uidemus hoīes debiles:ut senes q ex cōsuetudine aliqñ exercent opus mechanicū facere aliq̄ q̄ facere nō possent eius fortiores & iuniores:aut minus ab eis ledunt̄:sicut uidemus molitorē debilē facilius saccū eleuare quā eo fortiorē:& fabrū antiquū minus ledi malleatione quā iuuenē fortē nō consuetū. Secundū documentū est ꝙ mala pestis.i.magnū nocumētū sequit̄ ex pmutatiōe diete cōsuete, ut uult Ipo.Nisi fuerit necesse eā pmutare.Est aūt necessariū eā permutare.Primo qñ est illaudabilis:sic qđ ex ea pueniret̄ ad pessimas ęgritudines:sicut cōsuetudo comedendi malos cibos in fine ex necessitate pducētes ad malas ęgritudines. Talē.n.cōsuetudinē & si/

miles necesse est corrigere & pmutare uel totaliter uel saltē infra ter minos latitudinis ca℞:sed hoc dʒ fieri paulatim:& ꝑm quēdā ordiné:nā oīs subita mutatio uehemēter nocet:& spālr a cōsueto ad incōsuetū. Secūdo necesse est eā pmutare:ut aliqs minus ledat ex incō sueta si postea ad eā se trāstulerit:si.n.qs ad oēm dietā se assuescat: minus ab omni ledet cū se ad eā trāstulerit. Et istud ēt ītelligēdū ē in aliis rebus nō nālib⁹.Et istud est qđ dicit Ipo.ii.ampho. Ex multo tpe consueta:& si fuerint deteriora:inconsuetis minus molestare cōsueuerūt:oportet igit ad nō cōsueta trāsmutare.Et circa istud est sciendū qđ qsqꝫ debet sibi cauere ne unius rei q̄tūcūqꝫ bona sit sibi cōsuetudinē faciat q̄ ipm̄ seruare sit necessariū. Verbigrā:si qs uno cibo consueto semp utat:uel aliquo potu:uel totaliter ab eis abstineat:uel dormire uel moueri uel coire totalr assuescat:ad hoc grauiter astringit:maximū.n.incurret nocumentū si interdū ab eisdē oportet abstinere:sic igit quodlibet corpus se disponere dʒ ut calorem & frigus pati possit:& ad motiones:& ad q̄libet nutiētia aptus reddat:& ut somni & uigilia℞ horas:māsiones:& domos lectos:& indumēta sine lesione pmutare possit. Quod qdē poterit fieri si cō suetudo nō obseruet ad unguē:sed interdū ad incōsueta trāseamus. Oportet igit ad incōsueta aliqn̄ pmutare:& istud uult Rasis.iiii.Al mā.c.de cōseruatione cōsuetudinū. Tertiū documentū est ꝙ fortior & potior metha in medicādo ęgrū est administrare dietā certā:quā si medicus nō curauerit:& aliā indebitā administrauerit fatue regit ęgrū & male eū curat. Et circa istud ē sciēdū ꝙ triplex est dieta.s. grossa:q̄ est q̄si dieta sano℞:& tenuissima:q̄ est nihil dare uel q̄si:& media:q̄ absolute tenuis dr̄:& ista diuidit ī dietā tenuē declinātē ad latus grosse:sicut aq̄ carnis oua sorbilia:& pulli parui:& declinātē ad tenuissimā:sicut aq̄ ordei:mellicratū:& uinū granato℞:& mediā quæ certa noiat:ut ptisana nō colata:& extremitates pullo℞:& ista

dieta certa in plurib⁹ ꝯuenit ęgritudinib⁹: nõ tñ in oib⁹: nõ.n. ꝯuenit in ęgritudinib⁹ lõgis: qa in talib⁹ opꝫ uirtutẽ lõgo tpe esse añq̃ pueniat ad uictoriã: & uirtus cũ dieta certo tpe non posset pdurare sine magna debilitate: opꝫ ergo in tali ęgritudine cibũ igrossare: silr nõ ꝯuenit ĩ acutissimis ęgritudinib⁹. s. in illis q̃ terminãt̃ in q̃rto die uel añ: qa i talibus ꝯuenit dieta tenuissima. ut uult Ipo. i. ampho. ibi ad ultimas ęgritudines ultimę curatiões ad pfectionẽ sunt potẽtes.

¶ In isto tex. ponũt̃ sex a medico cõsiderãda in administratione diete. Primũ ẽ

Quale qd & qñ: q̃tũ quotiẽs ubi dando
Ista notare cibo debet medicus dietando

q̃le. i. cuius q̃litates dꝫ esse cibus: quia in ęgritudine calida debemus ęgrum dietare frigido cibo: & in frigida calido: in humida sicco: in sicca humido. Verũtñ qa nãlis cõplexio dieta sibi silr cõseruari dꝫ: ut uult Gal. in tegni. ibi: calidiora calidioribus indigent adiutorijs: frigidiora frigidioribus &c. Secũdũ est qd. i. cuius substãtię dꝫ esse cibus: qa athlete & rustici fortibus exercitijs suppositi debẽt dietari cibo grosso: q̃a in eis uis digestiua est fortis: & sic nõ debẽt uti cibis subtilibus: ut pullis: caponibus: carnibus uitulinis seu edinis: qa iste carnes ĩ eis adurerent̃: aut nimis cito digererent̃: q̃re necesse esset eis sępe comedere: nobiles v̓o & in ocio uiuẽtes debẽt uti dieta subtilis substãtię: qa in eis uirtus digestiua est debilis: nõ potẽs in grossos cibos: cuiusmodi sunt carnes porcinę salsę & bouinę: pisces sole exsiccati: silr in ęgris: ęgrotãtes ęgritudinibus acutis debent uti subtiliori dieta quã ęgrotãtes ęgritudinibus cronicis. i. lõgis sicut quartanis. Tertiũ est qñ. i. quo tpe dieta dꝫ dari: qa in sanis maxime debet attẽdi cõsuetudo. Vñ in ęstate hoies surgẽtes & cõsueti bis solũ in die comedere: debẽt comedere hora. x. uel modicũ añ: & nõ expectare mediũ diei pp nimiũ diei calorẽ: silr debẽt cenare hora. vi. uel mo

dicũ poſt:in hyeme ṽo debẽt prãdere hora.xi.uel.xii:pp lõgitudi/
nẽ ſomni:& deinde cenare hora.vii.uel modicũ poſt:& maxime ſer
uãda eſt cõſuetudo:in ęgris ṽo ẽt cõſiderãdũ eſt tp̃s:qa in febribus:
in paroxiſmo:uel ſtatim añ paroxiſmũ:uel ſtatim poſt:nõ eſt dãda
dieta:qa ſi ſtatim añ paroxiſmũ:uel in paroxiſmo det᷑:nã diuertit᷑ a
digeſtiõe materię febris:p hoc qđ d3 digeſtiõi cibi eſſe intẽta:& nõ
d3 dari ſtatim poſt paroxiſmũ:qa uirtus adhuc multũ debilitata ẽ
ex paroxiſmo imediate p̃cedẽti:d3 igit᷑ dari dieta añ paroxiſmũ tã
to tpe ꝙ poſſit digeri añ aduentũ paroxiſmi:uel d3 dari aliquo tpe
poſt paroxiſmũ:& hoc eſt ueꝝ niſi timeat᷑ magna debilitas uirtutis:
tũc.n.dãdus eſt cibus quocũq; tpe:accidẽtibus.n.uirtutẽ diſſoluen
tibus cibus illico dãdus eſt.ut uult Gal᷑. in cõ.illius ampho.i.parti.
cõtemplari aũt op3. Quartũ eſt q̃tũ.i.q̃titas cibi ſumẽdi:qa ut di/
ctũ eſt prius:q̃titas cibi ęſtate comedẽdi pro q̃libet uice d3 eſſe pau
ca:qa calor nãlis tũc debilis eſt pp nimias reſolutiones:in hyeme ṽo
cibus una uice ſumẽdus d3 eſſe multus:qa uirtus digeſtiua tũc for
tis eſt cũ calor nãlis ſit unitus pp frigus circũſtãs ut dictũ eſt prius
ibi.Tpibus ueris.Quintũ eſt quotiẽs.i.quotiẽs in die ſit cibus dan
dus:qa in ęſtate d3 ſępius dari q̃ in hyeme:autũno uel uere licet mo
dicũ pro qualibet uice:ut ẽt prius dictũ eſt.ſimil᷑r uirtute digeſtiua
exiſtẽte debili ſępe & modicũ de cibo eſt dandũ:uirtute ṽo exiſtẽte
forti:põt multũ dari & paucis uicibus.Sextũ eſt ubi.i.in quo loco:
qa cibus nõ eſt ſumendus in loco frigido multũ:nec multũ calido:
ſed magis in loco temperato.

Ius caulis ſoluit:cuius ſubſtãtia ſtringit
Vtraq; quãdo dat᷑ uenter laxare paratur

¶In hoc tex. autor di/
cit tria.Primũ eſt ꝙ ius
caulis.i.aqua & maxĩe
primę ebulitiõis cauliũ
ſi buliant᷑:ſoluit uẽtrẽ:cuius cã eſt:qa ĩ foliis & ptibus exterioribus

cauliũ est uirtus q̃dã nitrosa abstersiua debiliter inhęrẽs:& facile se parabilis ꝑ modicã decoctionẽ siue ebulitionẽ q̃ sparsa ꝑ aquã ip/ sam laxatiuã reddit:& hinc ẽt ẽ ꝙ pria aq̃ decoctiõis cauliũ magis laxat quã secũda:qa ista uirtus nitrosa abstersina ꝑ primã decoctio nẽ plurimũ sepat᷑. Secundũ ꝙ dicit est:ꝙ substãtia cauliũ:& hoc post decoctionẽ eoꝝ strigit uẽtrẽ:& cã est:qa ois uirtus q̃ laxaret:ꝑ decoctionẽ ab ea ablata est:& manet substãtia terrea sicca q̃ uentrẽ stringit. Tertiũ qđ dicit est:ꝙ utraq; simul sumpta.s.aq̃ decoctiõis cauliũ & substãtia eoꝝ laxãt uentrẽ:& rõ est:qa uirtus abstersiua & nitrosa ĩ aq̃ manet.gr̃a cuius totũ laxat.pro maiori noticia sciẽdũ ẽ primo:ꝙ caules generãt humorẽ melãcolicũ & somnia mala:mali sunt stomacho:paꝝ nutriũt:uisum obtenebrãt:somnũ inducũt mẽ strua:& urinã ꝓuocãt.ut ꝑtim Aui.ii.cano.& ꝑtim a Ra.iii.Almã. colligit᷑.Secũdo sciẽdũ ꝙ comextio caulis siue decoctiõis siue semi nis ei⁹ ꝓhibet & retardat ebrietatẽ:ut vr̃ inuere Arist.iii.ꝑti.ꝓbleu/ ma.q̃rẽs:ꝑꝑ qđ caulis soluit crapulã.Et idẽ uolũt Ra.& Auic.locis ꝑall᷑.Cuius cã põt eẽ ista ßm aliquos:qa ꝑꝑ comestionẽ caulis eleuã tur fumi ualde grossi ingrossantes fumositates uini:q̃ ĩgrossate ĩpe diunt᷑ penetrare ad cerebrũ ꝑꝑ eoꝝ grossitudinẽ. Philo.v̂o ꝓbleu/ mate ꝑ̃dicto aliã dat cãm istã.s.qa qđ trahit humidũ uinosũ ad se ac a corpe repellit & corpus ĩfrigidat:curat crapulã:sed caulis ẽ hu iusmodi:ergo curat crapulã.Q đ ãt caulis sit huiusmodi ꝓbat:qa ꝑ succũ caulis q est diureticus trahũt᷑ humiditates uinose indigeste a toto corpe:& in uesicã deferunt᷑:& ꝑ substãtiã eius frigidã stipticã & terreã ĩ stomacho relictã nõ potentẽ penetrare ĩfrigidat totũ cor pus.Et ꝑ ꝯñs curat crapulã hoc mõ:qm̃ supfluitates subtiles q̃ non poterãt deorsum tẽdere ꝑꝑ caliditatẽ uini mouẽtẽ eas ad supiora: ut ad cerebrũ ferunt᷑ represse deorsum & uirtute succi trahunt᷑ ad uesicã.Est.n.diureticus & menstruoꝝ ꝓuocatiuus:ut dictũ est.

DE MALVA.

Dixerūt maluā ueteres qa molliat aluū
Maluę radices rase dedere feces.
Vuluā mouerūt & fluxū sępe dederūt.

¶ Hic ponūt .iii. ꝓprietates siue effect⁹ maluę: quoꝝ. Primus ē ꝙ malua mollificat uētrē: qa ē unum de remollitiuis. Sunt.n. q̄ttuor remollitiua.s. malua: bismalua: brāca ursina: & mercurialis: ex qbus cōiter fit clistere lenitiuū & mollificatiuū qđ ualet ad fecū induratarꝝ ꝛductionē. Et est duplex malua: q̄dā.n. est habēs sanguineos flores & alia hn̄s albos flores Et in ista est maior ꝓprietas mollificandi q̄ in prima. Secūdus effectus est ꝙ radices maluę abrasę educūt feces: & hoc est qn̄ ex ipsis fiūt suppositoria sicut solent fieri de radice mercurialis. Tertius effectus maluę ē ꝙ facit fluxum mēstrui in mulieribus: & hoc est pp nimiā eius humectationē & lubrificationē: qua uene matricis facilius a sanguine acuto fundunt᷑. Et dicit platearius ꝙ certo expimēto mēstrua ꝓuocat.

DE MEMTA.

Mentitur menta si sit depellere lenta
Vētris lūbricos stōachi uermesq; nociuos

¶ Hic autor ponit unū documētū de menta dicēs: ꝙ mēta n̄ dʒ denoīari hoc noīe menta si nō hēat uim stati auferēdi uermes uētris & stōachi. Mēta.n. magnę & fortis ē aromaticitatis & magnę amaritudinis: & iō queadmodū absinthiū uermes iterficit sic & mēta. Et dʒ dari decoctio eius sicut & absinthii & nō subīa. Aduertēdū tn̄ qa multū calida ē & sicca sanguinē adurēs nō cōpetit uia cibi i regimie sanitatis: bn̄ tn̄ ꝯuenit uia medicinę: qa stōachū ꝯfortat & ipm calefacit & sedat singultū & digerit: & ꝓhibet uomitū fleumaticū & sanguineū: & ad coitū incitat pp iflationē q̄ est i ipsa & humiditatē ortolanā: & ꝓhibet sputū sanguīs: & ꝯfert ad morsū canis rabiosi. & ē ꝓpria ad illud: & si frustra ipsi⁹ i lacte dimittunt᷑ nō caseat᷑: ut colligit᷑ ex Aui.ii.can.c.de mēta.

¶In hoc tex. autor principalr̄ tria facit. Primo inuit magnā utilitatē saluiæ q̄rēs p modū dubii. Cur hō moriat̄:ī cuius orto crescit saluia. Ad hoc rn̄det̄ in secūdo uersu sic:ꝗ nulla est

DE SALVIA:

Cur moritur homo:cui saluia crescit in orto
Cōtra uim mortis nō est medicamē in ortis
Saluia cōfortat neruos manuūq; tremorē
Tollit:& eius ope febris acuta fugit
Saluia castoreū lauendula premula ueris
Nastur:athanasia sanāt paralitica mēbra
Saluia saluatrix naturę consiliatrix

medicina crescens in ortis q̄ ꝓhibeat mortē q̄uis in ortis bn̄ crescat medicina ꝓhibēs putrefactionē corpis & humiditatē nāl'ē defendēs ne cito dissoluat̄. Et istud inuit Aui. in. i. c. singulari dicēs:& ars qdē sanitatē custodiēs nō est ars q̄ a morte securos nos faciat:neq; corpus ab extrinsecis nocumētis muniat:neq; unūquodq; corpus ad ultimā uitę lōgitudinē pducat q̄ est ꝯm hoiem absolute:sed de duab⁹ rebus securitatē ꝓbet putrefactiōis penitus ꝓhibitiōe & defensione humiditatis:ne cito dissoluatur. Secūdo ponit tres effectus saluię: quoꝶ. Primus est ꝗ saluia ꝯfortat neruos:qa exsiccat humiditates: qbus impediunt̄ & relaxant̄ nerui. Secūdus est ꝗ remouet tremorē manuū:cuius cā est:qa cōfortat neruos ut dictū est. Iam omne ꝯfortās neruoꝶ tremorē remouet:cū tremor causet̄ ex debilitate neruoꝶ: & ꝓpterea senes aliq & uetule spālr̄ imponunt potui:siue cibo eoꝶ folia saluię. Tertius est ꝗ remouet febrē acutā. i. impedit eā ne ꝯtingat:cuius cā pōt esse:qa exsiccādo humores īpedit coꝶ putrefactionē:ad quā posset seq febris acuta. Et pro maiori noticia sciēdū ē ꝗ saluia est calida:& sicca:& iō nō multū cōpetit p se uia cibi:quia tn̄ ipsa saluia multū cōfortat neruos:hoies in sanitate multū utunt̄ saluia dupliciter. Primo qdē cōponendo ex ea uinū saluiatū quo uino hoies ī latitudine sanitatis utunt̄:spālr̄ in pricipio mense:& cōpetit

hmōi uinū paraliticis & epilēticis moderate sūptū & pcedēti purgatiōe ancedētis medicinę. Secūdo utūt saluia i salsis: nā excitat appetitū: & spālr cū stōachus fuerit replet⁹ malis humorib⁹ crudis & indigestis: & ē duplex saluia. s. dōestica: & h3 lata & folia magna. Alia ē q̄ uulgariter nobilis dr̄: & h3 minora & strictiora folia: & apd̄ medicos dr̄ lilifagus. Tertio enūerat autor sex res mediciales ualētes i curatiōe palisis: & dr̄ q saluia castoreū lauēdula p̄mula uelis nasturciū & athanasia curāt & sanāt mēbra palitica. i. palisi tacta siue debilitata. De saluia āt cā p3 ex dictis: qa ut dictū ē: saluia ꝯfortat neruos: q i palisi debilitati sūt: & ēt qa saluia calida ē: & sicca cōsumit mā3 fleumaticā ibibitā neruis ex q̄ fit palisis. De castor̄ p3: qa castoreū ē maxie cōfortatiuū calefactiuū & exsiccatiuū neruoꝝ: dicit. n. Aui. ii. can. c. de eo qd̄ subtilius & forti⁹ oi q calefacit & exsiccat: & postea dicit q cōfert neruis & calefacit & confert tremori & spasmo hūido & stupori & palisi: & postea adhuc subdit qd̄ nō ē aliqd magis iuuatiuū uētositatū aure q̄ ipm cū ex castorio accipit̄ q̄tū ē lēs una & dissoluit̄ i oleo nardino & distillat̄ i eā: plures alios effect⁹ h3 castoreū: quos Aui. narrat lo. pall̄. Et est castoreū testiculus cuiusdā aīalis marini: q dr̄ castor: & oleū de castore ēt multū ualet i palisi: sicut castoreū post euacuationē materię: qa tūc illā mā3 q̄ residua est cōsumit & neruos cōfortat: de lauēdula ēt p3: qa sua aromaticitate ꝯfortat neruos: & calefactiōe cōsumit mā3 palisis de p̄mula ueris ēt p3: qa sua aromaticitate & calefactiōe cōfortat neruos: & dr̄ p̄mula ueris: qa ē de primis aromaticis i uere crescētibus: de nasturcio p3: qa nastarciū ē calidū & siccū subtiliatiuū & incisiuū & resolutiuū: qr̄ aufert mā3 palisis: & di. Aui. ii. can. c. de eo q ꝯfert oi mollificatiōi neruoꝝ: qa calefac̄ & educ̄ fleūata: & mūdificat neruos a fleūate: & iō cōsulūt medici ut nasturciū i q̄dragesima edat̄: ppea qa cibi q̄dragesimales sūt fleūatici: & ē nasturciū herba cōis crescēs i locis frigi-

dissimis.s.in locis petrosis & aquosis ubi sunt multi fontes:de athanasia vo q̃ alio noie dr̃ tanacetũ:teutonice tente uel reynuaẽ:p3 qa ista herba h3 uirtutẽ purgãdi fleumate & sua caliditate exsiccat neruos:& h3 uirtutẽ purgãdi uermes & materiã ex qua generant̃:& iõ gallici cõiter in diebus paschalibus utuntur athanasia frixa cũ ouis ad purgãdũ fleumata ex piscibus in q̃dragesima generata ex qbus facile generant̃ uermes in dispositis:& ĩ fine tex. autor subdit ꝙ saluia dr̃ q̃si saluatrix naturę:

DE RVTA.

Nobilis est ruta:quia lumina reddit acuta
Auxilio rute uir quippe uidebis acute.
Ruta uiris coitũ minuit:mulieribus auget
Ruta facit castũ:dat lumen:& ingerit astũ:
Cocta facit ruta de pulicibus loca tuta.

¶ Hic ponit autor q̃ttuor effectus rute. Primus ẽ ꝙ acuit uisum & ꝑprie succus eius:ut dicit Aui.ii. can.c.de ea:& prius dictũ est ibi.Allea nux ruta.Secũda ẽ ꝙ ruta minuit desideriũ coeundi uiris sed in mulieribus auget:cuius cã põt eẽ ista:qa ruta sua caliditate & exsiccatiõe spma ĩ uiris minorat:q̃d subtile ẽ & aereũ:sed in mulieribus subtiliat & calefacit:qa in eis spma est aquosum & frigidũ:& ergo eas magis ad coitũ incitat pp subtiliationẽ & caliditatẽ spermatis ex ruta.Tertius effectus eius est ꝙ ruta facit astuciã.i.facilẽ apprehẽsionẽ & inuẽtionẽ alicuius medii ĩ cã subtili:qa pp calefactionẽ & exsiccationẽ subtiliat spũs:& sic ĩgeniũ clarificat Quartus effectus est ꝙ decoctio rute effugat pulices:& hoc si ex ea irroret̃ domus:qa ĩterficit eas ƀm ꝙ cõiter dicũt medici & ƀm Aui. in.iiii.trac.iii.c.de effugatiõe pulicũ:qñ aspgit̃ domus cũ infusione coloqntide saliũt pulices & fugiũt:& silr̃ ex decoctiõe rubi. Et postea subdit Aui.& dixerunt qdã qñ ponit̃ sanguis hirci in fouea in domo aggregat̃ pulices apud eũ:deinde moriunt̃:& silr̃ aggregãt̃ sup lignũ linitũ ex adipe ericii:& fugiunt ex odore caulis & folioꝝ

oleādri. Et ꝑm aliquos nihil magis deiectiuū est pulicū q̄ res fortis odoris:& ergo ruta ualet:menta:mētastrū:lupulus:& sup oia feces uel urina eque. Itē domus irrorota ex decoctione seminis rape occi dit pulices. Et si fumigent domus ex cornu taurino fugient pulices. Pro captione tñ eaꝝ nihil melius est quā impositio pauci bombicis in lecto:quia in illo aggregantur.

DE CEPIS.

De cepis medici non consentire uidentur.
Colericis non esse bonas dicit Galienus
Fleumaticis ṽo multū docet esse salubres
Pręsertim stomacho pulcrūq; creare colorē
Contritis cepis loca denudata capillis
Sępe fricās poteris capitis reparare decorē

¶ Hic loquit̄ autor de cepis: & dicit. v. Primū est ꝙ medici dissentiūt naturę ce parū q̄ aliqbus uī ꝙ cepę bonę sūt fleu maticis:Aliq ṽo qđ eis ñ ualēt: sicut for san Ra. uult:qa dicit eas. iii. Almā. generare humores supfluos i sto macho & fleumaticos. Secūdū est ꝙ Gal. dicit:Cepas multū obesse colericis:cuius cā est:qa ut dicit Aui. ii. can. c. de Cepe. Cepe est cali dū in tertio. & ergo nocet calidis:ut sunt colerici. Tertiū est ꝙ cepe multū ualēt fleumaticis:q̄a sunt calide incisiue subtiliatiue abstersi ue & apitiue:quare fleumaticos humores & uiscosos in fleumaticis multiplicatos digerūt:incidūt subtiliāt & abstergūt. Quartū est ꝙ cepe ualent stomacho:qa mūdificāt ip̄m a fleumatibus & ip̄m cale faciunt. Et ergo dicit Aui. loco p̄all. ꝙ istud qđ ex cepe comedit̄ pp suā caliditatē cōfortat stomachū debilē:& pp istud ēt decorāt colo rē faciei:qa nō est possibile colorē faciei esse uiuidū stomacho exi stente multū fleumatico aut repleto malis humoribus crudis & fleu maticis. Quintū est ꝙ loca depilata. i. loca pilis priuata:pilos siue crines recupant si cōterant̄ cepe cocte. & ex eis fricēt̄ loca depilata. Et istud ueꝝ est qñ depilatio accidit pp opilationē poroꝝ & corru

ptionē materię sub cute:quia cepe apiūt poros:& resoluūt materiā malā q̄ sub cute est:& bonā ad locū attrahūt. Et ergo fricatio cū cepis ualet ad alopiciā multū.ut uult Auic.ii.can.c.alle. &.vii.iiii.c. de cura alopicię. Et pp istud infert tex.q capitis decor poterit reparari p istā fricationē cū cepis:quia capitis decor pili sunt:pro maiori noticia effectuū cepaꝝ:sciēdū ē q cepe excitāt coitū:appetitū ꝓuocant:faciē rubicant:cū melle uerrucas eradicant:sitim faciunt: intellectui nocent:quia humorē malū grossum generāt:saliuā multiplicant:& succus caꝝ cōfert aquæ descendenti in oculū:& abstergit uisum:sicut colligit ex Aui.ii.can.c.alle. Sciendū ulterius q cepe trite cū melle & aceto cōferūt morsui canis rabidi:& ergo quidam supaddunt textui præcedenti istos duos uersus.

Appositas perhibent morsus curare caninos:
Si trite cum melle prius fuerint & aceto.

Et de isto etiam prius dictum est ibi. Allea nux ruta.

DE SINAPIS.

Est modicū granū siccū calidūq; sinapis
Dat lacrimas purgatq; caput:tollitq; uenenū

¶ Hic autor duo facit. Primo ponit cōplexionē ipsius grani sinapis dicens:q granū sinapis est modicū granū calidū & siccū:qđ ueꝝ est:quia est calidū & siccū usq; ad q̄rtū gradū ſm Aui.ii.cano.c.de sinapi. Secūdo ponit tres ꝓprietates siue effectus grani sinapis. Primus effectus ē q cōmouet lachrymas:cuius cā est:quia sua caliditate nimia subtiliat & dissoluit humiditates cerebri:ex qbus tūc pp eaꝝ fluxū ꝓueniūt lachrymę. Secūdus effectus seminis sinapis ē q expurgat caput.i.cerebrū mūdificādo & abstergēdo hūiditates fleumaticas a capite:expurgat ēt caput narib⁹ impositū ꝓuocādo sternutationē sua mordicatiōe:& iō imponit naribus appopleticoꝝ:p sternutatione āt expellunt nocumēta cerebri:& silr semē sinapis sua caliditate

subtiliat fleumata:& dissoluit illa q̄ opilāt meatus cerebri:ex quoꝝ opilatione sequit̃ appoplexia:& sic relinqt̃ ꝙ semē sinapis est ualde incisiuū fleumatis & cōsūptiuū & mūdificatiuū. Tertius effectus ē ꝙ tollit uenenū:& istud cōcordat cū dicto Aui. loco ꝑal. s. quod fugiunt ex fumo eius uermes uenenosi. ¶ Hic ponunt̃ tres ꝓprietates siue effectus uiolæ. Primus effectus est: ꝙ uiola hꝫ ꝓprietatē sedādi ebrietatē:cuius cā pōt esse:quia uiola odorē hēt tēpatū atqꝫ suauē: & talis maxīe est cōfortatiuus cerebri:forte. n. cerebrū nō patit̃ cito ebrietatē:sed debile:& ēt uiola est frigida q̄re cerebrū infrigidat:& sic ineptificat ip̄m ad recipiēdū fumū calidū. Secūdus effectus eiꝰ est: ꝙ uiola est sedatiua doloris capitis atqꝫ grauedinis:& istud ē uerum de dolore capitis ex calida cā. ut uult Aui. ii. can. c. de uiola. & silr̃ Ra. iii. Almā. & Me. Et rō est:quia uiola est frigida:& sic repugnat causę calidę. Tertius est ꝙ uiola dr̃ curare caducos:inde est epilenticos:& dr̃ notāter ī tex. dicūt:qa cōes auctores nō attribuūt istū effectū uiolę:& ergo si iste effectus cōueniat uiolę:cā eius pōt esse: qa ꝑꝑ aromaticitatē uiolę cerebrū cōfortat̃:quo existēte forti a modicis nocumētis nō ledit̃:& ꝑ ꝯn̄s ēt nō īcurrit epilensiā:q̄ dr̃ parua appoplexia ex opilatiōe neruoꝝ sensatiuoꝝ cōstringēs.

DE VIOLE.

Crapula discutit̃ capitis dolor atqꝫ grauedo
Purpureā dicūt uiolam curare caducos.

¶ Hic ponūtur septē effectus urticę: quoꝝ. Primus est ꝙ urtica dat egris somnū:qa ē subtiliatiua & incisiua & abstersiua fleumatis & grossoꝝ hūoꝝ nām grauātiū & somnū īpediētiū.

DE VRTICA.

Egris dat somnū. uomitū quoqꝫ tollit ad usū
Compessit tussim ueterē:colicisqꝫ medetur
Pellit pulmonis frigus uentrisqꝫ tumorem
Omnibus & morbis subueniet articuloꝝ

Secũdus effectus eius ē: q tollit uomitũ & usum uomitus: & rõ est. qa uomitus & nausea multũ accidũt ex humore uiscoso: cuius urtica est incisiua. Tertius est q urtica sedat tussim antiq̃ & maxie mel in quo tẽpata fuerit semina urtice: qa urtica de pectore fleuma expellit uiscosũ: ꝫm Ra.iii. Almã. & silr eius semina cũ maxie sint incisiua abstersiua & subtiliatiua: & dicit Aui.ij.can.c.de urtica.q̃d cũ bibit cũ aq̃ ordei mũdificat pectus: & q̃n decoquunt folia eius i aq̃ ordei educit humores grossos q sunt i pectore: sed eius semẽ est fortius. Quartus est q cõuenit colicis i.colicã patiẽtibus: qa urtica est incisiua subtiliatiua resolutiua & abstersiua humiditatis fleumatice aut uentositatis grosse: ex qbus ꝓuenit colica plurimũ: & est colica ęgritudo dolorosa i intestino dicto colõ: sicut iliaca ęgritudo dolorosa i intestino dicto yliõ. Quitus ẽ q urtica pellit frigus pulmonis: & hoc pp sui caliditatẽ. Sextus est q urtica ẽ sedatiua tumoris uentris: qa resolutiua ẽ uẽtositatis: ex qua ut plurimũ fit tumor uẽtris. Septimus est q urtica subuenit doloribus articuloꝝ.i.iuncturaꝝ: sicut artetice sciatice & podagre. Et hoc ueꝝ est q̃n ꝓueniunt a mã frigida fleumatica grossa: cuius cã est: qa urtica est calefactiua incisiua subtiliatiua materię fleumaticę grossę: & pp istos effectus ꝫm Aui.ii.can.c.de urtica excitat coitũ ꝓprie semẽ eius cũ uino: & apit orificiũ matricis: & soluẽdo educit fleuma & humorẽ crudum sua abstersione: & nõ cũ uirtute solutiua q̃ sit in ipsa. Ne tñ aliqs i guttture ex urtica aut eius semine ledat: bonũ ẽ q post eius sumptionẽ bibatur aliquid de oleo rosaceo: & est urtica calida in principio tertii gradus: & sicca in secũdo: ꝫm Aui. loco pall.

DE ISOPO.

Isopus est herba purgans a pectore fleuma
Ad pulmonis opus cũ melle coquat ysopus
Vultibus eximiũ fertur reparare colorem

¶ Hic ponunt effectus ysopi: quorum. Primus ẽ q ysopus purgat fleuma a pe-

ctore:cui⁹ cā ē:qa ysopus ē herba calida & sicca ī tertio:multū abster siua dissolutiua & ꝯsūptiua hūiditatis fleumatice & h3 respectū sin gularē sup ptes pectoris:& ꝑterea ysopus ꝓpriissime dr̄ purgar̄ fleu ma a pectore. Scd̄s effect⁹ ē ꝙ ēt v3 ad purgādū pulmonē a fleuma te:eadē de cā. Et ꝓprie si coq̄t cū melle:qa mel ēt absterfiuū & abster siōe mellis augmētat̄ absterfio ysopi. Et istud idē uult Aui.ij.can.c. de ysopo.dicēs ꝙ ysopus ꝯfert pectori & pulmōi patiētib⁹ adisnia ī tussi antiq̄:& eius decoctio cū ficub⁹ & melle silr̄. Tertius effectus ē ꝙ facit bonū colorē faciei:& istud ēt uult Aui.loco ꝑal.dicēs ꝙ ei⁹ potus efficit colorē bonū. Et pp istos effectus soluēdo educit fleu/ma & uermes.ut uult Aui.ibidē:& ꝫm Platearīu uinū decoctiōis ei⁹ matricē mūdificat a supfluis humoribus & abstergit.

DE CERIFOLIO.

Suppositū cācris tritū cū melle medetur
Cum uino potum poterit separare dolorē.
Sępe solet uomitū:uentrēq; tenere solutū

¶ Hic ponūtur tres effectus cerifolij. Primus est ꝙ cerifolium tritū cū melle & sup/positum cācro curat ip̄m:& istud idē dicit Pla.c.de cerifolio:& est cācer apostema melā/colicū corrodēs ptes corpis tā carnosas quā neruosas:& dr̄ cācer:qa ꝓcedere vr̄ ut cācri. Secūdus effectus est ꝙ cerifoliū bibitū cū ui/no abscindit dolorē uētris:cuius cā ē:qa uētris inflationē de grossa uētositate ex qua ꝓuenit:dolorē mitigat:cū stomachi uentositatē:& oīum uiscerꝝ soluit:& opilationē apit:& ad hoc ēt coadiuuat uinū. Tertius effectus est ꝙ cerifoliū sedat uomitū & fluxū uētris:cuius cā est:quia cū cerifoliū calidū est in tertio gradu & siccū in secūdo materiā illā digerit & exsiccat:ex qua ꝓuenit uomitus:& istud ma/xime uerꝝ est:qn̄ uomitus aut solutio uentris ꝓueniūt a mā̄ frigida fleumatica:& ꝑter istos effectus ꝓuocat urinā & menstrua:& soluit dolorē lateris:renū:& uesicę:& ꝑcipue datū cū mellicrato.

¶ Hic ponunt̃ duo effectus enule cãpane: quoꝝ. Primus ẽ ꝙ enula cãpana cõ/

Enula campana reddit pręcordia sana
Cum succo rute si sucus sumitur huius
Affirmant ruptis nil esse salubrius istis

fortat pcordia.i.orificiũ stomachi: qđ ꝓprie pcordiũ dr̃ siue mẽbra spũalia.i.mẽbra anhelitus: q̃ uicina sunt cordi: & spãl'r radix eius. Quod ãt cõfortet orificiũ stomachi pꝫ: qa cũ radix enule sit odori/fera cõfortat mẽbra neruosa: orificiũ aũt stomachi mẽbrũ neruo/sum est. Qđ aũt cõfortet mẽbra spũalia pꝫ: qa uinũ factũ ex enula qđ uocat̃ uinũ enulatũ mũdificat pectus & pulmonẽ. ut uult Auic. ij.can.c.de enula. & enula ẽt ꝭm ipm ibidẽ deglutita cũ melle ad/iuuat ad expuẽdum: & est ex eis q̃ letificãt & cõfortãt cor. Secũdus effectus est ꝙ succus enule cũ succo rute maxĩe ualet ruptis.i.patiẽ tibus rupturã siue descẽsũ intestinoꝝ ad bursam testiculoꝝ: & hoc maxĩe qñ ruptura est ꝑꝑ uentositatẽ: qa illa dissoluũt succus rute & enule: & pter istos effectus enula bona est stomacho malis humori bus repleto: & apit opilatiões epatis & splenis. ut uult Ra.iii. Almã. & cõfert oĩbus lesionibus & doloribus frigidis & cõmotionibus uẽ tositatũ & inflationis: ꝭm Aui. loco pall'.

¶ Hic ponunt̃ duo effect⁹ pulegii: quo/rũ. Primus est ꝙ pu legiũ & principal'r

DE PVLEGIO.

Cum uino colerã nigrã potata repellit
Sic dicũt ueterẽ sumptũ curare podagram

aq̃ eius sũpta cũ uino purgat colerã nigrã. Secundus est ꝙ pulegiũ hꝫ ꝓprietatẽ curãdi podagrã ueterẽ: ex quo hꝫ ꝓprietatẽ liquefaciẽ di & dissoluẽdi fleuma: ex quo podagra sępius generari solet. Et cir ca istud ẽ notãdũ ꝙ ut dicit Plat. pulegiũ est calidũ & siccũ ĩ tertio gradu: subtilẽ hꝫ substãtiã: uirtutẽ hꝫ cõfortatiuã ex aromaticitate: apitiuã ex substãtia & q̃litatẽ: attractiuã ex ignea substantia uel nã

cõsũptiuã ex calore & siccitate:& solũ uinũ decoctiõis eius ualet ꝯ dolorẽ stomachi:& intestinoꝝ ex frigiditate uel uentositate.

DE NASTVRCIO.

Illius succo crines retinere fluentes.
Al itus asseritur:dentisq; curare dolorem
Et squamas succus sanat cũ melle pũctus

Hic ponũtᷣ tres effectus nasturcii : quoꝝ. Primus ẽ ꝙ nasturciũ hẽt ꝓprietatẽ retinẽdi crines defluẽtes/& hoc si caput ungatᷣ cũ succo ei⁹:uľ si aq̃ uľ succ⁹ ei⁹ bibatᷣ:& hũc effectũ tãgit Aui.ii.ca.c.de nasturcio dicẽs.retinet capillos capitis cadẽtes bibitũ & linitũ.Sc đs ei⁹ effect⁹ ẽ ꝙ curat dolorẽ dẽtiũ:& hoc maxĩe ex cã frigida:qa nasturciũ ẽ ĩcisiuũ resolutiuũ & calefactiuũ:ut patuit prius ibi.Cur moritᷣ hõ.Terti⁹ effectus ei⁹ ꝙ succus ei⁹ hꝫ ꝓprietatẽ curaudi sq̃mas pelli adhęrẽtes:qñ sumitᷣ cũ melle:& ex eo linitᷣ locus:& cã ẽ:qa tales squame gnãntᷣ ex fleumate salso.Nasturciũ ãt ut ƥdictũ ẽ:oẽ fleuma purgat:& ergo ƥ intus sumptũ ꝓhibet cãm squamaꝝ:& ab exterius linitũ sua absterſiõe eas abstergit:& maxĩe cũ melle:qa hoc ẽt abstersiuũ est:& sic iuuat abstersionẽ nasturcii:& ƥter istos effect⁹ nasturciũ exsiccat putredinẽ uacuitatis uẽtris:mũdificat pulmonẽ:& ꝯfert asmati:& ĩ medicis asmatis põitᷣ ƥƥ illđ ꝙ est ĩ ipo de ĩcisiõe & subtiliatiõe:calefacit stomachũ & epar:& ꝯfert grossiciei splenis:& ꝓprie qñ ex eo fit emplastrum cũ melle:& facit euomere colerã:& educit eã solutiõe:augmẽtũ efficit ĩ coitu:& sol/uẽdo educit uermes:& ꝓuocat mẽstrua.ut uult Aui.ii.can.loco ƥal.

DE CELIDONIA.

Cecatis pullis hac lumina mater yrundo
Plinius ut scribit:quãuis sint eruta reddit.

Hic ponitur unum notabile de celidonia: & est qđ qñ pulli yrũ/dinis excecati fuerint:tunc mater affert celidoniam & cũ ea fricat

oculos pulli excecati:& sic uisus restituit᷑:& p hoc dat īnuere autor ꝙ celidōia maxīe cōfortat uisū:& istud ēt manifeste pʒ:qa ī medicis ualētibus ꝯ debilitatē uisus cōiter ponit᷑:& est celidonia herba nota glaucū hn̄s succū:cā āt q̄re ipsi yrūdini data ē uirtus cognoscēdi celidoniā plusq̄ alijs auib⁹ pōt eē ista:qa pulli yrūdinis sępius cecitatē patiunt᷑ quā pulli aliaꝝ auiū:qa feces yrūdinū hn̄t uim exsiccatiuā oculoꝝ:& sępius patiunt᷑ a fecib⁹ matrū:& est sciēdū ꝙ ſm Platea: celidonia est calida & sicca ī tertio gradu.Et ex q̄litatib⁹ suis & substātia hʒ uirtutē dissoluēdi cōsumēdi & attrahēdi.Et radices ei⁹ trite & ī uino decocte ualēt ad purgādū caput:& uuluā ab humore frigido & hūido:si patiēs fumū p eos recipiat:& postea uinū gargarizet.

DE SALICE.

Auribus infusus uermes succus necat eius
Cortex uerucas in aceto cocta resoluit
Pomoꝝ succus flos partus destruit eius

¶Hic autor tria dicit de salice. Primū est succus salicis auri infusus interficit uermes auris: & istđ pōt ꝯuenire pp̄ stipticitatē & exsiccationē eius.Et est hoc sciendū ꝙ ſm Aui.ii.can.c.de salice:nō est aliud magis utilissimū quā succus folioꝝ eius ī cura sanici q̄ currit ex aure.Secūdū ē ꝙ cortex salicis .i.extrema ps eius ī aceto decocta resoluit uerrucas.Aui.ṽo lo.pall᷑. dicit ꝙ eius cinis eradicat uerrucas linitus cū aceto.Et istud est pp̄ uehemētē exsiccationē cineris eius:pro deletiōe tn̄ uerrucaꝝ nō ē aliqd magis abscindēs uerrucas quā fricatio portulacę sup uerrucas: & facit hoc portulaca sui ꝓprietate & nō q̄litate ſm Aui.ii.ca.c.de portulaca.Tertiū ē ꝙ flos salicis & succus pomoꝝ.i.fructuū ei⁹ nocēt ptui:qa pp̄ stipticitatē & exsiccationē coꝝ reddūt ptū difficilē.

DE CROCO.

Confortare crocus dicatur letificādo.
Mēbraqꝫ defecta cōfortat epar reparādo

¶Hic ponunt᷑ aliqua iuuamēta croci:quoꝝ Primū ē ꝙ crocus cō/

fortat corpus humanũ letificãdo. Et circa istud ẽ sciendũ q crocus tãtã ꝓprietatẽ hꝫ letificãdi q datus ĩ maiori q̃titate q̃ debeat ĩterfi/cit letificãdo siue ridẽdo. Vñ di. Aui. ii. ca. c. de croco. Tres aurei de ipso interficiũt letificãdo: & ẽ aureũ põdus dragma unius & semis. Secũdũ ẽ q crocus ꝯfortat mẽbra defecta & prĩcipalr̃ cor. Cõfor/tat ẽt stomachũ ꝑꝑ suã stipticitatẽ & caliditatẽ: & eãdẽ cãm ẽt repa rat epar: & maxĩe ꝑꝑ stipticitatẽ: q̃ nõ ꝑmittit dissolui epar: nimiꝰ tñ usus eiꝰ ĩducit nauseã & deiicit appetitũ: & istud ĩnuit Aui. lo. ꝑ̃all̃. dicẽs: ipse facit nauseã & deiicit appetitũ: ꝑꝑea q appositus ẽ aceto sitati q̃ ẽ in stomacho ex q̃ est appetitus: & ꝑ̃ter istos effectus ẽ faciẽs somnũ & obtenebrãs sensus: & cũ bibit̃ in uino: inebriat: abstergit uisũ: & ꝓhibet fluxũ ad ipm: facit anhelitũ facilẽ: & cõfortat instra anhelitus: excitat coitũ: & ꝓuocat urinã: ut uult Aui. lo. ꝑ̃all̃.

DE PORRO.

Reddit fecũdas ꝑmãsum sępe puellas
Isto stillantẽ poteris retinere cruorẽ

¶ Hic ponũt̃ duo iuuamẽta porri. Primũ ẽ q porrũ ꝑmãsũ. i. ꝑ comestionẽ eiꝰ: reddit puellas sępe fecun/das. Cuius rõ põt esse: qa ꝫm Aui. ii. cano. c. de porro: cõfert coarta/tioni matricis & duriciei q̃ est ĩ ipsa: q̃ pñt eẽ ĩpedimẽta cõceptiõis. Secũdũ ẽ q porrũ abscidit fluxũ sãguis nariũ. idẽ uult Aui. lo. ꝑ̃al: & plures alii effectus eius dicti sunt prius ibi. Allea nux ruta.

DE PIPERE.

Quod pip est nigrũ nõ est dissoluere pigrũ
Fleumata purgabit digestiuãqꝫ iuuabit.
Leuco pip stomacho ꝓdest tussiqꝫ dolori
Vtile preueniet motũ febrisqꝫ rigorem

¶ Hic ponunt̃ multa iuuamenta pipis: & primo tria pipis nigri: quoꝝ. Primũ est q pip nigrũ nõ ẽ pigrũ in dissoluẽdo. i. resoluẽdo ꝑꝑ fortẽ eius caliditatẽ & siccitatẽ: est. n. calidũ & siccũ in q̃rto. Secũdũ ẽ q purgat fleumata: qa attrahit ex interiori corꝑe

fleuma:& ipm ꝯsumit. Silr fleuma i pectore & stomacho inuiscatũ remouet: ipm calefaciẽdo subtiliãdo & dissoluẽdo. Tertiũ ẽ ꝙ ẽ iu/uamẽtũ digestiue. & istud pȝ p Aui. ii. can. c. de pipe: dicẽtẽ ꝙ pip ẽ digestiuũ faciẽs appetitũ: & istud maxie intelligẽdũ est de pipe longo ꝙ est magis cõueniẽs digestiõi crudorꝝ humorꝝ quã albũ uel nigrũ. ut testatᷣ Gal. iiii. de regimie sanitatis. c. vii. Secũdo ponit qnqȝ iuuamẽta leucopipis. i. pipis albi quorꝝ. Primũ est ꝙ pip albũ ꝯfortat stomachũ. & istud pȝ p Gal. lo. pail. dicentẽ: ꝙ ẽ cõfortãs stomachũ sup alia duo pipa. & idẽ uult Aui. ii. can. c. de pipe dicẽs: & al/bũ magis ꝯueniẽs est stõacho & uehemẽtius cõfortat. Secũdũ ẽ ꝙ pip confert tussi maxime ex mã frigida fleumatica: qa illã calefacit dissoluit & incidit. & istud uult Aui. lo. pal. dicẽs. ꝙ qñ administratᷣ pip i electuariis est cõueniens tussi & doloribus pectoris. Tertiũ est pip albũ cõuenit dolori: & põt istud intelligi de doloribus pectoris sicut ex Aui. allegatũ est uel de dolore uẽtoso: tali. n. cõuenit oẽ pip qa oẽ pip sui uẽtositate carminatiuũ est uentositatũ: & sic educit uẽtositates. Aui. vo lo. pal. dicit. pip albũ & silr lõgũ cõuenire i dolore uẽtris pũgitiuo si bibatᷣ cũ melle: & foliis lauri recẽtibus. Quartũ ẽ ꝙ utilr põt pucnire motũ febris. i. accessionẽ siue paroxismũ febris. & hoc febris frigide: qa i tali pip aliquo mõ materiã calefacit & digerit. Quintũ est pip albũ ualet i rigore febriũ: cuius cã est: qa pip sua caliditate cõfortat neruos & materiã sparsam sup eos cõsumit. & Aui. dicit ꝙ fricãdo fit inunctio ex ipso cũ unguẽto & cõfert ri/gori. & ista iuuamẽta qnqȝ ẽt pñt cõuenire aliis generibus piperꝝ: ut ex Aui. lo. pal. pȝ. & pter istos effectus pip calefacit neruos: & lacertos adeo ꝙ i hoc nõ est aliud ei par: mũdificat pulmonẽ: pvocat urinã paucũ de ipso: sed multũ de ipso soluit uẽtrẽ. ut colligitᷣ ex Aui. lo. pal. Et circa istud sciẽdũ est ꝙ triplex est pip. s. pip albũ: ꝙ dicitᷣ leucopip: pip lõgũ ꝙ dr macrop: & pip nigrũ qd dicitᷣ melanopip.

albũ dicitur quod est uiride multũ humidũ:& quãdo illud est desiccatum aliquantulũ:ita quod apparet quędã discõtinuatio inter eius partes:nõ tamen sit perfecte maturatũ:dicitur piper longũ:sed quãdo est pfecte maturatũ:tunc dicitur piper nigrũ.

Et mox post escam dormire nimisq; moueri.
Ista grauare solent auditus ebrietasq;

¶Hic tãgunt̃ tria grauedinem auditus inducẽtia. Primũ est ĩmediatus somnus post cibũ sumptũ:& hoc usq; ad repletionẽ:cuius causa potest esse ista:quia somnus ĩmediate post cibum sumptũ facit indigestionem ciboꝝ:cibi autem indigesti grossos ac indigestos fumos procreant:qui sua grossicie meatus auditus opilant:& etiã spiritus auditionis ingrossant & perturbant. Secundũ est nimius cõmotus post cibũ sumptũ:qa talis etiã impedit digestionem & clausionem debitã orificii stomachi. Aliqui tamẽ textus loco nimis habent minus:& tũc sensus est qd̃ nullus motus post cibum sumptũ etiã grauat auditũ:Cuius ratio est:qa tunc orificium stomachi nõ ita facile claudit̃:sicut per paucã deambulationẽ:qua cibi descendũt ad fundum stomachi:iam stomacho nõ existẽte clauso fumi multi ascendunt ad caput grauantes auditũ. Tertiũ est ebrietas:quia ex ebrietate ꝓcreantur fumi multi:& uapores qui ascendũt ad caput:& ad organũ auditus:spiritũ eius ꝑturbantes & auditũ grauãtes:& non solũ ebrietas inducit:nocumẽtũ auditui:sed etiã uisui:& omnibus sensibus ꝑpter candẽ cãm:ut etiã prius dictum est Aui.ṽo.iiii.in.c.ii.de cõseruatione sanitatis auris etiam dat tria nocentia auribus:& dicit.& ex eis quidem quæ nocent auri & reliquis sensibus sunt fastidiũ & repletio & proprie somnus super repletionẽ. Et est sciendum q; aliqui textus adhuc habẽt istum uersum continentẽ adhuc alia inducentia grauedinem auditus:& est iste: Balnea sol uomitus

affert repletio clamor:qa ista inducũt ẽt grauedinẽ auditus:maxĩe tñ tinitũ:qa dicit Aui.iiii.i.c.de cura tinitus op3 ut oẽs iste uitẽt so/lem & balneũ laboriosum & uomitũ & clamorẽ & repletionẽ.

¶Hic tãgũt septẽ inducẽtia tinitũ in aure.i.sonũ quẽ hõ uſ audire exterius.

Metus:longa fames:uomitus:pcussio:casus
Ebrietas:frigus tinnitũ causat in aure.

Quoꝝ primũ ẽ metus:& ſm alios motus:cã est de metu:q ĩ metu spũs & humores mouenť ad ĩteriora.s.uersus cor subito:ex quo mo tu facile motus generať uẽtositas:quę penetrãdo ad organũ auditus tinitũ causat.De motu ẽt p3:q ex motu corpali ẽt cõmouenť humo res & spũs ex qua cõmotiõe ẽt generať uẽtositas facile q̃ ueniẽs ad aures tinitũ causat:qa tinitus causať pp aliquã cõmotionẽ uaporis aut uẽtositatis circa organũ auditus cõmouẽtiũ aerẽ cõnaturalẽ in organo auditus existentẽ.Secũdũ est lõga fames:& rõnẽ subiungit Aui.iiii.in.c.ix.dicẽs.& illud est pp agitationẽ cadẽtẽ ĩ humoribus sparsis ĩ corpe qescẽtibus ĩ ipso:& cũ nõ inuenit nã cibũ aliquẽ cõ/uertiť ad eos:& resoluit ipsos & mouet eos. Tertiũ est uomitus:qa in uomitu q ẽ motus laboriosus mouenť maxĩe humores ad caput: in signũ cuius oculos & faciẽ uidemus fieri rubeos:& uisus fieri no cumẽtũ:& sic ẽt facile mouenť in uomitu uapores & uẽtositates ad organũ auditus. Quartũ est pcussio spere in capite & maxime in aure:cuius cã est:qa ex tali ẽt accidit uehemẽs cõmotio aeris cõnã/lis ĩ organo auditus existẽtis:qa nã aliquo mẽbro leso ĩmdiate mit tit ad ipm spũm & sanguinẽ qui sunt instrumenta naturę:ex qui/bus tũc accidit in aure cõmotio. Quintũ est casus:& maxĩe supra caput:pp eandẽ cãm quæ dicta est de pcussione:& ẽt ex casu quo/cũq3 uehemens fit cõmotio humoꝝ in corpore. Sextũ est ebrietas: cuius causa est:qa in ebrietate caput repleť fumis & uaporibus:ex

qbus ad organũ auditus uehentibus facile cõmouet' aer cõnaturalis in organo auditus existẽs. Septimũ est frigus: ex forti.n.frigore de bilitat' organũ: q̃re ex leui cã facile patit' uel cõtingit tinitus ex forti frigore: qa forte frigus causat uentositates. Et nõ solũ ex istis causis cõtingit tinitus auriũ: imo ex pluribus aliis sicut ex uẽtositate in ca pite gnãta & in ipso mota: aut ex sonitu saniei q̃ generat' fortasse: in ipsa: & ex feruore puris in ptibus eius: aut ex motu uẽtositatis acci dẽtis multotiẽs in meatibus eius: sicut fit in febrib⁹: aut ex repletiõe supflua i corpe & ppue i capite: aut ex mã uiscosa resoluta i paucã uẽtositatẽ: aut ex medicinis: quaꝝ ppetas est ut retineãt humores & uẽtositates in tpibus cerebri: ut colligit' ab Aui. loco pall'.

Balnea uina uenus uẽtus piper allea fumus
Porri cum cepis lens fletus faba sinapis
Sol coitus ignis labor ictus acumina puluis
Ista nocent oculis sed uigilare magis.

¶ Hic ponunt'.xxi. res nociue oculis. Pri ma ẽ balneũ siue hu midũ siue siccum qđ stupba dr. Primo qa calefacit eos calefa ctione multa: & sic ledit coꝝ cõplexionẽ: cũ nãlr sint frigidi de nã aq̃. Secũdo qa exsiccat & resoluit humiditates subtiles oculoꝝ: qui bus spũs uisiui q sunt ignei hñt refocillari & tẽpari. Et pp istud plu res repiunt' ceci supra renũ: in qbus cõitas utit' stuphis & balneis: queadmodũ ẽt plures repiunt' leprosi i holãdia quã i aliq̃ alia regio ne: pp indebitũ regimẽ. Secũda res est uinũ: & hoc imoderate sum ptũ: tale.n.debilitat oculos & uisum: qa caput replet fumis & uapo ribus: & ergo etiã hebetat oẽs sensus. Tertia res est uenus.i.nimius usus coitus: q ab oibus medicis fert' debilitare multũ uisũ. Et Arist. .iiii. pbleu. parti.iii. assignat cãm istã dicens: qa.s. p coitũ aufert' qđ oportunũ est oculis. Oportet.n.humidũ aqueũ subtile eis inesse: in quo uisibiles spũs fulciant': nã oculus naturalr est talis.s.humidus.

Q

Vñ de sensu & sensato:&.y.de gene.aiali.dr:oculũ esse de nã aquę: sed euulsis humidis & euacuatis ꝓuenit superiora desiccari:pp qđ oculi a sui recedũt nã q humiditate uigebãt:& merito oculi uigent humiditate:qa p spũs igneos qui sunt in multo motu euanescerẽt nisi humido sustẽtarent:& ex isto manifestũ est:q coitus exsiccat ptes supiores subtrahẽdo humidũ ad qđ sequit lesio acuitatis uisus. Quarta res est uẽtus:& maxie meridionalis:de quo dicit Ipo. .iii.ampho.ampho.illo:austrini flatus:qđ est caliginosus.i.caliginẽ & obscuritatẽ ĩ oculis inducẽs:qđ ꝓuenit:qa talis uẽtus capat replet humiditatib⁹ hebetãtib⁹ sensus & spũs obfuscãtibus. Quinta res est pip:qđ ꝓuenit pp sui acuitatẽ q̃ gnãt fumos oculos mordicãtes. Sexta est allea q̃ ẽt nocẽt uisui pp coꝝ acuitatẽ & uaporositatẽ: ut ẽt prius dictũ est ibi. Allea nux ruta. Septima est fumus q ẽt nocet oculis pp sui mordicationẽ & exsiccationẽ. Octaua est porri:qa ex esu ipsoꝝ gnãntur fumi grossi melãcolici:qbus uisus obũbrat: ut ẽt prius dictũ est ibi. Allea nux ruta. Nona est cepe:quaꝝ comestio nocet oculis pp eaꝝ acuitatẽ. Decima ẽ lens:de quo dicit Aui. .ii.can.c.de lente:qđ illius q plurimũ eius comestiõe utit uisus obtenebrat pp uehemẽtiã exsiccatiõis eius. Vndecima res est fletus nimius q debilitat oculos ex eo qđ inducit debilitatẽ retẽtiue oculoꝝ. Duodecima est faba:cuius usus gnãt fumũ grossũ melãcolicũ obtenebrãtẽ spũs uisiuos sicut porrũ:& ergo ẽt comestio fabaꝝ inducit somnia terribilia. Decimatertia est sinapis:cuius usus ĩducit debilitatẽ uisus pp ei⁹ acuitatẽ. Decimaq̃rta est aspicere solẽ:& hoc ẽ pp eius uehementẽ nitorẽ & splẽdorẽ qbus destruit uisus:ut pꝫ ad expientiã:& hoc iõ:qa uehemẽs sensibile nõ ꝓportionatũ sensui:sicut radii solares corrũpunt sensũ. Decimaquta est coitus:& maxie post nimiã repletionẽ:uel magis post nimiã uacuitatẽ & inanitionẽ:& de ista dictũ est. Decimasexta ẽ ignis:cuius inspectus causat

ſiccitatē uehemētē i oculis:& ſic ledit uiſum:& ēt ledit pp claritatē eius:& ergo cōiter uidemus fabros:& illos q cōtinue corā igne operant᷑ rubeos aut debiles hr̄e oculos. Decimaſeptima nimius labor: qa talis ēt uehemēter exſiccat. Decimaoctaua ē pcuſſio ꝯ oculos q̄ ledit oculos & uiſū:qa facit ſanguinē fluere ſpūm uiſiuū pturbātē: & aliqn̄ apoſtema generātē. Decimanona ē nimius uſus reꝝ acutarū:videlꝫ uti diuerſis ſalſamētis acutis: & hoc pp acuitatū fumoꝝ ex ipſis gnātoꝝ. Vicesima eſt puluis:ſiue ambulare in locis puluerulentis in qbus de facili puluis ad oculos puenit:& uiſum obfuſcat: Vigeſimaprima:& iter cęteras magis ledēs oculos & uiſū:eſt nimiū uigilare:qa uigilię nimię nimiā ſiccitatē i oculis inducūt.Et ī gnāli oīs repletio nocet oculis:ſilr̄ oē q̄ exſiccat nām:& oē q̄ turbat ſanguinē ex reb⁹ ſalſis acutis & aliis:& oīs ebrietas. Vomitus ṽo ꝯfert ei inq̄tū purgat ſtomachū:& nocet ei inq̄tū mouet mās cerebri expellēdo eas ad ipm.Et ergo ſi fuerit uomitus neceſſari⁹ dꝫ fieri poſt cibū cū facilitate.Et ſilr̄ ſomnus ſupflu⁹ nocet uiſui:& ſomnus ſtatim poſt repletionē:& multitudo fleubotomię:& ꝓprie cū uentoſis ꝯtinuis.& iſtud colligit᷑ ex Aui.ī.iii.trac.iiii.c.de rememoratiōe reꝝ uiſui nocētiū:ubi ēt Aui. plures ex cauſis i tex.narratis exprimit.

Feniculis uerbena roſa celidonia ruta
Ex iſtis fit aq̄ q̄ lumina reddit acuta.

¶ Hic tāgunt᷑.v.res medicinales:quaꝝ aq̄ cōfert uiſui.Prima eſt feniculis: cuius ſuccus i oculo poſitus acuit uiſū ſ̄m Ra.iii.Almā. Secūda ē ṽbena:cuius aq̄ a cōibus medicis ponit᷑ in receptis ponētibus ꝯ debilitatē uiſus.Tertia eſt roſa:cuius aq̄ cōfortādo ſpūm aīalē pōt cōfortare uiſum.Quarta eſt celidonia:& eſt herba hn̄s ſuccū citrinum:& dr̄ celidonia q̄ſi celica dona donās.Quinta eſt ruta:& eſt herba cōis:& aq̄ iſtaꝝ duaꝝ herbaꝝ ſimilr̄ ualent:ut ex cōibus autoribus medicinę patet:& de plu-

ribus istarum herbarum prius in diuersis passibus dictū est amplius.

¶ Hic ponunt̄ aliq̄ medicinę ualētes ad dolorē dentiū: & dicit tex. q̄ semina porrorum & iusquiamus simul usta ualēt ī dolore dētiū:

Sic dētes serua porrorum collige grana.
Ne careas iure cū iusqamo simul ure.
Sicq; p ēbotū fumū cape dēte remotū

& debēt sic administrari: succus iusqami cū seminibus porrorum d3 simul cōburi: & fumus istorum p embotū recipi in illa pte ī qua est dolor dētis: Iusqamo.n.est uirtus stupefaciēdi: & sic ex stupore dolor nō pcipit̄: & ī fumo seminis porris est uirus īterficiēdi & eiiciēdi uermes q aliqñ in cōcauitatibus dentiū existētes intolerabilē faciūt dolorē: & istud dicit Aui.ii.can.c.de porro: & ē porrū herba nota: & īusqamus ē herba stupefactiua hñs lōga folia pīgiua & fetida.

¶ Hic ponūt̄ .vi.causę raucedinis uocis: quarum.

Nux oleū frigus capitis āguillaq; potus.
Ac pomū crudū faciūt hoīe3 fore raucū

Prima est nux.i.comestio nucū: qa nuces multū exsiccāt: & ergo uocē exasperāt & faciūt eā similē uocibus gruū. Secūda est oleū: cuius usus pōt īducere raucedinē: q2 ptes eius aliq̄ uiscose adhęrēt ipsi cāne pulmōis faciētes raucedinē secūdo pōt inducere raucedinē ī corporibus colericis: qa oleū ī talib9 cito īflāmat̄: & sic inducit ex tali calefactiōe exaspatonē & raucedinē: pria tñ cā vr̄ melior. Tertia est frigus capitis: cuius cā est: qa ex frigore capitis fit cōpressio cerebri: ex cuius cōpressiōe fluunt humores deorsum uersus guttur & cānā pulmōis īducētes raucedinē pp nimiā humectationē cāne. Quarta ē anguilla siue comestio anguillę: qa ex esu eius fleuma ita uiscosa multiplicāt̄ q̄ ueniētia ad cānā pulmonis illic adhęręt inducētes raucedinē. Quinta est potus nimius: & maxime qñ itur dormitū: cuius cā est: qa ex tali cāna pulmonis ēt multū hu

mectatur:tiã uehemẽs humectatio canne pulmonis potissima est cã raucedinis uocis ꝭm omnes medicos. Sexta est pomũ crudũ:qa in quantũ crudũ multiplicat fleumata:& si sit cũ hoc ĩmaturũ stiptiꝰ cum siue ponticũ guttur exasperat.

Ieiuna uigila caleas dape ualde labora
Inspira calidũ modicũ bibe cõprime flatũ
Hęc bene tu serua si uis depellere reuma.
Si fluat ad pectus dicatᷣ reuma catarrus
Ad fauces brancus ad nares esto corisa

¶ Hic tangunt septẽ qbus curatᷣ reuma. Primũ est abstinẽtia siue ieiuniũ:qa p hoc mate ria reumatis diminuitᷣ qa abstinẽtia exsiccat: & mã melius maturatᷣ & cõsumitᷣ:qa nã nõ hñs mãm cibalẽ inq̃ agat agit ĩ mãȝ reumatis & cõsumit eã & caput minus repletᷣ: & ergo dicit Aui.v.in trac.i. .c.xiii.& opȝ q̃dẽ ne patiẽs catarrũ & corisã repleat uẽtrẽ cibis:q̃re repleatᷣ caput eiꝰ. Secũdũ ẽ uigilia:qa illa ẽt ẽ exsiccatiua cerebri & ꝓhibitiua ascẽsus multoꝝ uapoꝝ ad caput. Tertiũ est cibi calidi q ẽt iuuãt ĩ reumate cũ est ex mã frigida:qa p illos ẽt tũc digeritᷣ mã frigida. Quartũ ẽ multũ laborare:qa p hoc ẽt cõsumitᷣ mã reuma tis:qa labor multus exsiccat supfluitates corpis:& loco istius dictio nis ualde:q̃dã tex.hñt ueste:& tũc sensus est q̃d in cura reumatis ẽt ualet calere uestibꝰ:& hoc ẽt uerũ est maxĩe:tñ qñ mã reumatis est frigida. Quĩtũ est inspiratio acris calidi:& hoc maxĩe ĩ catarro ex mã frigida:qa p acrẽ inspiratũ calidũ tũc calefacit mã & maturatᷣ. Sextũ est modicũ bibere & pati sitim:qa p hoc ẽt mã reumatis cõsumitᷣ cũ sitis siue modica bibitio exsiccet:& ẽt p modicã bibitionẽ nõ repletᷣ sicut p multũ potũ. Septimũ est cõprimere flatũ.i.retinere anhelitũ:istud.n.ualde bonũ est in catarro maxĩe a cã frigida:qa p istã retẽtionẽ anhelitus calefaciunt pectoralia:& sic melius digeritᷣ materia frigida fleumatica faciẽs catarrũ:& plurima istoꝝ

& alia tãgit Aui.lo.ꝑal.dicēs ꝙ opꝫ ut assiduet calefactionē capitis & elongationē eius a frigore:& minuat ipm a septētrione:& ꝓprie post austrū:auster.n.replet & rarificat & septētrio cōstringit & ex/primit & minorat potū aq̄ cōgelate:neqꝫ dormiat in die & sitiat & famē patiat᷑ & uigilet q̄tū pōt:qm̄ sunt initiū curę.Rasis v̄o.ix.Al mã.uult ꝙ patiēs reuma dꝫ cauere ne iaceat supinus:& rō est:ne ꝑ illiū decubitū mã fluat ad ꝑtē posteriorē:& cū pars posterior nō hꝫ manifestos meatus ꝑ quos mã fluat timeat᷑ ne fluat ad neruos & faciat spasmū uel paralisim:& silr̄ dꝫ abstinere oīno a uino:qa uinū ē uaporosū:& cū multū calidū sit dissoluit materiã & auget reuma:& silr nō dꝫ stare ad solē aut ad ignē:quia sol aut ignis dissoluēdo materiã augēt reuma:deinde tex.in duobus ultimis uersibus ponit dr̄iam iter ista tria noīa.s.catarrus:brãcus:& corriza.& stat dr̄ia in hoc qđ est fluere materiã ad aliã ꝑtē:uñ reuma ē nomē cōe ad oēm fluxū materię de uno mēbro ad aliud. Et ergo dr̄ reuma q̄si ruens mã:in cōi tñ usu capit᷑ solū pro noīe cōi ad oēm fluxū materię a capite:& cōtinet sub se istas tres spēs.s.catarrū:brancū:& corrizã:uñ si illa mã fluat ad pectus uel mēbra uicina dr̄ catarrus:si v̄o ad fauces brãcus:sed si fluat ad nares dr̄ coriza.

¶ In hoc tex.pōit autor medicinã curatiuã fistulę dicēs ꝙ emplastrū factū ex auripigmento:sulphure calce & sapōe simul mixtis

Auripigmētū sulphur miscere memento
His decet apponi calcem cōmisce saponi
Quattuor hęc misce ꝯmixtis q̄ttuor istis
Fistula curat᷑ quater ex his si repleatur

curat fistulã:cuius cã est:qa in istis est uirtus exsiccatiua & mūdificatiua q̄ itentiōes necessario reqrunt᷑ in curatiōe fistulę.de auripigmēto dicit Platea.ꝙ est calidū & siccū in q̄rto gradu dissoluit attrahit cōsumit & mūdificat:& sulphur & sapo ꝑm eū etiã calida sunt

& ficca:sulphur tñ uehemẽtius:q̃a est calidũ & siccũ in q̃rto gradu: Sapo ṽo nó.de calce dicit Aui.ꝙ calx abluta ẽ exsiccatiua sine mordicatióe & cósolidat. Notãdũ circa istud ꝙ fistula ẽ uulnus assidue & ꝑiodice fluẽs.i.ꝭm diuersa tẽpora uel ꝭm diuersas lunatiões:auripigmẽtũ ṽo est illud quo utunt̃ sculptores:quo faciũt adherere es siue metallũ lapidib⁹.sapo ṽo.i.smigma est illa pinguedo alba siue nigra q̃ mulieres lauãt & mũdãt uestes:alia uocabula nota sũt.

Ossibus ex denis bis centenisq; nouenis
Cóstat hó denis bis dẽtibus ex duodenis
Ex tricẽtenis decies sex quinqueq; uenis

¶ In hoc tex.autor põit nũcꝝ ossiũ dẽtiũ & uenaꝝ hũani corpis & dicit. Primo ꝙ hõ constat ex ducentis & nouẽdecim ossibus:ꝭm tñ solẽnes medicinę doctores.ut Ipoc.Gal̃. Rasis: Auer.& Aui.Ossa hois sũt ducẽta &.xlviii.l3 i particulari enumeratióe ossiũ discóueniãt:& istud uult ille cõis uersus.Ossa ducẽtena sunt atq; q̃ter duodena.Secũdo dicit ꝙ hõ d3 hr̃e triginta duos dentes.& istud intelligẽdũ est cõiter:& ut plurimũ i hoĩbus ꝑfectis:aliqñ.n.cõtingit aliquos hoĩes nõ hr̃e dẽtes q̃ttuor extremos q sũt post molares:& in talib⁹dẽtes sũt.xxviii.tm̃:& aliq carẽt his dẽtib⁹ultimis i pueritia tm̃:alii in pueritia & in iuuẽtute:ita ꝙ nõ eis nascũt̃ donec sint senes:alii tota uita.Circa istud sciẽdũ est ꝙ ꝭm Aui.in.i. doc.v.sum.c.de anathomia dẽtiũ.Inter oẽs dẽtes duo uocant̃ duales:& sunt duo dentes anteriores:& duo q̃drupli iuncti dualibus a dextris & sinistris:& tã duales quã q̃drupli sunt duo in sup̃iori mãdibula:& duo in inferiori:& sunt oẽs ordinati ad incidẽdũ:& ideo a q̇busdã incisores uocant̃:& spãl̃r duales:& post istos dentes sunt duo dentes q uocant̃ canini supius:& duo inferius ĩmediate cõiuncti q̃druplis:& officiũ eoꝝ est frãgere dura:& post illos sunt q̃ttuor dẽtes molares a dextris & a sinistris q̃ttuor tã i supiori quã i iferiori

mãdibula:& post istos in aliqbus est dens unus sensus tã a dextris q̃ a sinistris:& tã in inferiori q̃ supiori mãdibula:in aliqbus vo nõ:& sunt isti dẽtes molares & dẽtes sensus oẽs ordinati ad molendũ:& sũma totius numeri dentiũ est.xxxii. uel.xxviii.in nõ hñtibus dentes sensus.s.q̃ttuor duales:quattuor quadrupli:& quattuor canini .xvi.molares:& quattuor dentes sensus. Tertio dicit q homo hȝ tricentas & septuagintaqnqȝ uenas ut posset patere enumerãti eas.

¶In hoc tex. enumerat.Prio autor humores q sũt necessarii ad ꝯstõnẽ humani corpis: & dicit q q̃ttuor sunt

Quattuor humores ĩ hũano corpe ꝯstãt
Sanguis cũ colera fleuma melancolia
Terra melã.aq̃ fleg.& aer sãguis col.ignis

humores ĩ humano corpore.s.sanguis:fleuma:colera:& melãcolia. Secũdo oñdit nãm & cõplexionẽ cuiusqȝ humoris p hoc qd̃ cõpat unũquẽqȝ uni elemẽtoꝝ:& uult q melãcolia est frigida & sicca:& sic cõpat terrę q̃ siłis naturę est.fleuma est frigidũ & humidũ:& sic cõpat aq̃:sanguis est calidus & humidus:& sic cõpat aeri.sed colera est calida & sicca:& sic cõpat igni.& iste sensus ẽt pȝ ĩ his vsib⁹. Humidus ẽ sanguis:calet:est uis aeris illi.Alget:humet:fleuma:illi uis fit aquosa.Sicca calet colera:sic igni fit similata.Melãcolia friget sicca q̃si terra.Et pro maiori ĩtellectu sciẽdũ est q ꝭm Aui.in.i. doc.iiii.c.i.q̃ttuor sunt humores ĩ corpe hoĩs.s.sanguis:fleuma:colera:& melãcolia:ut dictũ est.Inter quos sanguis est melior.Primo quia est materia spirituũ:in quibus uita cõsistit:& oĩs opatio uegetatiua uitalis & aĩalis. Secũdo quia ꝯformis est cũ principiis uitę. Est.n.calidus & humidus tẽpate.Tertio quia plus nutrit & restaurat dpditũ ceteris humoribus.Et ut ad unũ sit dicere:est thesaurus naturę:ex cuius pditione sequit mors statim:deinde sequit fleuma in bonitate.Primo qa aptũ ẽ ut tpe necessitatis fiat sanguis:& ideo

nō h3 ꝓpriū receptaculū:ſed incedit cū ſanguine. Secūdo q̄a uici/
nus ē radicali humido:qꝫ eſt uelut baſis uitę. Deinde ſequit᷑ colera:
qa participat cū nāli calore quādiu mēſurā ſeruat:deinde eſt melā/
colia uelut fex & ſordicies elongata a principiis uitę:inimica leticię
& liberalitati & cōnata ſenio & morti. Secūdo ſciēdū pro diuiſione
& diffinitiōe humoꝝ qꝫ ſanguinis duę ſunt ſpēs.ſ.nālis & innālis:
nālis eſt cuius color ē rubeus.ſ.uenalis rubeus obſcurus:& arteria
lis rubeus clarus malo carēs odore:& eſt ualde dulcis:& hoc ꝑ re/
ſpectū ad alios humores. Innaturalis eſt duplex. Nā qdā eſt īnālis:
q̄litate.ſ.qui eſt mutatus a cōplexiōe bona in ſe ſine alterius humo
ris cōmixtiōe:alius eſt īnālis ꝑꝑ humorē malū ei admixtū peccātē
q̄litate ſubſtātia uel q̄titate uel in ꝓportiōe alteri⁹ ad alteꝝ:& iſte ē
duplex. Nā qdā eſt nō nālis ex ꝑmixtione mali humoris qui ab ex/
tra ſibi ſupuenit alius eſt nō nālis ex ꝑmixtiōe mali humoris gene/
rati in ipſomet ſanguine:quādo pars ſanguinis putrefacta eſt:ſicut
& eius ſubtile cōuerſum eſt in colerā:& groſſum in melancoliā:uel
illa colera:uel illa melācolia:uel utraqꝫ māſit in illo ſanguine:& iſte
ſanguis nō nālis ex admixtiōe mali humoris multipliciter diuerſifi
catur a nāli. Primo in ſubſtātia:qa groſſior & turbidior eſt cū ſibi
miſcet᷑ melācolia:uel ſubtilior cū ſibi miſcet᷑ colera citrina uel aquo
ſitas. Secūdo in colore:qa eſt declinas ad albedinē ex ꝑte fleumatis
uel ad nigredinē ex parte melācolię. Tertio in odore:qa fetidior eſt
ex admixtiōe putridoꝝ humoꝝ uel oīno odore caret ex admixtiōe
crudoꝝ. Quarto in ſapore:qa uergit ad amaritudinē ex admixtio
ne colerę:uel ad acetoſitatē ex parte melācolię:uel ad inſipiditatē ex
parte fleumatis. Fleumatis ṽo nālis ēt duę ſunt ſpēs.ſ.nāle & īnāle:
naturale eſt qꝫ eſt aptū:ut in aliquo tpe fiat ſanguis:qm̄ eſt ſanguis
nō bn̄ coctus. Et eſt qdā modus dulcis fleumaticis qꝫ nō ualde exi/
ſtit frigidum:īmo corporis cōparatione eſt frigiditatis pauce:ſan/

guinis vͦo cōparatiōe & colerę rubeę est frigidū:& est nāliter albū: & dr̄ istud fleuma dulce extenso hoc noie dulce ad oēs sapores de/lectātes gustū:qa alio mō istud fleuma nāle nō est dulce:cū sit insi/pidū aquosum & sapori aq̄ multū ꝓpinquū:& nō fecit nā̄ isti fleu/mati ꝓpriū receptaculū sicut colerę & melācolię fecit:sed fecit ip̄m trāsire cū sanguine ut tpe necessitatis uertat̄ in sanguinē:qa hȝ sil̄i/tudinē ꝓpinquā sanguini:& istius fleumatis duę sunt necessitates: & una utilitas. Prima utilitas ē:ut sit iuxta mēbra ad hoc ut opent̄ in eo eoꝝ uirtutes & coquāt & digerāt & nutriāt ex eo cū membra amiserint nutrimētū ꝙ cōsueuit uenire ad ipsa:qđ ē sanguis bonus pp retentionē materię sanguinis:q̄ qdē retētio a stomacho & epate fit pp aliq̄s cās accidētales. Secūda necessitas est:ut misceat̄ cū san guine & reddat ip̄m aptū ad nutriendū mēbra fleumaticaꝝ cōple xionū sicut cerebrū & nuchā:in quoꝝ sanguine ea nutrituro notabi lem fleumatis partē esse opȝ. utilitas vͦo eius est:ut humectet iunctu ras & mēbra q̄ multū mouent̄ ne desiccent̄ pp calorē q ꝓuenit ex motu & cōfricatiōe. fleuma vͦo inaturale pōt diuidi:primo ex parte substātię. Et sic quoddā est muscillaginosū:& est fleuma:ꝑm sensū diuersū i subtilitate & grossicię in suis ptibus:& dr̄ muscillaginosū pp sil̄itudinē quā hȝ cū muscillaginibꝰ extractis a seminibꝰ:aliud ē fleuma grossum:qđ apparet eq̄le i substātia.i.in subtilitate & grossi cie:ꝑm iudiciū sensus:sed ꝑm ueritatē diuersū est in suis partibus: & dr̄ fleuma crudū:& istud multiplicat̄ i stomacho & in intestinis: & pp ipsius expulsionē a stomacho p̄cepit Ipocras fieri uomitū in mēse bis:& ad eius expulsionē ab intestinis statuit nā̄ colerā deflu/ere a cistia fellis ad intestinū ieiunū. & cōsequēter ad alia inferiora: quatenus abstergeret illud fleuma ab orificiis intestinoꝝ:& faceret ip̄m descēdere cū fecibus:multiplicat̄ etiā interdū in uenis spāl̄r in senibꝰ pp diminutionē digestiōis:& illic morā trahēs paulatim au/

getur & ingrossat: & cũ ab eo tãdẽ grauet nã: & nõ possit ipm p ue
nas expulsionis ordinarias expellere faciẽs de possibilibus qđ me/
lius est elõgat ipm a corde & aliis mẽbris intrinsecis: & mittit ad ex
trema & spãlr ad tibias: qa sua grauedine nãr tendit ad inferiora:
& ista est cã: q̃re tibie senũ inflant inflatione relinquẽte foueã post
impssionẽ digiti spãlr circa noctẽ: & in pinguibus & solitis nutriri
humidis: aliud est fleuma ualde subtile: & est fleuma aquosũ sile aq̃
aliq̃lr inspissate: & sępe inuenit in saliuis & sputis male digerentiũ
& nimis bibẽtiũ & a cerebro ad nares distillare solet ĩ pricipio cori
zaꝝ: & cũ p decoctionẽ ingrossat cõuertit ĩ fleuma grossũ aut mu
scillaginosũ: aliud est fleuma ualde grossũ albũ uocatũ gipseũ: & ẽ
fleuma: cuius subtile fuit resolutũ pp nimiã morã eius in iũcturis:
& grossum remãsit q̃si lapidificatũ: Et istud fleuma facit podagrã
nodosã fere insanabilẽ. Aliud ẽ fleuma uitreũ & est fleuma spissũ:
grossum sile uitro liquefacto ĩ colore: uiscositate & põdere. Secũdo
diuidit fleuma ĩnaturale ex pte saporis: nã quoddã est fleuma dulce
q fit ex admixtiõe sanguinis cũ fleumate. & sub isto ẽt cõtinet fleu
ma unctuosũ q fit ex admixtiõe unctuositatis sanguis: sicut quod
dã fleuma uitreũ. Aliud ẽ fleuma salsũ factũ ex admixtiõe colerę.
Et istud est magis mordax siccius & lenius cęteris spẽb[9] fleumatis:
pp colerã quã suscipit in se q̃ sicca existit lenis & acuta: & hoc fleu/
ma sępe repit in fleumaticoꝝ stomachis potantiũ sępe uina fortia
& utẽtiũ salsis & acutis: & adherẽs stomacho causat ĩterdũ sitim cla
morosã: & diu currẽs p intestina qñq; excoriat ea: & ĩducit dissente
riã: & ĩ ano frequẽter ĩducit fortẽ tenasmonẽ: Aliud est fleuma ace
tosũ q fit qñq; pp melãcoliã acetosã sibi admixtã: & qñq; fit pp ebu
litionẽ q̃ accidit fleumaticis: sicut accidit succis dulcib[9] fructuũ: qđ
primo ebuliũt: & postea acescũt: & istud fleuma sępi[9] apparet ĩ sto/
macho male digerentiũ q̃ in aliis partibus. Nã ad os stomachi nãr

ꝓfluit melãcolia ad desideriũ suscitãdũ:quæ deorsum cadens qñq₃ fleumati mixta reddit ip̃m acetosũ:& hoc cognoscit᷑ ꝑ ructus acidos:& interdũ fleuma tale generat᷑ ĩ stomacho ꝑ uiã ebulitiõis a debili calore ex chilo:aliud ē fleuma põticũ:ꝙ qñq₃ causat᷑ ꝑꝑ admixtionē melãcoliȩ põticȩ:& istud raro repit᷑ ꝑꝑ raritatē melãcoliȩ põticȩ:qñ v̓o causat᷑ ꝑꝑ uehemētē infrigidationē ei⁹ q̃ humiditas eius congelat᷑ & aliq̃liter ad terrestreitatē alterat᷑:& nõ supuenit ei calor debilis q faciēdo ip̃m ebulire cõuertat sp̃ũm in acetositatē:neq₃ color fortis q digerat ip̃m & cõuertat ip̃m in sanguinē:colerȩ v̓o sp̃ēs sil̃r duȩ sunt.s.nãlis & inãlis. Colera nãlis est spuma sanguinis:cuius color est rubeus clarus.i.citrinus in ultimo gradu citrinitatis:sicut capilli safrani:& est leuis acuta & q̃to magis fuerit calida erit maioris rubedinis.Et ista colera postq̃ generata est in epate diuidit᷑ in duas ꝑtes:quaꝝ una trãsit cũ sanguine ad uenas:& alia pars trãsmittit᷑ ad bursã fellis.Pars aũt illa colerȩ q̃ trãsit cũ sanguine penetrat cũ eo cã necessitatis & cã utilitatis.Necessitas est ut misceat᷑ cũ sanguine ad nutriēd ũmēbra colerica:& utilitas est ut subtiliet sanguinē & faciat ip̃m penetrare ĩ uenis. Pars ãt illa q̃ trãsit ĩ bursam fellis trãsit illic ēt ꝑꝑ necessitatē & utilitatē:necessitas est dupex:q̃dã est necessitas corꝑis totius.s.mũdare ip̃m a supfluitatibus colericis:alia est respectu burse fellis:& est nutrire ipsam.Vtilitas ēt duplex est:una est abluere intestina a fecibus & fleumate uiscoso adherẽtes eis:altera est pũgere ĩtestina & musculos ani ut sentiãt ꝙ ē eis nociuũ & emittãt egestionē:& huius rei signũ ē ꝙ colica sȩpe accidit ꝑꝑ opilationē factã in foramine ꝙ ꝓcedit a bursa fellis usq; ad intestina:colera v̓o ĩnaturalis duplex est:nam una est ĩnaturalis ꝑꝑ cãm extrinsecã q̃ ei admiscet᷑.Alia est ĩnaturalis ꝑꝑ cãm in se:quia substãtia eius nõ est naturalis:colera ĩnaturalis ꝑꝑ cãm extrinsecã: alia est scita & famosa:& est illa cui fleuma admiscet᷑:& dr̃ famosa

siue ēt nota:qa sępissime generari solet. Et ex hac colera sępe fit ter tiana nota:alia est q̃ est minoris famę:& ē illa cui melācolia est ad/ mixta. colera v̂o famosa uel ē citrina:& generat̃ ex admixtiōe fleu/ matis subtilis cū colera naturali:uel est uitellina sil̃s uitellis ouorꝫ: & generat̃ ex admixtione fleumatis grossi cū colera nāli. colera v̂o minoris famę fit duobus modis:unus est qn̄ colera i se adurit̃:& fit cinis a quo nō separat̃ pars subtilis colerę:sed cū eo miscet̃:& hæc colera est peior:alius ē melācolia colerę de foris adueniēs cū ea mi/ sceatur:& hæc colera est melior alia:& est eius color rubeus:sed nō clarus nec floridus:imo est magis sil̃s sanguini uenali:colerę v̂o in naturalis in ꝓpria substātia sine alteri⁹ humoris cōmixtiōe:alia est q̃ sępius gn̄at̃ i epate:ꝑ hoc qđ subtile ꝗ est i sanguie adurit̃ & trāsit in colerā:& grossum i melācoliā:alia est q̃ in stomacho magis gn̄at̃ ex cibis malis nō digestis sed corruptis:uel gn̄at̃ in uenis ex humo rib⁹ aliis:& istius colorę duę sūt spēs:nā q̃dā est prassina sil̃s colori prassi nigri q̃ gn̄at̃ ex uitellina qn̄ adurit̃:nā adustio facit in colera uitellina nigredinē q̃ cōmixta cū citrinitate gn̄at̃ color uiridis:alia est eruginosa sil̃s i colore eruginieris:& gn̄at̃ ex prassina qn̄ prassi na tm̄ adurit̃:donec siccet̃ eius humiditas:& incipiat redire ad albe dinē ꝑꝑ suā siccitatē:& iste duę ultimę colerę male sūt & uenenosę: eruginosa tn̄ maior est. Melācolię v̂o spēs sil̃r duę sunt. s. naturalis & inaturalis:naturalis est fex boni sanguinis & turbulentia & sup/ fluitas:cuius sapor est medius inter dulcedinē & ponticitatē:& ista melācolia cū generata est in epate partit̃ in duas ꝑtes:quarꝫ una pe netrat cū sāguie & manat cū eo ad uenas:alia trāsmittit̃ ad splenē: ꝑria pars penetrat cū sāguine ꝑꝑ necessitatē & utilitatē:necessitas ē ut misceat̃ cū sanguine ad nutriēdū mēbra melācolica frigida & sic ca sicut ossa. Vtilitas ē ut fluxibilitatē sanguis nimiā coerceat:& ui gore corpulētiā eius cōdenset:donec fiat pars solida mēbrorꝫ duorꝫ

quę dȝ nutrire:alia pars q̃ sanguis nõ idiget uadit ad splenẽ pp ne/
cessitatẽ & utilitatẽ:necessitas est duplex:una est ꝑm totũ corpus.s.
ipm a supfluitate melãcolica mũdare:alia est ꝑm splenẽ.s.ipm nu/
trire:utilitas ṽo ꝓcedit ex ea pp hoc ꝙ ipsa ꝓfluit ad orificiũ stoma
chi exprimẽdo humiditates q̃s illic iuenit:sicut mulier mulgẽdo ex
primit digestis lac ab uberib⁹ uaccę.Et hæc utilitas est duob⁹mo/
dis:uno mõ ipsa multa ꝯstringit & inspissat & cõfortat orificiũ sto
machi.Secũdo qa facit i ore stomachi cõmotionẽ pp acredinẽ eius
& exsiccat famẽ & facit desideriũ.Melãcolia ṽo inaturalis est sicut
res adusta uel cinis respectu alioꝝ humoꝝ:& ei⁹ q̃ttuor sũt spẽs fa
mosę:lȝ plures sint nõ famosę.Prima est q̃ est cinis colerę:& ẽ illud
ꝙ adurit̃ de colera:& hoc spẽs est amara.Secũda est q̃ est cinis fleu
matis:& illud ꝙ fuit adustũ ex fleumate:& si fleuma ꝙ adustũ est
fuerit ualde subtile & aquosũ:tũc melãcolia ex eo genita erit salsa
in sapore.Si ãt fuerit fleuma grossũ ꝙ adurit̃:tũc cinis eius aut me
lãcolia ex eo gñata tẽdit ad acetositatẽ aut põticitatẽ.Tertia est q̃ ẽ
cinis sanguis:& illud qđ adustũ est ex sanguine:& hęc melãcolia ẽ
salsa paꝝ trahẽs ad dulcedinẽ.Quarta est q̃ ẽ cinis melãcolię nãlis.
& si melãcolia nãlis ex q̃ fit fuerit subtilis:tũc ẽ multũ acetosa:& cũ
effundit̃ sup terrã ebulit:& eius odor est acris:& ab eo fugiũt mu/
sce & aialia. Si ṽo talis melãcolia naturalis ex qua fit fuerit grossa:
erit minoris acetositatis cũ pauca ponticitate.

¶Hic ponit autor si/
gna p q̃ cognoscere pos
sumus hoiem sangui/
neę cõplexionis:quoꝝ.
Primũ ẽ ꝙ sanguineus
est naturaliter pinguis
& nõ debem⁹ itellige/

Natura pingues isti sunt atqȝ iocantes
Semp rumores cupiũt audire frequẽtes
Hos uenus & bach⁹delectãt fercula risus
Et facit hos h lares & dulcia ṽba loq̃ntes
Oib⁹ hij studiis habiles sũt & magis apti
Qualibet ex cã nec hos leuiter mouet ira

Largus amãs hilaris ridẽs rubeiq; coloris
Cantãs carnosus satis audax atq; benign⁹

re ꝙ sanguineus sit pĩn guis pinguedıne ꝓprie accepta:qa tale signifi/cat semꝑ frigiditatẽ cõplexionis.ut uult Aui.ii.in doc.iii.ca.iii.sed est pĩguis pĩguedine extẽsa ad multã carnositatẽ:qa ẽ multũ carnosus. Vult.n.Aui.loco p̃al.ꝙ multitudo carnis rubeę cũ decẽti firmitate & nõ laxitate eius significat cõplexionẽ calidã & humidã q̃lis ẽ sanguinea. Et rõ est:qa multitudo carnis rubeę attestat̃ suꝑ fortitudine uirtutis assimilatiue & multitudine sanguinis q̃ uigẽt & inualescũt calido & humido:teste Gal.ii.cõplexionũ dicẽte. Multitudo ãt carnis multitudine sanguinis gñat̃. Calidũ v̓o ꝑfecte digerẽs & assimilãs carnis soliditatẽ opat̃.dicit etiã Auic.lo.p̃al.ꝙ oẽ corpus carnosum sine multitudine pinguedinis & adıpis est sanguineum. Et idẽ uult Gal.ii.tegni.ca.illo.Humida v̓o & calida crassis.Secũ/dũ est ꝙ est iocosus.s.ꝓferẽs v̓ba alios ad risũ ꝓuocãtia uel letus:& hoc ẽ ꝑꝑ benignitatẽ humoris sanguinei ꝓuocãtis hoĩem ad lęticiã & iocũditatẽ ꝑꝑ spũs claros & ꝑfectos ex sãguine gñatos.Tertiũ ẽ ꝙ libẽter audit fabulatiões iocosas:eadẽ de cã.Quartũ est ꝙ incli/natus est ad luxuriã ꝑꝑ caliditatẽ & humiditatẽ ꝓuocãtiũ ad coitũ. Quitũ ẽ ꝙ talis libẽter bonũ uinũ potat.Sextũ est ꝙ libẽter comedit bona cibaria:quoꝝ cã põt esse:qa talis appetit similiora cõple/xiõis eius q̃ sũt bona uina & bona cibaria.Septimũ ẽ ꝙ talis de facili ridet:cuius cã ẽ:qa sanguis ꝓuocat ad risũ.Octauũ ẽ ꝙ talis ẽ hylaris.i.hylarẽ faciẽ amabilẽ & iocũdã hñs ꝑꝑ uiuacitatẽ coloris & formositatẽ cõplexiõis ex cõplexiõe sanguinis. Nonũ est ꝙ talis ꝓfert dulcia uerba ꝑꝑ amicabilitatẽ naturę sanguinis. Decimũ est ꝙ talis ẽ aptus oĩbus artibus.i.de facili põt addiscere quãlibet artẽ ꝑꝑ uiuacitatẽ & ꝑspicacitatẽ ingenii eius. Vndecimũ est ꝙ talis nõ facile irascit̃:& istud ꝓuenit ꝑꝑ humiditatẽ ebetantẽ feruorẽ colerę

ꝓuocãtis ad irã. Deĩde tex. ĩ duob⁹ ultimis v̈sib⁹ repetit aliq̃ signa di cta & aliq̃ addit. Primũ ẽ ꝙ sanguineus ẽ largus nõ auarus: sed libe ralis. Secũdũ ẽ ꝙ talis ẽ amãs siue amorosus. Tertiũ ẽ ꝙ talis ẽ hy laris. i. hñs uultũ iocũdũ. Quartũ ẽ ꝙ talis q̃si semp vr̃ ridere: quoꝝ oĩum cã ẽ benignitas sãguis ad ista ꝓuocãtis. Quitũ ẽ ꝙ talis ẽ ru bei coloris. uult. n. Aui. lo. p̃al. ꝙ color cutis rubeus significat multi tudinẽ sanguis: & dꝫ istud ĩtelligi de colore rubeo cũ quodã splen dore & nõ de rubeo fusco q̃lis repiri solet ĩ uultib⁹ hoꝝ q libẽter & abũde bibũt fortia uina & utunť salsis & spẽbus acutis: qa talis si gnificat leprã futurã. Sextũ ẽ ꝙ talis libẽter cantat uel audit cãtare pp letũ eius animũ. Septimũ ẽ ꝙ talis ẽ carnosus pp cãm prius di ctã. Octauũ ẽ ꝙ talis est satis audax pp caliditatẽ sanguis q̃ est cã audacię. Nonũ ẽ ꝙ talis ẽ benignus pp sanguinei hũoris bonitatẽ.

Est & humor colere q cõpetit impetuosus
Hoc genus ẽ hoĩm cupiẽs p̃cellere cũctos
Hi leuiter discũt mľtũ cõedũt cito crescũt
Inde magnanimi sunt largi sũma petẽtes
Hirsutus fallax irascens prodigus audax
Astutus gracilis siccus croceiqꝫ coloris

¶ Hic põit autor quedã signa p quæ cognoscere possumus hoĩem colericę ꝯplexiõis. Primũ est ꝙ colericus est impetuosus. i. faciẽs rẽ cũ ĩpetu: cuius cã ẽ: qa sũpfluus calor q est in colerico mouet ad ĩpetũ: & ergo etiã uult Auic. ii. in doc. iii. c. iii. qđ opatiões excessiui motus significãt caliditatẽ. Secũdũ est ꝙ talis ẽ cupidus honoris & appetit esse imprimis sedibus & p̃cellere cun ctos alios: cuius cã est: qa supfluus calor ꝓnificaᵗ animã ad arrogã tiã & temeritatẽ. Tertiũ est ꝙ isti cito discũt: & hoc pp subtilitatem humoris colerici: & eius caliditatẽ. Et ergo etiã dicit Aui. loco p̃alľ. qđ intellectus. i. ꝓmptitudo & uiuacitas ad intelligentiã significat caliditatẽ cõplexionis. Quartũ est ꝙ isti multũ comedunt: quia in

ipsis fortior est calor, digerẽs & maior resolutio q̃ in aliis corpibus. Quintũ ẽ ꝙ isti cito crescũt.i.pueniũt ad augmẽtũ:& hoc pp fortitudinẽ caloris nãlis in eis q est cã augmẽti. Sextũ est ꝙ isti sũt magnanimi.i.nó potẽtes tolerare iniurias: & hoc pp caliditatẽ in eis: & ergo dicit Aui.lo.p̃al.qđ paꝝ pati ab unaquaqꝫ re.i.patientem se reddere sercat caliditatẽ. Septimũ ẽ ꝙ isti sunt largi:& hoc respectu illoꝝ q̄bus honores accidere p̄nt. Octauũ ẽ ꝙ isti appetũt sũma .i.sũmas dignitates & officia pp cãm secũdi signi. Nonũ ꝙ colericus est hirsutus.i.pilosus:& h̃ns multos crines pp caliditatẽ apientẽ poros:& mouẽtẽ mãꝫ piloꝝ ad cutẽ. Et dr̃ hirsutus q̃si hircos seq̃ns: qa ĩter oĩa aĩalia bruta hircus hꝫ lõgiores crines. Decimũ est ꝙ ipse est fallax.i.deceptorius. Vndecimũ est ꝙ ipse est irascẽs.i.de facili irascit̃ pp caliditatẽ. Et ergo dicit Aui.lo.p̃al.ꝙ ira frequẽs & a leui cã significat caliditatẽ:& hoc ẽ pp facilitatẽ cõmotiõis colerę & ebulitiõis sãguĩs circa cor. Duodecimũ ẽ ꝙ ipse est ꝓdigus:qa largus ẽ in exponẽdo pp honores h̃ndos. Decimũtertiũ ẽ ꝙ talis est audax: qa audacia ẽt ꝓuenit pp nimiã caliditatẽ & maxĩe cordis. Decimũ q̃rtũ est ꝙ ipse sit astutus.i.cautus. Decimũq̄ntũ ẽ ꝙ talis ẽ gracilis .i.nõ grossoꝝ mẽbroꝝ neqꝫ multę carnis pp sup̄fluã caliditatẽ uehemẽter resoluẽtẽ. Decimũsextũ ẽ ꝙ talis ẽ siccus.i.macer pp siccitatẽ cõplexiõis. Decimũseptimũ ẽ ꝙ talis ẽ crocei coloris.i.citrini: & ergo dicit Aui.lo.p̃al.ꝙ color subruffus significat colerę dñiũ.

Fleũa uires modicas tribuit:latosqꝫ breuesqꝫ
Fleũa facit pĩgues:sãguis reddit mediocres
Ocio nõ studio tradunt:sed corpora somno
Sensus ebes tardus motus pigritia somnus
Hic somnolẽtus piger ĩ sputamine multus.
Est huic sensus ebes pinguis facit color alb⁹

¶ Hic ponit autor aliq̃ signa cõplexiõis fleumaticę. Primũ signũ est paucitas uiriũ:fleũatici.n.paucitas uires habẽt pp paucitatẽ caloris na

turalis a quo ois uis hȝ exordiũ. Secũdũ est ꝙ fleumatici sunt sati & breues: qa in eis est paucus calor naturalis nõ sufficiẽs extendere corpus in longũ: extendit igit̃ corpus ꝑm latũ. Tertiũ est ꝙ fleumatici sunt pingues pp eoꝝ frigiditatem & humiditatẽ: & ergo dicit Aui. lo. ꝑall'. ꝙ pinguedo uel adeps supflua significat excessum frigiditatis & humiditatis & cõplexionẽ corpoꝝ frigidã & humidã: q̃a sanguinis unctuositas q̃ est utriusqȝ materia cũ resudat a uenis & obuiat mẽbris frigide uel remisse calidis coagulat̃ ab eoꝝ frigiditate uel remissa caliditate & fit piguedo. ut uult Gal'. ii. cõplexionũ. Et postea subdit hic textus ꝙ sanguinei sunt mediocres: supple in lõgitudine & breuitate. Quartũ est ꝙ fleumatici magis ad ocia inclinant̃ quã ad studia pp frigiditatẽ mouentẽ ad ocia & pigriciam. Quintũ ẽ ꝙ multũ dormiũt: & hoc est pp multã humiditatẽ eoꝝ: & etiã ꝑuenit multus somnus pp frigiditatẽ. ut inuit Aui. lo. ꝑall'. Sextũ est ꝙ fleumatici sunt duri ingenii: qa sicut uiuacitas intellectus & ꝑspicuitas ingenii ꝑueniũt pp naturalẽ caliditatẽ: ita ebetudo intellectus & duricies ingenii pp contrariũ. s. frigiditatẽ. Septimũ ẽ ꝙ fleumatici sunt tardi motus: & hoc etiã pp frigiditatẽ quæ facit motũ tardũ: sicut caliditas uelocem. Octauũ est ꝙ sunt pigri. Nonũ ꝙ somnus in eis est longus. Quoꝝ cã eadẽ est cũ prædicta. Postea ponunt̃ duo alii uersus recolligentes signa prędicta cũ quibusdã aliis. Primũ est fleumaticus est somnolentus. i. inclinatus ad multũ somnũ. Secundũ est ꝙ ipse est piger. i. tardus ad omnẽ operationẽ. Tertiũ est ꝙ est multi sputi ꝑpter humiditatem in eo abũdantem multiplicatiuã sputi. Quartũ est ꝙ talis est obtusus in sensibus: & nedũ in sensibus: imo etiã in intellectu. Quintũ est ꝙ talis est pinguis. Sextũ est ꝙ talis est albus in facie. Albedo eni cutis: & maxime faciei signũ est priuatiõis sanguinis aut paucitatis eius cum frigiditate. ut dicit Aui. loco pręallegato.

Restat adhuc tristis colere subie nigre.
Que reddit prauos: ꝑtristes pauca loq̄ntes
Hi uigilāt studijs: nec mēs est dedita sōno
Seruāt ꝓpositū: sibi nil reputant fore tutū
Inuidus & tristis cupidus dextreq; tenacis
Nō expis fraudis timidus luteiq; coloris

Hic ponit ator aliq̄ signa cōplexiōis melā/colię. Primū est praui/tas. melācolia. n. reddit hoies prauos & malo/rū moꝝ: queadmodū sūt q seipsos iterficiūt. Secūdū est multa tristitia: melācolici. n. multū tristes sunt ut pluri/mū pp spūs melācolicos turbidos & tenebrosos: sicut hoies leti sūt: pp spirituū claritatē. Tertiū ē taciturnitas: melācolici. n. tacidi sūt: & paucoꝝ uerboꝝ pp frigiditatē: sicut nimia garrulitas ꝓuenit pp caliditatē. Quartū est ꝙ melācolici sunt apti studio: qa semper cu piunt esse soli. Quintū est ꝙ tales sunt insomnolenti: nec bene dor miunt ꝓpter nimiā siccitatē cerebri & ꝓpter fumos melācolicos cō mouētes in eis somnia horribilia: qbus excitant᷑ a somno. Sextū est ꝙ tales sunt tenacis ꝓpositi. i. ꝑtinaces: & cū aliqd in mente habent diu retinent: & difficulter placabiles sunt: & hoc ꝓpter siccitatē eoꝝ quæ nō sinit ꝓpositū cito mutari. Septimū est ꝙ melancolici nihil reputant eis esse tutū: imo semp timent: & hoc est ꝓpter spirituū te nebrositatem: postea in duobus ultimis uersibus ponunt᷑ aliqua ex signis p̄dictis & aliqua addunt᷑. Primū est ꝙ melancolicus est inui/dus. Secundū est ꝙ est tristis. Tertium est ꝙ est auarus. Quartū est ꝙ est tenax. i. nihil uolens exponere & male soluens. Quintum est ꝙ est fraudulosus: simplex: & propterea homines melancolici sunt deuoti: multum legentes: ieiunantes: & alias multas abstinētias fa/cientes. Sextum est ꝙ est multum timidus. Septimum est ꝙ est lu/tei coloris. i. terrestris siue fusci coloris. Color enim fuscus & maxi/me si uiriditati approximat: significat dominium melancoliæ s̄m Rasis. iii. Alman. in princi.

¶ In hoc tex. Prio ponit colores cõsequẽtes cõplexiões: & dicit ꝙ fleumaticus est albi coloris: sed colericus est ruffi coloris & sanguineus rubei: & de melãcolico dicit i fine pcedentiũ ṽsuũ & de istis oĩbus dictũ est prius.

Hij sunt humores qui pstãt cuiqꝫ colores
Oĩbus ĩ rebus ex fleumate fit color albus
Sãguĩe fit rube⁹: col'a rubea quoqꝫ ruffus
Si peccet sãguis: facies rubet: extat ocellus
Inflant' gene corpus nimiũqꝫ grauatur
Est pulsusqꝫ freqns plen⁹ mollis: dolor ĩgẽs
Maxime fit frontis & cõstipatio uentris
Siccaqꝫ lingua sitis & sõnia plena rubore
Dulcor adest sputi sunt acria dulcia queqꝫ

Secũdo ponit .xiii. signa supabũdãtis sanguinis: quoꝝ. Primũ est ꝙ facies est rubea pp ascẽsum sanguis ad caput & faciẽ. Secũdũ ẽ ꝙ oculi plus uident' exire solito pp extẽsionẽ quã facit sanguis multiplicatus. Tertiũ est ꝙ gene inflant' pp silẽm cãm. Q uartũ ẽ ꝙ corpus totũ grauat': qa nã suppeditat' non sufficiẽs regere humores & sustẽtare debite corpus. Q uintũ est ꝙ pulsus fit frequẽs pp caliditatẽ quã inducit sanguis multiplicatus. Sextũ est ꝙ pulsus est plenus pp multitudinẽ uapoꝝ calidoꝝ & humidoꝝ. Septimũ ẽ ꝙ pulsus est mollis pp humiditatẽ nimiã mollificantẽ arteriã. Octauũ ẽ ꝙ dolor fit in frõte: & hoc pp sanguinẽ multiplicatũ in rethi mirabili. Nonũ est ꝙ uẽter cõstipat'. i. durus fit: nec bñ assellant pp calíditatẽ nimiã exsiccantẽ feces. Decimũ est ꝙ lingua fit sicca pp similem cãm. Vndecimũ ẽ ꝙ sitis est magna pp exsiccationẽ orificii stomachi ex nimia caliditate. Duodecimũ est ꝙ fiũt somnia declinantia ad rubedinẽ. & istud uult Aui. ii. in doc. iii. c. vii. dicẽs: & somnia quæ illud sercãt. s. abũdãtiã sanguinis sunt sicut cũ homo ĩ somnis res uidet rubeas aut sanguinẽ multũ ex suo corpore exire: aut se in sanguine natare: & silia. Decimũtertiũ est ꝙ sputũ est dulce pp sanguinis dulcedinẽ. Notãdũ circa istud qđ sicut hæc ponuntur signa

supabūdātis sanguis:ita qdā ēt ponūt signa supabūdātię alioꝝ hu
moꝝ sub qbusdā vsib⁹:signa qdē supabūdātis colerę sub istis vsib⁹
Accusat colerā dextrę dolor aspa lingua. Tinnitus uomitusq; fre/
quēs uigilātia multa:Multa sitis pinguis egestio torsio uētris:Nau
sea fit:morsus cordis:languescit orexis:Pulsus adest gracilis durus
ueloxq; calescēs:Aret amarescit incēdia sōnia fingit. Signa vo sup/
abūdātis fleumatis sub istis vsib⁹:Fleuma supgrediēs pprias ī cor/
pore leges: Os facit īsipidū fastidia cerebra saliuas:Costaꝝ stōachi
siľ occipitisq; dolores:Pulsus adest rar⁹ tard⁹mollis īnanis:Pręcedit
fallax fātasmata somnus aquosa:Signa vo supabūdātis melācolię
sub his vsib⁹:Humoꝝ plēo dū fex ī corpe regnat:Nigra cutis dur⁹
pulsus tenuis & urina:Sollicitudo timor & tristia sōnia tps:Accre
scet rugit⁹:sapor & sputamīs idē:Leuaq; pcipue tīnit & sibilat auris

Denus septen⁹uix fleubothomiā petit ān⁹
Spūs uberior exit per fleubothomiam
Spiritus ex potu uini mox multiplicatur
Humorūq; cibo damnū lente reparatur
Lumina clarificat sincerat fleubothomia
Mētes & cerebrū calidas facit eē medullas
Viscera purgabit stōachū uētrēq; coercet
Puros dat sensus dat somnum tedia tollit
Auditus uocem uires producit & auget

¶In hoc tex. autor lo
quit' de fleubothomia:
& primo ostēdit ætatē
requisitā ad fleubotho
miā dicēs ꝙ ān⁹.xvii.
uix petit fleubotomiā:
& pro isto dicit Gaľ.
.xi.de īgenio ꝙ pueri
nō debēt fleubothoma
ri nisi hēant.xiiij.ānos
ad minus:& cā est: qa
corpa pueroꝝ sunt faciľr resolubilia a calore extraneo:& iō debili/
tant' multū ex euacuatiōe forti facta p fleubothomiā.Itē qa indigēt
nutrimēto duplici de cā.s.pp nutrimētū & augmentū: iō minutio
sanguis nō cōpetit eis.Itē qa facile dissoluūt' a calore extraneo suffi
cit qd ab eis dissoluit':qre nō indigent fleubothomia.Et circa istud

sciẽdũ est ꝙ sicut fleubothomia nõ cõuenit pueris p̃dictis:sed cauẽ da ẽ:ita ẽt ẽ cauẽda i magna ętate.s.senii.ut uult Gal.ix.megategni qa ẞm Gal.& Haly.iii.tegni i cõualescẽtib⁹ & senib⁹ est paucus san guis bon⁹ & multus malus:fleubothomia igit̃ rapiet bonũ & dimit tet malũ:& inuit Aui.iiij.i ca:xx.de fleubothomia:& iõ in talib⁹ nõ cõpetit fleubothomia.Secũdo ponit nocumẽtũ fleubothomię:& ẽ ꝙ spũs uberies exeũt p fleubothomiã:cuius rõ põt eẽ:qa cũ multa euaeuatiõe sanguis q̃ fit p fleubothomiã necesse est ẽt multitudinẽ spirituũ euacuari.Tertio tãgit remedia p q̃ spũs emissi refocillant̃: & iterato multiplieant̃:& dicit ꝙ ex potu uini subito regenerantur spũs:qa oium subito nutriẽtiũ maximũ est uinũ:ut prius dictũ ẽ: & spũs ẽt regenerant̃ & refocillant̃ ex cibo:sed hoc fit lente & nõ su bito sicut ex uino:& cibus q d₃ dari erit digestibilis:& multi sãgui nis gñãtiuus:sicut oua sorbilia:& silia.Et circa istud sciẽdũ est ꝙ l₃ cibus regeneret spũs post fleubothomiã:tñ debẽt cauere patientes a multo cibo i pria & secũda die.Vñ dicit Isaac in dietis:cibus est eis minuẽdus & potus augẽdus.s.respectu cibi:nõ tñ respectu suæ cõ suetudinis:imo minus debẽt bibere q ante fleubothomiã:qa uirtus digestiua debilior est.Quarto ponit autor.xi.iuuamẽta fleubotho mię debitę factę.Primũ est ꝙ tẽpata fleubothomia cõfortat uisum: qa minuẽdo humores ẽt minuit effumationẽ ad caput & repletio nẽ eius:offuscãtes uisum.Secũdũ est ꝙ clarificat:& sincerat mentẽ & cerebrũ pp silem cãm.Tertiũ ẽ ꝙ calefacit medullã:quia minuit suflpuitates q̃ ad eã ueniẽtes ipsã ifrigidãt.Quartũ ẽ ꝙ purgat ui scera.i.interiora:qa exonerata nã a sanguine:humores crudos in in terioribus ꝯtẽtos melius digerit.Quintũ ẽ ꝙ fleubothomia restrin git uomitu & fluxũ uẽtris:qa diuertit humores ab interioribus ad exteriora.Et istud uult Aui.lo.pal.dicẽs:ãplius fleubothomia ꝓpte rea qđ ad diuersa trahit:nãm ẞm plurimũ retinet.Et istud maxime

ueꝝ ē qñ fleubothomia fit de uenis brachii:nā fleubothomia facta de uenis pedū nō sic retinet:pōt tñ ꝑ accidēs cōtingere qđ ad fleu/bothomiā sequat̃ maior fluxū uētris:& hoc duplr. Prío qa ex fleu/bothomia facta tollit̃ onus naturę:tūc.n.uirtus cōfortata aliqñ ꝓuocat alias euacuatiōes. Secūdo si flux⁹ uētris fiat ex multa debilitate uirtutis cōtētiue:tūc.n.qa ex fleubothomia debilitat̃ uirtus:magis augebit̃ fluxus uētris. Sextū ē ꝙ fleubothomia facit puros sensus: qa minuit euaporationē ad caput uñ turbant̃ sensus. Septimū ē ꝙ ipsa iuuat somnū īpeditū:qa ꝑ ipsā euacuant̃ humores plurimi a qbus eleuāt̃ uapores acuti & diuersi īpediētes somnū. Octauū est ꝙ ipsa tollit tedia & grauitates nimias:qa ꝑ ipsā uirtus exonerat̃ a suo grauamine:& ēt educto ꝑ ipsā sanguinē educit̃ simul melācolia fex sanguis q̄ īducit tedia & grauitates. Nonū ē ꝙ ipsa cōfert auditui: qa ꝑ ipsā diminuunt̃ uapores & humores ascēdētes ad caput impediētes auditū. Decimū ē ꝙ ipsa cōfert uoci:qa ꝑ ipsam diminuunt̃ supfluitates & humiditates quę possent ꝑuenire ad pectus uel cānā pulmonis & īpedire uocē. Vndecimū ē ꝙ ipsa auget uires:qa ꝑ ipsam corpus a suo grauamine exonerat̃:q̄re uirtus augmētat̃.

Tres insunt istis maius september aprilis
Et sunt lunares sunt uelut ydra dies.
Prima dies primi postremaq; posterioꝝ
Nec sanguis minui nec carnib⁹ anseris uti
In sene uel iuuene si uene sanguine plene
Omni mense dene confert incisio uene
Hij sūt tres mēses maius septēber aprilis
In quibus eminuas ut longo tpe uiuas

¶ In hoc textu autor tria facit. Prío dicit ꝙ isti tres mēses.s.maius september aprilis sunt mēses lunares:& in eis sunt dies ꝓhibiti a fleubothomia: uidel; prima dies maii: & ultima septembris & aprilis: & istud cōes dicūt: uerūtamen est dictum fictum:nec alicuius ualoris:imo p̄dicti dies

pñt eẽ ita boni & electi sicut & alii:ſm ꝙ diuersa constellatio in eis põt esse. Et subdit autor ꝙ in talibus diebus nulli uesci debẽt carni bus anseris:qđ ẽt falsum ẽ & erroneũ:& magis sortilegio attribuẽ dũ:& forte autor & istud habuit a iudeis q istũ ritũ obseruant. Secũdo dicit ꝙ senex senectute & nõ a senio & iuuenis uenas plenas hñtes sanguine minui pñt oĩ mense:qa isti nõ facilr resolubiles sũt: nec ĩ eis solũ paucus est sanguis bonus:ĩmo multus. Tertio dicit ꝙ incisio uene pro regimine sanitatis custodiẽdo debet fieri in aliquo istoꝝ triũ mensiũ:qui sunt maius:septẽbris:& aprilis:differẽter tñ: qa ĩ aprili & maio debet incidi uena epatis pp multiplicationẽ sanguinis eo tpe:cũ sit tp̃s uernale:& in septẽbri uena splenis pp melancoliã quæ tũc habet multiplicari:cũ sit tp̃s autũnale.

¶ Hic autor põit.xii. quę ĩpediũt fleubothomiã. Primũ est frigiditas cõplexionis. Cũ.n. ſm Gal. in megategni fleubothomia infrigidat: tũc augmentaret

Frigida natura frigens regio:dolor ingẽs
Post lauacrũ coitũ minor ętas atq; senilis.
Morbus prolixus repletio potus & esce
Si fragilis uel subtilis sensus stomachi sit
Et fastiditi tibi nõ sunt fleubothomandi

frigiditatẽ:cã autẽ q̃re fleubothomia infrigidat est:qa ſm Isaac in urinis:sanguis est fundamẽtũ caloris nãlis.i.illud in quo calor nãlis seruat:& qa fleubothomia sanguinẽ euacuat:ideo & calorẽ naturalẽ:& tũc p ꝯñs infrigidat. Secundũ regio frigida uehementer: sub qua debet cõprehẽdi tp̃s multũ frigidũ qđ ẽt ꝓhibet fleubothomiã:qa ĩ regiõe & tpe multũ frigidis:sanguis in frigiditate corpis includit:& ille qui circa extremitates existit a frigiditate cõdensat & ineptus fit ad hoc qđ fluat. Tertiũ est intensus dolor sub quo ẽt põt cõp̄hẽdi nimia corpis inflãmatio:qa si ĩ istis accidẽtibus fieret fleubothomia sequeret motus agitatiuus qui est ꝯrius naturę:cũ sit

difformis & maior inflãmatio q̄ ēt est naturā magis debilitās:& cā motus agitatiui ĩ dolore ĩtenso est:qa fit tractus ad diuersas ptes:p fleubothomiā.n.fit tractio ad locū fleubothomatū:& ex dolore forti fieret tractio ad locū doloris:cā v̊o maioris inflãmatiõis est:qa ex fleubothomia cõmouent̄ humores:q̄re magis inflãmant̄ ex motu:& istud uerū est qñ fleubothomia fit parua & artificialis:si tñ fiat usq; ad sincopim ꝑdest in p̄dictis casibus:qa ista cū uincit attractionem doloris nõ facit motū agitatiuū:& silr̄ tollit inflãmationē cū nõ sint humores ibi qui cõmoueant̄ & calefiãt & maiorē inflãmationē idu cũt.Et istud uoluit Gal̄. ĩ cõ.illius amphorismi.i.pti.ampho.q̄ egerunt̄:cū dixit:qđ nõ est melior medicina ĩ apostemate uehementis inflãmatiõis:& silr̄ ĩ febribus & dolore forti q̄ fleubothomia.Quartū est balneū & maxime resolutiuū:tale.n.ꝓhibet fleubothomiã:qa tale etiã est euacuatiuū iã nã nõ facile tolerat euacuationē supeuacuationē.Quintū est coitus ĩmediate p̄cedēs:post talē.n.nõ statim d; fieri incisio uenę:qa ex hoc maxĩa debilitatio naturę seq̄ret̄:cū p coitū prius nã debilitata sit.Sextū ē ętas maior uel minor q̄ reqrit̄ ad fleubothomiã:sicut ętas infantię & ętas senii:prout declaratū est prius.Et ista impedimēta tãgit Aui.lo.p̄all̄.dicēs:tibi quoq; cauere debes a minutiõe ĩ cõplexiõe uehemētis frigiditatis:& in regiõibus fortis frigiditatis:& ĩ hora fortis doloris:& post balneū resolutiuū & post coitū:& in ętate q̄ est minor.xii.ãnis senū q̄to magis poteris: nisi ĩ figura cõfisus fueris:& in soliditate musculoꝝ & uenaꝝ amplitudine:& eaꝝ repletione & coloris rubedine:& ulterius subdit:hos nãq; ex adolescētibus:& senibus fleubothomare audebis.Adolescē tes tñ ſm ordinem ad fleubothomandū paulatim ꝓuehere debes cū pauca minutiõe.Septimū est morbus ꝓlixus:qa tũc ex tali fleubothomia natura dupl̄r debilitat̄:puta a morbo ꝓlixo & a minutiõe. Et istud est uerū ſm Aui.lo.p̄all̄.Nisi sanguinis affuerit corruptio:

T

quia si sic fleubothomia pōt cōuenire. Octauū est nimia repletio potus. Nonū est nimia repletio cibi: sub q̄ ēt cōphēdit̄ indigestio cibi. Et cā hoꝝ est qa ꝑm Aui. in. i. attrahentia sunt tria. s. uacuū: calidū: & tota spēs. Si ergo uene p fleubothomiā a sanguine euacuarent̄ cibum indigestū uel supfluū siue potū supfluū a stomacho uel epate attraherēt q indigestus ueniēs ad mēbra nō corrigeret̄: qa tertia digestio nō corrigit pctm̄ secūdę: nec secūda primę: si pctm̄ sit magnū pp qd̄ i mēbra nō cōuerteret̄: sed ibi remanēs posset eē cā ęgritudinis. Decimū ē fragilitas. i. debilitas uirtutis: fleubothomia. n. est fortis euacuatio: ꝑm Gal̄. ii. ampho. in cō. illius. In quo morbo: sed uirtus debilis nō pōt pati motū fortē. Vndecimū ē subtilis sensatio orificii stomachi: q̄ p̄cordiū dr̄: qa ex fleubothomia ī tali statim sequit̄ sincopis. Et sub isto ēt cōphēdit̄ debilitas stomachi: & facilis fluxus colerę ad orificiū eius inducēs ad uomitū facilē colerę. Vñ in hñtibus p̄dicta accidētia nō cōuenit fleubothomia. Per fleubothomiā. n. humores cōmoti ad os stomachi inducerent̄ tāq̄ ad locū cōsuetum: & qa est mēbrū debile & ipotēs illi fluxui resistere: iō illis multa mala p fleubothomiā accidūt. Et hoc ē una cā: q̄re qñq; aliq in fleubothomia sincopāt. s. qa colera ad stomachū fluit q̄ mordicādo stomachū ex cōpassiōe cordis & stomachi sincopim iducit. Duodecimū ē fastidium. Si. n. in fastidio fieret fleubothomia cū uene euacuarent̄ traherēt ad se mām malā faciētē fastidiū. Et plurima istoꝝ sex ultimoꝝ accidētiū tāgit: Aui. lo. p̄all̄. Et circa istud ē sciēdū q̄ p̄ter p̄dicta accidētia sunt adhuc aliq̄ alia ēt ipediētia fleubothomiā: quoꝝ. Primū est alia euacuatio ut qñ est fluxus menstruoꝝ aut emorroydaꝝ: tūc. n. nō d3 fieri fleubothomia: & hoc ad euacuationē: licet ad diuertēdū fluxū seu materiā posset fieri. Secūdū est corpis siue cōpositiōis raritas: qa a corporibus raris multū dissoluit̄: & iō sufficit ista resolutio nec euacuatione indigent. ut uult Gal̄. ix. magaregni.

Tertiũ ē humoꝶ cruditas & uiscositas:tũc.n.est cauēda fleubotho/
mia:qa augmentaret cruditas humoꝶ:& pp hoc in morbis longis
nó est faciēda fleubothomia:qa cruditas humoꝶ augmētaret:& uir
tus debilitaret:& morb⁹ ꝓlógaret:& iō timēdũ esset de casu uirtu
tis:& pp hoc uult Aui. ꝙ in morbis cronicis faciēda ē farmacia añ
fleubothomiã & nó fleubothomia añ faciēda:licet utroqꝫ indigeãt
patiētes:sed cruditas humoꝶ pót accidere duab⁹ de causis:una cã ē
pp abũdãtiã humoꝶ caloré nãlé suffocãtiũ q debilitatus & suffoca
tus humores crudos generat:& tũc bñ cópetit fleubothomia. Vnde
ſm Alexãdrñ.ii.libro suo.ca.de ydropisi:fleubothomia in pricipio
ypozarce cópetit cũ ꝓuenit ex multitudine sanguinis menstrualis
cũ ꝓhibeant fluere mēstrua pp cãm aliquã:aut ex multitudine san/
guinis emorroydalis:qa sicut ignis paruus sub multa lignoꝶ cōge/
rie suffocat:silr ē de calore ĩnato suffocato sub humoꝶ multitudie.
Secunda cã cruditatis humoꝶ est caloris ĩnati debilitas ut in illis q
sunt debilis cóplexióis & q habuerũt lógã ęgritudinē & in senibus:
& tũc nó cópetit fleubothomia:quia p hoc augeret cruditas:qa san
guis in quo calor cóseruat extraheret:& ita corpus infrigidaret:&
humores magis incrudarent:debet ergo sanguis dimitti ut humoꝶ
cruditaté digerat. Quartũ est aeris indebita dispositio & nimia ca
liditas aut nimia frigiditas:quia p caliditaté multã fortis fit resolu
tio:& p frigiditaté multa ineptificatio humoꝶ ad fluxum.

Quid debes facere qñ uis fleubothomari.
Vel qñ minuis fueris uel quãdo minutus.
Vnctio siue pot⁹ lauachrũ uel facias mot⁹.
Debēt nó fragili tibi singula mēte teneri.

¶ In hoc passu autor ponit quinqꝫ quæ debent fieri circa fleu/bothomiã:aliq̃ quidē añ fleubothomiã: ali qua ĩ fleubothomia: & aliq̃ post fleubothomiã. Primũ est unctio q̃ aliqñ fit ĩ fleubotho/

mia:sicut unctio fleubothomi:ut dolor leniať:aliqñ ṽo post fleubo/
thomiā:ut consolidatio uulneris retardeť ad hoc ut post fleubotho/
miā humores relicti ī uenis aliquā possint hr̄e respiratione͞ & fumi
aliq mali exalēt. Secūdū ē potus & maxíe uini q ualet i fleubotho/
mia si sincopis accidat:& ēt ualet post fleubothomiā pro regenera/
tione nouoꝝ spirituū & noui sanguinis:& isto modo iā faciūt cōes:
Tertiū ē lauacrū.i.balneū ꝙ ualet ꝑ duos uel ꝑ tres ante:& ꝑ duos
uel tres post fleubothomiā & nō eodē die:añ qdē:si qs timeat ꝙ ha/
beat in se humores grossos:qa balneū humores dissoluit & cōmo/
uet eos:& ꝑꝑ hāc cām ēt cōpetit añ acceptio sirupi acetosi:& motus
ut humores dissoluanť & subtilienť:& ergo qñ dʒ fieri fleubotho/
mia dʒ fricari brachiū:ut humores existētes in uenis ꝓpinquis bra
chio subtilienť & præparenť ad exeundū facilius:post fleubotho/
miā ṽo ualet ut reliquię humoꝝ & uapoꝝ derelicta resoluantur:in
die ṽo fleubothomię nō cōuenit:qa ꝑ balneū cutis lenis sit qua leni
ficat percussionē factam in fleubothomia fugit:& hoc est periculū.
Quartū est fascia.i.ligatura cū pānis lineis q̄ ualet post fleubotho
miā imediate ad retinēdū fluxū:& añ fleubothomiā ad trahēdū hu
mores ad locū ubi q̄riť fleubothomia ut ex eo ēt uene ingrossenť
& melius uideanť. Quintū est motus siue ambulatio moderata q̄
pōt fieri añ ut humores dissoluanť & subtilienť:& post:ad resoluen
dū reliqas humoꝝ ex fleubothomia derelictas. Circa ꝑ̄dicta scien/
dū est ꝙ cōes faciūt se fleubothomare ieiuni:sed qbusdā doctoribꝰ
melius vr̄ & cōueniētius:ꝙ añ fleubothomiā:primū unū ouū sor/
beāt molle cū uno hastu uini circa nonā uel decimā horā añ prādiū
& statim postea se fleubothomari faciāt. Et huius cā est:qa stoma/
cho uacuo nā fortius sanguinē retinet ne deficiat in nutrimēto:sed
cū cibus qui de se multū nutritiuus est sit in stomacho cuiusmodi
sunt oua sorbilia & uinū:tūc nā melius sanguine ex re ꝑmittit.

Exhilarat tristes: irritos placat amẽtes
Ne sint amentes fleubothomia facit.

¶ In hoc passu autor ponit tres effectus fleubothomię. Primus est q fleubothomia exhilarat.i.letificat tristẽ hoiem. Secũdus est q fleubothomia placat iratos: & cã: utriusq3 est: qa in sanguine qñ multa cõmiscet' melãcolia fit tristitia: & qñ multa colera fit ira: cũ melãcolia sit cã tristicię: & colera irę iã uterq3 istorꝝ duorꝝ humorꝝ educit' eductione sanguinis: quia ei cõmiscet'. Tertius est q phibet amẽtes ne insaniãt: qa facit humores fluere ad ptes exteriores: & a capite diuertit: pro maiori declaratiõe sciẽdũ ẽ q qnq3 sũt causę pp q̃s d3 fieri fleubothomia: quarꝝ. Prima est directa & alię q̃ttuor indirecte. Pria q̃ ẽ directa ẽ ut abũdãtia sanguis euacuet': siue abũdet sanguis ĩ q̃litate siue q̃titate siue utroq3 mõ. nã ꝑm Aui. lo. pal. Duo gnã hoĩm sũt fleubothomãda: quorꝝ unũ est ille modus hominũ q iã parati sũt incidere ĩ ęgritudines: ut q hñt abũdãtiã sãguis ĩ q̃titate: & reliquũ genus est genus illorꝝ hoĩm q iã ęgritudinẽ inciderũt pp humorꝝ siue sanguis maliciã: sed differt fleubothomia ista & illa: qa pp sãguinis abũdãtiã d3 fieri multa fleubothomia: sed si in q̃litate peccet siue sit maliciosus: tũc cõpetit fleubothomia pauca: uñ ꝑm Gal'. ix. megategni: si sanguis sit malus in corpe d3 euacuari paulatim: & iõ peccãt multũ illi qui qñ uident sanguinẽ malũ fleubothomãt se quosq3 uideãt sanguinẽ bonũ exire cũ forte prius totus sanguis exire q̃ bonus exiret: sed d3 fieri pauca euacuatio: & tũc ꝑm Gal'. in casu isto: priusq̃ fiat: fleubothomia d3 dieta bonũ sanguinẽ generãs exhiberi ut loco mali sanguis bonus sanguis generet'. Et postea d3 fieri post modicũ tps fleubothomia pauca: & sic deiceps: ista fleubothomia ẽ directa: qa fit p se ad euacuationẽ illius q p se d3 p fleubothomiã euacuari.s. ad euacuationẽ plenitudinis humorꝝ siue sanguis: principal'r tñ ꝑm q cũ eo sunt alii humores. Prima cã indirecta est ma-

gnitudo morbi & magnitudo apostematis uehemētis inflāmatiōis: qa ſm Gal.in cō.illius ampho.quæ egerūt &c.Nō est melior medicina i apostemate uehemētis iflāmatiōis & ī febrib⁹ & dolore forti quā fleubothomia:ut ēt dictū est ibi frigida nā. Secūda cā indirecta est ut attrahat mā ad partē illā p quā dꝫ euacuari mā:uñ in retentiōe mēstruoꝝ & emorroydaꝝ dꝫ apiri sophēa ſm Gal.& Aui. ut trahat mā sanguis ad iferi⁹. Tertia cā idirecta ē ut humores trahant ad locū ꝯriū illi loco ad quē fluūt humores:& hoc ad diuertēdū māꝫ a loco ad quē fluūt humores:uñ in nimio fluxu mēstruoꝝ dꝫ fieri fleubothomia de basilica ut trahat mā ad ꝯriū locū ad quē declinat &.diuertat a suo flux :& pp hoc in pleuresi sinistre ptis:dꝫ fieri fleubothomia in pte dextra ut diuertat mā & attrahat ad locū ꝯriū loco ad quē declinat:& silr si sit ī pte dextra dꝫ fieri fleubothomia ī parte sinistra. Quarta cā idirecta est ut p fleubothomiā una portio materię euacuet:& nā potētior sit supra residuū:& sic cōpetit fleubothomia qñ repletio est i corpe ne fiat apostema:qa nā est debilis respectu regiminis illoꝝ humoꝝ:iō una portio illius materię est euacuāda ne pp īpotētiā naturę i regēdo illā materiā:illa mā fluat ad aliquē locū debilē in quo aggreget & apostema generet.

Fac plagā largā mediocriter ut cito fum⁹
Exeat:uberius liberiusqꝫ cruor.

¶ In hoc passu autor ponit unū documētū de quātitate scissure in fleubothomia. Et dicit ꝙ scissura debet esse larga mediocriter ut fumus & grossus sanguis liberius exeāt:quia qñ scissura est stricta:tūc solū subtilis sanguis exit & grossus remanet.Circa istud est sciendū ꝙ aliqñ in fleubothomia debet fieri uulnus magnū & aliqñ paruū:debet aūt fieri uulnus magnū tribus de causis. Primo quia humores sunt grossi: & grossus sanguis est euacuādus ut p illud uulnus magnū sanguis

facili⁹ possit exire:& ergo melācolicis faciēdū ē magnū uuln⁹. Secū do pp tpis frigiditatē q̄ hūores igrossat:& ergo i hyeme dꝫ fieri uul nus magnū. Tertio pp abūdātiā hūoꝝ:qa tūc fit meli⁹ euacuatio p uulnus magnū q̄ paruū:sed uulnus paruū fit cū ē uirtus debilis:ut de spiritib⁹ & calore minus euacuet̄:& in tpe calido eadē de cā:& qñ ē sāguis subtilis.

Sāguine subtracto sex horis ē uigilādū.
Ne somni fumus ledat sensibile corpus
Ne neruū ledas non sit tibi plaga ꝓfunda
Sāguie purgatus nō carpas ꝓtinus escas.

¶ In hoc passu autor tangit tria cōsiderāda circa fleubothomiam: Primū ē q̄ fleubotho matus nō dꝫ dormire imediate post fleubothomiā:nisi ad min⁹ trāsi uerit sex horę:& hui⁹ subdit autor cām ne fumi:q.s.i sōno causant̄ moti ad caput ledāt cerebrū:alię tñ pñt assignari cāę:q̄ꝝ. Pria ē ne i sōno uertat se patiēs supra brachiū fleubothomiaꝝ:& p hoc ledat̄. Scđa ē ne hūores i sōno fluāt ad mēbrū lesū i quo ē dolor pp ictū fleubothomi & fiat apostēa:uñ Gal̄.ij.āph.sup illo āpho.i quo mor bo:uult q̄ i sōno si fiat apostēa ītra corp⁹ aut mēbrū sit lesū ad ipꝫ fluūt humores:Aui.v̂o aliā assignat cām.s.q̄ p talē sōnū posset acci dere cōfractio mēbroꝝ. Et istius cā pōt eē:qa sicut:ꝑm Gal̄.sup illo āpho.i quo morbo &c.sōnus i pricipio paroxismi nō cōpetit:qa ca lor nāl̄ ad iteriora regredit̄:& exteriora ifrigidāt̄:& fumi remanēt nō cōsumpti:pp q̄ rigor augmētat̄ & paroxism⁹ ēt ꝓlōgat̄:sic ēt fu mi p cōmotionē hūoꝝ:& i fleubothōia ad neruos & ad lacertos ele uāt̄ q nō cōsūpti remanētes i sōno ifrigidāt̄ i exteriorib⁹ & igrossāt̄ & iō faciūt ad neruoꝝ & lacertoꝝ ꝯfractiōeꝫ si fiat supdormitio ime diate post fleubotōiā:alia cā pt eē qa mãꝫ ē igrossās ē faciēs ꝯfractio nē:sic̄ i q̄rtana i cui⁹ typo fit ꝯfractio pp frigiditatē & grossiciē mãę sꝫ nerui & lacerti st̄ frigidi:iō ad ipos ueniēs iste fum⁹ i sōno i quo fit retractio caloris ad iteriora ifrigidat̄ & igrossat̄ & iste fum⁹ ifrigida

tus & igrossatus frigiditatẽ & ingrossationẽ iducit ĩ mẽbro siue cõ fractionẽ: siue ad mẽbrũ cõsimile ꝓpant ęgritudies cõsiles. Et istud ueꝝ est de somno fleubothomię uicino & nõ dę remoto postq̃ fumi illi fuerint consũpti. Secũdũ ꝙ dicit est ꝙ fleubothomãs dꝫ cauere ne faciat nimis ꝓfundã apturã ĩ minutiõe: ita ꝙ cũ fleubothomo le dat neruũ uel arteriã uene suppositũ: nã ex lesione nerui seqͭ spasmus: ex quo ulteriꝰ acerbissima mors seqͭ uel ad minus ꝑditio mẽbri: puta brachii uel digiti &c. Ex lesione arterię sequitͬ fluxus sanguinis arterialis difficilime curabilis. Tertiũ est ꝙ fleubothomatus nõ illico. i. ĩmediate post fleubothomiã cibũ sumere dꝫ: sed dꝫ expectare quousqꝫ ĩ eo humores fuerint queti: ne cibus añ eius digestionẽ ad subueniẽdũ mẽbro leso cũ sanguine simul attrahatͬ.

¶ Hic autor ponit. v. uitãda ab ipso fleubothomato quoꝝ. Primũ est ꝙ fleubothomatus dꝫ uitare lac & lacticinia: cuius cã est: q̃a ex cõmotione humoꝝ ꝑ fleubothomiam sæpe fluunt humores aliq ad stomachũ: si ergo lac sumeretͬ ex cõmixtiõe illoꝝ hnmoꝝ lac ĩ stomacho corrũpetͬ: ex quo de se maxíe corruptibile est: iã & lac ꝑꝑ dulcedinẽ eius posset trahi indigestũ ad uenas: & ꝑꝑ cõmotionẽ humoꝝ facile corrũpi. Secũdũ ẽ ꝙ fleubothomatus dꝫ cauere a potu nimio: q̃a ꝑꝑ euacuationẽ uenaꝝ talis potus traheretͬ facile ad uenas indigestus: ꝓut prius dictũ ẽ. Tertiũ est ꝙ fleubothomatus dꝫ uitare oĩa frigida tã intus sũpta quã exteriꝰ adhibita: puta cibaria multũ frigida: aerẽ frigidũ: balneũ frigidum: tenuitatẽ uestiũ: sessionẽ supra petrã: frigiditatẽ capitis uel pedum:

Omnia de lacte uitabis rite minute.
Et uitet potum fleubothomatus homo
Frigida uitabis q̃a sunt inimica minutis
Inter dictus erit minutis nubilus aer.
Spiritus exultat minutis luce per auras
Oĩbꝰ apta quies est: motus ualde nociuus

qa cũ calor nãlis p fleubothomiã debilitatus est:corpus facile sup/fluc ifrigidaret᷑.Quartũ est ꝙ fleubothomatus nõ dꝫ ambulare in aere tenebroso nebuloso turbato:qa talis cõtristat aiam:& pigriciã in corpib⁹ iducit:ut prius dictũ ẽ ibi:aer sit mũdus:nã tristicia cã ẽ sãguis melãcolici:sed dꝫ ãbulare i aere claro & lucido:qa i tali aere spũs uitales nãles & aiales recreant᷑ & ad extra mouent᷑ cõgaudẽtes simili. Quintũ est ꝙ fleubothomatus dꝫ querere quietẽ tẽpatã:silr & motũ excessiuũ uitare:qa motus excessiuus tũc maxie debilitat & humores cõmouet:quies vo tempata motũ sedat.

Principio minuas in acutis peracutis
Etatis medię multũ de sanguine tolle
Sed puer atq̄ senex tollet uterq̄ parum
Ver tollat duplũ reliquũ tp̄s tibi simplũ.

¶Hic autor dicit q̄tuor.Primũ est ꝙ fleubothomia faciẽda est i pricipio ęgritudinũ p acutaꝝ.i.maxie acutarũ:q̄.s.terminant᷑ i die quarta:qa tales sunt breues:nec dãt inducias:& iõ a principio medicãde sunt.Secũdũ ẽ ꝙ in ętate media.s.q̄ est a.30.ãno usq̄ ad.xlv. uel.50.ãnũ plus de sãguie extrahẽdũ est q̄ i aliq̄ aliaꝝ ętatũ:qa i tali ętate maxie multiplicat᷑ sãguis:& eius subtractio nõ ĩpedit augmẽtũ:nec diminuit᷑ uirtus corpis:qa corpus in tali ętate nõ auget᷑:neq̄ diminuit᷑ sensibilr:sed stare vr. Tertiũ ẽ ꝙ senes & pueri paꝝ fleubothomãdi sunt:qa in pueris sãguis multus requirit᷑ pp nutritionẽ & augmẽtationẽ in eis.Et in senib⁹ uirtus incipit debilitari.Quartũ est ꝙ in uere dupla q̄titas sanguis abstrahẽda est p fleubothomiã respectu alioꝝ tẽpoꝝ:cuius rõ est:quia uer est tp̄s maxie multiplicatiuũ sanguinis:ꝑm oẽs autores medicinę.Circa primũ dictũ pro maiori declaratiõe ponẽdę sũt aliq̄ regulę circa fleubothomiã:quarũ prima est ꝙ i pricipio morbi nõ est faciẽda fleubothomia. Medicus.n.est minister naturę:ꝑm Gal.in tegni.cã.illo.Omniũ nã opa/

trix. Medicus vo minister: sed ꝓm Gal. iiii. ãpho. in cõ. illius egritu/
dinibus qbuscũq; incipiẽtibus nulla euacuatio in pricipio morbi ẽ
nãlis: sicut ergo nã in principio morbi nõ euacuat: ita nec medicus.
Istud tñ in tribus casibus h3 instãtiã. Primo ĩ materię furiositate: uñ
Aui. loco sępe alleg. uult ꝙ in principio morbi fleubothomia nõ d3
fieri: qa fleubothomia humores cõmoueret & subtiliaret & currere
per corpus faceret nisi mã sit furiosa. Secũdo h3 instãtiã in materiæ
multitudine. uñ Gal. sup illũ ampho. Incohantibus morbis: uult ꝙ
op3 fieri fleubothomiã aut farmaciã ut nã alleuiet: quę. s. onerata ẽ
ꝑꝑ materię multitudinẽ. Tertio h3 instantiã in morbi magnitudine
& acuitate: ut qñ ẽ apostema magnũ & dolorosũ: licet nõ sit multa
mã. s. añcedẽtis in corpe. uñ dicit Gal. xiii. megategni. Si apostema
sit magnũ fleubothomet in principio: licet nõ sit materię multitu/
do ne crepet aut apiat apostema an sui maturationẽ. Ergo ut mala
sinthomata uitent minutio est faciẽda. Secũda regula est ꝙ nõ fiat
fleubothomia in die motus ęgritudinis: sicut in crisi nõ est facienda
fleubothomia: nec aliq̃ euacuatio: ne mã a loco ad quẽ natura mittit
ipm diuertat: silr neq; in paroxismo: uñ ꝓm Gal. i. ampho. In statu:
neq; fleubothomia: neq; farmacia fieri d3: qa ĩ eo fit coctio morbi: q̃
melius fit in qete q̃ motu: sed sicut se h3 status ad morbũ totalẽ: ita
paroxismus respectu dieꝝ iterpolatiõis: sicut ergo ĩ statu nõ ẽ eua/
cuãdũ: ita nec ĩ paroxismo. Tertia regula ẽ ꝙ fleubothomia nõ ẽ fa
cienda ĩ pricipio morbi: cũ crisis est remota: qa ꝓm Isaac in urinis:
sanguis est fundamẽtũ caloris nãlis ipm. s. sustinẽs: licet cor sit fun
damẽtũ generãs: & spũs fundamẽtũ deportãs: sed sanguis est fun/
damẽtũ caloris nãlis: qa ex eo mãliter generat calor nãlis: & ideo ali
quis sanguinẽ euacuãdo euacuat calorẽ qui materiã morbi h3 dige
rere: & p ꝯñs morbus plõgat & uirtus debilitat: ꝑꝑ ꝙ timẽdũ est ne
ꝑꝑ lõgitudinẽ morbi & debilitatẽ uirtutis nã succũbat. Quarta re

gula est q̄ in corpe hn̄te fecē in intestinis nō debet fieri fleubotho/
mia:cuius cā est:qa tria sunt attrahētia.s.calidū:uacuū & tota spēs.
Quia ergo p̄ fleubothomiā uene euacuant̄ q̄ a mēbris sibi ppinqs
attrahūt:& ita meseraice a stoma ho:uēter plus cōstipat̄ & n ā cō
tenta in uenis plus inficit̄:& meseraice attrahunt humiditatē secū:
& feces plus desiccant̄. Debet ergo uēter primo leniri:ut p̄ supposi
toria aut clisteria:nisi p̄ se laxet̄. Quinta regula ē q̄ nō dꝫ fieri fleu
bothomia multa:quia ex hoc malū accidit in senio.s.multi morbi
mali sicut epilēsia appoplexia & paralisis:qa pp̄ remotionē sangui
nis:& caloris generant̄ multe supfluitates fleumaticę:q̄ sunt cause/
baꝝ ęgritudinū.Sexta regula est q̄ nō dꝫ fieri fleubothomia in mu
liere mēstruata aut impgnata. In impgnata nō dꝫ fieri:quia p̄ hoc
calor digerēs cibū diminueret̄:& nutrimētū fetus auferret̄:& ma/
xime qn̄ fetus ē magnus cū tūc indiget āpliori nutrimēto.Et istud
dicit Ipo.v.ampho.In mēstruata v̄o nālr.s.ꝭm reuolutionē mensis
nō dꝫ fieri fleubothomia:qa in fluxu nimio mēstruoꝝ esset faciēda
ad diuertēdū materiā:sed qn̄ eueniūt nālr:& ꝭm debitū cursum na
turę:tūc nō dꝫ fieri fleubothomia:cū mā euacuet̄ sufficienter a nā:
& natura nō dꝫ diuerti ab opatione.Septima regula est q̄ post cole
ricā passionē non debet fieri fleubothomia.Cū.n.fleubothomia cō/
moueat humores p̄ hoc posset humor colericus ad stomachū fluere
& ipm inflāmare:nec debet fieri post uomitū ne similiter humores
fluāt ad stomachū:neq; post fluxum uentris:neq; post uigilias ma/
gnas:neq; post motū fortē:& breuiter nec post ullū calefaciēs mul
tū:aut multū dissoluēs:quia fleubothomia humores plus cōmoue/
ret:& uirtutē magis debilitaret. Deinde uidēdū est in q̄bus hoibus
cōpetit fleubothomia:& pro illo ponēdę sunt aliquę regulę:quaꝝ.
Prima ē q̄ fleubothomia cōpetit hoibus delicatis ociosis & quiescē
tibus:multū carnosis:& cibis multū sanguinē generātib⁹ utētibus.

Secūda regula est q̄ fleubothomia cōuenit illis ī qbus est abūdātia sanguinis:q̄ cognoscit̄ p̄ urinę spissitudinē. Abūdātia n. sanguinis facit eā spissam:sed colerā subtilē. Tertia regula est q̄ fleubothomia dȝ fieri in illis in quibus melācolia abūdat. Vñ cū est multa melancolia nālis currēs cū sanguine p̄ totū corpus:quia sanguis in epate ab ea mūdificat̄:tūc cōpetit fleubothomia siue minutio postea farmacia. Vñ duplex est melācolia:nālis & inālis:nālis est fex sanguinis:quæ qñ abūdat ipsa est currēs cū sanguine:q̄re cū sanguine p̄ fleubothomiā euacuat̄:ideo faciēda est fleubothomia ad eius euacuationē cū sanguine:ab eodē.n.calore.s.calore tēp̄ato fiūt sāguis: & melācolia:q̄ est eius fex:& postea faciēda ē farmacia. Quarta regula est q̄ in illis in qbus timet̄ humoꝝ ebulitio:cōturbatio:& calefactio:cōpetit fleubothomia:& isti statim qñ sentiūt se calefieri debēt fleubothomari cū sit timor ebulitionis:cōturbationis:& calefactionis:p̄p humoꝝ abūdātiā. Aliqñ tñ aliq decipiunt̄ p̄ istā regulā: qa statim qñ sentiūt calefactionē & timēt de humoꝝ ebulitiōe statim fleubothomāt se. Et qñ istud est ex colere calefactiōe & incēsione:p̄ fleubothomiā nō cessat calefactio nec ebulitio:imo p̄ hoc augmētat̄:qa fleubothomia humores cōmouet:& p̄ corpus currere facit. Et ergo nō cōpetit fleubothomia nisi hoc sit ex abūdātia humoꝝ qđ cognoscit̄ p̄ sudoris multitudinē & maxie in mane. Aliq.n. sunt qui nō sudant nisi quādo euacuatione indigent. Quinta regula est q̄ illis debet fieri fleubothomia qui habēt uirtutē fortē:& qui sunt sanguineę cōplexionis nō frigidę & siccę. Vnde Rasis. vii. Alman. Corpora apta ad fleubothomiā & quæ habēt uenas amplas & manifestas:& corpora pilosa & bruna & ex colore rubeo & fusco mixtis sunt colorata:& iuuenes & adolescētes & senes nō decrepiti:sed pueri:& infirmi nō sunt minuēdi nisi magna urgēte necessitate:& plurime istaꝝ regulaꝝ colligunt̄ ex Aui. iiii. in. c. de fleubothomia.

Estas uer dextras: autũnus hyemsq; sinistras
Quattuor hęc mẽbra. cephe. cor. pes. epar. uacuãda
Ver. cor. epar ęstas. ordo sequens reliquas.

¶ Hic põit autor aliq̃ cõcernentia mẽbra euacuãda fleubothomia: & dicit. Prio q̄ i uere: & ęstate debẽt euacuari uenę dextrę: ut dextrę manus uel dextri brachii uel pedis: sed i hyeme & autũno debẽt fleubothomari uenę sinistrę. s. sinistrę manus uel sinistri brachii uel pedis. Et isti⁹ cã põt eẽ: qa uer ẽ multiplicatiuũ sãguis: & istas colerę: ergo i uere & ęstate debẽt euacuari ille uene i qb⁹ magis abũdãt sãguis & colera: sed ille sũt uenę dextrę: qa i pte dextra corpis situatũ ẽ mẽbrũ gñatiuũ sãguis. s. epar & receptaculũ colere. s. cistis fellis. Sed autũnus ẽ gñatiuus melãcolię q̃ ẽt coaceruat᷑ & nõ resoluit᷑ p hyemẽ: ergo i autũno & hyeme debẽt fleubothomari ille uenę i qbus magis dñat᷑ melãcolia q̃ sũt uenę sinistrę: cũ i sinistra pte corpis ꝯtineat᷑ splen: q est receptaculũ melãcolię. Scd̃o dicit q̄ ista q̃ttuor mẽbra. s. cephe. i. caput. cor. pes. & epar. ₰m q̃ttuor partes anni sũt euacuãda: cor qdẽ i uere. epar i ęstate: caput i hyeme: & pedes in autũno.

Dat saluatella tibi plurima dona minuta
Purgat epar. splenẽ. pectus. p̃cordia. uocẽ
Innaturalem tollit de corde dolorem.

¶ Hic tãgit sex iuuamẽta puenĩetia ex fleubothomia uenę q̃ dr̃ saluatella: & ẽ uena i dorso manus in loco q est ĩter auricularẽ digitũ & medicũ. Primũ est q̄ ipsa purgat epar. Secũdũ ẽ q̄ ipsa mũdificat splenẽ. Tertiũ ẽ q̄ mũdificat pectus. Quartũ ẽ q̄ p̃seruat p̃cordia. i. orificiũ stõachi a nocumẽto. Quintũ est q̄ aufert nocumẽta uocis. Sextũ ẽ q̄ aufert dolorẽ ĩnaturalẽ cordis: & rõ oĩum iuuamẽtoꝝ ẽ: qa p̃dicta uena ab oĩbus istis locis sanguinẽ euacuat: ut postea ẽt patebit. pro maiori declaratiõe p̃dictoꝝ: sciẽdũ ẽ q̄ i fleubothomia aliq̃n apiunt᷑ uenę & aliq̃n arterię. In aptione aũt arterię est

timor: & huius cã potissima ē nimius fluxus sãguís:qui duplici cã hȝ fieri ī fleubothomia arterię. Vna cã ē caliditas uehemēs sanguis arterialis:calidũ.n.est facile mobile & arteriã dilatãs & apiens:& iõ iuuat multũ ad euacuationē sanguis in fleubothomia arterię. Secũda cã est arterię mobilitas:& iõ tardius ī ea uulnus curat̃ cũ uulnera nõ sanant̃ nisi quiescãt: ꝓdest tñ ista fleubothomia triplr̃. Primo cũ ē ī corpe sanguis subtilis abũdãtia. Secũdo qñ uaporosi. Tertio qñ calidissimi:sanguis.n.subtilis:ex quo calor nãlis & spũs fiũt:habitat ī arteria:sed sanguis grossus:ex quo mēbra nutriunt̃ ī uenis: silr̃ sanguis uaporosus in arteria cõtinet̃:& sanguis sanguineus in uenis:sanguis ēt calidissimus q a corde efficit̃ & digerit̃:qđ est calidissimũ membrũ etiã cõtinet̃ in arteria:alius aũt sanguis in uenis. Secũdo sciẽdũ ꝙ uenaꝝ aptio est in multis mēbris:aliqñ ī brachio siue manu magna:aliqñ in parua:aliqñ in pede:aliqñ in naso:aliqñ in frõte:aliqñ in labiis:aliqñ in lingua:siue in palato:aliqñ ī angulis oculoꝝ uersus frontē:in manu maiori quę est ab ascellis usqȝ ad cubitos sunt qnqȝ uenę apiendę ꝺm Rasis.vii.Almã.& Aui.loco pall̃: Vna uocat̃ cephalica q̃ est uena capitis. Secũda basilica q̃ est uena epatica. Tertia mediana siue cordiaca siue nigra:ꝺm ꝙ uocatur ab Aui.siue matrix:sicut uocat̃ a Rasi.q̃rta ascellaris:& qnta funis brachii:in manu minori est sceiles siue saluatella:& ī brachio ꝺm ꝙ cõtinet maiorē manũ:& minorē sunt aperiendę sex uenę:cephalica a ꝑtibus q̃ sunt supra collũ euacuat:& iõ passionibus capitis ualet:ut in enigranea:mania:& ī aliis calidis passionibus siue ex mã calida: uñ & ista incipit siue orit̃ ab humero: & tendit ṽsus ꝑtē sinistrã brachii:basilica euacuat īmediate a partibus sub collo ut a pectore & epate:uñ ī passiõibus pectoris & epatis & similiũ ualet:uñ ualet in pleuresi:& īcipit ista ab ascellari:& tēdit ad ꝑtē domesticã brachii: mediana ṽo ē media īter duas ꝑdictas ī situ & ī cõpositiõe:qa ex eis

cóponit̃:est.n.ramus utriusq;.Et est ẽt media in euacuatióe:qa un/
diq; euacuat:& ab inferioribus ꝑtibus sub collo:& a collo:& supra
collũ. Vñ est uł̃is toti corpori in euacuãdo:nó uł̃is sicut dicũt qdã:
qa a corde oritur:sed qa ramus est cephalice & basilice. Et ergo cũ
uolumus fleubothomare de cephalica:& nó apparet:debemus acci
pe magis medianã q̃ basilicã:& sił̃r cũ uolumus fleubothomare ba
silicã & non apparet:magis debemus fleubothomare medianã quã
cephalicã:qa magis cóuenit cũ utraq; quã una cũ alia:cũ sit ramus
istaꝝ:& ista extrema:sceiles siue saluatella est uena q̃ est inter auri/
cularẽ & mediũ:tẽdẽs plus uersus medicũ digitũ:& orit̃ a basilica:
& ista apit̃ in dextra manu in opilatióe epatis:& in sinistra manu
in opilatióe splenis:& q̃re hoc fit nescit̃ róne:sicut dicit Aui.sed ex/
periẽtia:hãc.n.inuenit Gał. ꝑ somnũ:ut ipse dicit:qa hẽbat quẽdã
in cura hñtẽ opilationẽ epatis & splenis:& somniabat se fleubotho
mare patiẽtẽ de illa uena:& sic fecit & curatus est:de ista fit fleubo
thomia ponẽdo manũ in aq̃ calida:qa subtilis est:ió ut ingrosset̃:&
dilatet̃:& ne uulnus claudat̃ citius debito:& ut sãguis grossus sub
tiliet̃:ascellaris est illa q̃ posita est sub basilica:& illa apparet ĩ liga/
tura brachii:& de ista idẽ est iudiciũ cũ basilica:fumis brachii est
illa q̃ est supra cephalicã siue os ultimũ:siue altius brachii v̾sus ꝑtẽ
siluestrẽ:& est idẽ iudiciũ de ista & de cephalica:licet ergo ꝑm Aui.
& Gał.in aptióe uenę fit euacuatio uł̃is a toto corꝑe:nó tñ ab omni
bus uenis eq̃liter:ut uisum est:licet ẽt uenę a toto corpore euacuẽt:
nó tñ in eis est timor eq̃lis:ímo cephalica ꝑm Ra.vii.Almã. est secu
rior:& basilica est magis timẽda:& cardiaca ẽt multũ est timenda:
licet minus q̃ basilica:cephalica est securior:qa neq; iuxta eã est ner
uus:neq; arteria:neq; sup eã:sed sub cardiaca est neruus & altius su
pra eã est neruus subtilis:ió timẽdũ est ne incidat̃ neruus:basilica ẽ
ꝑiculosa ualde:qa est sub ea arteria:& iuxta eã est neruus & mascu

lus:& iō est timenda ualde:sceiles siue saluatella nō est piculosa:sed tñ subtilis est.& iō ut apiat̃:melius est ꝙ ponat̃ in aq̃ calida. In pede sũt tres uene.s.sciatica:sophena:& uena poplicis:& hęc apiunt̃ cũ uolumus trahere sanguinē ad partes inferiores:ut in ꝓuocatiōe mēstruoꝝ:& illa quæ est in poplice ꝭm Aui.magis ualet q̃ sophena aut sciatica:qa ꝓpinqor est matrici:& iō melius pōt ab ea trahere: sophena ṽo a uirga testiculis & a matrice sanguinē attrahit:sed sciatica ab anchis renibus & mēbris q̃ sunt situate ṽsus partē siluestrē melius trahit:sophena ṽo & a mr̃ice a mēbris positis uersus ꝑtē domesticā:licet sint rami unius uenę:in medio frōtis est uena una quę apienda ē in antiq̃tis passiōibus faciei:ut ĩ morphea:& impetigine scabię:& in passiōibus oculoꝝ:prius tñ dꝫ fieri minutio de cephalica:& silr̃ est una uena in naso:& in utriusq; aptiōe dꝫ collũ ligari:& postea apiri una ante aliā:p ligationē.n.colli melius manifestat̃. In aliis ēt sũt uenę q̃ apiunt̃ pp apostemata existētia in ore:aut gingiuis:cephalica tñ prius minuta:in palato sunt q̃ttuor uenę:quę si aperiant̃ ualēt fluxui reumatis:& ad dētes in eis faciētes dolorē.& iste uene sunt manifeste:& debēt apiri materia digesta:itē q̃dā sunt uene in angulis oculoꝝ uersus frontē:& apiunt̃ in passionibus oculoꝝ:cephalica prius minuta:itē q̃dā sunt uene sub ligna q̃ apiunt̃ in squināτia:cephalica prius minuta:itē uene que sunt in timporibus incidunt̃ pp emigraneā:& pp dolorē magnũ capitis:& egritudinē capitis:diuturnā:& iste sũt quas uocat Ipo.& Aui.Iuuenales: quaꝝ incisio reddit hoīem īpotentē gnãre:itē in collo ēt sunt uene q̃ uocant̃ guides q̃ minuēde sunt ĩ pricipio lep̃:& maxīe qñ anhelitus angustat̃:uñ ĩ sq̃nātia īpediēte anhelitũ minuũt̃.

Si dolor est capitis ex potu limpha bibat̃
Ex potu nimio nā febris acuta creat̃.
Si uertex capitis uel frons estu tribulent̃

¶ In hoc passu autor duo notat.Primũ ē ꝙ si dolor capitis accidat

Tīpora frōsq; simul moderate sępe fricēt᷑
Morella cocta nec nō calidaq; lauent᷑.

ex potu nimio & maxīe uini uel alicui⁹ alteri⁹ potus: quo ptīgit hoīes ine/briari: tūc supbibi d3 aq̄ frigida q̄ sui frigiditate atq; īgrossatiōe ipedit ne fumi ex tali potu eleuati cerebrum ledāt uel ad ipm eleuent᷑. Secūdū ē q si sumitas capitis uel frōs nimio calore uexet᷑: tūc de/bēt tīpora & frōs moderate fricari: & postea debēt ex aq̄ decoctio/nis morelle calida lauari: qa morella q̄ a cōib⁹ medicis solatrū dr̄ h3 īfrigidare: qa frigida ē.

Temporis ęstiui ieiunia corpora siccāt.
Quolibet ī mēse cōfert uomit⁹ quoq; purgat
Humores nocuos stōachi: lauat ambitus oēs
Ver autūnus hyems ęstas dominat᷑ in anno
Tempore uernali calidus fit aer humidusq;
Et nullum tempus melius fit fleubothomię.
Vsus tūc homini ueneris cōfert moderatus.
Corporis & motus uentrisq; solutio sudor
Balnea purgent᷑: tunc corpora cū medicinis
Estas more calet sicca nascatur in illa.
Tūc quoq; pręcipue colerā rubeā dominari.
Humida frigida fercula dent᷑: sit uenus extra
Balnea nō prosunt: sint rare fleubothomię.
Vtilis est requies: sit cū moderamine potus

¶ In hoc passu autor plura notat. Primū est q ieiunare multū exsiccat corpora ī ęstate: qa ex quo ęstas de nā ē calida & sicca: ipsa resoluit humiditates corpis: q̄ ēt resoluūtur p sudores ī ęstate multiplicatos: & sic supueniēte ieiu/nio corpa plus ex/siccant᷑: qa absente humido cibali: calor nr̄i corpis agit ī hūiditates pprias ipsas exsiccā do: & ergo bn̄ dicit Ipo. vii. pti. āpho. corpib⁹ hūidas carnes hn̄tibus famē adhibere ꝯuenit. Fames. n. corpa exsiccat. Secūdū ē q uomi/tu ꝯfert quol3 mēse: qa p uomitū euacuāt᷑ hūores nociui cōtenti in toto ābitu stōachi: & istud ēt uoluit Aui. iii. ī. i. c. xiii. de iuuamētis q̄ affert uomitus: cū dixit: q Ipo. pcepit uomitū fieri bis in unoquoq;

mēse.s.duob⁹dieb⁹cōtinuis:ut scđo die expellat̃ illud q̄ prīo die nō potuit ipelli:& p hoc ꝯm Ipo.cōꝯuat̃ sanitas:cū talis uomitus mū/dificat stōachū euacuādo fleuma & colerā:stōachus.n.non h₃ aliqd q̄ mūdet ipm sicut itestina hn̄t colerā rubeā ipsā mūdificātē:& postea Aui.lo p̄al.pōit plura alia iuuamēta uomit⁹ bn̄ facti:quoꝝ. Primū ē q̄ ꝯfert grauitati capitis:& hoc ē ueꝝ qn̄ illa grauitas accidit ex mā̄ hūorali uaporosa ꝑueniēte a stōacho & mēbris iferiorib⁹ad caput:si.n.grauitas corpis fieret a nocumēto ꝓprio ipsi⁹cerebri:tūc uomit⁹magis noceret q̄ ꝯferret.Scđm ē q̄ clarificat uisū:& hoc qn̄ obscuratio uisus ꝑuenit ex mā̄ uaporali ꝑueniēte a stōacho ad ipsos oculos alias āt nō.Tertiū ē q̄ aufert fastidiū.i.nauseā & abhominationē:remouēdo & euacuādo hūorē a stōacho q ē cā fastidij.Quartū ē q̄ cōfert ei ad cui⁹ stōachū descēdit colera corrūpēs eius cibū. Quītū ē q̄ remouet abhominationē q̄ fit pp unctuositatē.Sextū ē q̄ remouet cām desiderij:& illud q̄ facit desiderare acutū ponticū aut acetosū:qa uomit⁹remouet cām oium istaꝝ dispōnū:iā remota cā remouet̃ effectus.Septimū ē q̄ ꝯfert laxitati.i.cachecie q̄ p̄cedit ydropisim:euacuādo mā₃ tal̃ laxitatis & mūdādo stōachū.Octauū est q̄ ꝯfert ulcerib⁹ i renib⁹ & uesica diuertēdo mā̄s currētes ad illa loca ad ꝑtē oppositā. Nonū ē q̄ ēt ꝯfert lep̄ maxīe qn̄ fit cū uomitiuo forti:sic̄ elleboro:qa tal̃ uomitus euacuat mā̄s q̄ sūt i locis remotis & difficilis eradicatiōis:ex qbus fit lepra:ēt uomitus corrigit digestionē primā:ex q̄ alie.digestiōes melius fiūt:un̄ lepra peccat i corruptiōe digestiue.Decimū ē q̄ ꝯfert malicię coloris i cute ex aliquo hūore diuertēdo ip̄m a cute.Vndecimū ē q̄ ꝯfert epilensię stōaticę euacuādo hūorē cōtētū i stōacho:ex cui⁹effumatiōe causat̃ epilēsia. Duodecimū est q̄ ꝯfert ictericię:maxīe illi q̄ ē ex opilatiōe.Nā pp motū fortē i uomitu:mā̄ opilās mouet̃ & remouet̃ a loco i quo faciebat opilationē.Sil̃r euacuat̃ mā̄ fleumatica p uomitū q̄ cōiter est cā

istius opilatiõis. Decimũtertiũ ẽ ꝙ cõfert asmati euacuãdo materiã ãncedentẽ ex stõacho: q̃ fouebat mãꝫ asmatis: & ẽt calefaciẽdo mẽ/bra spũalia & pulmonẽ: ex quoꝝ calefactiõe seqᷓ cõsũptio supflui tatũ faciẽtiũ asma. Decimũq̃rtũ ẽ ꝙ cõfert tremori & paralisi eua cuãdo mãꝫ istaꝝ passionũ. Decimũ q̄ntũ ꝙ cõfert hñtibꝰ uiscera ni gra magna sup ptes extremas: diuertẽdo hũores a ptibus extremis. Et lꝫ uomitus debite ministratus ista cõferat iuuamenta: supflue tñ factus multa iducit nocumẽta: qa debilitat stõachũ & resoluit ipm: & facit eũ aptũ ut materię fluãt ad ipm: & obest pectori & uisui & dẽtibus: & antiqs capitis dolonbꝰ &c. Prout dicit Aui. iiij. i. c. xiiij. Tertiũ ꝙ notat hic tex. ẽ ꝙ q̃tuor sũt tpa anni. s. uer ęstas autũnus & hyems: ꝑut manifestũ ẽ: & iter ista tpa uer ẽ calidũ & humidũ: & hoc respectu alioꝝ tẽpoꝝ: licet i se sit tp̃s tẽpamẽto attinẽs: ut uult Gal. i de cõplexiõibus. Et ex isto seqᷓ ꝙ istud tp̃s magis aptũ ẽ fleu bothomię: qa magis ẽ multiplicatiuũ hũoꝝ q̃ alia tpa. Et ergo ẽt isto tpe põt cõuenire moderatus usus coitus & motus tẽpatus: & uẽtris solutio siue fluxus: & sudor tẽpatꝰ: & silr balnea tẽpata ad diminuẽ dũ repletionẽ. Et ergo ẽt istud tp̃s aptũ ẽ ad purgationẽ corpis cũ medicinis. Quartũ ẽ ꝙ ęstas calefacit & exsiccat: & ergo in ipsa ẽt multiplicatᷓ colera rubea q̃ calida ẽ: & sicca: pp hoc ẽt i ęstate fercula debẽt eẽ frigida & hũida ad remouẽdũ distẽpãtiã caliditatis & sic/citatis ex cõplexiõe ęstatis iductã: & dꝫ fieri abstinẽtia coitus: cũ ta lia ẽt exsiccãt: & abstinẽtia a multis balneis: sili de cã: & rara fleubo/thomia: eadẽ de cã: nisi necessitas hoieꝫ cõpellat: & dꝫ fieri qes: & pau cus motus: qa qes hũectat: & multus motus nimiũ exsiccat: & dꝫ hõ ꝑdicto tpe uti potu cũ moderamine & maxie frigido: qa ex supflua sũptiõe potꝰ frigidi pp aptionẽ poroꝝ aliqñ seqᷓ subita ifrigidatio corpis uel paralisis: siue laxitas mẽbroꝝ: uel mors subita. A qua nos defendat q ęternaliter uiuit: & regnat in secula seculoꝝ. Amẽ.

¶ Impressum Venetijs p Bernardinũ Venetũ de Vitalibus.

82 l., 29 lines, sig. A.-T 4, V 6